

Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 29. 11. 2023, sp. zn. 17 Co 60/2023, ECLI:CZ:KSUL:2023:17.CO.60.2023.1

Číslo: 20/2025

Právní věta:

Přípustnost odvolání podle § 202 odst. 2 o. s. ř. je posuzována ve vztahu k žalobě i vzájemnému návrhu samostatně.

Soud: Krajský soud v Ústí nad Labem

Datum rozhodnutí: 29.11.2023

Spisová značka: 17 Co 60/2023

Číslo rozhodnutí: 20

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Bagatelnost, Přípustnost odvolání

Dotčené předpisy:

Předpisy: § 202 odst. 2 o. s. ř.

§ 97 odst. 1 o. s. ř.

§ 97 odst. 2 o. s. ř.

Druh: O

Sbírkový text rozhodnutí:

Krajský soud odmítl odvolání žalovaného proti části výroku I rozsudku Okresního soudu v Děčíně ze dne 20. 12. 2022, sp. zn. 21 C 72/2017, jíž mu bylo uloženo zaplatit žalobkyni 4 518,65 Kč a nahradit žalobkyni náklady řízení 70 935,91 Kč, a potvrdil tu část výroku I rozsudku Okresního soudu v Děčíně ze dne 20. 12. 2022, sp. zn. 21 C 72/2017, kterou byla žalovanému uložena povinnost zaplatit žalobkyni 2 420 Kč na náhradu nákladů řízení o vzájemném návrhu.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Napadeným rozsudkem soud prvního stupně uložil žalovanému zaplatit žalobkyni částku 4 518,65 Kč a dále nahradit náklady řízení ve výši 73 355,91 Kč (výrok I) a zamítl vzájemný návrh žalovaného na zaplacení částky 15 000 Kč (výrok II).

II.

Odvolání a vyjádření k němu

2. Proti rozsudku podal žalovaný odvolání, a to do výroku I, přičemž uvedl, že soud vycházel ze skutkových zjištění, jež v provedeném dokazování nemají oporu, nesprávně hodnotil důkazy a

nepřihlédl ke všemu, co vyšlo v řízení najevo. Zejména dospěl k nesprávnému skutkovému závěru, že žalovaný byl vůči žalobkyni v postavení dlužníka. Dále žalovaný namítal, že rozsudek soudu prvního stupně spočívá na nesprávném právním posouzení, především nesprávné aplikaci ustanovení § 2054 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, kdy dle názoru žalovaného mohou účinky citovaného ustanovení nastat pouze v případě, kdy dobrovolně plní speciální subjekt, tedy dlužník.

III.

Přípustnost odvolání

3. Podle § 202 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“), odvolání není přípustné proti rozsudku vydanému v řízení, jehož předmětem bylo v době vydání rozsudku peněžité plnění nepřevyšující 10 000 Kč, k příslušenství pohledávky se přitom nepřihlíží; to neplatí u rozsudku pro uznání a u rozsudku pro zmeškání.

4. Podle § 97 odst. 1 o. s. ř. žalovaný může za řízení uplatnit svá práva proti žalobci i vzájemným návrhem.

5. Podle § 97 odst. 2 o. s. ř. vzájemný návrh může soud vyloučit k samostatnému řízení, jestliže by tu nebyly podmínky pro spojení věcí.

6. Odvolání je řádným opravným prostředkem přípustným proti všem rozhodnutím soudu prvního stupně, nestanoví-li zákon jinak. Jednu z výjimek všeobecné přípustnosti odvolání představuje odvolání proti rozsudkům vydaným v tzv. bagatelních věcech, kdy výše plnění, jež je předmětem sporu, nepřevyšuje 10 000 Kč. Účelem vyloučení odvolání v bagatelních sporech je odstranění průtahů v uspokojení oprávněných pohledávek věřitelů v méně významných věcech, v nichž ke správnému a spravedlivému rozhodnutí postačuje řízení v jediném stupni (srov. důvodovou zprávu k zákonu č. 30/2000 Sb., bod 264 části první).

7. Vymezení předmětu sporu je zcela v dispozici žalobce. Uplatní-li žalobce jednou žalobou více práv (nároků) se samostatným skutkovým základem (tzv. objektivní kumulace), je pro posouzení bagatelnosti sporu rozhodný součet takto uplatněných plnění (srov. nález Ústavního soudu ze dne 27. 9. 2016, sp. zn. [IV. ÚS 3153/15](#), či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2016, sp. zn. [21 Cdo 3480/2015](#)). Uvedený závěr přijatý za právní úpravy účinné do 29. 9. 2017, se uplatní i v poměrech právní úpravy po změně občanského soudního řádu provedené zákonem č. 296/2017 Sb., neboť změnou ustanovení § 202 odst. 2 o. s. ř. bylo sledováno sjednocení úpravy přípustnosti odvolání a dovolání při omezení přípustnosti těchto opravných prostředků ve vztahu k rozhodnutím, jež nejsou rozhodnutími o peněžitém plnění, ač byla vydána v rámci tzv. bagatelního sporu (srov. důvodovou zprávu k zákonu č. 296/2017 Sb., bod 5 a 7 až 10 čl. I), a nikoli změna pravidel pro posuzování bagatelnosti sporu.

8. Jsou-li ke společnému řízení spojeny samostatné nároky více žalobců (v subjektivní kumulaci) na zaplacení peněžitého plnění, jež jednotlivě nepřevyšují 10 000 Kč, nepočítaje v to příslušenství, není dle § 202 odst. 2 o. s. ř. přípustné odvolání proti rozsudku vydanému ve společném řízení o všech těchto nárocích, byť v souhrnu výši 10 000 Kč přesahují. To platí i v případě odvolání podaného žalovaným, jímž se napadá rozsudek vydaný ve společném řízení o všech jednotlivých nárocích více žalobců, o nichž bylo rozhodnuto rozsudkem vydaným ve společném řízení (srov. právní větu formulovanou občanskoprávním a obchodním kolegiem Nejvyššího soudu při přijetí usnesení Městského soudu v Praze ze dne 29. 03. 2018, sp. zn. [91 Co 461/2017](#) k publikaci ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 46/2019).

9. V posuzované věci se nejedná ani o jednu ze shora uvedených situací. Vzhledem k tomu, že

předmět sporu vymezuje žalobce, který při podání žaloby zvažuje (může zvažovat) též to, zda proti rozhodnutí soudu prvního stupně budou či nebudou přípustné opravné prostředky, do vymezení předmětu sporu žalobcem není žalovaný oprávněn zasahovat, řízení o žalobě a o vzájemném návrhu jsou relativně samostatná, jejich projednání v jediném řízení není (nemusí být) nezbytné, vzájemný návrh může být projednán v samostatném řízení a pro posouzení bagatelnosti sporu není (nemusí být) rozhodující (jen) souhrnná výše plnění, o něž v řízení jde, má odvolací soud za to, že přípustnost odvolání musí být posuzována ve vztahu k žalobě i vzájemnému návrhu samostatně.

10. Opačný závěr by žalovanému umožnil jednostranně procesním úkonem navýšit hodnotu předmětu sporu a prostřednictvím odvolání oddálit uspokojení oprávněné pohledávky žalobce, což by bylo v rozporu s účelem omezení podávání opravných prostředků v bagatelních sporech.

11. Vzhledem k tomu, že žalobkyně se v době vydání napadeného rozsudku domáhala zaplacení částky 4 518,65 Kč, není odvolání proti výroku I napadeného rozsudku v části, v níž bylo rozhodnuto o žalobě ve věci samé, přípustné.

12. Soud prvního stupně o nákladech řízení rozhodl v části výroku I napadeného rozsudku jak ve vztahu k žalobě, tak ke vzájemnému návrhu. S odkazem na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 2. 2018, sp. zn. [23 Cdo 4609/2017](#), stanovil pro každou věc, tj. věc uplatněnou žalobou i věc uplatněnou vzájemným návrhem, náhradu samostatně, a to ve výši 70 935,91 Kč (žaloba) a 2 420 Kč (vzájemný návrh), byť obě částky učinil součástí jednoho výroku. V bagatelní věci není odvolání přípustné ani proti výroku o nákladech řízení. Odvolání žalovaného proto není přípustné ani v části, v níž směřuje proti rozhodnutí o povinnosti žalovaného zaplatit žalobkyni náhradu nákladů řízení ve výši 70 935,91 Kč.

13. S ohledem na shora uvedené odvolací soud odvolání žalovaného v části uvedené ve výroku I tohoto usnesení odmítl [§ 218 písm. c) o. s. ř.].

14. Přípustným shledal odvolací soud odvolání žalovaného v části, v níž směřovalo proti části výroku I napadeného rozsudku, kterou byla žalovanému uložena povinnost zaplatit žalobkyni náhradu nákladů řízení o vzájemném návrhu ve výši 2 420 Kč. V tomto rozsahu odvolací soud napadený rozsudek přezkoumal v mezích podaného odvolání, aniž by bylo třeba nařizovat jednání [§ 212, § 214 odst. 2 písm. e) o. s. ř.], a dospěl k závěru, že odvolání není v této části opodstatněné.

IV.

Důvodnost odvolání

15. Žalovaný žádá přiznat náhradu nákladů s tím, že o žalobě bylo rozhodnuto nesprávně. Touto námitkou však nijak nezpochybňuje závěr soudu prvního stupně, že ve vztahu ke vzájemnému návrhu má žalobkyně právo na plnou náhradu nákladů řízení o vzájemném návrhu. Vzájemný návrh byl (pravomocně) zamítnut, žalobkyně byla v řízení o vzájemném návrhu zcela úspěšná a má v souladu s § 142 odst. 1 o. s. ř. právo na plnou náhradu nákladů řízení o vzájemném návrhu.

16. Správnost napadeného rozsudku v části, v níž bylo rozhodnuto o nákladech řízení o vzájemném návrhu, se žalovanému zpochybnit nepodařilo, proto odvolací soud napadený rozsudek v této části potvrdil (§ 219 o. s. ř.).

17. V řízení o odvolání proti rozhodnutí o žalobě bylo odvolání žalovaného odmítnuto. Žalobkyně tak má právo na plnou náhradu nákladů řízení o odvolání proti rozhodnutí o žalobě (§ 224 odst. 1, § 146 odst. 3 o. s. ř.). Výše těchto nákladů činí 1 573 Kč a je představována odměnou zástupce žalobkyně za vyjádření k odvolání ve výši 1 000 Kč [§ 11 odst. 1 písm. k), § 7 bod 3. vyhl. č. 177/1996 Sb. – tarifní hodnota 4 518,65 Kč], náhradou hotových výdajů zástupce žalobkyně za jeden úkon právní

služby ve výši 300 Kč (§ 13 odst. 1, 4 vyhl. č. 177/1996 Sb.) a náhradou za daň z přidané hodnoty z odměny a náhrady ve výši 273 Kč (§ 137 odst. 1, 3 o. s. ř.). Tuto náhradu nákladů odvolacího řízení je žalovaný povinen zaplatit v zákonné lhůtě 3 dnů (§ 160 odst. 1 o. s. ř.) k rukám zástupce žalobkyně (§ 149 odst. 1 o. s. ř.).

18. Ve vztahu k řízení o odvolání proti rozhodnutí o vzájemném návrhu by měla žalobkyně rovněž právo na náhradu nákladů řízení, neboť byla zcela úspěšná (§ 224 odst. 1, § 142 odst. 1 o. s. ř.). Vyjádření k odvolání se ovšem týkalo jen řízení o žalobě, neboť žalobkyně se vyjadřovala pouze k odvolání ve věci samé a k nákladům řízení se nevyjadřovala. Z obsahu spisu tedy nevyplývá, že by jí v této souvislosti jakékoli náklady vznikly.

19. S ohledem na shora uvedené rozhodl odvolací soud o nákladech odvolacího řízení tak, jak je uvedeno ve výroku III tohoto usnesení.

Disentní stanovisko - JUDr. Roman Šebek, JUDr. David Vláčil

Ustanovení § 202 odst. 2 o. s. ř. představuje výjimku ze zásady, že proti každému rozsudku soudu prvního stupně je objektivně přípustné odvolání. Jako takovou je tuto výjimku nutno vykládat spíše restriktivně. Rozhodným hlediskem je předmět (celého) řízení v době vydání (vyhlášení) rozsudku soudu prvního stupně, a to souhrn všech peněžitých plnění (jistina bez příslušenství) v tento okamžik, bez ohledu na to, jak se „dostala do hry“, utvořila předmět řízení, zda to bylo v důsledku žaloby či vzájemné žaloby. Byť jsem si vědom rozhodnutí [Rc 46/2019](#) pro případ samostatných nároků více žalobců (v subjektivní kumulaci) na zaplacení peněžitého plnění, nepovažuji právní závěr navrhovaného rozhodnutí za správný.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 4. 2024, sp. zn. 26 Cdo 2029/2023, ECLI:CZ:NS:2024:26.CDO.2029.2023.1

Číslo: 19/2025

Právní věta:

Obsahovou náležitostí výpovědi pronajímatele je nejen poučení nájemce bytu o právu navrhnout soudní přezkum oprávněnosti výpovědi, ale i poučení o lhůtě, v jaké má žalobu podat. Při absenci řádného poučení je výpověď absolutně neplatná.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 15.04.2024

Spisová značka: 26 Cdo 2029/2023

Číslo rozhodnutí: 19

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Nájem bytu, Neplatnost právního jednání (o. z.), Výpověď z nájmu bytu

Dotčené předpisy:

Předpisy: § 2286 odst. 2 o. z.

§ 2290 o. z.

§ 580 odst. 1 o. z.

§ 588 o. z.

Druh: O

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalované proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci ze dne 7. 2. 2023, sp. zn. 35 Co 211/2022.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Okresní soud v Liberci (soud prvního stupně) rozsudkem ze dne 20. 4. 2022, č. j. 18 C 300/2020-80, určil, že výpověď z nájmu tam specifikovaného bytu ze dne 31. 7. 2020 daná žalovanou žalobkyní (dále jen „Výpověď“) není oprávněná, a je tedy neplatná (výrok I) a rozhodl o nákladech řízení (výrok II). Dospěl k závěru, že žalovanou použitý výpovědní důvod podle § 2288 odst. 1 písm. a) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. z.“) spočívající v hrubém porušení povinností nájemce tím, že bez souhlasu pronajímatele přenechala byt do podnájmu třetí osobě, není naplněn.

2. Krajský soud v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci (soud odvolací) rozsudkem ze dne 7. 2. 2023, č. j. 35 Co 211/2022-114, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil ve výroku o věci samé (výrok I) a změnil jej ve výroku o náhradě nákladů řízení (výrok II); současně rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (výrok III).

3. Při posouzení oprávněnosti výpovědi s odkazem na relevantní judikaturu Nejvyššího soudu zdůraznil, že je třeba se zabývat nejen tím, zda je uplatněný výpovědní důvod dán, ale i otázkou neplatnosti výpovědi z hlediska splnění poučovací povinnosti pronajímatele podle § 2286 odst. 2 o. z. Náležitosti předpokládané v tomto ustanovení žalovaná nedodržela, neboť Výpověď, co do poučení, obsahuje pouze text: „Dle § 2286 odst. 2 obč. zák. máte právo vznést proti výpovědi námitky a navrhnout přezkoumání oprávněnosti výpovědi soudem.“ Výpověď tak neobsahuje poučení o tom, že takovou žalobu je třeba podat do dvou měsíců ode dne, kdy výpověď žalobkyni došla (§ 2290 o. z.). Z důvodu absence poučení o hmotněprávní prekluzivní lhůtě k podání žaloby na přezkoumání oprávněnosti výpovědi z nájmu bytu měl výpověď za rozpornou s § 2286 odst. 2 a § 2290 o. z., a proto neplatnou. Přitom jde o neplatnost absolutní, k níž je soud povinen přihlédnout i bez návrhu (§ 588 o. z.).

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná dovolání, jehož přípustnost opřela o § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“). Uvedla, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu závisí na vyřešení otázky hmotného práva, která dosud nebyla v rozhodovací praxi odvolacího soudu vyřešena. K dovolacímu přezkumu předložila otázku, zda absence poučení nájemce o délce lhůty k podání návrhu na přezkoumání oprávněnosti výpovědi soudem dle § 2290 o. z. zakládá sama o sobě (absolutní) neplatnost podané výpovědi. Navrhla, aby dovolací soud zrušil rozsudek odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

III.

Přípustnost dovolání

5. Nejvyšší soud dovolání projednal a o něm rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů – dále opět jen „o. s. ř.“. Přitom shledal, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou – účastnicí řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.) za splnění podmínky zastoupení advokátem (§ 241 odst. 1 a 4 o. s. ř.) a je přípustné podle § 237 o. s. ř., neboť směřuje proti rozhodnutí, jímž bylo odvolací řízení skončeno a které závisí na řešení otázky hmotného práva, která nebyla v rozhodovací praxi odvolacího soudu doposud řešena. Není však důvodné.

IV.

Důvodnost dovolání

6. Podle § 242 odst. 1 a 3 o. s. ř. dovolací soud přezkoumá rozhodnutí odvolacího soudu v rozsahu, ve kterém byl jeho výrok napaden. Rozhodnutí odvolacího soudu lze přezkoumat jen z důvodu vymezeného v dovolání. Je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédne též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Existence uvedených vad tvrzena nebyla a tyto vady nevyplývaly ani z obsahu spisu.

7. Podle § 2286 odst. 2 o. z. vypoví-li nájem pronajímatel, poučí nájemce o jeho právu vznést proti výpovědi námitky a navrhnout přezkoumání oprávněnosti výpovědi soudem, jinak je výpověď neplatná.

8. Podle § 2290 o. z. nájemce má právo podat návrh soudu, aby přezkoumal, zda je výpověď oprávněná, do dvou měsíců ode dne, kdy mu výpověď došla.

9. K věci lze předeslat, že judikatura dovolacího soudu již dovodila, že žaloba podle § 2290 o. z. není žalobou na určení, ale nájemce se v tomto řízení domáhá přezkoumání, zda je výpověď oprávněná,

tedy „zkontrolování oprávněnosti (správnosti) výpovědi“. Soud se tak zabývá naplněností uplatněného výpovědního důvodu a zjistí-li, že výpovědní důvod nebyl dán, rozhodne, že výpověď je neoprávněná. S ohledem na účel a smysl ustanovení § 2290 o. z. a následky, které výpověď z nájmu bytu pro nájemce má, je třeba přezkum oprávněnosti výpovědi podle tohoto ustanovení chápat v širším smyslu. Neoprávněná proto bude i neplatná či zdánlivá výpověď i bez ohledu na naplněnost výpovědního důvodu (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 1. 2017, sp. zn. [26 Cdo 4249/2016](#), uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod číslem 75/2018 – dále jen „R 75/2018“, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 11. 2018, sp. zn. [26 Cdo 3328/2017](#), uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod číslem 112/2019).

10. Dovolací soud ve své rozhodovací praxi dospěl k závěru, že § 2286 odst. 2 o. z. je třeba vykládat ve spojení s § 2290 o. z., který upravuje právo nájemce domáhat se ve stanovené (hmotněprávní prekluzivní) lhůtě (k tomu srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 3. 2023, sp. zn. [26 Cdo 3259/2022](#)) u soudu, aby přezkoumal oprávněnost výpovědi. Zákonné zakotvení povinnosti pronajímatele poučit nájemce o jeho právu domáhat se soudního přezkoumání výpovědi vyvažuje postavení nájemce jako slabší strany nájemního vztahu. V rozsudku ze dne 18. 3. 2019, sp. zn. [26 Cdo 2199/2018](#), Nejvyšší soud uzavřel, že poučení nájemce o jeho právu navrhnout přezkoumání oprávněnosti výpovědi z nájmu bytu soudem, je jednou z podstatných náležitostí výpovědi a jeho absence způsobuje neplatnost výpovědi. Protože smyslem poučení podle § 2286 odst. 2 o. z. je ochrana nájemce, musí nájemce na základě tohoto poučení získat nejen vědomost o svém právu domáhat se u soudu přezkoumání oprávněnosti výpovědi, ale také o lhůtě, ve které může své právo u soudu uplatnit (do dvou měsíců ode dne, kdy mu výpověď došla). Tento požadavek je odůvodněn zejména tím, že lhůta k uplatnění návrhu u soudu je svým charakterem hmotněprávní prekluzivní, tedy lhůtou, k jejímuž zachování je nezbytné, aby žaloba nejpozději posledního dne lhůty došla soudu, a jejíž zmeškání nelze prominout. Ke stejnému závěru dospěla i komentářová literatura [srov. shodně Hulmák M. a kol., Občanský zákoník VI, Závazkové právo, Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, str. 452–455, nebo Janoušková M. in: Petrov, J. a kol., Občanský zákoník. 2. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, Forma a podstatné náležitosti výpovědi (§ 2286)]. Lze tak uzavřít, že obsahovou náležitostí výpovědi pronajímatele je nejen poučení nájemce bytu o právu navrhnout soudní přezkum oprávněnosti výpovědi, ale i poučení o lhůtě, v jaké má žalobu podat, jinak je výpověď neplatná.

11. Zbývá však posoudit, zda jde o neplatnost absolutní nebo relativní.

12. Podle § 580 odst. 1 o. z. neplatné je právní jednání, které se přičí dobrým mravům, jakož i právní jednání, které odporuje zákonu, pokud to smysl a účel zákona vyžaduje.

13. Podle § 586 odst. 1 a 2 o. z. je-li neplatnost právního jednání stanovena na ochranu zájmu určité osoby, může vznést námitku neplatnosti jen tato osoba (odst.1). Nenamítne-li oprávněná osoba neplatnost právního jednání, považuje se právní jednání za platné (odst. 2).

14. Podle § 588 o. z. soud přihlédne i bez návrhu k neplatnosti právního jednání, které se zjevně přičí dobrým mravům, anebo které odporuje zákonu a zjevně narušuje veřejný pořádek. To platí i v případech, že právní jednání zavazuje k plnění od počátku nemožnému.

15. Ustanovení § 580 odst. 1 má povahu generální klauzule upravující rozpor právního jednání se zákonem. Neplatné je takové právní jednání, které se přičí dobrým mravům, jakož i právní jednání, které odporuje zákonu, pokud to smysl a účel zákona vyžaduje. Nový občanský zákoník přístup k problematice rozporu právního jednání se zákonem zásadním způsobem změnil. Rozpor se zákonem již nepůsobí neplatnost právního jednání automaticky, ale pouze tehdy, pokud to vyžaduje smysl a účel zákona (§ 580 odst. 1). Opuštěna byla také zásada, že je právní jednání učiněné v rozporu se zákonem „vždy“ absolutně neplatné. Pro zjištění, zda je právní jednání neplatné absolutně, či

relativně, by měl být rozhodný právě smysl a účel porušeného zákona, a dále to, zda je neplatnost stanovena v zájmu některého z účastníků (relativní neplatnost; § 586), anebo zda právní jednání kromě zákona porušuje také veřejný pořádek (absolutní neplatnost; § 588) – srov. Handlar, Jiří, Dobrovolná, Eva. § 580 [Rozpor s dobrými mravy a se zákonem. Počáteční nemožnost plnění]. In: Lavický, Petr a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 1848-1862.

16. Nejvyšší soud se k pojmu veřejný pořádek podrobně vyjádřil v usnesení ze dne 16. 8. 2018, sp. zn. [21 Cdo 1012/2016](#), uveřejněném pod číslem 95/2019 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, a v rozsudku ze dne 10. 6. 2020, sp. zn. [31 ICdo 36/2020](#), uveřejněném pod číslem 104/2020 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. V nich zdůraznil, že veřejný pořádek představuje soubor pravidel, na nichž je třeba bezvýhradně trvat, majících původ v samotném právním řádu a nikoliv (oproti dobrým mravům) v etice. Jde o základní hodnotové a řídicí principy, bez nichž nemůže demokratická společnost fungovat a které jsou základem budování právního státu. Veřejný pořádek tak zahrnuje základní pravidla, jež jsou pro společnost a její fungování esenciální a na jejichž dodržování je nutné trvat bez ohledu na případnou aktivitu jednotlivců. Jde o pořádek „veřejný“, jehož zachování není ponecháno v rukách jednotlivce. Určení toho, co vše (jaká pravidla) veřejný pořádek zahrnuje, je především věcí zákonodárce. To, zda určité pravidlo chrání veřejný pořádek (lze je považovat za součást veřejného pořádku), se podává zejména z jeho smyslu a účelu. Proto lze smysl a účel zákona, který byl právním jednáním porušen, považovat za jedno z kritérií pro závěr o absolutní či relativní neplatnosti právního jednání.

17. Ustanovení o nájmu bytu a domu představují zvláštní úpravu nájmu sloužícího k zajištění bytových potřeb nájemce a členů jeho domácnosti, přičemž jde o relativně kogentní úpravu. Zákon v § 2235 odst. 1 o. z. stanoví, že se nepřihlíží k ujednáním zkracujícím nájemcova zákonná práva. Smyslem této zvláštní úpravy je zabránit sjednání nepřiměřených podmínek a svévolnému jednání ze strany pronajímatele vůči nájemci, který je chápán jako slabší strana. Zvýšená ochrana nájemce je pak dále zdůrazněna úpravou zakázaných ujednání v § 2239 o. z.

18. Ochrana nájemce bytu jako slabší smluvní strany na našem území existovala již za první republiky (srov. zákony o ochraně nájemníků č. 275/1920 Sb., č. 130/1922 Sb. a č. 85/1924 Sb.) a byla obnovena od 1. 1. 1992 i v zákoně č. 40/1964 Sb. občanském zákoníku, zákonem č. 509/1991 Sb., kterým se mění, doplňuje a upravuje občanský zákoník. Projevovala se mimo jiné i v zákazu bezdůvodného zvyšování nájemného (jeho regulací) a také v tom, že pronajímatel mohl nájem bytu vypovědět jen ze zákonem stanovených důvodů a jen s přivolením soudu. Souhlas soudu byl posléze od 1. 4. 2006 zčásti (u některých výpovědních důvodů) nahrazen možností vypovědaného nájemce podat u soudu žalobu na určení neplatnosti výpovědi (srov. zákon č. 107/2006 Sb., o jednostranném zvyšování nájemného z bytu a o změně zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů).

19. Je tak zřejmé, že ochrana nájemce při zajištění jeho bytových potřeb je u nás v demokratickém státě v jeho právním řádu zakotvena dlouhodobě, proto ji lze považovat také za součást veřejného pořádku.

20. Nájemce chrání i současná právní úprava skončení nájmu formou výpovědi pronajímatele, který může nájem bytu vypovědět pouze z důvodů v zákoně taxativně vymezených. Výrazem této ochrany je i zakotvení poučovací povinnosti pronajímatele o právu nájemce domáhat se u soudu přezkoumání oprávněnosti výpovědi jako jedné z povinných náležitostí výpovědi z nájmu bytu, jejíž absence způsobuje neplatnost výpovědi. Možnost nájemce bytu domáhat se přezkumu oprávněnosti výpovědi je jedním z klíčových ustanovení bytového práva, neboť pro garanci práva nájemce bytu (jako slabší strany) je důležité nejen omezení výpovědních důvodů, ze kterých může pronajímatel nájem vypovědět, ale právě i existence možnosti soudního přezkumu tvrzeného výpovědního důvodu.

Vzhledem k tomu, že nesplnění poučovací povinnosti je porušením kogentní normy na ochranu nájemce, který se tak včas nedozví o svém právu bránit se výpovědi u soudu, jeví se jako žádoucí, aby neúplná výpověď z nájmu bytu nevyvolávala žádné právní následky. To ostatně zdůrazňuje i samotný text zákona, který výslovně spojuje absenci poučení s neplatností. Proto dovolací soud dospívá k závěru, že výpověď z nájmu bytu ze strany pronajímatele, která neobsahuje poučení o právu navrhnout soudní přezkum oprávněnosti výpovědi a poučení o lhůtě, v jaké má žalobu podat, je neplatná absolutně (§ 588 o. z.), neboť porušení ustanovení § 2286 odst. 2 o. z. je nejen v rozporu se zákonem, ale zjevně narušuje i veřejný pořádek [srov. shodně Hulmák M. a kol., Občanský zákoník VI, Závazkové právo, Zvláštní část (§ 2055 – 3014). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, str. 452 – 454, nebo Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek V. (§ 1721 – 2520). 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, str. 1278 a násl.]. Ke stejnému závěru dospěl Nejvyšší soud i ve shora zmíněném rozsudku ze dne 18. 3. 2019, sp. zn. [26 Cdo 2199/2018](#), a ve prospěch závěru o absolutní neplatnosti svědčí i to, že soud má možnost při posuzování oprávněnosti výpovědi se zabývat i její (ne)platností (srov. [R 75/2018](#)), což obvykle také činí.

21. Protože rozsudek odvolacího soudu je z hlediska uplatněného dovolacího důvodu správný, dovolací soud – aniž ve věci nařídil jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.) – dovolání zamítl [§ 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř.].

22. Dovolací soud nepřehlédl ani sdělení dovolatelky, že dovolání podává proti „všem výrokům“ rozsudku odvolacího soudu, tj. jakoby i proti nákladovým výrokům. Zastává však – s přihlédnutím k jeho obsahu (§ 41 odst. 2 o. s. ř.) – názor, že proti uvedeným výrokům ve skutečnosti nesměřuje, neboť ve vztahu k nim postrádá jakékoli odůvodnění; navíc dovolání proti těmto výrokům by ani nebylo objektivně přípustné [§ 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř.].

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. 3. 2024, sp. zn. 24 Cdo 3806/2023, ECLI:CZ:NS:2024:24.CDO.3806.2023.1

Číslo: 18/2025

Právní věta:

Dědic, kterému podle rozhodnutí soudu o dědickém právu nebo na základě fikce podle § 170 odst. 2 z. ř. s. nesvědčí dědické právo, přestane být účastníkem pozůstalostního řízení (až) právní mocí usnesení, kterým soudní komisař ukončí jeho účast v řízení (§ 170 odst. 3 z. ř. s.).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 05.03.2024

Spisová značka: 24 Cdo 3806/2023

Číslo rozhodnutí: 18

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Dědické právo (právo na pozůstalost) (o. z.), Dědické řízení, Žaloba určovací

Dotčené předpisy:

Předpisy: § 1672 o. z.

§ 169 odst. 2 z. ř. s.

§ 170 odst. 3 z. ř. s.

Druh: O

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání žalovaného zrušil rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 20. 6. 2023, sp. zn. 18 Co 226/2022, a rozsudek Okresního soudu ve Žďáru nad Sázavou ze dne 16. 6. 2022, sp. zn. 8 C 170/2020, a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. V řízení o pozůstalosti po A. M., zemřelé v roce 2019 (dále také jen „zůstavitelka“), Okresní soud ve Žďáru nad Sázavou usnesením ze dne 9. 7. 2020, č. j. 8 D 753/2019-155, uložil „pozůstalé dceři a závětní dědičce E. P. (dále také „žalobkyně“), „aby ve lhůtě 3 měsíců od právní moci tohoto usnesení podala u Okresního soudu ve Žďáru nad Sázavou proti pozůstalému vnukovi a závětnímu dědici L. M. [dále také „žalovaný 1)“] a „pozůstalé vnučce a závětní dědičce M. H. [dále také „žalovaná 2)“] „žalobu na určení, že je pozůstalá dcera a závětní dědička E. P. dědičkou zůstavitelky“ a zároveň řízení přerušil. Žalobu byla povinna žalobkyně podat proto, že zůstavitelka zanechala dvě pořízení pro případ smrti – první listina byla sepsána dne 17. 9. 1991 ve formě notářského zápisu notářkou JUDr. Jitkou Holcmanovou pod sp. zn. NZ 1343/91, N 1626/91, kdy zůstavitelka pro případ svého úmrtí povolala za dědice svých nemovitostí v B. žalobkyni a za dědice ostatního majetku povolala stejným dílem žalované. Toto pořízení pro případ smrti uznali všichni účastníci pozůstalostního řízení

za pravé a platné. Druhá listina nadepsaná jako „Poslední vůle“ byla sepsána vlastní rukou zůstavitelky a datována dnem 21. 3. 2015. V této závěti zůstavitelka stanovila, aby její byt v Z., byl prodán po její smrti a po odečtení všech nákladů s vyklizením a prodejem byl finanční obnos rozdělen (s přesným vymezením podílů) mezi žalobkyni, žalované a pozůstalého syna L. M. st., přičemž prodejem předmětné nemovitosti pověřila zůstavitelka žalobkyni. Žalovaní však popřeli platnost této listiny, když uvedli, že obsah závěti ze dne 21. 3. 2015 byl zůstavitelce nadiktován, a proto tedy zůstavitelka neprojevila svobodnou vůli. Okresní soud ve Žďáru nad Sázavou nejprve usnesením ze dne 7. 1. 2020, č. j. 8 D 753/2019-150, vyzval pozůstalého syna a závětního dědice L. M. st., aby „podal žalobu na určení, že je dědicem zůstavitelky“. Soud prvního stupně v této souvislosti posléze v odůvodnění svého usnesení ze dne 9. 7. 2020, č. j. 8 D 753/2019-155, kterým odkázal žalobkyni, aby podala žalobu na určení, že je dědicem zůstavitelky, dovodil, že „jelikož nebyla žaloba v určené době pozůstalým synem L. M. st. podána, byla ukončena jeho účast v dědickém řízení“ a že „vzhledem k tomu, že se uvedený spor nepodařilo soudu vyřešit dohodou a skutečnosti rozhodné pro posouzení dědického práva zůstaly i po pokusu o odstranění sporu mezi účastníky sporné, uložil soud pozůstalé dceři (pozn. žalobkyni), aby podala žalobu na určení, že je dědicem zůstavitelky“.

2. Žalobkyně se proto žalobou podanou dne 14. 9. 2020 u Okresního soudu ve Žďáru nad Sázavou domáhala určení, že je „dědicem zůstavitelky“. Žalobu odůvodnila tím, že „se o zůstavitelku vždy starala“, že „při jedné z jejích návštěv v Z. v místě bydliště zůstavitelky jí matka předala svoji poslední vůli datovanou dnem 21. 3. 2015 se žádostí, aby ji opatrovala“, že „obsah této listiny s ní nikdy nekonzultovala a ani jí předtím nesdělila, že chce napsat“, že „poslední vůli ze dne 21. 3. 2015 zůstavitelce nediktovala, jak tvrdí žalovaní“, a proto dovozuje, že „zůstavitelka touto závětí projevila svoji svobodnou vůli“.

3. Okresní soud ve Žďáru nad Sázavou rozsudkem ze dne 16. 6. 2022, č. j. 8 C 170/2020-117, určil, že žalobkyně je dědičkou po zůstavitelce, a rozhodl o náhradě nákladů řízení. V odůvodnění uvedl, že „vzhledem k provedenému dokazování, vč. závěrů znaleckého posudku, který není v rozporu s dalšími důkazy, nemá za prokázané, že by zůstavitelka ke dni sepisu vlastnoruční závěti trpěla duševní poruchou, která by měla vliv na její rozpoznávací a ovládací schopnosti“ a že „znaleckým posudkem bylo naopak prokázáno, že zůstavitelka takovou duševní poruchou v předmětné době netrpěla“. Dále se soud prvního stupně zabýval obsahem projevu vůle zůstavitelky ve smyslu závěrů učiněných Nejvyšším soudem v rozsudku ze dne 21. 10. 2015, sp. zn. [21 Cdo 2094/2015](#), tedy jej interpretoval a shledal jej dostatečně určitým s tím, že „listina ze dne 21. 3. 2015 je vlastnoručně psanou závětí zůstavitelky, kterou není potřeba překlénout výkladem, její obsah je jasný“, že „přestože je nazvaná Poslední vůle, zůstavitelka v ní povolává čtyři dědice, které v ní jasně definuje – dceru, syna a jeho 2 děti, a jasné jsou i jejich podíly“ a že „zároveň obsahuje určení vykonavatele závěti – žalobkyni“. Uzavřel proto, že „v době sepisu poslední vůle ze dne 21. 3. 2015 byla zůstavitelka způsobilá závěť pořídit“, že „účastníci nezpochybnili, že by listinu nepsala ona“, že „shledal projev vůle zůstavitelky dostatečně určitým“ a že „žalovaným se nepodařilo prokázat, že by listina byla sepsána později v období, kdy již zůstavitelka trpěla duševní poruchou“.

4. K odvolání žalovaných Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 20. 6. 2023, č. j. 18 Co 226/2022-152, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně a rozhodl, že žalovaní 1) a 2) jsou povinni společně a nerozdílně nahradit žalobkyni náklady odvolacího řízení ve výši 8 887 Kč do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám právního zástupce žalobkyně. Po přezkumu rozsudku soudu prvního stupně dospěl odvolací soud k závěru, že „otázku způsobilosti zůstavitelky učinit v březnu 2015 pořízení pro případ smrti ve smyslu § 581 o. z., s ohledem na její zdravotní a psychický stav, soud prvního stupně posoudil zcela správně“, že „ve vztahu k ante dataci listiny ze dne 21. 3. 2015 žalovanými ani po poučení ze strany odvolacího soudu důkazy označeny nebyly“, že „soud prvního stupně se zabýval i jejím obsahem a správně vyhodnotil, že se jedná o závěť psanou vlastní rukou,

nikoli jako pouhé přání či příkaz“ a že „je obsah projevu vůle zůstavitelky dostatečně určitý“. Proto odvolací soud uzavřel, že „uvedenou listinu posuzuje jako platnou z hlediska způsobilosti zůstavitelky takové právní jednání učinit“ a že „obsahově uvedená listina odpovídá závěti, pakliže je nadepsána slovy Poslední vůle a uvozena větou vyjadřují poslední vůli a je v ní popsáno, jak má být naloženo s majetkem zůstavitelky“. K námitce žalovaných o nedostatku pasivní věcné legitimace založené na tom, že jejich otec L. M. st., nebyl účastníkem tohoto řízení, odvolací soud uvedl, že „ji neshledává důvodnou“, když „důsledkem nepodání žaloby z odkazu podle § 170 z. ř. s., ke které byl otec žalovaných vyzván shora označeným usnesením, je fikce, že spor o dědické právo byl vyřešen v neprospěch toho, kdo měl své právo uplatnit žalobou“. Odvolací soud dovodil, že „k takové osobě se pak v následném průběhu pozůstalostního řízení nepřihlíží, což má svůj důsledek i pro okruh účastníků řízení založeného na základě pozdějšího odkazového usnesení soudní komisařky“, že „na uvedeném zákonném důsledku (pro posouzení věcné legitimace v tomto řízení) nic nemění skutečnost, že jeho účast nebyla fakticky formálně usnesením pozůstalostního soudu ukončena“ a že „v tomto řízení již, pokud tak sám dříve nenamítl pozůstalý syn L. M. st., nelze ani přezkoumávat správnost postupu a odkazového usnesení soudní komisařky ze dne 7. 1. 2020“.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

5. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný 1) prostřednictvím svého právního zástupce včasné dovolání, jehož přípustnost dovozuje z toho, že se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, a dále, že napadené rozhodnutí „spočívá na nesprávném právním posouzení věci“. Dovolatel namítá, že „listina ze dne 21. 3. 2015 nadepsaná jako poslední vůle neobsahuje právní jednání, kterým by zůstavitelka povolávala do postavení dědiců kohokoli, kdo by měl nárok na pozůstalost nebo na poměrný díl z ní“, že zůstavitelka „vyslovuje pouhé přání“, že se má její byt prodat a výtěžek rozdělit mezi žalobkyni, žalované 1) a 2) a syna zůstavitelky (otce žalovaných), a proto dovozuje, že „soudy nižších stupňů pochybily, pokud listinu sepsanou zůstavitelkou dne 21. 3. 2015 hodnotily jako závěť, když se naopak podle názoru dovolatele jedná o pouhé přání zůstavitelky bez právní závaznosti“, přičemž odkazuje závěry učiněné v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2013, sp. zn. [21 Cdo 3373/2011](#). Dovolatel má za to, že se soudy rovněž odchýlily v otázce výkladu právního jednání jako závěti od ustálené rozhodovací praxe, když „v listině pořízené zůstavitelkou dne 21. 3. 2015 nenajdeme žádné slovní úsloví, kterým by zůstavitelka povolávala někoho za dědice“. Dále dovolatel namítá „nesprávné právní posouzení pasivní legitimace na straně žalovaných“, když žaloba na určení dědického práva musí směřovat proti všem ostatním účastníkům pozůstalostního řízení a odkazuje na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2012, sp. zn. [21 Cdo 3701/2010](#). Tedy dovozuje, že pokud „účastníky v řízení po zůstavitelce jsou žalobkyně, žalovaní 1) a 2) a otec žalovaných“ a pokud „dědiců odkázaných k podání žaloby na určení dědického práva bylo více, ale některý z nich žalobu nepodal“, pak podle dovolatele „musí žaloba směřovat i vůči těmto účastníkům“ a „není možné, aby spor probíhal bez účasti jednoho z možných účastníků dědického řízení, a to obzvláště za situace, kdy bylo prokázáno, že otec žalovaných je fakticky dědicem“. Proto navrhl, aby „Nejvyšší soud zrušil rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 20. 6. 2023, č. j. 18 Co 226/2022-152, a to spolu s rozsudkem Okresního soudu ve Žďáru nad Sázavou ze dne 16. 6. 2022, č. j. 8 C 170/2020-117, a věc vrátil Okresnímu soudu ve Žďáru nad Sázavou k dalšímu řízení“.

6. Žalobkyně ve svém vyjádření k dovolání uvedla, že oba důvody uvedené v dovolání (tj. že předmětná listina pořízena zůstavitelkou dne 21. 3. 2015 nemůže být závětí a že se soudy dopustily nesprávného právního posouzení celkové pasivní legitimace na straně žalované) již byly soudy nižších stupňů hodnoceny, přičemž se s těmito otázkami vypořádaly dle názoru žalobkyně v souladu s ustálenou judikaturou. Dále uvedla, že „předmětná listina ze dne 21. 3. 2015 je vlastnoručně psanou závětí zůstavitelky, přičemž její obsah je naprosto jasný – zřetelně v ní povolává čtyři dědice,

které také jasně definuje jako dceru, syna a jeho dvě děti, striktně určuje jejich dědické podíly a současně tato listina obsahuje určení vykonavatele závěti a to žalobkyni“, a že „námitku nesprávného právního posouzení celkové pasivní legitimace na straně žalované nepovažuje za důvodnou“, když „odvolací soud tuto otázku zcela transparentně vysvětlil“. Proto navrhla, aby „Nejvyšší soud zamítl dovolání žalovaného 1), neboť napadené rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na správném právním posouzení věci“.

III.

Přípustnost dovolání

7. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) projednal dovolání žalovaného 1) podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

8. Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

9. Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

10. Z hlediska skutkového stavu (správnost skutkových zjištění přezkumu dovolacího soudu nepodléhá) bylo v projednávané věci (mimo jiné) zjištěno, že zůstavitelka měla dvě děti – žalobkyni a otce žalovaných (L. M. st.). Účastníky řízení o pozůstalosti po zůstavitelce jsou žalobkyně, žalovaní a otec žalovaných. Dne 17. 9. 1991 pořídila zůstavitelka formou notářského zápisu závěť, jíž odkázala své nemovitosti nacházející se v B. žalobkyni a ostatní majetek stejným dílem žalovaným s tím, že svému synovi L. M. st. neodkazuje nic. Žalobkyně předložila soudní komisařce zůstavitelkou ručně sepsanou listinu datovanou dnem 21. 3. 2015, nazvanou „Poslední vůle“, kde zůstavitelka uvádí, že byt v Z. má být po její smrti prodán a po odečtení všech nákladů spojených s vyklizením má být finanční obnos rozdělen podle v listině uvedených podílů mezi žalobkyni, žalované a otce žalovaných. V průběhu pozůstalostního řízení došlo mezi účastníky ke sporu ohledně platnosti závěti zůstavitelky ze dne 21. 3. 2015. Otec žalovaných se určení, že je dědicem nedomáhal, když ponechal uplynout lhůtu stanovenou k tomuto usnesením Okresního soudu ve Žďáru nad Sázavou ze dne 7. 1. 2020, č. j. 8 D 753/2019-150. Poté odkázal Okresní soud ve Žďáru nad Sázavou usnesením ze dne 9. 7. 2020, č. j. 8 D 753/2019-155, žalobkyni k podání žaloby na určení, že je dědičkou zůstavitelky. O včasné podané žalobě Okresní soud ve Žďáru nad Sázavou usnesením ze dne 16. 6. 2022, č. j. 8 C 170/2020-117, rozhodl, tak, že určil, že žalobkyně je dědičkou po zůstavitelce. Rozsudek soudu prvního stupně potvrdil Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 20. 6. 2023, č. j. 18 Co 226/2022-152. Z obsahu spisu vedeného u Okresního soudu ve Žďáru nad Sázavou pod sp. zn. 8 D 753/2019 vyplývá, že nejprve byl k podání žaloby na určení, že je dědicem zůstavitelky, proti žalobkyni a oběma žalovaným odkázán pozůstalý syn L. M. st. Tento svého práva nevyužil a žalobu nepodal. Následně soudní komisařka (v pozůstalostním řízení) bez dalšího odkázala žalobkyni usnesením ze dne 9. 7. 2020, č. j. 8 D 753/2019-155, aby podala žalobu na určení, že je dědicem zůstavitelky, (pouze) proti žalovanému 1) a žalované 2) s tím, že „jelikož nebyla žaloba v určené době pozůstalým synem L. M. st. podána, byla ukončena jeho účast v dědickém řízení“.

11. Za tohoto skutkového stavu bylo v projednávané věci pro rozhodnutí odvolacího soudu významné

vyřešení otázky pasivní věcné legitimace na straně žalované ve sporu o dědické právo žalobkyně. Vzhledem k tomu, že otázka okruhu účastníků sporného řízení o určení dědického práva nebyla v rozhodování dovolacího soudu za současné právní úpravy ve všech souvislostech vyřešena, dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovolání žalovaného 1) (obsahující jako dovolací důvod i tuto otázku) je podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné.

IV. Důvodnost dovolání

12. Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné a že řízení před odvolacím soudem (jakož i soudem prvního stupně) je navíc postiženo vadami, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

13. Uplatňuje-li právo na dědictví více osob a odporují-li si, odkáže soud toho z dědiců, jehož právní důvod je slabší, aby své právo uplatnil žalobou. Nepodá-li tento dědic žalobu ve lhůtě určené soudem, nezaniká sice jeho dědické právo, avšak při projednání pozůstalosti se k němu nepřihlíží (§ 1672 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „o. z.“).

14. Soud vyšetří dědická práva všech, které vyrozuměl o jejich dědickém právu nebo kteří řádně uplatnili své dědické právo, jestliže dědictví neodmítli nebo zaniklo-li jim právo odmítnout dědictví nebo je-li odmítnutí dědictví neplatné anebo jestliže se k odmítnutí dědictví nepřihlíží. Nemohou-li všechna dědická práva vedle sebe obstát, je tu spor o dědické právo (§ 168 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „z. ř. s.“).

15. V rámci vyšetřování dědických práv podle ustanovení § 168 z. ř. s. soud (notář jako soudní komisař) zjišťuje, kdo přichází v úvahu jako účastník řízení o pozůstalosti (dědic) a zda se jejich (tvrzená) dědická práva nevylučují. Nemohou-li vedle sebe obstát všechna dědická práva těch, které soud vyrozuměl o jejich dědickém právu nebo kteří sami řádně uplatnili své dědické právo, jestliže dědictví neodmítli nebo zaniklo-li jim právo odmítnout dědictví nebo je-li odmítnutí dědictví neplatné anebo jestliže se k odmítnutí dědictví nepřihlíží, a nemůže-li tedy být rozhodnutím o dědictví potvrzeno nabytí dědictví všem takovým osobám, vzniká spor o dědické právo.

16. V případě, že pro vyřešení sporu o dědické právo je třeba prokázat skutečnosti, které jsou mezi dědici sporné, soud usnesením odkáže toho z účastníků, jehož dědické právo se jeví se zřetelem k okolnostem případu jako nejslabší, aby své právo uplatnil žalobou; k podání žaloby určí lhůtu, která nesmí být kratší než 2 měsíce (§ 170 odst. 1 z. ř. s.). Nebyla-li žaloba ve lhůtě podána, bylo-li řízení o žalobě zastaveno nebo byla-li žaloba odmítnuta, platí, že spor o dědické právo byl vyřešen v neprospěch toho, kdo měl své právo uplatnit žalobou (§ 170 odst. 2 z. ř. s.). Vyplývá-li z odstavce 2 nebo z rozhodnutí soudu o žalobě, že dědické právo nesvědčí některému z dosavadních dědiců, soud usnesením jeho účast v řízení ukončí. Ustanovení § 169 odst. 2 se použije obdobně (§ 170 odst. 3 z. ř. s.).

17. Dědické právo těch, jejichž účast v řízení byla podle odstavce 1 ukončena, nezaniká, v řízení a při rozhodnutí se však k němu nadále nepřihlíží (§ 169 odst. 2 z. ř. s.).

18. Výrok usnesení vydaného soudem v řízení o pozůstalosti podle ustanovení § 170 odst. 1 z. ř. s. musí obsahovat jednak označení dědice, který se odkazuje, aby své právo uplatnil žalobou v občanském soudním řízení, a dědice, který jeho dědické právo popírá a který musí být v žalobě označen za žalovaného; přitom neuvede-li tyto osoby, jež mají být označeny za žalované, ve výroku usnesení podle ustanovení § 170 odst. 1 z. ř. s., soud je označí alespoň v odůvodnění tohoto usnesení; a jednak údaj o tom, čeho se má odkázaný dědic žalobou domáhat, a dále určení lhůty k podání

žaloby, jež nesmí být kratší než 2 měsíce.

19. Judikatura soudů již dříve dospěla jednak k závěru, že neuvede-li soud ve výroku usnesení vydaného podle ustanovení § 175k odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31.12.2013 (dále jen „OSŘ“), proti komu má žalobce podat žalobu, je vždy na místě uvést v odůvodnění usnesení, proti komu má žaloba směřovat, a pokud usnesení vydané podle § 175k odst. 2 OSŘ neobsahuje poučení o tom, proti komu má být žaloba podána, a žalobce podá žalobu v souladu s tímto usnesením, je soud, který o žalobě rozhoduje, povinen poučit žalobce o tom, koho má žalovat (k tomu srov. například právní názor vyjádřený v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2012, sp. zn. [21 Cdo 1876/2011](#); rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 22. 3. 2013, sp. zn. [21 Cdo 4240/2011](#), nebo rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 23. 5. 2016, sp. zn. [21 Cdo 2946/2015](#)), jednak k závěru, že soud v řízení o dědictví pokračuje bez zřetele na dědice, jenž nebyl se žalobou podanou ve smyslu ustanovení § 175k odst. 2 OSŘ úspěšný nebo jenž nepodal takovou žalobu vůbec, pouze v případě, že usnesení, kterým byl tento účastník (dědic) odkázán k podání žaloby, splňuje požadavky vymezené § 175k odst. 2 OSŘ (k tomu srov. například právní názor vyslovený v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 21. 3. 2006, sp. zn. [21 Cdo 2431/2005](#), uveřejněný v časopise Soudní judikatura pod č. 113, ročník 2006). Ačkoliv byly tyto právní závěry dovozeny ve vztahu k postupu soudu v řízení o dědictví, v němž vznikl skutkový spor o dědické právo, tedy za předchozí právní úpravy řízení o dědictví, má dovolací soud za to, že není žádného důvodu, aby nebyly aplikovány také na aktuální právní úpravu postupu soudu v případě, kdy v řízení o pozůstalosti vznikl spor o dědické právo a mezi účastníky je sporná skutková stránka věci.

20. Z výše uvedeného lze proto dovodit, že rozhodnutí soudu v řízení o žalobě na určení dědického práva může vyvolat právní účinky v řízení o pozůstalosti pouze za předpokladu, že usnesení, jímž byl účastník řízení o pozůstalosti odkázán k podání žaloby v občanském soudním řízení, splňuje požadavky vymezené ustanovením § 170 odst. 1 a 2 z. ř. s., tedy (mimo jiné) také poučení o tom, proti komu má být žaloba podána, případně (neobsahuje-li usnesení předmětné poučení a žalobce podal žalobu v souladu s takovým usnesením), že soud v občanském soudním řízení v tomto směru žalobce poučil, a že se tak řízení o určení dědického práva účastnili všichni účastníci řízení o pozůstalosti, jejichž dědické právo vedle sebe nemůže obstat.

21. Zároveň z ustanovení § 170 odst. 2 a 3 z. ř. s. vyplývá, že byl-li spor o dědické právo vyřešen v neprospěch toho, kdo měl své právo uplatnit žalobou, soud usnesením jeho účast v řízení ukončí.

22. Vyplývá-li z rozhodnutí o dědickém právu, resp. z fikce podle § 170 odst. 2 z. ř. s., že dědické právo některému z dosavadních dědiců nesvědčí, nepřestává být již samotnou touto skutečností (na rozdíl od dřívější úpravy) účastníkem řízení. Současná právní úprava (§ 170 odst. 3 z. ř. s.) vyžaduje, aby soud vydal ještě usnesení, kterým jeho účast v řízení ukončí (srov. Macková, A., Muzikář, L. a kol.: Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář s důvodovou zprávou a judikaturou. Praha: Leges, 2016, str. 320; nebo Jirsa, J., Doležal, M., a kol. Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2023. Komentář k § 170 z. ř. s., dostupný v ASPI).

23. Vyřešení sporné otázky dědického práva v neprospěch účastníka totiž nemusí vždy vést k ukončení jeho účasti v řízení, svědčí-li mu dědické právo z jiného důvodu. Lze proto u skutkových sporů podle § 170 z. ř. s. v určitých případech akceptovat i postup, kdy po vyřešení sporu soud žádné další usnesení podle § 170 odst. 3 z. ř. s. nevydá (protože žádnému z účastníků nelze účast ukončit), bude v řízení pokračovat se stejnými účastníky, ale bude respektovat rozhodnutí soudu o sporné skutečnosti nebo fikci podle § 170 odst. 2 z. ř. s. (srov. Šešina, M., Muzikář, L. Dobiáš, P.: Dědické právo. Praktická příručka. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022, str. 552-553).

24. Vzhledem k tomu, že je nutné, aby rozhodnutí o sporné skutečnosti bylo závazné pro všechny účastníky řízení o pozůstalosti, vyžaduje se, aby se také všichni zúčastnili sporného řízení, a to podle

svého stanoviska buď jako žalobci nebo na straně žalované. Jsou-li pasivní a ke spornému dědickému právu žádné stanovisko nezaujmou, musí být účastníky sporného řízení na straně žalované (Macková, A., Muzikář, L. a kol.: Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář s důvodovou zprávou a judikaturou. Praha: Leges, 2016, srov. str. 319). O tom musí být odkázaní účastníci poučeni. V případě nedostatku takového poučení pozůstalostním soudem by měla být tato vada zhojena soudem ve sporném řízení prostřednictvím poučení o tom, kdo má být účastníkem tohoto řízení (srov. také rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2005, sp. zn. [30 Cdo 940/2004](#), uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 12, ročník 2006). Žalovaní dědici mají v řízení o žalobě postavení nerozlučných společníků (srov. § 91 odst. 2 o. s. ř.) a v případě, že žalobce některého z nich opomene, nemůže být jeho žalobě vyhověno (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 2. 2004, sp. zn. [30 Cdo 2537/2003](#)).

25. Proto nedomáhal-li se pozůstalý syn L. M. st., určení, že je dědicem zůstavitelky, když ponechal uplynout lhůtu stanovenou k tomuto usnesením Okresního soudu ve Žďáru nad Sázavou ze dne 7. 1. 2020, č. j. 8 D 753/2019-150, a z tohoto důvodu byl podle soudu prvního stupně jeho spor o dědické právo vyřešen fikcí v jeho neprospěch, měl soud, resp. soudní komisařka jeho účast v pozůstalostním řízení v souladu s § 170 odst. 3 z. ř. s. usnesením ukončit. Nestalo-li se tak, pak s ohledem na výše uvedené závěry bylo nezbytné, aby žaloba na určení, že je žalobkyně dědičkou zůstavitelky, směřovala vůči všem, kdo se jako dědici zůstavitelky účastní pozůstalostního řízení, tedy i vůči pozůstalému synovi L. M. st.

26. Protože je rozsudek odvolacího soudu založen na nesprávném právním posouzení věci, čímž je současně naplněn dovolací důvod uvedený v ustanovení § 241a odst. 1 o. s. ř., a jelikož Nejvyšší soud současně neshledal, že by byly splněny podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí nebo zamítnutí dovolání nebo pro změnu rozsudku odvolacího soudu, nemohl postupovat jinak než rozsudek odvolacího soudu zrušit (§ 243e odst. 1 o. s. ř.). Vzhledem k tomu, že důvody, pro které byl rozsudek odvolacího soudu zrušen, platí i pro rozsudek soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud i tento rozsudek a věc vrátil soudu prvního stupně (Okresnímu soudu ve Žďáru nad Sázavou) k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá a § 243g odst. 1 věta první o. s. ř.). V dalším řízení jsou soudy obou stupňů vázány vysloveným právním názorem dovolacího soudu (§ 243g odst. 1 věta první, ve spojení s § 226 o. s. ř.).

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2023, sp. zn. 22 Cdo 3596/2022, ECLI:CZ:NS:2023:22.CDO.3596.2022.1

Číslo: 17/2025

Právní věta:

Služebnost nelze vypovědět podle § 1999 odst. 1 o. z.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 30.10.2023

Spisová značka: 22 Cdo 3596/2022

Číslo rozhodnutí: 17

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Služebnost (o. z.), Výpověď smlouvy

Dotčené předpisy:

Předpisy: § 11 o. z.

§ 1999 odst. 1 o. z.

Druh: O

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 16. 6. 2022, sp. zn. 11 Co 65/2022.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Okresní soud v Bruntále (dále jen „soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 19. 10. 2021, č. j. 38 C 76/2020-306, ve znění opravného usnesení ze dne 18. 11. 2021, č. j. 38 C 76/2020-312, zamítl žalobu, kterou se žalobkyně domáhala určení, že pozemek parc. č. 1 v k. ú. D. není zatížen služebnostmi ze smlouvy o zřízení služebnosti ze dne 13. 5. 2014 uzavřené mezi žalovanou a právní předchůdkyní žalobkyně, ve prospěch pozemků parc. č. st. 2, jehož součástí je stavba č. ev. 3, a parc. č. 4 v k. ú. D. (výrok I), a rozhodl o nákladech řízení (výrok II).

2. Soud prvního stupně vyšel po skutkové stránce ze zjištění, že smlouvou o zřízení služebnosti uzavřenou dne 13. 5. 2014 mezi právní předchůdkyní žalobkyně jako oprávněnou a žalovanou jako povinnou (dále jen „smlouva o zřízení služebnosti“) byla ve prospěch pozemku parc. č. st. 2, jehož součástí je stavba č. ev. 3, a pozemku parc. č. 4 v k. ú. D., vše nyní ve vlastnictví žalobkyně (dále jen „pozemky žalobkyně“ či „panující pozemky“) zřízena na dobu neurčitou služebnost inženýrské sítě a služebnost stezky a cesty přes pozemek parc. č. 1 v k. ú. D., ve vlastnictví žalované (dále jen „pozemek žalované“ či „služebný pozemek“). Ze smlouvy o zřízení služebnosti dále zjistil, že bylo ujednáno, že předmětné služebnosti postihují vlastníka služebného pozemku jako věcné právo, přičemž práva odpovídající služebnostem jsou spojena s vlastnictvím služebného pozemku a přechází

s vlastnictvím služebného pozemku na nabyvatele. Za zřízení služebnosti byla sjednána roční úplata ve výši 30 000 Kč bez daně z přidané hodnoty splatná vždy k 1. 1. příslušného roku. Žalobkyně se stala vlastníkem panujících pozemků na základě kupní smlouvy uzavřené s právní předchůdkyní žalobkyně dne 19. 5. 2015, čímž na ni přešla rovněž oprávnění a povinnosti plynoucí ze smlouvy o zřízení služebnosti. Žalobkyně následně dne 17. 8. 2019 závazek ze smlouvy o zřízení služebnosti vypověděla.

3. Po právní stránce – ve vztahu k otázkám vztahujícím se k dovolacím námitkám – soud prvního stupně (na základě závazného právního názoru odvolacího soudu učiněného v přechodím kasačním rozhodnutí v této věci) uzavřel, že na zánik služebnosti nelze aplikovat § 1999 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, (dále jen „o. z.“) o výpovědi závazku na dobu neurčitou. K zániku služebnosti by v tomto případě mohlo dojít pouze na základě trvalé změny ve smyslu § 1299 odst. 1 o. z., což však žalobkyně ani netvrdila a v žalobě neuvedla ani jiný důvod zániku služebnosti z taxativního výčtu důvodů vymezených v § 1299–1302 o. z.

4. Co se týče povahy služebnosti, soud prvního stupně uzavřel, že z textu smlouvy o zřízení služebnosti se jednoznačně podává, že tato služebnost jako věcné právo přechází na každého dalšího vlastníka předmětných nemovitostí, přičemž věcná povaha služebnosti plyne přímo ze znění smlouvy. Žalobkyně měla současně možnost před uzavřením kupní smlouvy nahlédnout do katastru nemovitostí a zjistit, že služebnost je zapsána v katastru nemovitostí jako věcné břemeno, které přechází na každého dalšího vlastníka nemovitosti, a nespolehat pouze na tvrzení jednatelky právní předchůdkyně žalobkyně. Žalobu v celém rozsahu zamítl.

5. K odvolání žalobkyně Krajský soud v Ostravě (dále jen „odvolací soud“) rozsudkem ze dne 16. 6. 2022, č. j. 11 Co 65/2022-344, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil (výrok I) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (výrok II).

6. K možnosti zániku služebnosti výpovědí odvolací soud zopakoval svůj předchozí závěr, že na zánik služebnosti nelze aplikovat § 1999 o. z. Služebnosti jsou řazeny v části třetí zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, jako absolutní majetková práva, zatímco § 1999 o. z. umožňující výpověď smlouvy je řazen v části čtvrté zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník – relativní majetková práva. Způsoby zániku služebností přitom zákon vyjmenovává v § 1299–1302 o. z., přičemž se jedná o taxativní výčet. Ani § 11 o. z. o přiměřeném použití obecných ustanovení o vzniku, změně a zániku práv a povinností ze závazků v části čtvrté na vznik, změnu a zánik jiných soukromých práv a povinností, neumožňuje aplikovat § 1999 o. z. na zánik služebnosti. K tomu odkázal na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 8. 2013, sp. zn. [22 Cdo 3549/2011](#), z něž se podává, že analogická aplikace právní úpravy závazků je možná pouze tehdy, pokud to povaha věci nevyklučuje, a současně uzavřel, že v projednávané věci je možnost použití § 1999 o. z. vyloučena právě povahou služebnosti. Služebnost je věcným právem zapsaným ve veřejném seznamu a nelze připustit, aby bez dohody účastníků došlo k zániku služebnosti pouhou výpovědí smlouvy o zřízení služebnosti jednou stranou, neboť takový postup by způsobil právní nejistotu, ať už osob oprávněných či osob povinných ze služebnosti. Rovněž není přípustné prolamovat zákonný taxativní výčet důvodů zániku služebností.

7. Ohledně charakteru služebnosti odvolací soud zaujal shodný názor jako soud prvního stupně, a sice že se v daném případě jedná o služebnost pozemkovou (odvolacím soudem označovanou jako věcnou), tedy že povinným ze smlouvy o zřízení služebnosti je každý vlastník služebného pozemku a oprávněným ze služebnosti je každý vlastník panujících pozemků, neboť v čl. II bodě 3 předmětné smlouvy bylo výslovně ujednáno, že „služebnosti zřízené touto smlouvou postihují vlastníka služebného pozemku jako věcné právo; práva odpovídající služebnostem zřízeným touto smlouvou jsou spojena s vlastnictvím služebného pozemku a přechází s vlastnictvím služebného pozemku na nabyvatele.“ Ze znění textu smlouvy se dále jednoznačně podává, že služebnosti byly zřízeny ve prospěch právní předchůdkyně žalobkyně jako vlastníka panujících pozemků, přičemž pokud by se

mělo jednat o služebnost osobní, jak namítala žalobkyně, nebylo by nutné uvádět vlastnictví předmětných panujících pozemků a stačilo by uvést, že se jedná o služebnost ve prospěch právní předchůdkyně žalobkyně. O tom, že se jedná o služebnost vztahující se k pozemkům, nikoliv služebnost osobní, přitom neměl pochybnost ani katastrální úřad, který zapsal služebnost jako věcné právo sloužící ve prospěch nemovitostí.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

8. Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání. 1) Předkládá otázku, zda může dojít k zániku služebnosti (zrušení závazku ze služebnosti) sjednané na dobu neurčitou výpovědí ke konci kalendářního čtvrtletí ve smyslu § 1999 odst. 1 o. z., přičemž má za to, že tato otázka dosud nebyla v rozhodovací praxi odvolacího soudu vyřešena, v čemž shledává přípustnost dovolání. Za nesprávný považuje závěr odvolacího soudu, že možnost výpovědi služebnosti je vyloučena samotnou povahou služebnosti. Naopak má za to, že by i v případě smlouvy o zřízení služebnosti měla být dána možnost vyvázat se ze závazku sjednaného na dobu neurčitou, který by jinak trval nepřetržitě. 2) Předkládá otázku výkladu smlouvy o zřízení služebnosti, co se týče povahy předmětných služebností – zda se jedná o služebnosti osobní či pozemkové. Žalobkyně nesdílí názor odvolacího soudu, že se jedná o služebnosti pozemkové, ale má za to, že jde o služebnosti osobní, které spolu s vlastnictvím pozemku na nového vlastníka nepřecházejí. Závěr odvolacího soudu považuje za nesprávný, neboť byl učiněn pouze na základě výkladu textu předmětné smlouvy, přičemž odvolací soud nepoužil žádný jiný způsob výkladu či výkladovou metodu, pročež postupoval v rozporu s ustálenou rozhodovací praxí odvolacího i Ústavního soudu (k čemuž odkazuje na několik konkrétních rozhodnutí), z níž se podává, že výklad obsahu smlouvy má být primárně zjišťován z vůle stran při uzavírání smlouvy. Navrhuje zrušení napadeného rozhodnutí odvolacího soudu i rozhodnutí soudu prvního stupně a vrácení věci soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

9. Žalovaná se k dovolání žalobkyně nevyjádřila.

III.

Přípustnost dovolání

10. Podle § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“), není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

11. Dovolací soud přezkoumá rozhodnutí odvolacího soudu v rozsahu, ve kterém byl jeho výrok napaden (§ 242 odst. 1 o. s. ř.). Rozhodnutí odvolacího soudu lze přezkoumat jen z důvodu vymezeného v dovolání. Je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédne též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3, jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, i když nebyly v dovolání uplatněny (§ 242 odst. 3 o. s. ř.).

12. Žalobkyně v dovolání předkládá jako v rozhodovací praxi odvolacího soudu dosud neřešenou otázku použitelnosti § 1999 odst. 1 o. z. o výpovědi závazku jako způsobu zániku služebnosti u služebnosti sjednané úplatně na dobu neurčitou, kde výpověď smlouvy učinila osoba ze služebnosti oprávněná.

13. S ohledem na to, že na řešení této otázky je napadené rozhodnutí odvolacího soudu založeno, žalobkyně závěry přijaté dovolacím soudem napadá a uvedená právní otázka dosud nebyla v

rozhodovací praxi Nejvyššího soudu vyřešena, je dovolání pro její řešení ve smyslu § 237 o. s. ř. přípustné; není však důvodné.

IV. Důvodnost dovolání

14. Podle § 1999 odst. 1 o. z. zavazuje-li smlouva ujednaná na dobu neurčitou alespoň jednu stranu k nepřetržité nebo opakované činnosti, anebo zavazuje-li alespoň jednu stranu takovou činnost strpět, lze závazek zrušit ke konci kalendářního čtvrtletí výpovědí podanou alespoň tři měsíce předem.

15. V daném případě byla sjednána úplatná smlouva o zřízení služebnosti inženýrské sítě a stezky a cesty na dobu neurčitou, která svým formálním obsahem a vymezením práv a povinností smluvních stran není vyloučena z posouzení podle § 1999 odst. 1 o. z., neboť zavazuje povinného ze služebnosti ke strpění závazku, jemuž koresponduje oprávnění oprávněné osoby k nepřetržité (služebnost inženýrské sítě) či opakované (služebnost stezky a cesty) činnosti. Ode dne sjednání této smlouvy do dne rozhodování soudů nebyly zjištěny žádné změny v rozsahu práv a povinností z této smlouvy či v jejich faktickém výkonu. Dovolatelka se stala osobou oprávněnou ze služebnosti na základě kupní smlouvy ze dne 19. 5. 2015, kterou nabyla panující pozemky.

16. Podle § 11 o. z. obecná ustanovení o vzniku, změně a zániku práv a povinností ze závazků v části čtvrté tohoto zákona se použijí přiměřeně i na vznik, změnu a zánik jiných soukromých práv a povinností.

17. Ustanovení § 11 o. z. je v odborné komentářové literatuře pojímáno tak, že představuje obecné pravidlo, na jehož základě se mají použít ustanovení upravující obecnou část závazkového práva i na jiná soukromá práva a povinnosti, například věcněprávního charakteru. Použitelnost obecných pravidel o vzniku, změně či zániku obligací má být pouze přiměřená. Přiměřenost zde vyjadřuje volnější, nikoliv plný rozsah použití obecných ustanovení o závazcích na jiné soukromoprávní vztahy závazkové. Tato formulace tedy nepředpokládá automatickou aplikaci ustanovení, na které se odkazuje, nýbrž je třeba zkoumat, zda v konkrétním případě jeho smysl a účel dopadá na případ, o který jde. Ustanovení § 11 o. z. normuje, že odpovídá-li daný případ teleologii úpravy obligačního práva, mají být použita právě tato pravidla, a to za předpokladu, že to povaha ustanovení dovoluje. Míra této přiměřenosti se může případ od případu významně odlišovat. Je vždy zapotřebí vzít v úvahu jak obsah a funkci ustanovení, kterých má být přiměřeně použito, tak právního vztahu, na nějž se mají tato pravidla aplikovat. Zdůrazňuje se v této souvislosti, že závazkové právo jako právo relativní vychází z toho, že je vznikem, změnou či zánikem dotčeno více subjektů. Z důvodu principu rovnosti pak vyžaduje součinnost všech těchto subjektů, přičemž skutečné dotčení více subjektů je i předpokladem aplikace těchto ustanovení na jiné poměry [k tomu srovnej: Beran, M. § 11. In: Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 53–54, Melzer, F., Tégl, P. § 11. In: Melzer, F., Tégl, P. a kol. Občanský zákoník – velký komentář. Svazek I. § 1–117. Praha: Leges, 2013, s. 200–201, Lavický, P. (Vznik, změna a zánik práv a povinností). In: Lavický, P. a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 až 654). Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 72].

18. Obsahově však dosah § 11 o. z. není v soudní praxi, a v oblasti věcných práv, nový. Již v poměrech zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, se soudní praxe na základě analogie podle jeho § 853 v zásadě zabývala otázkou, nakolik se mohou ustanovení závazkového práva použít i na jiné právní poměry, mimo jiné na práva věcná.

19. V rozsudku ze dne 16. 8. 2013, sp. zn. [22 Cdo 3549/2011](#) (uveřejněném stejně jako další citovaná rozhodnutí Nejvyššího soudu na www.nsoud.cz), Nejvyšší soud formuloval závěr, že judikatura Nejvyššího soudu připouštěla použití ustanovení o závazcích i na právní poměry závazkovou povahu

primárně nemající a směřující do oblasti věcných práv. Zdůraznila však, že je třeba zkoumat, zda použitelnost uvedených zákonných ustanovení nevylučuje povaha věci, a zda jsou tedy ustanovení o závazcích přiměřeně (analogicky) použitelná na právní poměry ustavené v rovině věcněprávních vztahů založených smlouvou o zřízení věcného břemene. V uvedené věci pak dovolací soud nevyloučil aplikaci § 517 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v situaci, kdy docházelo k porušování smlouvy a prodlení s placením úplaty za zřízení věcného břemene.

20. Při úvaze o dosahu aplikace § 11 o. z. na oblast věcných práv – v daném případě služebností – nelze v první řadě odhlédnout od jejich povahy a podstaty. Právní vztahy založené věcnými břemeny, nyní služebnostmi, byly vždy charakteristické dlouhodobostí jejich trvání, což je odlišuje od obligací; takto jsou pojímány také v odborné literatuře [k tomu srovnej např.: Spáčil, J. Věcná břemena v občanském zákoníku, 1. vydání, C. H. Beck, 2006, s. 50, Havlík, D. § 1299 (Zánik služebnosti trvalou změnou). In: Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 1, Spáčil, J. a kol. Věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku, 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 197]. V právní praxi byly chápány a pojímány jako vztahy založené na „právní jistotě“ spojené s tím, že u pozemkových služebností přecházela práva a povinnosti na právní nástupce panujících a služebných věcí. Jinak řečeno, právní praxe volila tyto instituty pro uspořádání právních poměrů tam, kde upřednostnila právní jistotu a trvalost, typickou pro práva věcná, před možností rychlého a flexibilního ukončení těchto právních poměrů. Proto také speciální právní úprava zániku služebností v § 1299–1302 o. z. těmto východiskům odpovídá. To je v souladu i s tím, že těmito právními poměry byly často zajišťovány velmi důležité a zásadní právní situace účastníků smluvních stran, ve kterých dlouhodobost a právní jistota dominovaly (zajištění přístupu k nemovitostem, užívání nemovitostí, zajištění obsluhy nemovitostí dodávkou vody apod.).

21. Těmto východiskům pak také odpovídá velmi rezervovaný a obezřetný přístup soudní praxe k ukončování těchto právních vztahů (či jejich zásadním změnám) jednostrannými právními jednáními, kdy se zdůrazňuje mimo jiné právě zájem některé ze smluvních stran na existenci věcného práva. Tímto způsobem formuloval své závěry Nejvyšší soud – již v poměrech zákona č. 89/2012 Sb. (např. v rozsudku ze dne 27. 3. 2018, sp. zn. [22 Cdo 155/2018](#), uveřejněném pod č. 62/2019 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část civilní), kdy v poměrech služebností zaujal názor, že nelze uvažovat vždy o jednostranném vzdání se práva, neboť i vlastník služebné věci může mít legitimní zájem na tom, aby zřízená služebnost nadále trvala (např. má úplatnou povahu apod.).

22. Právní praxe musí být schopna reagovat na situace, kdy dochází ke změnám v nastavení práv a povinností založených smluvně či v jejich výkonu, resp. dochází k porušování práv a povinností, tak, aby dokázala rozumným způsobem uspořádat právní poměry účastníků těchto vztahů. Naproti tomu by však měla také respektovat východiska, za kterých právní vztahy ze služebností vznikly, a to tím spíše, má-li druhá smluvní strana zájem na existenci věcného práva, resp. nedochází k porušování smluvních práv a povinností ani jejich změně oproti době vzniku právního vztahu. Zásahy do takových právních poměrů by primárně měly vycházet z principu rovnosti, jehož vyjádřením jsou dvoustranná právní jednání. Dovolací soud nemá pochybnosti o tom, že smluvní zakotvení výpovědi závazku ze služebnosti za podmínek shodných či podobných § 1999 odst. 1 o. z. je přípustné, jiná je však situace u jednostranné výpovědi ve smyslu uvedeného ustanovení.

23. Dovolací soud si je vědom toho, že při řešení těchto typových situací zpravidla nelze formulovat obecná, vždy použitelná pravidla, neboť je nutno zohledňovat i individuální charakteristiky jednotlivých případů.

24. V dané věci se tyto úvahy dovolacího soudu promítají potud, že pokud byla smlouva o zřízení služebnosti na dobu neurčitou sjednána jako úplatná, práva a povinnosti smluvních stran oproti době sjednání nedoznala změn, žalobkyně vstoupila do existujícího právního vztahu s vědomím jeho

obsahu, nedochází k porušování povinností smluvních stran, pak by připuštění výpovědi závazku ze smlouvy o zřízení věcného břemene oprávněným podle § 1999 odst. 1 o. z. bylo nepřiměřeným zásahem do takto vzniklého právního vztahu a porušením základního principu, že smlouvy mají být plněny [§ 3 odst. 2 písm. d) o. z.], neboť by umožnilo ukončení tohoto věcněprávního vztahu ke konci každého kalendářního čtvrtletí výpovědí, která by nemusela obsahovat žádný důvod pro takový postup. Závěr o takovém způsobu ukončení smluvního vztahu je přijatelný v poměrech obligačního práva, které je svou povahou oproti oblasti věcných práv založeno na jiných východiscích; u závazkových právních vztahů pak musí jejich strany také počítat s flexibilnějšími možnostmi jejich ukončení, tj. i za podmínek § 1999 odst. 1 o. z.

25. Dovolací soud tak uzavírá, že byla-li smlouva o zřízení služebnosti uzavřena jako úplatná na neurčitou dobu a vzájemná práva a povinnosti smluvních strany nedoznaly změny ani v jejich výkonu, pak oprávněný ze služebnosti není oprávněn ukončit tento smluvní vztah a závazek z něj vyplývající výpovědí podle § 1999 odst. 1 o. z.

26. Tento závěr ostatně odpovídá i závěrům formulovaným v odborné literatuře vztahující se ke služebnostem. Dovolacímu soudu není znám žádný názor vyslovený v odborné literatuře, který by v případech odpovídajících dané věci postup podle § 1999 odst. 1 o. z. připouštěl. Naopak část odborné literatury v obecné rovině – právě na rozdíl od závazku – jednostranné vypovězení služebnosti v zásadě vylučuje [k tomu srovnej: Hrabánek, D., Lasák, J. § 1257 (Zatížení věci služebností). In: Spáčil, J. a kol. Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 1113]], resp. část odborné literatury v poměrech služebností jejich zánik výpovědí podle § 1999 o. z. nepřipouští vůbec (Spáčil, J. a kol. Věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku, 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 199).

27. Jelikož Nejvyšší soud dospěl k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu je správné, a dovolání žalobkyně tudíž neshledal v rozsahu první dovolací námitky důvodným, dovolání podle § 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř. zamítl.

28. Dále žalobkyně namítá nesprávnost výkladu obsahu předmětné smlouvy o zřízení služebnosti. Má za to, že se jedná o služebnost osobní, nikoliv pozemkovou, přičemž odvolací soud dospěl k nesprávnému závěru, pokud vycházel pouze z textu smlouvy a nejišťoval vůli stran při uzavírání smlouvy, proč se odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu i Ústavního soudu.

29. Tato námitka nezakládá přípustnost dovolání, neboť se odvolací soud při výkladu obsahu předmětné smlouvy o zřízení služebnosti od rozhodovací praxe neodchýlil.

30. Z ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu se k výkladu projevu vůle a textu smlouvy obecně podává, že „text smlouvy je toliko prvotním přiblížením se k významu smlouvy, který si chtěli její účastníci svým jednáním stanovit. Doslovný výklad textu smlouvy může, ale nemusí být v souladu s vůlí jednajících stran. Směřuje-li vůle smluvních stran k jinému významu a podaří-li se vůli účastníků procesem hodnocení skutkových a právních otázek ozřejmit, má shodná vůle účastníků smlouvy přednost před doslovným významem textu jimi formulované smlouvy. Vůli je nutno dovozovat z vnějších okolností spojených s podpisem a realizací smluvního vztahu, zejména z okolností spojených s podpisem smlouvy a následným jednáním účastníků po podpisu smlouvy“ (k tomu srovnej např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 10. 2017, sp. zn. [32 Cdo 4725/2015](#), nebo ze dne 23. 4. 2019, sp. zn. [32 Cdo 910/2019](#)).

31. Ačkoliv znění čl. II bodu 3 předmětné smlouvy bylo v základu pro závěr odvolacího soudu určující, neboť v tomto bodě smlouvy se výslovně uvádí, že práva odpovídající služebnostem zřízená touto smlouvou jsou spojena s vlastnictvím pozemku a přechází s vlastnictvím pozemku na nabyvatele, nešlo v projednávané věci o jediné hledisko, které při výkladu obsahu smlouvy odvolací

soud zohlednil, jak v dovolání naznačuje žalobkyně. Odvolací soud současně přdestřel i úvahy o tom, že pokud by strany smlouvy hodlaly zřídit služebnost osobní, a nikoliv pozemkovou, nemusely by ve smlouvě vůbec uvádět, že služebnosti jsou zřizovány ve prospěch právní předchůdkyně žalobkyně jako vlastníka ve smlouvě konkrétně specifikovaných panujících pozemků a postačovalo by uvést pouze označení právní předchůdkyně žalobkyně jako oprávněné ze služebnosti. Pokud ale strany smlouvu formulovaly takto, bylo tím zamýšleno zřídit dané služebnosti ve prospěch panujících pozemků, které přechází na každého dalšího vlastníka. Odvolací soud pak zároveň přikládal význam i tomu, jak následně předmětné služebnosti zapsal katastrální úřad, a sice jako věcná práva sloužící ve prospěch nemovitostí, jak vyplývá z LV č. 5 pro k. ú. D., na němž jsou zapsány panující pozemky žalobkyně.

32. Postupu odvolacího soudu proto z hlediska souladu s rozhodovací praxí týkající se výkladu právního jednání obecně nelze ničeho vytknout, neboť zohlednil nejen doslovné jednoznačné znění textu smlouvy, ale zabýval se i vůlí stran při jejím uzavírání a rovněž následným jednáním v součinnosti s katastrálním úřadem a způsobem zápisu předmětných služebností do katastru nemovitostí. A pokud snad žalobkyně rozporuje závěry nalézacích soudů ohledně zjištěné vůle stran předmětné smlouvy, rozporuje tím toliko skutkové závěry nalézacích soudů, nikoliv však právní hodnocení věci, což však nepředstavuje způsobilý dovolací důvod (§ 241a odst. 1 o. s. ř. *a contrario*).

Usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 10. 4. 2024, sp. zn. 31 Cdo 225/2024, ECLI:CZ:NS:2024:31.CDO.225.2024.1

Číslo: 16/2025

Právní věta:

Notářský zápis se svolením k vykonatelnosti, kterým má být vymožena povinnost vyklidit nemovitost, je notářským zápisem ve smyslu § 71b notářského řádu a může být exekučním titulem.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 10.04.2024

Spisová značka: 31 Cdo 225/2024

Číslo rozhodnutí: 16

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Exekuce, Exekuční titul, Nájem, Notářský zápis, Vyklizení nemovitosti, Výkon rozhodnutí

Dotčené předpisy:

Předpisy: § 11 o. z.

§ 1723 o. z.

§ 40 zákona č. 120/2001 Sb. ve znění do 31. 12. 2021

§ 71a zákona č. 358/1992 Sb. ve znění od 1. 1. 2014

§ 71b zákona č. 358/1992 Sb. ve znění od 1. 1. 2014

Druh: O

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání povinné proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 16. 11. 2021, sp. zn. 17 Co 240/2021.

I.

Dosavadní průběh řízení.

1. Okresní soud Praha-západ (soud prvního stupně) usnesením ze dne 29. 6. 2021, č. j. 207 EXE 5225/2021-27, zamítl návrh povinné na zastavení exekuce vyklizením pozemku par. č. st. XY, o výměře 69 m², druh pozemku zastavěná plocha a nádvoří, včetně stavby č. p. XY – rodinný dům, která je jeho součástí, zapsaných na listu vlastnictví č. XY v katastrálním území a obci XY., vedeném Katastrálním úřadem pro Středočeský kraj, Katastrální pracoviště XY, podle vykonatelného notářského zápisu sepsaného notářem Mgr. J. H. dne 9. 1. 2018, sp. zn. NZ 3/2018, N 5/2018, jejímž vedením soud prvního stupně pověřením ze dne 18. 2. 2021 (návrh na nařízení exekuce byl podán dne 16. 2. 2021), č. j. 207 EXE 5225/2021-9, pověřil soudního exekutora Mgr. C. B., Exekutorský úřad Zlín (dále též jen „Notářský zápis“, „Nemovitosti“).

2. K odvolání povinné Krajský soud v Praze (odvolací soud) usnesením ze dne 16. 11. 2021, č. j. 17 Co 240/2021-53, potvrdil usnesení soudu prvního stupně.

3. Za správná považoval zjištění soudu prvního stupně, že povinná jako nájemkyně a oprávněná jako pronajímatelka uzavřely dne 9. 1. 2018 v Notářském zápise dohodu, v níž se povinná zavázala vyklidit a předat Nemovitosti oprávněné do 30. 6. 2018, a svolila, aby Notářský zápis byl exekučním titulem, jestliže svou povinnost vyklidit a předat Nemovitosti nesplní řádně a včas; současně strany prohlásily, že téhož dne uzavřely smlouvu o nájmu Nemovitostí na dobu určitou.

4. Shodně se soudem prvního stupně uzavřel, že vykonávaná povinnost vyplývá ze závazkového vztahu, nikoliv jen z ochrany vlastnického práva. Povinná se s oprávněnou dohodla na vyklizení v době, kdy závazkový vztah z nájmu trval, závazek vyklidit Nemovitosti měl tedy základ v nájemní smlouvě. Měl za to, že závěry usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 5. 2020, sp. zn. [26 Cdo 2085/2019](#) (dále též jen „usnesení sp. zn. 26 Cdo 2085/2019“), tak na projednávanou věc nedopadají. S poukazem na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 4. 1999, sp. zn. [21 Cdo 2020/98](#), uveřejněné pod číslem 4/2000 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále též jen „R 4/2000“), uzavřel, že Notářský zápis je řádným exekučním titulem, který splňuje předepsané náležitosti.

II.

Dovolání a vyjádření k němu.

5. Proti usnesení odvolacího soudu podala povinná dovolání, jeho přípustnost odůvodnila tím, že odvolací soud se při řešení otázky, zda exekučním titulem může být notářský zápis obsahující svolení povinné osoby s jeho vykonatelností, jehož předmětem je povinnost této osoby vyklidit nemovitost, odchýlil od rozhodovací praxe dovolacího soudu. Poukázala na usnesení sp. zn. [26 Cdo 2085/2019](#), v němž dovolací soud – na rozdíl od odvolacího soudu – dospěl k závěru, že takový notářský zápis není exekučním titulem. Dále namítala, že Notářský zápis není formálně ani materiálně vykonatelný, neboť nesplňuje ani náležitosti stanovené v zákoně č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „not. ř.“), protože ho vlastnoručně nepodepsala, její podpis je falzifikát, soudy nižších stupňů se však pravostí jejího podpisu vůbec nezabývaly. Měla za to, že z Notářského zápisu ani nevyplývá, že by byl její podpis úředně ověřen. Odvolacímu soudu dále vytýkala, že své závěry o posouzení Notářského zápisu jako exekučního titulu řádně neodůvodnil, rozhodnutí je tak nepřezkoumatelné. Navrhla, aby dovolací soud zrušil usnesení soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

6. Oprávněná ve vyjádření k dovolání s odkazem na odůvodnění usnesení soudu prvního stupně (odst. 12) zpochybňovala, že by usnesení sp. zn. [26 Cdo 2085/2019](#) představovalo ustálenou rozhodovací praxi Nejvyššího soudu, a rovněž souhlasila se závěrem odvolacího soudu, že usnesení sp. zn. [26 Cdo 2085/2019](#) ani nelze v dané věci aplikovat, neboť v této věci je skutkový stav odlišný. Zdůraznila, že povinnost povinné vyklidit Nemovitosti nemá základ v ochraně vlastnického práva, ale v závazkovém právním vztahu – v nájmu. Poukázala na povinnosti nájemce po skončení nájmu vyplývající z § 2292, § 2293 nebo § 2295 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále též jen „o. z.“). Namítala, že uvádí-li povinná v dovolání, že Notářský zápis nepodepsala, nezpochybnila právní posouzení učiněné odvolacím soudem, ale jen uplatnila nové skutkové tvrzení. Navrhla, aby dovolání bylo odmítnuto.

III.

Přípustnost dovolání.

7. Tříčlenný senát č. 26, který měl podle rozvrhu práce Nejvyššího soudu dovolání projednat a rozhodnout o něm, zjistil, že při posouzení otázky, zda notářský zápis se svolením k vykonatelnosti, podle něhož má být vymožená povinnost vyklidit nemovitost, je notářským zápisem ve smyslu § 71b

not. ř. a může být exekucním titulem, na níž odvolací soud založil své právní posouzení v této věci, se praxe tříčlenných senátů Nejvyššího soudu rozchází. V usnesení sp. zn. [26 Cdo 2085/2019](#) dospěl Nejvyšší soud k závěru, že takový notářský zápis exekucním titulem není (ať již povinné osobě nikdy nesvědčilo právo užívat nemovitost, nebo jí sice právo užívání svědčilo, ale zaniklo), naproti tomu v usnesení ze dne 17. 3. 2015, sp. zn. [26 Cdo 4997/2014](#), vycházel (byť nikoliv výslovně) z toho, že takový notářský zápis je exekucním titulem a zabýval se (ne)splněním podmínky, na niž bylo vyklizení vázáno (že převod bytu přestane být podmíněným a oprávněná se stane jeho výlučnou vlastnící). Proto podle § 20 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, věc postoupil k rozhodnutí velkému senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu (dále též jen „velký senát“). Velký senát pak věc projednal a rozhodl o ní v souladu s ustanoveními § 19 a § 20 odst. 1 uvedeného zákona.

8. Velký senát shledal, že dovolání povinné bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou – účastnicí řízení (§ 240 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, dále též jen „o. s. ř.“ – pro dovolací řízení je podle článku II části první zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, rozhodné znění občanského soudního řádu v aktuálním znění), za splnění podmínky zastoupení dovolatelky (§ 241 odst. 1 a 4 o. s. ř.) a je přípustné podle § 237 o. s. ř., neboť směřuje proti rozhodnutí, jímž bylo odvolací řízení skončeno a které závisí na vyřešení otázky, zda notářský zápis se svolením k vykonatelnosti podle § 71b not. ř., podle něhož má být vymožena povinnost vyklidit nemovitost, může být exekucním titulem, která je dovolacím soudem řešena rozdílně.

IV.

Důvodnost dovolání.

9. Podle § 242 odst. 1 a 3 o. s. ř. dovolací soud přezkoumá rozhodnutí odvolacího soudu v rozsahu, ve kterém byl jeho výrok napaden. Rozhodnutí odvolacího soudu lze přezkoumat jen z důvodu vymezeného v dovolání. Je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédně též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Existenci takových vad uplatnila dovolatelka námitkou, že napadené rozhodnutí je nepřezkoumatelné, a že tím soud porušil její právo na spravedlivý proces. Namítanou vadou však řízení netrpí, napadené rozhodnutí splňuje náležitosti odůvodnění usnesení stanovené v § 157 o. s. ř. ve spojení s § 169 odst. 4 a § 211 o. s. ř.; ostatně dovolatelkou tvrzené nedostatky odůvodnění napadeného usnesení zjevně nebyly – podle obsahu dovolání – na újmu uplatnění jejích práv (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2013, sp. zn. [29 Cdo 2543/2011](#), uveřejněný pod číslem 100/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

10. Tvrzení, že její podpis na Notářském zápise je falzifikát, že jej nepodepsala, a proto nemůže být exekucním titulem, dovolatelka poprvé zmínila až po vydání napadeného usnesení odvolacího soudu (v podání ze dne 30. 11. 2021, č. l. 57); v dovolacím řízení však platí zákaz skutkových novot (§ 241a odst. 6 o. s. ř.). Touto otázkou (navíc svou povahou skutkovou, nikoli právní) se tak dovolací soud zabývat nemohl.

11. Projednávanou věc je třeba posuzovat – s ohledem na to, že návrh na nařízení exekuce byl u soudního exekutora [§ 35 odst. 2 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekucní činnosti (exekucní řád) a o změně dalších zákonů (dále též jen „ex. ř.“)] podán dne 26. 1. 2021 – podle občanského soudního řádu a exekucního řádu ve zněních účinných do 31. 12. 2021 [srov. část druhou čl. IV bod 1. přechodných ustanovení zákona č. 286/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekucní činnosti (exekucní řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších

předpisů, a některé další zákony]. Na Notářský zápis (sepsaný dne 9. 1. 2018) je třeba aplikovat notářský řád, ve znění účinném od 1. 1. 2014.

12. Exekucním titulem jsou podle § 40 odst. 1 písm. d) ex. ř. jen notářské zápisy se svolením k vykonatelnosti sepsané podle § 71a – 71b not. ř.

13. Předmětem Notářského zápisu bylo vyklizení Nemovitostí; protože § 71a odst. 1, 2 not. ř. výslovně uvádí, že předmětem plnění může být jen peněžitý dluh, o zápis podle tohoto ustanovení jít nemohlo.

14. Notář sepíše na žádost notářský zápis o dohodě, kterou se účastník zaváže splnit pohledávku nebo jiný nárok druhého účastníka vyplývající ze závazkového právního vztahu, v níž svolí, aby podle tohoto zápisu byl nařízen a proveden výkon rozhodnutí (vedena exekuce) a aby byl takový notářský zápis exekucním titulem, jestliže svou povinnost řádně a včas nesplní (§ 71b odst. 1 not. ř.). Dohoda účastníků musí obsahovat a) označení osoby, která se zavázala ke splnění pohledávky nebo jiného nároku (osoby povinné), b) označení osoby, jejíž pohledávka nebo jiný nárok mají být splněny (osoby oprávněné), c) skutečnosti, na nichž se pohledávka nebo jiný nárok zakládá, d) předmět plnění, e) dobu plnění, f) prohlášení povinné osoby o svolení k vykonatelnosti zápisu (§ 71b odst. 2 not. ř.). Dohoda účastníků může obsahovat též podmínky nebo doložení času, popřípadě vzájemné povinnosti oprávněné osoby, na jejichž splnění je poskytnutí předmětu plnění vázáno (§ 71b odst. 3 not. ř.).

15. Nejvyšší soud se tím, jaké náležitosti musí obecně splňovat notářské zápisy, aby byly titulem pro exekuci (soudní výkon rozhodnutí), zabýval již v řadě rozhodnutí. K těm zásadním patří zejména již citované [R 4/2000](#), které se zabývá výkladem § 274 písm. e) o. s. ř. ve znění účinném do 31. 12. 2000, podle něhož byl notářský zápis exekucním titulem, jestliže obsahoval závazek, byly v něm označeny osoba oprávněná a osoba povinná, právní důvod, předmět a doba plnění a svolení osoby povinné k vykonatelnosti. Dospěl také mimo jiné k závěru, že z kontextu § 274 písm. e) o. s. ř. (v tehdy platném znění) vyplývá, že cestou notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti může být vymáhána jen povinnost ze závazku, tj. ze závazkového právního vztahu, přičemž notářský zápis se svolením k vykonatelnosti „obsahuje závazek“ tehdy, jestliže obsahuje takovou povinnost, která má být na jeho základě vymožena, jež vyplývá ze závazku (ze závazkového právního vztahu, vzniklého na základě smlouvy nebo jiné právní skutečnosti), a nikoliv z jiných právních vztahů (např. nároků z ochrany osobnosti apod.), a to i kdyby se i na těchto nárocích strany dohodly.

16. Dalším významným rozhodnutím bylo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 2. 2015, sp. zn. [31 Cdo 2184/2013](#), uveřejněné pod číslem 55/2015 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále též jen „R 55/2015“), v němž velký senát ze závěrů vyjádřených v [R 4/2000](#) vycházel i po včlenění notářského zápisu (1. 1. 2001) jako exekucního titulu do notářského řádu. Zdůraznil, že notářský zápis není rozhodnutím, má povahu veřejné listiny, není vybaven účinky právní moci ani závaznosti pro účastníky a pro všechny orgány a má jen formální charakter. Předmět plnění musí vymezit přesný obsah a rozsah plnění, tedy jaké plnění a v jakém množství má povinná osoba poskytnout oprávněné osobě. Doba plnění musí přesně a určitě stanovit dobu, do které je povinná osoba povinna předmět plnění poskytnout oprávněné osobě, a tím současně vymezit dobu, po jejímž marném uplynutí může oprávněná osoba důvodně navrhnout exekuci (nařízení výkonu rozhodnutí). Dále dospěl k závěru, že dohoda účastníků v notářském zápise a prohlášení povinného o svolení k vykonatelnosti tohoto zápisu může být vázána na splnění odkladací podmínky. Splnění podmínky musí oprávněný doložit (prokázat) již při podání návrhu na nařízení exekuce způsobem uvedeným v zákoně (§ 262 o. s. ř., § 43 ex. ř.). Nezměnila se ani úprava povinnosti, která může být cestou notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti vymáhána.

17. Závěry o náležitostech, funkci, smyslu a významu notářských zápisů se svolením k vykonatelnosti se vztahují i na notářské zápisy – ať již jejich předmětem bude peněžitý či nepeněžitý plnění –

upravené v § 71b not. ř.; vždy tedy předmětem takového notářského zápisu musí být pohledávka (nebo jiný nárok) vyplývající ze závazkového právního vztahu.

18. Závazky (závazkové právo) jsou v občanském zákoníku upraveny zejména v části čtvrté, právními skutečnostmi rozhodnými pro jejich vznik jsou především smlouvy, kvazi-smlouvy, delikty a kvazi-delikty (§ 1723 o. z.), jde o úpravu, která svým použitím přesahuje oblast závazkového práva. Obecná ustanovení o vzniku, změně a zániku práv a povinností ze závazků v této části občanského zákoníku se podle § 11 o. z. použijí také přiměřeně i na vznik, změnu a zánik jiných soukromých práv a povinností. Byť přiměřená aplikace vyplývající z § 11 o. z. nečiní sama o sobě z jiných právních vztahů závazek, není samozřejmě vyloučeno, že také absolutní právní poměr může mít i prvky relativního právního poměru.

19. Současně platí, že osoba, již svědčí věcněprávní povinnost ze zákona, se může zavázat ke splnění téže povinnosti (povinnosti stejného obsahu) i smluvně (jinak řečeno, může převzít obligační povinnost se stejným obsahem).

20. Přenechání věci k užívání další osobě (ať jde o výprosu, výpůjčku, nájem, pacht atd.) je jeden z typů závazků upravených v části čtvrté občanského zákoníku a v soudní praxi (viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. 6. 2019, sp. zn. [26 Cdo 2059/2018](#), uveřejněný pod číslem 33/2020 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, ústavní stížnost podanou proti tomuto rozhodnutí Ústavní soud odmítl usnesením ze dne 31. 10. 2019, sp. zn. [II. ÚS 3230/19](#)), ani v právní teorii [viz např. HULMÁK, M. a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 305, 474] není pochyb o tom, že součástí vzájemných práv a povinností je i povinnost osoby, která věc užívala (výprosník, vypůjčitel, nájemce, pachtýř atd.), ji po skončení sjednaného závazku vrátit osobě, která jí věc přenechala (půjčitel, pronajímatel, propachtovatel atd.). Povinnost vyklidit a odevzdat nemovitost má samozřejmě i osoba, která ji užívá bez právního důvodu, a není ani vyloučeno, aby ohledně splnění této povinnosti uzavřela s osobou, již náleží dispozice s touto věcí, dohodu o vyklizení nemovitosti, bytu (odevzdání věci).

21. Byť nárok na vyklizení nemovitosti (bytu) je také výrazem ochrany vlastnického práva – žaloba na vydání věci, kterou je i vyklizení nemovitosti, je upravena v občanském zákoníku v části týkající se absolutních majetkových práv a řadí se mezi tzv. vlastnické žaloby (§ 1040 o. z.) – vyplývá tento nárok rovněž ze závazkového vztahu mezi stranami. Skončil-li závazkový vztah, jehož předmětem bylo přenechání a užívání nemovitosti (bytu), je povinností osoby, která nemovitost (byt) užívala, ji vyklidit a předat osobě, která jí nemovitost přenechala do užívání. Také v případě, že povinná osoba právní důvod k užívání nemovitosti (bytu) nikdy neměla, může se na vyklizení s vlastníkem dohodnout (zavázat se k vyklizení). Co platí o vlastníkovi, platí i pro kvalifikovaného držitele (§ 1043 o. z.) nebo detentora (§ 1044), koneckonců např. pronajímatel či půjčitel nemusí být vlastníkem věci.

22. Jestliže nárok vlastníka (držitele, nebo detentora) na vyklizení nemovitosti osobou, která ji neoprávněně užívá – ať již proto, že mezi nimi nikdy nebyl žádný závazkový (smluvní) vztah nebo proto, že tento vztah skončil (typicky nájem, výpůjčka, výprosa apod.), vyplývá nejen z věcněprávního vztahu, ale i ze závazkového vztahu (nájmu, dohody o vyklizení atd.), lze jej tak považovat ve smyslu § 71b not. ř. za nepeněžitý nárok vyplývající ze závazkového vztahu, který může být předmětem notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti.

23. Předpokladem uzavření dohody podle § 71b odst. 1 not. ř. je existence závazkového právního vztahu mezi věřitelem a dlužníkem. Zpravidla bude nájemní či jiný závazkový vztah existovat již v době uzavření dohody; smlouva (dohoda apod.), kterou má závazkový vztah teprve vzniknout, může být i součástí (byť v oddělené části) notářského zápisu (v první části bude např. smlouva o nájmu, v druhé části bude obsažena dohoda se svolením k vykonatelnosti) – srovnej např. BÍLEK, P., JINDŘICH, M., RYŠÁNEK, Z., BERNARD, P. a kol. Notářský řád. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018,

24. Obligatorní náležitostí notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti je podle § 71b odst. 2 písm. e) not. ř. doba plnění, tj. přesně a určitě stanovená doba, do které se povinná osoba zavazuje předmět plnění poskytnout oprávněné osobě. Ustálená soudní praxe k výkladu § 274 písm. e) o. s. ř. ve znění do 31. 12. 2000 (srovnej např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2002, sp. zn. [20 Cdo 533/2002](#), ze dne 20. 1. 2005, sp. zn. [20 Cdo 207/2004](#)) dobou plnění chápe dobu na splnění dluhu; doba plnění obsažená v notářském zápisu je dohodou procesní, jejímž účelem je zajistit vykonatelnost. Povinný svoluje k vykonatelnosti teprve – a pouze – pro případ, že to, k čemu se zavázal, nesplní řádně a včas; doba plnění tedy nemůže být sjednána tak, aby uplynula do okamžiku podpisu notářského zápisu účastníky; v takovém případě by totiž již nešlo o svolení k vykonatelnosti pro případ nesplnění povinnosti ze závazku.

25. Má-li být tedy notářský zápis se svolením k vykonatelnosti o dohodě, v níž se povinný zavázal k vyklizení nemovitosti (bytu), sepsaný podle § 71b not. ř., exekučním titulem, musí v době sepsání této dohody existovat smlouva o nájmu (či jiném závazkovém vztahu) a nájemce se musí zavázat, že nevyklidí-li nemovitost (byt) po jejím skončení ve lhůtě, na níž se s pronajímatelem dohodl, svoluje k vykonatelnosti – tedy k vyklizení předmětné nemovitosti.

26. Je-li notářský zápis podle § 71b not. ř. sepisován v době, kdy již závazkový vztah skončil, avšak povinný nesplnil povinnost vyplývající ze závazkového vztahu nemovitost (byt) vyklidit (jinak řečeno jeho povinnost vyplývající ze závazkového vztahu trvá), bude součástí jeho dohody s oprávněným [§ 71b odst. 2 písm. e) not. ř.] určení (nové) doby, do kdy má povinný nemovitost vyklidit tak, aby tato doba uplynula až po sepsání notářského zápisu, a prohlášení povinného, že svoluje k vykonatelnosti sepsaného notářského zápisu, nevyklidí-li nemovitost v této (nově) stanovené době.

27. Je-li sepisován notářský zápis podle § 71b not. ř. v době, kdy závazkový vztah trvá, doba plnění se bude odvíjet od doby, na niž byl závazek sjednán. Smlouva o nájmu (stejně jako jiné obdobné závazkové vztahy) může být uzavřena na dobu určitou i neurčitou.

28. Je-li nájem sjednán na dobu určitou, a to uvedením určitého časového období (např. měsíců) jeho trvání, popř. uvedením konkrétního dne, k němuž nájemní poměr zanikne, po jejím uplynutí nájem (zpravidla) končí a nájemce má povinnost předmět nájmu vyklidit. Doba plnění tak bude známa, bude určena konkrétním datem, které bude navazovat na sjednanou dobu nájmu, a povinný svolí k vykonatelnosti notářského zápisu, jestliže do uplynutí této doby nemovitost nevyklidí (např. doba nájmu je sjednána na dobu jednoho roku do 30. 6. 2023, povinný se zavazuje nemovitost vyklidit do 15 dnů po skončení nájmu a svoluje k vykonatelnosti notářského zápisu, jestliže tak neučiní; nevyklidí-li tedy nemovitost do 15. 7. 2023, může se oprávněný domáhat nařízení exekuce).

29. Nájem sjednaný na dobu určitou však může skončit i před uplynutím sjednané doby nájmu (dohodou, výpovědí). Je-li ovšem dohoda o vyklizení v notářském zápisu podle § 71b not. ř. vázána na skončení sjednané doby nájmu, tedy na konkrétní datum, nedochází k jeho změně „automaticky“, doba plnění sjednaná v notářském zápisu (která je jeho obligatorní náležitostí a musí z něj vyplývat – viz odst. 24), na niž je vázána jeho vykonatelnost, se nemění jen proto, že nájem skončil dříve. Neuplynula-li tedy zatím (marně) doba sjednaná pro vyklizení v dohodě (§ 71b not. ř.), není notářský zápis vykonatelný.

30. V projednávané věci se povinná v Notářském zápisu, který strany sepsaly s tím, že ve stejný den uzavřely smlouvu o nájmu Nemovitostí na dobu určitou, zavázala vyklidit Nemovitosti do 30. 6. 2018, oprávněná podala návrh na nařízení exekuce dne 16. 2. 2021 s tvrzením, že povinná svou povinnost nesplnila.

31. Se zřetelem k řečenému velký senát dospěl k závěru, že notářský zápis se svolením k vykonatelnosti, kterým má být vymožena povinnost vyklidit nemovitost, je notářským zápisem ve smyslu § 71b not. ř. a může být exekučním titulem. Usnesení odvolacího soudu je proto z hlediska uplatněných dovolacích námitek správné, Nejvyšší soud – aniž ve věci nařídil jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.) – proto dovolání jako nedůvodné zamítl [§ 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř.].

Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 12. 10. 2022, sp. zn. 5 To 9/2022, ECLI:CZ:VSOL:2022:5.TO.9.2022.1

Číslo: 16/2025

Právní věta:

Jako samostatný skutek a trestný čin přechovávání omamné a psychotropní látky a jedy podle § 284 tr. zákoníku nelze posoudit jednání pachatele, který část jím vyrobené omamné nebo psychotropní látky přechovává pro vlastní potřebu, zatímco další část poskytne jiné osobě. Takové jednání je součástí skutku, jímž naplnil zákonné znaky trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 tr. zákoníku.

Soud: Vrchní soud v Olomouci

Datum rozhodnutí: 12.10.2022

Spisová značka: 5 To 9/2022

Číslo rozhodnutí: 16

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy, Přechovávání omamné a psychotropní látky a jedy

Dotčené předpisy:

Předpisy: § 283 tr. zákoníku
§ 284 tr. zákoníku

Druh: T

Sbírkový text rozhodnutí:

Vrchní soud v Olomouci k odvolání státního zástupce Krajského státního zastupitelství v Brně, obžalovaných V. K. st., V. K. ml., F. K. a matky obžalovaného V. K. ml., paní Š. K., částečně zrušil rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 2. 9. 2021, č. j. 50 T 8/2020-5841, a to ohledně obžalovaných P. K., J. K., M. P. a M. V. v celém rozsahu, ohledně obžalovaných V. K. ml., a F. K. ve výroku o trestech a ohledně obžalovaného V. K. st. ve výroku o trestu propadnutí věci, a nově rozhodl o vině a trestu obžalovaných P. K., J. K., M. P. a M. V. a o trestech obžalovaných V. K. ml., F. K. a V. K. st. Dále zamítl odvolání obžalovaného A. D. V ostatních výrocích ponechal napadený rozsudek nezměněný.

I.

Z výroku rozsudku soudu prvního stupně

1. Napadeným rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne ze dne 2.9.2021, č. j. 50 T 8/2020-5841, byli obžalovaní V. K., nar. XY (dále jen V. K. st.) a A. D. uznáni vinnými ze spáchání zvláště závažného zločinu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. c), odst. 4 písm. b) tr. zákoníku, obžalovaný V. K., nar. XY

(dále jen V. K. ml.) ze spáchání zvlášť závažného zločinu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. c) tr. zákoníku, obžalovaní P. K. a J. K. ze spáchání zvlášť závažného zločinu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. c) tr. zákoníku a zločinu přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu podle § 284 odst. 1, odst. 4 tr. zákoníku, obžalovaný F. K. a již odsouzený M. S. ze spáchání zvlášť závažného zločinu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. c) tr. zákoníku, obžalovaní M. P. a M. V. ze spáchání zvlášť závažného zločinu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1, odst. 2 písm. a), c) tr. zákoníku a zločinu přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu podle § 284 odst. 1, odst. 4 tr. zákoníku. Za to byl obžalovaný V. K. st. odsouzen podle § 283 odst. 4 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání 14 let se zařazením pro jeho výkon do věznice se zvýšenou ostrahou, dále k peněžitému trestu v počtu 400 denních sazeb, kdy jedna denní sazba činí 5.000 Kč, celkem tedy 2.000.000 Kč, k trestu propadnutí v rozsudku vyjmenovaných věcí včetně 42.948,6 g sušeného konopí, motorového vozidla, peněžní částky 40.600 Kč a 112,53425685 BTC. Obžalovaný A. D. byl odsouzen podle § 283 odst. 4 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání 12 let a pro jeho výkon zařazen do věznice se zvýšenou ostrahou. Vedle toho mu byl uložen peněžitý trest v počtu 300 denních sazeb, přičemž jedna denní sazba byla stanovena na 3.000 Kč, celkem tedy 900.000 Kč, dále i trest propadnutí v rozsudku vyjmenovaných věcí včetně 5.137,5 g sušeného konopí, peněžních částek 41.800 Kč, 1.449.000 Kč a 0,08593023 BTC. Obžalovaný V. K. ml. byl odsouzen podle § 283 odst. 3 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání 8 let a pro jeho výkon zařazen do věznice s ostrahou. I jemu byl uložen peněžitý trest v počtu 100 denních sazeb po 2.000 Kč, tedy celkem 200.000 Kč, dále pak trest propadnutí ve výroku rozsudku uvedených věcí včetně 8.712,1 g sušeného konopí a peněžní částky 87.000 Kč. Obžalovaní P. K., J. K. a F. K. byli odsouzeni podle § 283 odst. 3 tr. zákoníku k (první dva úhrnnému) trestu odnětí svobody v trvání 8 let se zařazením pro jeho výkon do věznice s ostrahou a trestu propadnutí věci včetně jednotlivě určeného množství konopí. Obžalovaná M. P. byla odsouzena podle § 283 odst. 2 tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 3 let s podmíněným odkladem jeho výkonu na zkušební dobu 5 let, propadnutí věci včetně 1.787,7 g sušených stonků konopí a 3.528 g sušeného konopí. Obžalovaný M. V. byl odsouzen také k podmíněnému trestu odnětí svobody podle § 283 odst. 2 tr. zákoníku v trvání 2 let se stanovením zkušební doby 4 let, dále k peněžitému trestu v počtu 40 denních sazeb po 500 Kč, celkem tedy 20.000 Kč a trestu propadnutí věci 4.143,7 g sušeného konopí, peněžní částky 34.500 Kč. Již odsouzenému M. S. byl podle § 283 odst. 3 tr. zákoníku uložen za použití § 58 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku trest odnětí svobody v trvání 3 let, jehož výkon mu byl podmíněně odložen na zkušební dobu 5 let. Vedle toho byl i jemu uložen peněžitý trest v počtu 40 denních sazeb po 500 Kč, celkem tedy 20.000 Kč, trest propadnutí věci včetně stonků konopí a 3.728 g sušeného konopí. Obžalovaný V. K. ml. byl pro další jemu vytýkané jednání spočívající v neoprávněném přechovávání tablet omamné a psychotropní látky MDMA HCL, právně kvalifikované jako přečin přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu podle § 284 odst. 2, odst. 3 tr. zákoníku, zproštěn obžaloby, neboť nebylo prokázáno, že uvedený skutek spáchal. Tímto rozsudkem bylo ještě rozhodnuto o zabrání vnitřního obalového materiálu a 33,5 g sušeného konopí z poštovní zásilky.

Podle skutkových zjištění soudu prvního stupně se obžalovaný V. K. st. shora uvedeného trestné činu dopustil ve zkratce tím, že minimálně od měsíce ledna 2013 do 26.11.2018 ve spolupráci nejméně s obžalovanými A. D. a od února 2018 také s V. K. ml. shromažďoval toxikomansky využitelné sušené konopí a nabízel jej pod pseudonymem C. L. na specifických darknetových trzích, dále připravoval a odesílal konkrétní balíčky, jež byly takto objednány, a to vlastními silami či delegováním této činnosti na obžalovaného syna V. K. ml., a inkasoval finanční částky, které odpovídaly požadované kupní ceně. Tímto způsobem prodal 126,046 kg konopí, z toho 96,851 kg pupenů konopí různých odrůd v souhrnu za 17.433.180 Kč a 29,195 kg rostlinného zbytku za 1.488.945 Kč. Obžalovaný A. D.

organizoval pěstování toho toxikomansky využitelného konopí nejméně obžalovanými P. K., J. K., F. K., M. P., M. V. a již odsouzeným M. S., kterým dodával sazenice konopí. S těmito nelegálními pěstiteli se případně podílel na sklizení, zpracování, sušení konopí a i na jeho vakuovém balení, přičemž od těchto pěstitelů marihuany v celkovém množství nejméně 99,509 kg přebíral a za odměnu předával k další distribuci obžalovanému V. K. st. Obžalovaný V. K. ml. se zapojil do inkriminovaného jednání tím, že za odměnu od svého otce obžalovaného V. K. st. přebíral marihuany a potřebný obalový materiál s pokyny k vytvoření konkrétních zásilek, které v součtu o celkové hmotnosti 8,3 kg podal na různých místech Moravskoslezského kraje, Polska a Slovenska k doručení. Za účelem další takové distribuce přechovával ještě 8.761,55 g marihuany. Obžalovaní P. K., J. K., F. K. a M. V. v období let 2013 až 2018, M. P. v letech 2014 až 2018 a již odsouzený M. S. v období let 2017 a 2018 poté, co od spoluobžalovaného A. D. obdrželi sazenice konopí, toto u sebe na zahradě pěstovali, sami či společně s ním sklízeli, zpracovávali, sušili, případně i vakuově balili. Takto získanou marihuany v jim přičítaném rozsahu si částečně ponechali pro vlastní potřebu, částečně předali obžalovanému A. D. (nejméně obžalovaný M. V. a již odsouzený M. S. za finanční odměnu) za účelem distribuce další osobě.

II. Podaná odvolání

2. Proti tomuto rozsudku podali odvolání státní zástupce Krajského státního zastupitelství v Brně ve vztahu k obžalovaným P. K., J. K., M. P. a M. V., dále také obžalovaní V. K. st., A. D., V. K. ml., P. K., J. K. a F. K., a ve prospěch obžalovaného V. K. ml. pak i jeho matka Š. K.

Odvolání státního zástupce

3. Státní zástupce podal odvolání do výroku o vině i trestu, a to částečně ve prospěch a částečně v neprospěch obžalovaných P. K., J. K., M. P. a M. V. Při ztotožnění se se všemi skutkovými závěry nalézacího soudu o sklizení konopí, usušení a upravení jej do stadia tzv. marihuany těmito obžalovanými nesouhlasil s rozdělením popisu jim vytýkaného jednání ve výroku rozsudku oproti obžalobě a s použitou právní kvalifikací. Částečně ve prospěch zaměřil státní zástupce odvolání na to, že podle něj obžalovaní svým jednáním naplnili skutkovou podstatu pouze jednoho trestného činu. V neprospěch jej směřoval na to, že i konopí zmiňované soudem ve výrokové části rozsudku pod body II.1.2., II.2.2., II.4.2. a II.5.2. je nutno zahrnout pod kvalifikační znak § 283 tr. zákoníku. Namítl, že krajský soud nesprávně rozlišil, zda uvedené sušené konopí tito obžalovaní předali spoluobžalovanému A. D. nebo si jej ponechali pro vlastní potřebu. Rozvedl, že neoprávněné vypěstování rostlin konopí nebo jejich přechovávání pro vlastní potřebu v množství větším než malém může být trestným činem přechovávání omamné nebo psychotropní látky a jedu podle § 284 odst. 1 tr. zákoníku nebo nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku podle § 285 odst. 1 tr. zákoníku pouze tehdy, pokud pachatel dále nepoužije vypěstované rostliny k výrobě omamné nebo psychotropní látky ve smyslu § 283 odst. 1 tr. zákoníku. A právě vzhledem k tomu, že jednotliví obžalovaní P. K., J. K., M. P. a M. V. rostliny konopí sami nejen vypěstovali, ale také usušili a dále zpracovali, nelze to kvalifikovat jako trestný čin přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu podle § 284 tr. zákoníku. Soud měl proto toto dané jednání každého z těchto obžalovaných posoudit jako jedno jednání kvalifikované jen jako jeden trestný čin, a to nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. c) tr. zákoníku. Za to, že si takto zpracované konopí obžalovaní ponechali, nemohou být dále postiženi ve smyslu § 284 tr. zákoníku, neboť souběh těchto trestných činů je v daném případě vyloučen. Zastupující státní zástupce Vrchního státního zastupitelství v Olomouci v plném rozsahu setrval na tomto podaném odvolání.

4. Státní zástupce nevyužil možnosti písemně se vyjádřit k opravným prostředkům obžalovaných V. K. st., A. D., V. K. ml., P. K., J. K. a F. K., ani matky obžalovaného V. K. ml. Š. K. Před odvolacím

soudem státní zástupce zdůraznil, že marihuana je drogou, přičemž zákonodárce je nerozlišil na měkké a tvrdé. Samotný rozdíl mezi jednotlivými drogami pak činí až jejich množství pro naplnění jednotlivého rozsahu, přičemž u marihuany je za velký rozsah považováno množství 10 kg, který byl u obžalovaného V. K. st. překročen více než 12x. V dalším označil argumenty použité ve zmíněných odvoláních za nezpůsobilé v požadovaném směru zvrátit rozhodnutí soudu prvního stupně.

5. Závěrem pak tento odvolatel navrhl, aby odvolací soud napadený rozsudek podle § 258 odst. 1 písm. d) tr. ř. zrušil ve výroku o vině i trestu vůči obžalovaným P. K., J. K., M. P. a M. V. a sám rozhodl o jejich uznání vinnými pro jednání popsané v obžalobě a toto kvalifikoval jako zločin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. c) tr. zákoníku, a aby obžalovaným P. K. a J. K. byly uloženy tresty ve shodě s těmi uloženými soudem prvního stupně. Obžalované M. P. navrhl uložení trestu odnětí svobody na samé spodní hranici trestní sazby podle § 283 odst. 3 tr. zákoníku se zařazením podle § 56 odst. 3 tr. zákoníku do věznice s ostrahou, spolu s trestem propadnutí věci tak, jak jej uložil nalézací soud. U obžalovaného M. V. shledal vzhledem k okolnostem případu a jeho poměrům na místě použití § 58 odst. 1 tr. zákoníku a navrhl uložit mu trest odnětí svobody podmíněně odložený, avšak s maximální zkušební dobou s dohledem, dále pak peněžitý trest a trest propadnutí věci, jak uložil nalézací soud. Jako nedůvodná navrhl zamítnout odvolání obžalovaných A. D. a F. K. Nechal pak již na zvážení soudu částečné zrušení trestu propadnutí věci u obžalovaného V. K. st. ve vztahu k bitcoinům, a to z jeho podnětu a podnětu odvolání Š. K. Odvolání obžalovaného V. K. ml. navrhl zamítnout.

Odvolání obžalovaného V. K. st.

6. Opravný prostředek obžalovaného V. K. st. je zaměřen do výroků o vině a trestu. Obžalovaný poukázal na své přiznání, že od roku 2016 do roku 2018 poskytoval lidem prostřednictvím internetu konopí. Jeho cílem nebylo zbohatnout, ale poskytnout lék. Zajištěné bitcoiny koupil v roce 2012 za účelem investice. Namítl, že nebyl členem žádné organizované skupiny. Napadenému rozsudku vytkl vady spočívající v neúplnosti skutkových zjištění, v jejich nepřezkoumatelnosti, a že se nalézací soud nevypořádal se všemi okolnostmi významnými pro rozhodnutí. Podle odvolatele jsou skutková zjištění nalézacího soudu nesprávná, neúplná, a v důsledku toho je rozsudek zatížen i vadou nesprávného právního posouzení věci. K tomu doplnil, že krajský soud se nevypořádal s důkazy, které svědčí v jeho prospěch, hodnotil nesprávně důkazy, na jejichž základě jej shledal vinným a nevypořádal se s jeho obhajobou. Vytkl rovněž, že nebyla respektována presumpce neviny a z ní plynoucí princip *in dubio pro reo*. Dále namítl nepřiměřenou přísnost uloženého trestu, a že pro výroky o propadnutí věcí nebyly naplněny zákonné předpoklady mající základ ve skutkovém stavu věci, a že nebyly zkoumány podmínky pro zajištění těchto věcí v přípravném řízení včetně jejich vlastnictví. V doplnění odvolání se zaměřil na výrok o propadnutí věci týkající se virtuální měny z celého rozsahu toliko ve výši 12,84988472 BTC s tím, že nejsou jeho vlastnictvím, ale patří v jím přesně uvedených částkách synovi B. K., bývalé manželce Š. K. a manželu sestry (případně jí v rámci společného jmění manželů) bývalé manželky P. S. Podrobně rozvedl při předložení listinných dokladů legální původ finančních prostředků pro původní nákup, dobu i způsob získání bitcoinů pro B. K. ve výši 5,13048 BTC a 0,27424579 BTC, pro Š. K. ve výši 4,33643274 BTC, 1,38419481 BTC, 0,522 BTC, pro manžele P. a R. S. ve výši 1,22725 BTC. Namítl, že již v průběhu domovní prohlídky se k virtuální měně v původní zajištěné výši 12,85019812 BTC a trezoru spontánně vyjádřila Š. K., kdy uvedla, kdo je jejich majitelem. Tato bitcoinová peněženka, ve které se nacházela virtuální měna, byla nalezena v pokoji B. K. (nikoli tedy u obžalovaného V. K. ml.) v nemovitosti, se kterou on sám nemá nic společného. Poukázal na to, že již v počáteční fázi tohoto trestního řízení tak evidentně došlo ke smíchání bitcoinů zúčastněných osob s jeho zajištěnými bitcoiny a obžalovaného A. D. K tomu doplnil, že žádný konkrétní důkaz nesvědčí o tom, že by zúčastněným osobám zajištěné bitcoiny měly být nástrojem nebo výnosem předmětné trestné činnosti. V dalším doplnění odvolání namítl jednak porušení zásady

uvedené v § 2 odst. 6 tr. ř. při hodnocení důkazů, jednak procesní vady. Ty spatřoval pro uložený trest odnětí svobody a peněžitý trest v nezhodnocení okolností případu, v neúplném zjištění jeho poměrů jako pachatele, nezohlednění délky soudního řízení a doby uplynuvší od spáchání skutku, a dále pak i ve vyloučení aplikace ustanovení § 58 tr. zákoníku. Absenci zákonnosti úkonů dozorcího státního zastupitelství v přípravném řízení opřel o námitku místní nepříslušnosti Městského státního zastupitelství v Praze. Rovněž tak poukázal na to, že došlo i k pochybení při určení místní příslušnosti Obvodního soudu pro Prahu 10 pro rozhodování o některých úkonech přípravného řízení v rozporu s § 18 tr. ř. Z toho pak dovodil nezákonnost a tím i procesní nepoužitelnost v přípravném řízení zajištěných důkazů. Dále namítl nezákonnost postupu Policie ČR při nakládání s kryptopeněženkou, resp. kryptoměnou, z čehož dovodil i nezákonnost uložení trestu propadnutí věci, a to částky 112,53425685 BTC. Vedle toho namítl i nezákonnost trestů propadnutí věci, což opřel o to, že nalézací soud spolehlivě nezjistil, zda mu tyto skutečně jako pachateli náleží. Dále namítl, že soud náležitě neobjasnil, jakým způsobem byly tyto věci zajištěny, a pro finanční prostředky z čeho vyplývala neodkladnost a neopakovatelnost provedené domovní prohlídky. A ještě v dalším doplnění odvolání obžalovaný zpochybnil celý proces zajištění stop a s tím související obsah. Znovu se tak vrátil ke způsobu získání notebooku zn. Lenovo v rámci provedené domovní prohlídky u něj a jak s ním bylo dále nakládáno. Přitom namítl, že zajištění dat z něj nebylo provedeno v souladu s trestním řádem, protože nebyl předtím vyzván k předložení notebooku ve smyslu § 78 tr. ř. a jeho bitová kopie byla provedena policejním orgánem bez doložení jeho proškolení v oblasti IT technologií. Pokud jde o tiskárny HP z domovních prohlídek u něj i obžalovaného syna a zkoumání tiskových obrazů štítků, vyvodil závěr, že zkoumané tisky mohly být provedeny na jakékoliv laserové tiskárně, která využívá shodný typ tiskové náplně. Namítl taky, že nebylo možno bez dalších důkazů učinit ani závěr o vlastnictví či oprávnění užívat bitcoinové peněženky, jakož i o ztotožnění osoby užívající účty v rámci různých služeb elektronických komunikací (např. osoby vystupující pod pseudonymem C. L. na tzv. virtuálních trzích nebo provádějící transakce na různých adresách bitcoinových peněženek). Vyvodil tak závěr o potřebě odmítnout z hlediska prokázaného vztahu k jeho jednání jako důkazy nástroje pro správu virtuálních měn a tiskárny. Před odvolacím soudem znovu označil trest odnětí svobody za zjevně nepřiměřený, poukázal na jeho trestní bezúhonnost, rovněž akcentoval potřebu rozdílného pohledu na předmětnou drogu ve srovnání s jinými, kdy se nejednalo o žádnou tvrdou drogu.

7. Tento odvolatel navrhl, aby odvolací soud napadený rozsudek v plném rozsahu podle § 258 odst. 1 písm. a), b), c), d), e) tr. ř. zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí.

Odvolání obžalovaného A. D.

8. Odvolání obžalovaného A. D. směřuje do výroků o vině i trestu. Podle něj dospěl soud k nesprávnému právnímu závěru, že se dopustil žalovaného skutku. Předně odmítl jemu vytýkané časové rozpětí páchání trestné činnosti již od roku 2013. Dále je podle něj neopodstatněnou domněnkou, že se jedná v daném případě o organizovanou skupinu s přesahem do zahraničí. Namítl nesprávnost údaje o množství sušeného konopí, nezodpovězenou otázkou zůstala i kvalita, resp. obsah účinné látky THC pro možnost tyto rostliny považovat za psychotropní látky, a právě v důsledku toho i použití nesprávné právní kvalifikace. Obžalovaný pak rozporoval svůj finanční motiv pro páchání trestné činnosti. Zopakoval, že naivně a slepě uvěřil obžalovanému V. K. st., že rostliny konopí, které mu předal, měly být využity v medicíně. O distribuci sušiny konopí jako psychotropní látky pro drobné uživatele se dozvěděl až po zahájení trestního stíhání. Pokud byl zajištěn u obžalovaného V. K. st. v rámci domovní prohlídky rostlinný materiál, nebyla prokázána žádná souvislost s jeho osobou. Uložený trest odnětí svobody považoval s ohledem na jeho dosavadní bezúhonnost za zcela exemplární a nepřiléhavý. Rovněž trest propadnutí finanční částky 1.449.000 Kč označil za vadný, neboť doložil, že se jedná o jeho několikaleté úspory společně s manželkou. I

uložený peněžitý trest měl za nepřiměřený, kdy se nalézací soud nezabýval podmínkami pro jeho uložení a jeho poměry.

9. Odvolatel navrhl, aby vrchní soud napadený rozsudek zrušil v celém rozsahu a věc vrátil soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí.

Odvolání obžalovaného V. K. ml.

10. Opravný prostředek obžalovaného V. K. ml. byl původně zaměřen do výroku o vině a na něj navazujícího výroku o trestech. Uvedl, že svého jednání, za které byl odsouzen soudem prvního stupně, upřímně lituje. Vyjádřil zájem učinit v rámci veřejného zasedání o podaném odvolání kvalifikované doznání prohlášením viny pro jemu vytýkané jednání, přičemž současně souhlasil s užitou právní kvalifikací ve smyslu § 283 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. c) tr. zákoníku. Dále rozvedl, že jeho primárním cílem nebylo získat finanční obnos z předmětné trestné činnosti, ale opětovné sblížení se svým otcem V. K. st., obnovit s ním narušené vztahy a zavděčit se mu. Měl za to, že není nezbytně nutné s ohledem na jeho dosavadní vedení spořádaného života, aby k jeho nápravě byl ukládán trest odnětí svobody ve výměře 8 let, tedy trest spojený s přímým výkonem trestu odnětí svobody, neboť by mu s ohledem na okolnosti případu přišel jako trest právně nesprávný, ale především lidsky nespravedlivý a přísný. Vyslovil víru v přijetí prohlášení viny odvolacím soudem, čímž by byly splněny podmínky pro mimořádné snížení trestu odnětí svobody pod dolní hranici zákonné trestní sazby ve smyslu § 58 odst. 2 tr. zákoníku. Doplnil, že při vědomí, že odvolací soud jeho prohlášení viny nemusí přijmout, odvolání i do výroku o vině podal toliko z procesní opatrnosti. Při vyjmenování polehčujících okolností trestní bezúhonnosti, upřímného doznání, projevené lítosti, spolupráce s orgány činnými v trestním řízení, spáchání trestného činu pod psychickým nátlakem otce či pomoci při objasňování trestné činnosti se domáhal uložení případné kombinace několika alternativních trestů jako dostatečného postihu pro splnění svého účelu. Dále pak požádal o přezkoumání i uložení peněžitého trestu v počtu 100 denních sazeb po 2.000 Kč, tedy celkem 200.000 Kč, který s ohledem na své aktuální majetkové poměry považoval za trest velmi přísný. Ve veřejném zasedání před vrchním soudem obžalovaný na tomto odvolání setrval, avšak posléze prohlášením viny a po jejím přijetí soudem jej omezil již jen do výroku o trestu. Přitom tak znovu namítal zejména nepřiměřenou výši trestu odnětí svobody.

11. Odvolatel navrhl, aby vrchní soud napadený rozsudek zrušil, a poté ve věci sám rozhodl rozsudkem tak, že mu uloží přiměřený trest odnětí svobody nespojený s přímým výkonem.

Odvolání obžalovaného P. K.

12. Obžalovaný P. K. napadl prvostupňový rozsudek ve výroci o vině i trestu. Toto rozhodnutí považoval ve vztahu k němu za nesprávné, nezákonné, vnitřně rozporné, nemající oporu v provedeném dokazování. Nejprve namítl, že se soud nevypořádal s jeho obhajobou, že byly porušeny základní zásady trestního řízení, neboť soud prvního stupně nevyhodnotil správně provedené důkazy a z nich vyplývající skutkový stav a současně vyvodil nesprávné právní závěry o jeho vině. Zopakoval, že si nebyl vědom toho, že by se měl podílet na páčání jakéhokoli trestného činu. Pěstoval rostlinu konopí za účelem výroby masti pro manželku, jeho úmyslem nebylo podílet se jakkoli na trestné činnosti a už vůbec ne jako člen organizované skupiny. Pouze v jednom případě předal sušenou rostlinu spoluobžalovanému A. D. za účelem správné přípravy masti pro manželku, nikoli pro její jakoukoli další distribuci. Vyslovil nesouhlas s přístupem krajského soudu k tabulkám zajištěným u obžalovaných D. a K. pro jeho ustanovení jako dodavatele i zjištění množství předaného konopí. Připustil, že konopí sice přechovával, ale pouze pro výrobu masti a z ničeho nevyplývá, o jaké množství se jednalo. Vzhledem k tomu, že vypěstoval méně než 5 kusů rostlin, které si sám nasušil, a měly být použity výlučně pro vlastní potřebu, nemohl se dopustit žádného trestného činu. Dovolával se principu presumpce nevinu a pravidla *in dubio pro reo* s tím, že ani vysoký stupeň podezření sám

o sobě není s to vytvořit zákonný podklad pro odsuzující rozsudek.

13. Odvolatel navrhl, aby vrchní soud napadený rozsudek zrušil a rozhodl tak, že se zprošťuje obžaloby.

Odvolání obžalovaného J. K.

14. Opravný prostředek obžalovaného J. K. je zaměřen do výroků o vině i trestu. Zopakoval, že se od počátku doznával k pěstování marihuany pro své lékařské účely a přebytky předával po dobu 2-3 let spoluobžalovanému A. D., který mu sdělil, že použije marihuanu pro lékařské účely. Tvrdil, že jeho vina nebyla prokázána co do množství, spáchání činu ve vytýkaném období, ve velkém rozsahu a jako člen organizované skupiny. Měl za to, že jej nemůže usvědčit to, že měli K. s D. vypracovat nějaké tabulky. Jeho činnost nelze posuzovat dnešní optikou rozsáhlého spisového materiálu, nýbrž pohledem člověka, jemuž bylo účelově vše zamlčeno, a byl uveden v omyl, že konopí je pro dobrou věc. Bral to tak, že mu odměnou za sazenice budou masti a část úrody pak sklídí spolu s D., který si z toho též „něco“ odnese. Dovolával se toho, že v řízení nebyla naplněna zásada *in dubio pro reo*, což se vztahuje zejména na množství vypěstované marihuany a dobu jejího pěstování. Namítl absenci subjektivní stránky u něj pro spáchání jemu vytýkaného jednání, a dále pak i procesní vady spočívající v tom, že státní zástupce jej nezmínil v závěrečné řeči, a že na změnu právní kvalifikace byl upozorněn až po závěrečných řečech. Soud podle něj při ukládání trestu dostatečně nezohlednil ani jeho bezúhonnost, natož věk.

15. Odvolatel navrhl, aby vrchní soud napadený rozsudek zrušil a obžaloby jej zprostil, eventuálně při shledání jeho viny, aby mu byl uložen trest s podmíněným odkladem, který by byl možný i v jeho maximální možné výměře, protože věří, se již žádného trestného činu ani přestupku nedopustí.

Odvolání obžalovaného F. K.

16. Odvolání tohoto obžalovaného brojí proti výroku o vině i trestu. Obžalovaný namítl, že skutkové závěry soudu jsou v extrémním rozporu s provedenými důkazy a formální logikou, a že uložený trest je nepřiměřeně přísný. Vytkl krajskému soudu, že skutková zjištění, potažmo výrok o vině, opírá především o dva důkazy, kterými jsou jakési tabulky a prohlášení viny obžalovaného M. S. Pokud jde o „tabulky“, z nich soud doslova opisuje jako absolutně správné a vše vypovídající veškeré časové, personální, kvalitativní i kvantitativní údaje (s výjimkou „odměny“). Poukázal na to, že v době seznámení se se spisem bylo do něj založeno několik tabulek, přičemž bylo možno mezi nimi i v nich samotných konstatovat určité disproporce. Byly zajištěny jak na externím disku u obžalovaného D., tak u obžalovaného K. st., přitom nebylo zjišťováno, kdo, kdy a za jakým účelem či z jakého důvodu, z jakých podkladů nebo od koho získaných údajů a pro koho je vypracoval. Namítl, že k výpovědi (prohlášení viny) již odsouzeného M. S. nalézací soud přistoupil zcela nekriticky a v rozporu s logikou, když podle soudu neměl tento spoluobžalovaný důvod vypovídat v rozporu se skutečností. Přitom dodal, že M. S. si byl vědom hrozby přísného nepodmíněného trestu odnětí svobody, oproti jiným obžalovaným byl navíc ve výrazné nevýhodě pro trestněprávní i přestupkové zkušenosti z minulosti. M. S. měl tedy tu nejpádnější motivaci vypovídat podle představ obžaloby. Dále poukázal na to, že nalézací soud dostatečným způsobem nezjistil a ani nezdůvodnil svá tvrzení, kdy a kdo měl produkt vážit, vakuovat a v některých případech opatřit sáček jménem. Rovněž namítl, že on sám neměl možnost dovodit existenci různých druhů konopí a nelegálnost některých z nich. Jediný jeho motiv byl zdravotní. Za zcela matoucí označil tvrzení soudu, že musel vědět o předávání zbytků produktu obžalovaným D. další osobě, který hovořil o „farmacii“, čemuž neměl důvod nevěřit. Sám neměl vědomost o dalších aktivitách obžalovaného D., nepoužíval konspirativní způsob komunikace, neměl žádnou informaci ani indicii, že by měl být členem organizované skupiny. S ohledem na chybná skutková zjištění a závěry došlo k nesprávné právní kvalifikaci pro neprokázání množství a postavení člena organizované skupiny ve smyslu § 283 tr. zákoníku. Opakovaně poukázal na svůj věk,

dosavadní bezúhonnost a na svou snahu zmenšit své zdravotní potíže a jeho tchýně. Je přesvědčen, že soud mohl i u jeho osoby uložit trest pod dolní hranici zákonné trestní sazby. Před odvolacím soudem dále namítl, že státní zástupce v závěrečné řeči před krajským soudem o něm vůbec nehovořil.

17. Odvolatel navrhl, aby odvolací soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí, případně aby odvolací soud po zrušení napadeného rozsudku upravil popis skutku v souladu s jeho doznáním, k tomu upravil právní kvalifikaci a uložil mu trest nespojený s jeho přímým výkonem, popřípadě i bez takové změny, aby mu s ohledem na jeho věk, danou situaci a osobní poměry uložil trest nespojený s jeho přímým výkonem.

Odvolání Š. K. – matky obžalovaného V. K. ml.

18. Opravný prostředek matky obžalovaného V. K. ml. je zaměřen do výroků o vině i trestu syna. Dožadovala se přezkoumání, zda lze na základě provedeného dokazování dospět k závěru, že její syn spáchal předmětný trestný čin vytykaným způsobem a rozsahem, zda zjištěným skutečností odpovídají právní závěry soudu prvního stupně, a zda krajský soud postupoval při ukládání trestu v souladu se zákonem. Sama považovala s ohledem na okolnosti případu a osobu obžalovaného syna osmiletý trest odnětí svobody za krutý trest, stejně tak peněžitý trest 200.000 Kč za trest velmi vysoký.

19. Odvolatelka navrhla vrchnímu soudu napadený rozsudek zrušit a uložit obžalovanému synovi mírnější trest či tresty.

Vyjádření obžalovaného M. V. k odvolání státního zástupce

20. Obžalovaný M. V. prostřednictvím svého obhájce doplnil, že označil většinu skutečností tvrzených v obžalobě za nespornou a prohlášení o vině neučinil z důvodů nesprávně určeného množství marihuany, které měl pro spoluobžalovaného D. vypěstovat, neboť do něj bylo zahrnuto i staré konopí vypěstované již dříve. Souhlasil s pohledem státního zástupce v pohledu na právní kvalifikaci vytykaného jednání ve směru nutnosti připočtení množství konopí, které si někteří obžalovaní ponechali pro svou potřebu k tomu konopí odevzdanému obžalovanému D., avšak u něj bez toho dříve vypěstovaného v roce 2012 (stopy 5, 6, 10 z jeho domovní prohlídky). Pro toto konopí, z něhož byla jen část toxikomansky využitelná, se nejednalo o pokračování v trestné činnosti, ale o samostatný trestný čin. Odečtení větviček, stonků a stvolů od množství konopí uváděného státním zástupcem by mělo vést k tomu, že ta vytykaná kvalifikace podle § 283 odst. 3 písm. c) tr. zákoníku není přiléhavá, ale správná by měla být toliko podle odst. 2.

Vyjádření obžalované M. P. k odvolání státního zástupce

21. Obžalovaná M. P. prostřednictvím svého obhájce souhlasila s pohledem prvostupňového soudu na jí vytykané jednání, jeho rozdělení a vyřešení právní kvalifikace na část podle § 283 odst. 1, odst. 2 písm. c) a část podle § 284 tr. zákoníku. Podrobně se pak dovolávala nepřiléhavosti sjednocení kvalifikace do § 283 odst. 3 tr. zákoníku. A pro případ, že by odvolací soud obžalobě přisvědčil, apeloval na bedlivé zvažování jejich osobních okolností a učinění mimořádného snížení spodní hranice trestní sazby.

Vyjádření zmocněnce zúčastněných osob k odvolání státního zástupce

22. Za zúčastněné osoby B. K., Š. K. a manžele S. zmocněnec odkázal na podrobné vysvětlení a prokázání nabytí jimi virtuální měny bitcoin ve výši 12,84988472 BTC z jejich písemných podání s tím, že identická argumentace byla vznesena i v odvolání obžalovaného V. K. st.

III. Přezkumná činnost odvolacího soudu

23. Vrchní soud v Olomouci jako soud odvolací nejprve vyhodnotil, že opravné prostředky byly podány osobami k tomu oprávněnými [§ 246 odst. 1 písm. a), b) tr. ř., § 247 odst. 2 tr. ř.], a to v zákonem uvedené lhůtě (§ 248 odst. 1 tr. ř.). Podaná odvolání splňují náležitosti obsahu odvolání ve smyslu § 249 odst. 1, odst. 2 tr. ř.

24. Na podkladě podaných opravných prostředků vrchní soud podle § 254 tr. ř. přezkoumal zákonnost a odůvodněnost napadených výroků rozsudku, a to z hledisek vytýkaných vad, i správnost postupu řízení, které vydání napadeného rozsudku předcházelo, a poté dospěl k následujícím závěrům.

25. V řízení, které předcházelo napadenému rozsudku, nebyly zjištěny žádné podstatné vady, kterými by byla porušena ustanovení, jimiž se má zabezpečit řádné objasnění věci nebo právo obhajoby. Trestní stíhání obžalovaných bylo zahájeno pro skutky, pro které byla podána obžaloba státním zástupcem a Krajský soud v Brně rozhodl jen o skutečích, které byly v žalobním návrhu uvedeny (§ 220 odst. 1 tr. ř.). Důkazy, které byly v tomto řízení orgány činnými v přípravném řízení a následně soudem prvního stupně provedeny, byly realizovány zákonným způsobem a jednalo se tak o procesně relevantní důkazy. Obžalovaní byli od počátku jejich trestních stíhání zastoupeni obhájcem a měli možnost se rovněž k věci vyjádřit po zahájení jejich trestního stíhání jak ve stadiu přípravného řízení, tak v řízení před soudem prvního stupně, přičemž tohoto oprávnění využili v souladu s ustanovením § 33 odst. 1 tr. ř. V hlavním líčení u krajského soudu byly respektovány zásady ústnosti a bezprostřednosti při provádění důkazů, přičemž obžalovaní měli možnost se k nim vyjádřit.

26. – 29. V těchto bodech Vrchní soud v Olomouci konkretizoval svůj závěr, že v řízení, jež předcházelo vynesení napadeného rozsudku, nebyly zjištěny podstatné vady.

30. Vlastní napadený rozsudek tak, jak byl písemně vyhotoven a doručen procesním stranám, splňuje kritéria obsažená v § 120 a § 122 odst. 2 tr. ř. z hlediska struktury rozsudku a v ustanovení § 125 tr. ř. stran jeho odůvodnění. Z přezkoumávaného rozsudku lze jednoznačně zjistit, které skutečnosti byly nalézacím soudem vzaty za prokázané, o které důkazy opřel svá zjištění a jakými úvahami se řídil při hodnocení provedených důkazů. Z jeho odůvodnění je rovněž patrné, jak přistupoval k obhajobě obžalovaných, jakož i jakými právními úvahami se řídil, když posuzoval prokázané skutečnosti podle příslušných ustanovení zákona v otázce viny i ukládaných trestů podle odsuzujícího výroku rozsudku. K uvedenému je třeba konstatovat, že zjištění skutkového stavu věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti (a to v rozsahu, který je nezbytný pro rozhodnutí), je prvořadým úkolem nalézacího soudu. Plyne to ostatně i z omezení, která zákon stanoví pro odlišně vyznívající rozhodnutí soudu druhého stupně. Ten je podle § 259 odst. 3 tr. ř. oprávněn odchytil se od skutkového zjištění soudu prvního stupně jen tehdy, jestliže v odvolacím řízení provedl znovu některé pro skutkové zjištění podstatné důkazy provedené již v hlavním líčení, nebo provedl důkazy, které nebyly provedeny v hlavním líčení.

31. V předmětné věci nebylo nutno podle odvolacího soudu pro samotnou verifikaci skutkových zjištění znovu provést žádné důkazy provedené nalézacím soudem v hlavním líčení. Pokud krajský soud některým důkazním návrhům obžalovaných nevyhověl, přiléhavě v odůvodnění rozsudku tento svůj postup dostatečně vysvětlil. S těmito závěry soudu prvního stupně se odvolací soud plně ztotožnil a pro stručnost na ně v podrobnostech odkazuje. Po prohlášení viny obžalovaného V. K. ml. a přijetí jí odvolacím soudem bylo v odvolacím řízení doplněno dokazování ještě rozšiřujícím výsledkem tohoto obžalovaného, předložením stranám aktualizovaných opisů rejstříků trestů obžalovaných, listin přiložených obžalovaným V. K. st. k odvolání, listin předložených zúčastněnými osobami, jakož i lékařských zpráv k obžalovanému J. K.

32. Návrhy obžalovaných P. K. a M. V. na doplnění dokazování „tabulkami“ a protokolem o domovní prohlídce u posledně jmenovaného obžalovaného a související částí odborného vyjádření byly odvolacím soudem jako nadbytečné zamítnuty. Z protokolu o hlavním líčení před nalézacím soudem totiž vyplývá, že tyto důkazy již byly řádně provedeny, krajský soud se s jejich obsahem správně vypořádal a nebylo je tedy třeba opakovat. Pro úplnost je třeba dodat, že odvolací soud se zabýval rovněž otázkou, zda v tomto řízení nenastala situace tzv. opomenutých důkazů, v níž by mohlo být spatřováno porušení základního práva obžalovaných na spravedlivý proces. V projednávané věci lze uzavřít, že po doplnění dokazování odvolacím soudem žádné důkazy opomenuty nebyly. Tím považoval vrchní soud okruh provedených důkazů již za ucelený, na základě něhož mohlo být pak i odvolacím soudem nově meritorně rozhodnuto.

33. Obecně lze uvést, že do hodnotící činnosti soudu prvního stupně může odvolací soud zasahovat jen v těch případech, kdy toto hodnocení nesplňuje požadavky § 2 odst. 6 tr. ř. Podle něj soud hodnotí důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu. Nadřízený soud proto může vytknout nalézacímu soudu např. nelogičnost jeho hodnocení, nepřihlídnutí k okolnostem významným pro rozhodnutí, opomenutí nějakého důkazu či zkreslení jeho obsahu, nemůže však zavazovat soud prvního stupně, jak má ten či onen důkaz hodnotit. Z pohledu požadavku na jiné hodnocení důkazů odvolacím soudem je nutno uvést to, že odvolací soud nemůže podle § 258 odst. 1 písm. b) tr. ř. napadený rozsudek zrušit jenom proto, že sám na základě svého přesvědčení hodnotí tytéž důkazy s jiným v úvahu přicházejícím výsledkem, jestliže soud prvního stupně postupoval při hodnocení důkazů důsledně podle § 2 odst. 6 tr. ř., neboť v takovém případě nelze napadenému rozsudku vytknout žádnou vadu ve smyslu uvedeného ustanovení.

34. Pokud jde o důkazní situaci ve věci, odvolací soud přezkoumal, že se soud prvního stupně dostatečným způsobem věnoval v odůvodnění napadeného rozsudku podrobnému výčtu a obsahu důkazů. Na to navázal jejich rozbořením, hodnocením jak jednotlivě, tak ve vzájemných souvislostech. Následně pak krajský soud shrnul skutkové závěry v konfrontaci s postojem jednotlivých obžalovaných k jim vytýkanému jednání. Pro odvolací soud je tak z předloženého spisového materiálu a napadeného rozsudku zřejmé, že skutková zjištění soudu prvního stupně jsou podložena vedle částečného doznání obžalovaného V. K. st. (o určení marihuany nalezené u něj k dalšímu prodeji), i částečným doznáním obžalovaného A. D. (o předání rostlin konopí k pěstování obžalovaným P. K., J. K., F. K., M. V. a přes obžalovaného P. K. i obžalované M. P., a dále o odebrání od nich a již odsouzeného M. S. přebytků jejich produkce), přiznáním obžalovaných P. K., J. K., F. K. a M. P. (o poskytnutí části jimi vypěstovaného a usušeného konopí z rostlin dodaných obžalovaným A. D. tomuto obžalovanému), označením před nalézacím soudem podstatné části vytýkaného jednání obžalovaný M. V. za nesporné, prohlášením viny již odsouzeného M. S., dále pak výsledky domovních prohlídek u obžalovaných, skrytým sledováním, odbornými vyjádřeními z chemie, biologie, genetiky, analýzy dat a zkoumání nosičů dat, protokoly o vydání věcí, výsledky právní pomoci z Rakouska i Lucemburska. K tomu pak přistoupilo prohlášení viny obžalovaného V. K. ml. a její přijetí před odvolacím soudem.

35. Odvolací soud shledal, že soud prvního stupně z provedených důkazů vyvodil logické a přesvědčivé závěry o té samotné podstatě obžalovaným vytýkaného jednání drogového charakteru. Ta spočívá v tom, že obžalovaný V. K. st. shromažďoval toxikomansky využitelné sušené konopí a obchodoval s ním na darknetových trzích, kdy vlastními silami či delegováním této činnosti za odměnu na obžalovaného syna V. K. ml. připravoval a odesílal zájemcům konkrétní objednané balíčky s drogou. Obžalovaný A. D. obžalovanému V. K. st. marihuanu obstarával tak, že pro toto organizoval pěstování toxikomansky využitelného konopí nejméně obžalovanými P. K., J. K., F. K., M. P., M. V. a již odsouzeným M. S., kterým dodával sazenice konopí. S těmito nelegálními pěstiteli, kteří si část této produkce případně ponechali pro sebe, se částečně podílel na sklizení, zpracování,

sušení konopí a i na jeho vakuovém balení za účelem následné distribuce.

V následujících pasážích, a to až do bodu 41. odvolací soud vyložil konkrétní důvody, pro něž učinil závěr o správnosti skutkových zjištění soudu prvního stupně.

42. Odvolací soud uzavírá, že z provedených důkazů soud prvního stupně vyvodil logická a přesvědčivá zjištění, která v dostačujícím rozsahu rozvedl v odůvodnění napadeného rozsudku. Krajský soud se rovněž v rozsahu skutkových zjištění řádně vypořádal s obhajobou obžalovaných. Pokud se pak jedná o závěr nalézacího soudu přímo o skutkovém ději vytýkaného jednání, nemá proti tomu odvolací soud výhrad u obžalovaných V. K. st., A. D. a V. K. ml. Proč tomuto skutkovému stavu soud prvního stupně přiřadil danou právní kvalifikaci, také v odůvodnění napadeného rozsudku příléhavě a podrobně rozvedl.

43. Není možné přisvědčit ani námitce nesprávného právního posouzení obžalovaných V. K. st. a A. D. Nalézacím soudem rozvedená skutková zjištění totiž vedou k závěru, že obžalovaný V. K. st. neoprávněně nabízel a prodával prostřednictvím darknetu a za tímto účelem také pro své odběratele přechovával omamnou a psychotropní látku marihuanu. Takto činil jako člen organizované skupiny, v níž se obžalovaný V. K. st. soustředil na vlastní zobchodování drogy, jejíž dodávky mu zajišťoval především obžalovaný A. D. prostřednictvím jím koordinovaných pěstitelů vysoce potentního konopí a obžalovaný V. K. ml. mu pak pomáhal s přípravou objednaných zásilek a jejich předáním k poštovní přepravě. Právě v důsledku takové plánovitosti a koordinovanosti se zvyšovala pravděpodobnost úspěšnosti páchaní inkriminovaného jednání. Závěr o tom, že obžalovaný V. K. st. spáchal takový čin ve velkém rozsahu a v úmyslu získat pro sebe prospěch velkého rozsahu, je podložen zjištěním, že za období téměř šesti let prodal nejméně 126 kg marihuany za nejméně 17 miliónů Kč. Z výše uvedeného způsobu páchaní vytýkaného jednání, kdy obžalovaný V. K. st. byl fakticky nejvýše postaveným členem uvedené skupiny, je přitom zřejmé, že jednal v přímém úmyslu. Krajský soud rovněž nepochybil, pokud i u obžalovaného A. D. vyhodnotil, že také on neoprávněně vyrobil, jinému opatřil a pro jiného přechovával omamnou a psychotropní látku, když obžalovaným pěstitelům dodával sazenice vysoce potentního konopí, po jejich vypěstování jim případně pomáhal se sklizní a balením, aby celkem 99,5 kg vyrobené drogy od nich převzal při dobrém přehledu o její ceně pro dodání spoluobžalovanému V. K. st. k další distribuci. Takto plnil po dobu několika let v rámci vytvořené organizované skupiny své specializované místo mezičlánu a spojky mezi obžalovanými pěstiteli a skutečným obchodníkem obžalovaným V. K. st., přinejmenším jemuž přispěl k zajištění velkého prospěchu. Nalézací soud tak správně posoudil obžalovaným V. K. st. a A. D. vytýkané jednání jako zločin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. c), odst. 4 písm. b) tr. zákoníku. A přestože se obžalovaný V. K. ml. do inkriminovaného jednání zapojil v přímém úmyslu na popud svého otce později, dobře věděl, že je je článkem v rozjetém obchodu s marihuanou, která je obžalovanému V. K. st. pravidelně zajišťována jinými. Takto je mu přičítáno nakládání s touto drogou v množství přesahujícím 17 kg. Po prohlášení viny před odvolacím soudem tak není prostoru k jakýchkoli pochybám o naplnění obžalovaným V. K. ml. po všech stránkách skutkové podstaty zločinu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. c) tr. zákoníku. Odvolací soud souzní i se závěry nalézacího soudu o skutkovém ději vytýkaného jednání a jeho právní kvalifikace u obžalovaného F. K. U něj skutková zjištění vedou k závěru, že z dodaných sazenic obžalovaným A. D. neoprávněně vyrobil sušinu toxikomansky upotřebitelného konopí, z něhož více než 22,5 kg předal právě spoluobžalovanému D. k další distribuci. Tohoto jednání se dopouštěl po dobu několika let a v rámci vytvořené organizované skupiny zaujal své stálé místo pěstitele drogy. Krajský soud tak správně posoudil obžalovaným F. K. vytýkané jednání jako zločin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. c) tr. zákoníku. V dalších podrobnostech je již možno odkázat na písemné odůvodnění napadeného

rozsudku.

44. Jiná situace vzešla z přezkoumání závěru soudu prvního stupně přímo o skutkovém ději vytýkaného jednání a jeho právního posouzení u obžalovaných P. K., J. K., M. P. a M. V. Zde odvolací soud přisvědčil uplatněné námitce státního zástupce v odvolání, že krajský soud nepostupoval správně. Oproti obžalobě, která reflektovala veškerou „výrobu“ drogy marihuany těmito obžalovanými pěstiteli jako jeden celek, nalézací soud rozdělil vytýkané jednání samostatně na tu část, kterou předali marihuanu spoluobžalovanému A. D. (popsáno ve výroku rozsudku jako II./1.1., 2.1., 4.1. a 5.1.) a na tu, kterou drželi pro svou potřebu (popsáno ve výroku rozsudku jako II./1.2., 2.2., 4.2. a 5.2.). Soud prvního stupně právně kvalifikoval tato jednání jako vícečinný souběh u obžalovaných P. K. a J. K. zločinu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. c) tr. zákoníku a zločinu přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu podle § 284 odst. 1, odst. 4 tr. zákoníku. U obžalovaných M. P. a M. V. došlo při takovém rozdělení pro první část ke zmírnění obžalobou shledávaného spáchání vytýkaného jednání z velkého na značný rozsah, a tím k právní kvalifikaci znovu vícečinného souběhu zločinu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1, odst. 2 písm. a), c) tr. zákoníku a zločinu přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu podle § 284 odst. 1, odst. 4 tr. zákoníku. Přitom se nalézací soud dopustil navíc nelogičnosti v tom směru, že nepostupoval u všech obžalovaných pěstitelů stejně. Je totiž zřejmé, že u již odsouzeného M. S. krajský soud akceptoval jeho prohlášení viny jak ohledně charakteru a rozsahu jemu vytýkaného jednání, tak i ohledně právní kvalifikace podle obžaloby. Od vytýkaného jednání právě výše uvedenými obžalovanými se přitom jednání již odsouzeného M. S. svou podstatou nelišilo a i s tou sušinou toxikomansky využitelného konopí, které si ponechal pro sebe, bylo posouzeno toliko jako jedno jednání podle jedné právní kvalifikace zločinu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. c) tr. zákoníku.

45. Odvolací soud vyhodnotil, že při takto zvoleném postupu se soud prvního stupně nevypořádal se všemi okolnostmi významnými pro rozhodnutí, a že napadeným rozsudkem bylo porušeno ustanovení trestního zákona tím, že soud prvního stupně nesprávně vyložil a aplikoval trestní právo hmotné. Ať už totiž obžalovaní P. K., J. K., M. P. a M. V. marihuanu předali spoluobžalovanému A. D. či si její část ponechali pro své využití, nelze přehlédnout, že ji získali po sklizení jimi vypěstovaného toxikomansky využitelného konopí jeho usušením a zpracováním ke spotřebě. V určitém období tedy vyrobili omamnou a psychotropní látku a následně si část ponechali pro vlastní potřebu a část použili pro jiného. A výroba takové drogy i pro vlastní potřebu je trestná. Toto jednání nelze rozdělit na samostatné skutky a je namístě jej posoudit jako jediný skutek naplňující skutkovou podstatu jediného trestného činu, v tomto případě nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. c) tr. zákoníku (srov. TR NS 58/2009-T). Za to, že si takto zpracované konopí obžalovaní ponechali, nemohou být postiženi ve smyslu § 284 tr. zákoníku, neboť souběh těchto trestných činů je v daném případě vyloučen.

46. Lze pak uzavřít, že i obžalovaní P. K., J. K., M. P. a M. V. z dodaných sazenic obžalovaným A. D. (a obžalovaný M. V. i z vlastních semen) po jejich vypěstování neoprávněně vyrobili sušinu toxikomansky upotřebitelného konopí. Přitom obžalovanému P. K. je na místě přičítat výrobu této drogy v celkovém množství 25,94 kg, obžalovanému J. K. 20,01 kg, obžalované M. P. 10,31 kg a obžalovanému M. V. 10,24 kg. Také vzhledem k tomu, že takto činili po delší dobu, je nepochybně namístě u všech hovořit o velkém rozsahu. Tohoto jednání se přitom dopouštěli v rámci vytvořené organizované skupiny, ve které zaujali vedle spoluobžalovaného F. K. i oni své stálé místo pěstitelů a výrobců drogy. V dalších podrobnostech je i tady možno pro tu podstatu posuzovaného jednání dále znovu odkázat na písemné odůvodnění napadeného rozsudku. Pro úplnost lze doplnit, že namítli-li

obžalovaný M. V. ve svém vyjádření k odvolání státního zástupce, že by nemělo být připočteno k jím vyrobené marihuaně z obžalovaným A. D. dodaných sazenic i množství sušeného konopí, které vypěstoval v roce 2012, tomu odvolací soud nepřisvědčil. Protože na tuto svou samostatnou drogovou činnost plynule navázal tou další páchanou obdobným způsobem znovu se záměrem „výroby“ marihuany ve spolupráci s obžalovaným A. D., přičemž naplňovala skutkovou podstatu stejného trestného činu, je třeba ji vyhodnotit jako pokračování v trestné činnosti. A u té sušiny konopí, kterou si ponechal pro svou potřebu, bylo počítáno jen s tou toxikomansky využitelnou částí právě už po odečtení stonků, jak vyplývá i z odborného vyjádření z oboru chemie (sv. 6, č. 1. 1808-1809).

47. Pro výše zjištěné pochybení nalézacího soudu bylo tedy namístě k odvolání státního zástupce zrušit napadený rozsudek ohledně obžalovaných P. K., J. K., M. P. a M. V. v celém rozsahu.

48. Pokud jde o výrok o vině obžalovaných V. K. st., A. D., V. K. ml. a F. K., jakož i o trestech u obžalovaných V. K. st. (vyjma trestu propadnutí věci - částky 112,53425685 BTC) a A. D., zde odvolací soud neshledal žádného pochybení, které by mělo vést k jeho zrušení.

49. Ve světle prohlášení viny obžalovaného V. K. ml. v odvolacím řízení a při zohlednění osobních poměrů obžalovaného F. K. vyhodnotil odvolací soud těmto obžalovaným uložené tresty napadeným rozsudkem za nepřiměřeně přísné. Proto je k odvolání obou těchto obžalovaných a matky obžalovaného V. K. ml. Š. K. zrušil.

50. Jak již bylo výše rozvedeno, nedostatek v dokazování ohledně zjištění vlastnictví v tomto trestním řízení zajištěných bitcoinů a bitcoinové peněženky při domovní prohlídce v bydlíšti užívaném taktéž obžalovaným V. K. ml. odstranil odvolací soud v rámci veřejného zasedání k projednání podaných odvolání. Takto bylo z listin předložených obžalovaným V. K. st. a zmocněncem zúčastněných osob osvětleno, že z celého rozsahu všech v této věci zajištěných bitcoinů jeho část ve výši 12,84988472 BTC není vlastnictvím žádného z obžalovaných, ale patří v přesně uvedených částkách zúčastněným osobám B. K. ve výši 5,13048 BTC a 0,27424579 BTC, Š. K. ve výši 4,33643274 BTC, 1,38419481 BTC, 0,522 BTC a manželům P. a R. S. ve výši 1,22725 BTC. V tomto směru odvolací soud přisvědčil uplatněné námitce obžalovaného V. K. st. o tom, že právě i těchto 12,84988472 BTC bylo zahrnuto nesprávně do jemu uloženého trestu propadnutí věci - částky 112,53425685 BTC, a proto k jeho odvolání i tento trest zrušil.

51. A protože nové rozhodnutí bylo možno učinit na podkladě skutkového stavu, který byl v napadeném rozsudku správně zjištěn a na základě důkazů provedených před odvolacím soudem doplněn, odvolací soud rozhodl sám rozsudkem ve věci. Přitom postupoval tak, že obžalovaným P. K., J. K. a M. P. vytýkané jednání „sjednotil“ do jednoho skutku, u obžalovaného M. V. s rozlišením pokračování, a z těchto je nově uznal vinnými při právní kvalifikaci tohoto jednání jako zločin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. c) tr. zákoníku.

52. - 54. V těchto bodech Vrchní soud v Olomouci podrobně odůvodnil výroky o trestech, jež uložil obžalovaným P. K., J. K., M. P., M. V., V. K. ml., F. K. a V. K. st.

55. V tomto bodě odvolací soud odůvodnil výrok, jímž jako nedůvodné zamítl podle § 256 tr. ř. odvolání obžalovaného A. D.

Rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 15. 5. 2024, sp. zn. 31 Cdo 3823/2023, ECLI:CZ:NS:2024:31.CDO.3823.2023.1

Číslo: 15/2025

Právní věta:

Při podstatném prodlení dlužníka záleží na věřiteli, zda od smlouvy odstoupí za podmínek pro podstatné prodlení (§ 1977 o. z.), nebo pro nepodstatné prodlení (§ 1978 a 1979 o. z.). Marným uplynutím lhůty bez zbytečného odkladu podle § 1977 o. z. věřitel ztrácí možnost odstoupit od smlouvy za podmínek pro podstatné prodlení. Pokud prodlení dlužníka stále trvá, může věřitel i nadále od smlouvy odstoupit za podmínek pro nepodstatné prodlení. Oznámí-li v takovém případě dlužníku, že odstupuje od smlouvy, aniž mu předtím poskytl dodatečnou lhůtu ke splnění, účinky odstoupení od smlouvy nastanou teprve po marném uplynutí přiměřené dodatečné lhůty, která měla být dlužníku poskytnuta ke splnění povinnosti. Její běh počíná okamžikem, kdy se odstoupení dostalo do dispoziční sféry dlužníka.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 15.05.2024

Spisová značka: 31 Cdo 3823/2023

Číslo rozhodnutí: 15

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Odstoupení od smlouvy, Prodlení dlužníka, Smlouva kupní, Výklad právních jednání (o. z.) [Právní jednání (o. z.)], Výklad projevu vůle

Dotčené předpisy:

Předpisy: § 1977 o. z.

§ 1978 o. z.

§ 1979 o. z.

§ 2001 o. z.

§ 2002 o. z.

§ 2003 o. z.

§ 555 o. z.

§ 556 o. z.

Druh: O

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání žalobců b) a c) zrušil rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 3. 5. 2023, sp. zn. 21 Co 47/2023, a věc vrátil Krajskému soudu v Praze k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Ve zde souzené věci se žalobci domáhali po žalované, aby bylo určeno, že jsou vlastníky spoluvlastnických podílů k blíže určené bytové jednotce č. XY vymezené podle občanského zákoníku na pozemku p. č. st. XY, jehož součástí je budova č. p. XY (bytový dům), přičemž tato jednotka zahrnuje byt č. XY jako prostorově oddělenou část domu nacházející se ve shora uvedené budově a příslušný spoluvlastnický podíl o velikosti 530/6743 na společných částech, tedy na pozemku p. č. st. XY včetně části budovy č. p. XY, které jsou společné všem vlastníkům jednotek, a na souvisejících pozemcích p. č. XY (zahradu), p. č. XY (zahradu), p. č. XY (zahradu) a p. č. XY (zahradu), vše v obci XY., katastrálním území XY. (dále jen „předmětná bytová jednotka“, „předmětná nemovitost“ či „byt“). Předmětnou bytovou jednotku prodali dne 6. 2. 2018 žalované, která však kupní cenu řádně a včas nezaplatila. Žalobci proto od kupní smlouvy odstoupili dne 25. 8. 2021 a podle svých tvrzení se tak stali opět spoluvlastníky předmětné nemovitosti.

2. Žalovaná namítala, že v době doručení odstoupení od smlouvy nedlužila žalobcům žádnou část kupní ceny. Tu řádně a včas uhradila podle dodatku uzavřeného ke kupní smlouvě podle požadavku žalobců na základě faktur přímo zhotoviteli stavebních prací prováděných na předmětné bytové jednotce, tj. společnosti 2MKZkonzult., s. r. o. Uhradila žalobkyni a) také částku 687 500 Kč jako poměrnou část kupní ceny na základě rozsudku pro uznání. Tvrdila též, že jí byla z důvodu pozdního předání bytu poskytnuta sleva ve výši 100 000 Kč.

3. Soud prvního stupně rozsudkem ze dne 21. 12. 2022, č. j. 5 C 319/2021-194, zamítl návrh žalobců, aby bylo určeno, že žalobkyně a) je výlučným vlastníkem spoluvlastnického podílu o velikosti 5/8 k předmětné bytové jednotce (výrok I), že žalobce b) je výlučným vlastníkem spoluvlastnického podílu o velikosti 1/8 k předmětné bytové jednotce (výrok II) a že žalobkyně c) je výlučným vlastníkem spoluvlastnického podílu o velikosti 2/8 k předmětné bytové jednotce (výrok III). Současně uložil žalobcům solidární povinnost nahradit žalované náklady řízení (výrok IV).

4. Soud prvního stupně vyšel ze skutkových zjištění (mimo jiné) o tom, že:

a) Účastníci uzavřeli dne 30. 11. 2017 smlouvu o smlouvě budoucí kupní, na jejímž základě se žalobci zavázali prodat žalované bytovou jednotku s podílem na pozemcích a společných částech domu č. p. XY v k. ú. XY. Nejpozději s uzavřením kupní smlouvy měla být uzavřena smlouva se schovatelem.

b) Dne 6. 2. 2018 uzavřeli účastníci kupní smlouvu, podle které koupila žalovaná (kupující) od žalobců (prodávajících) předmětnou bytovou jednotku vč. spoluvlastnického podílu na společných částech domu a pozemcích s právem výlučného užívání parkovacího stání na pozemku. Kupní cena ve výši 2 490 000 Kč měla být zaplacená tak, že částka 100 000 Kč již byla složena u zprostředkovatele (šlo o společnost M+M Reality holding, a. s., za kterou jednala Ing. Z.) jako záloha na kupní cenu, částka 190 000 Kč byla zaplacená v hotovosti při podpisu smlouvy o smlouvě budoucí, částka 2 200 000 Kč měla být zaplacená tak, že 300 000 Kč bude zaplacená jako záloha na stavební práce v bytě na základě faktury, která byla přílohou smlouvy, na účet uvedený ve smlouvě, 300 000 Kč bude uhrazeno jako záloha na stavební práce v bytě na základě faktury na stejný účet a 1 600 000 Kč bude odesláno na účet schovatele do deseti dnů od podpisu kupní smlouvy.

c) V čl. VII. odst. 1 kupní smlouvy bylo sjednáno: „Jestliže strana kupující nesplní svůj závazek sjednaný v čl. III. odst. 2 této smlouvy, tj. neuhradí kupní cenu řádně a včas, a neučiní-li tak ani v dodatečně lhůtě do 10/deseti pracovních dnů po sjednaném datu splatnosti kupní ceny, sjednávají smluvní strany pro tento případ ve prospěch strany prodávající smluvní pokutu ve výši 5 % z kupní ceny. Strana prodávající má v takovém případě rovněž právo od této kupní smlouvy z důvodu jejího porušení odstoupit.“

d) Dne 4. 6. 2018 měl být podepsán dodatek č. 1 ke kupní smlouvě, na jehož základě měla být mezi účastníky smlouvy sjednána změna kupní ceny na částku 2 470 000 Kč. Dále mělo být ujednáno, že doplatek kupní ceny ve výši 2 180 000 Kč bude zaplacen tak, že částka 300 000 Kč bude převedena do deseti dnů od podpisu smlouvy jako záloha na stavební práce na základě již vystavené faktury na účet uvedený v dodatku, částka 300 000 Kč jako záloha č. 2 na stavební práce na základě vystavené faktury na tentýž účet, částka 1 580 000 Kč bude zaplacená tak, že 500 000 Kč bude zasláno prodávajícím dne 8. 2. 2018, 800 000 Kč bude převedeno jako záloha č. 3 na stavební práce v bytě na základě vystavené faktury na bankovní účet společností 2MKZkonzult., s. r. o., 280 000 Kč bude zasláno prodávajícím do pěti dnů po kolaudaci bytu tak, že obdrží žalobkyně a) 175 000 Kč, žalobkyně b) 70 000 Kč a žalobce c) 35 000 Kč. Žalovaní (správně zřejmě „žalobci“ – poznámka Nejvyššího soudu) tento dodatek nepodepsali.

e) Podle kupní smlouvy měly být kupní ceny žalobcům vyplaceny z úschovy nejpozději do pěti pracovních dnů po kolaudaci bytu. Byt byl zkolaudován dne 28. 11. 2018. Do pěti dnů od tohoto data měli žalobci obdržet poslední splátky kupní ceny. S ohledem na to, že nebyla uzavřena smlouva o úschově, plnila žalovaná k rukám žalobců, a to podle dodatku ke kupní smlouvě, neboť byla přesvědčena, že byl řádně uzavřen smluvními stranami.

f) Žalovaná zaplatila první zálohu ve výši 190 000 Kč při podpisu smlouvy o smlouvě budoucí, druhou zálohu ve výši 100 000 Kč k rukám zprostředkovatelky Ing. Z. dne 30. 11. 2017, 2 x 300 000 Kč ve dnech 5. 12. 2017 a 6. 2. 2018 na základě faktur vystavených společností 2MKZkonzult., s. r. o., částku 312 500 Kč dne 7. 3. 2018 na účet žalobkyně a), na účet žalobkyně b) částku 65 500 Kč, na účet žalobce c) částku 125 000 Kč. Dne 16. 5. 2018 zaplatila na účet č. XY částku 30 028 Kč. Dále plnila na základě dodatku č. 1 ke kupní smlouvě na základě faktur společnosti 2MKZkonzult., s. r. o., částku 800 000 Kč (dne 6. 6. 2018) a částku 180 000 Kč (dne 6. 9. 2018).

g) Dne 22. 1. 2019 byl podepsán předávací protokol, podle kterého žalovaná převzala byt.

h) Dne 9. 8. 2021 žalobci písemně odstoupili od kupní smlouvy ze dne 6. 2. 2018 z důvodu prodlení se zaplacením kupní ceny a dne 16. 8. 2021 byla žalovaná vyzvána k zaplacení smluvní pokuty z důvodu neuhrazení kupní ceny (ve výši 5 % z kupní ceny).

5. Soud prvního stupně věc posoudil s odkazem na § 2001 a § 2002 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „o. z.“). Nejprve se zabýval tím, zda žalobci platně odstoupili od kupní smlouvy. K tomu uvedl, že měla-li být kupní cena zaplacená nejpozději do pěti pracovních dnů od kolaudace bytu (tj. do 3. 12. 2018), což se nestalo, měli žalobci v souladu s kupní smlouvou a občanským zákoníkem možnost bez zbytečného odkladu od kupní smlouvy odstoupit. Žalobci tak učinili až 9. 8. 2021 (po dvou a půl letech), tedy nikoli bez zbytečného odkladu. V důsledku nedodržení lhůty zaniklo jejich právo na odstoupení od kupní smlouvy.

6. Soud prvního stupně měl žalobu za nedůvodnou i v případě dodržení lhůty pro odstoupení, neboť provedeným dokazováním včetně výslechu účastníků a svědkyně Ing. Z. zjistil, že účastníci podepisovali listiny, které jim Ing. Z. předkládala, aniž by jim věnovali dostatečnou pozornost. Žalobci zcela ztratili přehled o způsobu financování rekonstrukce domu, v němž vznikl byt, některé platby předávali v hotovosti Ing. Z., stavba není dodnes řádně vyúčtována. Žalovaná částečně plnila kupní cenu způsobem uvedeným v dodatku č. 1 a žalobci to respektovali. Žalobkyně b) jako svědkyně v jiném řízení uvedla, že se stavba prodražila a že ji bylo nutno dofinancovat z kupních cen. Byla srozuměna s tím, že si zhotovitel stavebních prací peníze převezme od klientů (kupujících). V opačném případě by bylo nutno stavební práce zastavit. Proávajícím muselo být zcela zřejmé, že jsou stavební práce financovány z kupních cen. Pokud tedy nebyl podepsán dodatek, šlo o

konkludentní změnu kupní smlouvy, podle které bylo plněno společností 2MKZkonzult., s. r. o., na základě vystavených faktur za stavební práce. Kupní cena tedy byla doplacena proplacením faktur.

7. K tomu soud prvního stupně dodal, že jednání žalobců nemůže s ohledem na § 8 o. z. požívat právní ochrany. Žalobci zcela rezignovali na kontrolu plnění kupní ceny a financování stavby, a nemohou proto bezdůvodně těžit k újmě žalované z vlastní neschopnosti [§ 3 odst. 2 písm. c) o. z.]. Byli povinni dbát svých práv a věnovat náležitou pozornost listinám, platbám a stavbě bytových jednotek. V opačném případě je nutno jejich postup považovat za šikanózní s cílem získat zpět nemovitost, jejíž hodnota se zvýšila.

8. Soud prvního stupně tedy dospěl k závěru, že žalovaná řádně a včas zaplatila kupní cenu bytu na základě dohody účastníků smlouvy tak, že doplatek kupní ceny zaplatila k rukám společnosti 2MKZkonzult., s. r. o., která provedla rekonstrukci domu. Žalobci toto plnění akceptovali, byt žalované předali a žalovaná ho od ledna 2019 užívá. Od kupní smlouvy odstoupili až v roce 2021, tedy po lhůtě a nedůvodně, neboť žalovaná kupní cenu doplatila.

9. Usnesením ze dne 29. 3. 2023, č. j. 21 Co 47/2023-216, které nabylo právní moci dne 11. 4. 2023, Krajský soud v Praze jako soud odvolací odmítl odvolání žalobkyně a) proti rozsudku soudu prvního stupně a rozhodl, že ve vztahu mezi žalobkyní a) a žalovanou žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení. K odvolání žalobců b) a c) pak odvolací soud rozhodnutím uvedeným v záhlaví rozsudek soudu prvního stupně ve výrocích I až III ve vztahu k žalobcům b) a c) potvrdil, ve výroku IV jej změnil pouze ve výši přiznaných nákladů řízení (první výrok) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (druhý výrok).

10. Odvolací soud odkázal na obecnou úpravu v § 2002 o. z. a zdůraznil, že porušení, pro které lze bez zbytečného odkladu odstoupit od smlouvy, nemůže být bagatelní, ale musí jít o natolik podstatné porušení smluvních povinností, že by druhá strana smlouvu vůbec neuzavřela. Vyšel ze zjištění, že byt byl zkolaudován dne 28. 11. 2018 a do 5 dnů poté měli žalobci podle smlouvy obdržet poslední splátky kupní ceny. Uzavřel, že pokud žalobci pět dnů po kolaudaci bytu (tj. dne 3. 12. 2018) věděli o tom, že kupní cena nebyla do tohoto data zaplacená, měli zákonný i smluvní důvod pro odstoupení od smlouvy (čl. VII odst. 1, ve spojení s čl. III odst. 2 kupní smlouvy). Jejich odstoupení od smlouvy ze dne 9. 8. 2021 však nepovažoval za včasné, tedy učiněné bez zbytečného odkladu. K tomu (ve vztahu k § 2002 odst. 1 o. z.) dodal, že odstupující si musí počínat tak, aby své právo vykonal ihned, jakmile to bude možné. Věděli-li žalobci pět dnů po kolaudaci bytu (tj. dne 3. 12. 2018) o tom, že kupní cena nebyla do tohoto data zaplacená, a přistoupili-li k odstoupení od smlouvy až dne 9. 8. 2021, byl tento jejich odklad zbytečným, neboť jim v bezodkladném odstoupení žádné legitimní důvody nebránily. Právní účinky spojené s dodržením lhůty bez zbytečného odkladu tudíž nenastaly a v důsledku nedodržení lhůty zaniklo právo žalobců na odstoupení od kupní smlouvy.

11. Odvolací soud nepřisvědčil argumentaci žalobců b) a c) odkazující na závěry rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 19. 4. 2022, sp. zn. [33 Cdo 456/2021](#), podle kterých je v případě trvajících prodlení dlužníka bez právního významu skutečnost, zda věřitel odstoupil od smlouvy ve lhůtě bez zbytečného odkladu poté, co se o prodlení dozvěděl (§ 1977 o. z.), neboť i odstoupení od smlouvy po marném uplynutí uvedené lhůty – při trvajícím prodlení dlužníka – vyvolalo právní následky předvídané ustanovením § 2004 odst. 1 o. z. Poukázal na diametrální odlišnost časového rozdílu mezi možností odstoupit od smlouvy a vlastním odstoupením v tam posuzované věci (cca 13 měsíců) a v nyní projednávané věci (bez 4 měsíců se blížící tříleté promlčecí lhůtě). Takový výklad citovaného zákonného ustanovení považoval za více než rozšiřující.

12. Odvolací soud se již nezabýval odvolacími námitkami žalobců b) a c) zpochybňujícími závěr soudu prvního stupně o nedůvodnosti odstoupení od smlouvy, tedy námitkami proti závěru, že kupní cena byla s ohledem na konkludentní dohodu účastníků řádně a včas doplacena žalovanou úhradou faktur

zhotoviteli stavebních prací. Tyto závěry soudu prvního stupně měl za nadbytečné vzhledem k důsledkům včasného neuplatnění práva na odstoupení od smlouvy.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

13. Proti rozsudku odvolacího soudu podali žalobci b) a c) [dále též „dovolatelé“] dovolání které považují za přípustné ve smyslu § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“), neboť napadené rozhodnutí odvolacího soudu závisí na vyřešení dvou právních otázek:

a) zda se ustanovení § 2002 o. z. aplikuje i na odstoupení od smlouvy ve smluvním vztahu, ve kterém je právo na odstoupení pro případ porušení povinnosti výslovně sjednáno, a

b) zda má nedodržení lhůty bez zbytečného odkladu význam pouze tehdy, pokud dlužník svou povinnost (byť dodatečně) splní předtím, než mu věřitel oznámí, že odstupuje.

14. Otázku a) pokládají dovolatelé za dosud neřešenou v judikatuře Nejvyššího soudu. Jsou též přesvědčeni, že se odvolací soud při řešení otázky b) odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu (představované rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 19. 4. 2022, sp. zn. [33 Cdo 456/2021](#), jenž je veřejnosti dostupný – stejně jako dále citovaná rozhodnutí Nejvyššího soudu – na <https://www.nsoud.cz>).

15. Ve vztahu k otázce a) dovolatelé vytýkají soudům nižších stupňů, že se nevypořádaly s jejich argumentací, že smlouva obsahuje ujednání o odstoupení v čl. VII. odst. 1, pročež se § 2002 o. z. vůbec neuplatní. Zdůrazňují, že občanské právo je postaveno na principu smluvní volnosti a při sjednání práva věřitele na odstoupení od smlouvy pro případ porušení vymezené smluvní povinnosti takové právo vznikne. Ustanovení § 2002 o. z. navazuje na § 2001 o. z. a upravuje (mimo další ustanovení občanského zákoníku jako např. § 1978, § 1923 apod.), kdy vzniká právo na odstoupení od smlouvy. Podle dovolatelů se toto ustanovení použije pro ty případy, kdy si strany neujednaly pro určitý případ vznik práva na odstoupení od smlouvy. Pro případy ujednaného práva na odstoupení totiž není třeba rozlišovat, zda jde o porušení podstatné nebo nepodstatné.

16. K otázce b) dovolatelé poznamenávají, že bude-li mít odvolací soud za to, že i na smlouvou sjednané právo se má § 2002 o. z. vztahovat, pak má s ohledem na § 2003 odst. 2 o. z. platit, že věřitel neztrácí právo odstoupit od smlouvy. Prodlení žalované bylo stále porušením smlouvy (opakovaným či stálým), a proto mohli od smlouvy odstoupit. Nedodržení lhůty bez zbytečného odkladu by s ohledem na závěry rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. [33 Cdo 456/2021](#) mělo význam jen tehdy, splnil-li by dlužník (byť dodatečně) smluvní povinnost předtím, než mu věřitel oznámí, že odstupuje. Trvá-li prodlení s úhradou kupní ceny, nemůže prodávající pozbýt právo na odstoupení od kupní smlouvy.

17. Dovolatelé proto navrhuji, aby odvolací soud napadený rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

18. Žalovaná se k podanému dovolání nevyjádřila.

III.

Přípustnost dovolání

19. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) se po zjištění, že dovolání bylo podáno řádně a včas, osobou k tomu oprávněnou a řádně zastoupenou advokátem (§ 240 odst. 1 a § 241 odst. 1 o. s. ř.), zabýval přípustností dovolání.

20. Podle ustanovení § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

21. Otázka b) zakládá přípustnost dovolání, neboť jde o otázku řešenou rozhodovací praxí dovolacího soudu rozdílně. Tříčlenný senát oddělení č. 23, který měl podle rozvrhu práce Nejvyššího soudu dovolání projednat a o něm rozhodnout, proto věc postoupil k rozhodnutí velkému senátu občanskoprávního a obchodního kolegia (dále též jen „velký senát“) podle § 20 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Velký senát pak věc projednal a rozhodl o ní v souladu s ustanoveními § 19 a § 20 odst. 1 uvedeného zákona.

22. Dovolání je přípustné i pro řešení otázky a), jejímž prostřednictvím dovolatelé v podstatě žádají posoudit, zda požadavek odstoupit od smlouvy ve lhůtě bez zbytečného odkladu (stanovený pro případ podstatného porušení smlouvy v § 2002 o. z., podle kterého věc posuzoval odvolací soud) najde uplatnění i v případě, jde-li o právo odstoupit od smlouvy sjednané smluvně. Při řešení otázky a) se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu týkající se možnosti sjednat odlišně od zákona úpravu práva na odstoupení od smlouvy a důsledků takového sjednání. Na jejím řešení přitom napadené rozhodnutí záviselo, neboť odvolací soud (ač takový závěr nevyjádřil výslovně) zjevně vycházel z právního názoru, že ustanovení § 2002 odst. 1 o. z. se uplatní ve vztahu ke lhůtě, v níž je možné odstoupit od smlouvy, i v případě práva na odstoupení výslovně sjednaného ve smlouvě pro porušení smlouvy prodlením.

IV.

Důvodnost dovolání a právní úvahy dovolacího soudu

23. Dovolání je důvodné, neboť rozsudek odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.).

Relevantní ustanovení občanského zákoníku

24. Podle § 1968 o. z. dlužník, který svůj dluh řádně a včas neplní, je v prodlení. Dlužník není za prodlení odpovědný, nemůže-li plnit v důsledku prodlení věřitele.

25. Podle § 1969 o. z. po dlužníkovi, který je v prodlení, může věřitel vymáhat splnění dluhu, anebo může od smlouvy odstoupit za podmínek ujednaných ve smlouvě nebo stanovených zákonem.

26. Podle § 1977 o. z. poruší-li strana prodlením svou smluvní povinnost podstatným způsobem, může druhá strana od smlouvy odstoupit, pokud to prodlévajícímu oznámí bez zbytečného odkladu poté, co se o prodlení dozvěděla.

27. Podle § 1978 odst. 1 o. z. zakládá-li prodlení jedné ze smluvních stran nepodstatné porušení její smluvní povinnosti, může druhá strana od smlouvy odstoupit poté, co prodlévající strana svoji povinnost nesplní ani v dodatečně přiměřené lhůtě, kterou jí druhá strana poskytla výslovně nebo mlčky.

28. Podle § 1979 o. z. poskytl-li věřitel dlužníku nepřiměřeně krátkou dodatečnou lhůtu k plnění a odstoupí-li od smlouvy po jejím uplynutí, nastávají účinky odstoupení teprve po marném uplynutí doby, která měla být dlužníku poskytnuta jako přiměřená. To platí i tehdy, odstoupil-li věřitel od smlouvy, aniž byl dlužníkovi dodatečnou lhůtu k plnění poskytl.

29. Podle § 2001 o. z. od smlouvy lze odstoupit, ujednají-li si to strany, nebo stanoví-li tak zákon.

30. Podle § 2002 odst. 1 o. z. poruší-li strana smlouvu podstatným způsobem, může druhá strana bez zbytečného odkladu od smlouvy odstoupit. Podstatné je takové porušení povinnosti, o němž strana porušující smlouvu již při uzavření smlouvy věděla nebo musela vědět, že by druhá strana smlouvu neuzavřela, pokud by toto porušení předvíдалa; v ostatních případech se má za to, že porušení podstatné není.

31. Podle § 2003 o. z. jakmile strana oprávněná odstoupit od smlouvy oznámí druhé straně, že od smlouvy odstupuje, nebo že na smlouvě setrvává, nemůže volbu již sama změnit (odstavec 1). Mohla-li strana odstoupit od smlouvy pro podstatné porušení smluvní povinnosti a nevyužila své právo, nebrání jí to odstoupit od smlouvy později s odkazem na obdobné jednání druhé strany (odstavec 2).

Vztah § 2002 odst. 1 k § 1977 a 1978 o. z.

32. Nesprávným právním posouzením věci je obecně omyl soudu při aplikaci práva na zjištěný skutkový stav; tj. pokud soud věc posoudil podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo ustanovení právního předpisu, sice správně určené, nesprávně vyložil, případně právní normu na daný skutkový stav nesprávně aplikoval (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. 5. 2020, sp. zn. [23 Cdo 82/2019](#), uveřejněný pod číslem 108/2020 Sb. rozh. obč.).

33. V rozsudku ze dne 3. 11. 2022, sp. zn. [23 Cdo 2541/2021](#), Nejvyšší soud s odkazem na komentářovou literaturu přijal a odůvodnil závěr, podle kterého § 1977 o. z. představuje speciální úpravu k obecné právní úpravě odstoupení od smlouvy obsažené v § 2002 a násl. o. z., jež umožňuje odstoupit od smlouvy při porušení smlouvy podstatným způsobem. Na rozdíl od obecné úpravy reaguje toliko na jeden specifický druh porušení smlouvy podstatným způsobem, a to prodlením (dále též jen „podstatné prodlení“). Nelze proto odhlížet rovněž od úzké provázanosti s následujícím ustanovením § 1978 o. z., které zakotvuje právo od smlouvy odstoupit i z důvodu prodlení, které zakládá nepodstatné porušení smluvní povinnosti (dále též jen „nepodstatné prodlení“). Účelem § 1977 a § 1978 o. z. je tedy zcela nepochybně ochrana věřitele spočívající v jeho možnosti jednostranně (tj. bez souhlasu druhé strany) se vyvázat z (nefunkčního) smluvního závazku při porušování smlouvy prodlením dlužníka.

34. Nesprávnost právního posouzení věci odvolacím soudem v projednávané věci spočívá již v tom, že při posouzení odstoupení od smlouvy pro prodlení s úhradou kupní ceny, které považoval za podstatné porušení smlouvy, přistoupil k aplikaci obecného ustanovení § 2002 o. z. namísto speciální úpravy obsažené v § 1977 o. z. pro případ prodlení, které představuje podstatné porušení smlouvy. I pro odstoupení od smlouvy při podstatném prodlení podle § 1977 o. z. se však obdobně jako podle obecného ustanovení § 2002 odst. 1 věty první o. z. (které nesprávně aplikoval odvolací soud) uplatní pravidlo, že oprávněná strana (věřitel) může toto právo vykonat ve lhůtě bez zbytečného odkladu. Právě k uplatnění této zákonné lhůty (lhostejno, zda podle § 2002 o. z. či podle § 1977 o. z.) i v případě, jde-li o právo odstoupení sjednané smluvně, pak směřuje otázka a). Otázka b) se pak týká závěrů vyjádřených v judikatuře Nejvyššího soudu právě k výkladu § 1977 o. z., které odvolací soud odmítl v projednávané věci aplikovat.

35. Velký senát se nejprve zabýval posouzením otázky b), tj. otázky významu nedodržení lhůty bez zbytečného odkladu při odstoupení od smlouvy pro podstatné porušení smluvní povinnosti v případě trvajícího prodlení dlužníka, neboť odvolací soud vycházel z předpokladu, že žalobcům svědčil kromě smluvního také zákonný důvod pro odstoupení od smlouvy, a tedy že i jejich zákonné právo odstoupit od smlouvy zaniklo marným uplynutím lhůty bez zbytečného odkladu.

Odstoupení od smlouvy po uplynutí lhůty podle § 1977 o. z. při trvajícím prodlení dlužníka

36. Nejvyšší soud se ve své rozhodovací praxi již opakovaně zabýval tím, jaký význam má nedodržení lhůty bez zbytečného odkladu stanovené v § 1977 o. z. a zda a za jakých podmínek může odstoupit od smlouvy věřitel, který nevyužil včas své právo odstoupit v této lhůtě, trvá-li stále prodlení dlužníka.

37. V rozsudku ze dne 25. 2. 2021, sen. zn. [29 ICdo 81/2019](#), Nejvyšší soud odkázal na závěry, které formuloval při výkladu § 345, 346 a 350 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, zrušeného ke dni 1. 1. 2014 – dále jen „obch. zák.“ (konkrétně v rozsudku ze dne 29. 9. 2014, sen. zn. [29 ICdo 26/2012](#), uveřejněném pod číslem 25/2015 Sb. rozh. obč.). Podle nich případné nedodržení lhůty „bez zbytečného odkladu“ pro odstoupení z důvodu podstatného porušení smluvní povinnosti (§ 345 odst. 1 obch. zák.) a absence určení dodatečné přiměřené lhůty ke splnění pro odstoupení z důvodu nepodstatného porušení smluvní povinnosti má za následek pouze to, že prodlení lze hodnotit (jen) jako nepodstatné porušení smluvní povinnosti a že účinky odstoupení od smlouvy nastávají teprve po marném uplynutí přiměřené dodatečné lhůty, jež měla být poskytnuta k plnění povinnosti. Z obsahu důvodové zprávy k občanskému zákoníku (jejího konsolidovaného znění) dovodil, že tyto závěry se prosadí i v poměrech právní úpravy odstoupení od smlouvy účinné od 1. 1. 2014. V tam projednávané věci poté uzavřel, že odstoupil-li žalobce od kupních smluv pro prodlení dlužníka s placením kupních cen v době, kdy byl dlužník stále v prodlení (a před rozhodnutím o způsobu řešení úpadku dlužníka konkursem), byly tím s účinky od počátku zrušeny i kupní smlouvy, na jejichž základě dodal žalobce dlužníku sporné věci (§ 2004 odst. 1 o. z.). V této souvislosti již považoval za právně nevýznamné, zda žalobce od kupních smluv odstoupil ve lhůtě „bez zbytečného odkladu“ poté, co se o prodlení dozvěděl (§ 1977 o. z.). I odstoupení od kupních smluv po marném uplynutí této lhůty (při trvajícím prodlení dlužníka s placením kupních cen) totiž vyvolalo právní následky předvídané ustanovením § 2004 odst. 1 o. z.

38. Nejvyšší soud poté v rozsudku ze dne 19. 4. 2022, sp. zn. [33 Cdo 456/2021](#), s odkazem na komentářovou literaturu konstatoval, že občanský zákoník nepřevzal předchozí úpravu § 345 odst. 3 obch. zák., podle které nevyužití práva odstoupit pro podstatné porušení ve stanovené lhůtě znamenalo nastoupení režimu stanoveného pro porušení nepodstatné. K tomu dodal, že v případech porušení smlouvy podstatným způsobem a v případech podstatného porušení smluvní povinnosti prodlením vzniká věřiteli právo od smlouvy odstoupit. Má možnost volby, zda využije svého práva a od smlouvy odstoupí nebo zda bude na smlouvě (na splnění smluvní povinnosti) setrávat a zda dlužníkovi poskytne možnost jeho povinnost splnit v dodatečné přiměřené lhůtě. Pokud se rozhodne od smlouvy odstoupit, oznámení odstoupení musí být provedeno (oznámeno) ve lhůtě bez zbytečného odkladu, přičemž provedenou volbu již nelze měnit. Neučiní-li tak (nevyužije své právo), nebrání mu to odstoupit od smlouvy později s odkazem na obdobné jednání druhé strany. Nesouhlasil s názorem, že v případě nedodržení lhůty bez zbytečného odkladu již nemohou nastat účinky odstoupení. Uzavřel, že nedodržení lhůty bez zbytečného odkladu má význam pouze tehdy, pokud dlužník svou povinnost (byť dodatečně) splní předtím, než mu věřitel oznámí, že odstupuje. V případě trvajících prodlení dlužníka je však skutečnost, zda věřitel od smlouvy odstoupil ve lhůtě bez zbytečného odkladu poté, co se o prodlení dozvěděl (§ 1977 o. z.), bez právního významu, neboť i odstoupení od smlouvy po marném uplynutí uvedené lhůty – při trvajícím prodlení dlužníka – vyvolalo právní následky předvídané § 2004 odst. 1 o. z. Jinak řečeno – prokáže-li věřitel, že od smlouvy z důvodu porušení povinnosti dlužníkem odstoupil, je na dlužníkovi, aby prokázal, že závazek splnil včas (neboť jedině tehdy může mít dodržení uvedené lhůty právní význam), nebo že důvod pro odstoupení neexistoval. K těmto závěrům se pak Nejvyšší soud přihlásil i v usneseních ze dne 29. 6. 2022, sp. zn. [33 Cdo 884/2020](#), ze dne 23. 3. 2023, sp. zn. [23 Cdo 637/2022](#), a ze dne 16. 11. 2023, sp. zn. [33 Cdo 1475/2023](#).

39. Ačkoliv jsou závěry uvedených rozhodnutí souladné v tom ohledu, že i odstoupení od kupních smluv po marném uplynutí lhůty bez zbytečného odkladu vyvolá při stále trvajícím prodlení dlužníka s placením kupních cen právní následky předvídané ustanovením § 2004 odst. 1 o. z. (srov. usnesení

Nejvyššího soudu ze dne 20. 9. 2023, sp. zn. [27 Cdo 485/2023](#)), jejich vzájemný rozpor spočívá v tom, jaký význam nedodržení uvedené lhůty přičítají ve vztahu k otázce, kdy nastávají účinky takového odstoupení, a kdy tedy ještě může takovým účinkům dlužník zamezit opožděným splněním.

40. Podle prvního z citovaných rozhodnutí nedodržení lhůty „bez zbytečného odkladu“ má za následek pouze to, že prodlení lze hodnotit (jen) jako nepodstatné porušení smluvní povinnosti a že při absenci určení dodatečné přiměřené lhůty ke splnění účinky odstoupení od smlouvy nastávají teprve po marném uplynutí přiměřené dodatečné lhůty, jež měla být poskytnuta ke splnění povinnosti. Plyne z něj tedy, že dlužník může zabránit účinkům odstoupení tím, že splní v dodatečné přiměřené lhůtě, jež mu měla být poskytnuta, v případě, že věřitel neodstoupil ve lhůtě bez zbytečného odkladu.

41. Oproti tomu druhé z citovaných rozhodnutí vychází z teze, že občanský zákoník nepřevzal úpravu § 345 odst. 3 obch. zák. (z výkladu k němu vychází právě z citovaných rozhodnutí). Také se z něj podává závěr, že nedodržení lhůty „bez zbytečného odkladu“ nebrání odstoupit od smlouvy později s odkazem na obdobné jednání druhé strany (srov. § 2003 odst. 2 o. z.) a že má význam pouze tehdy, pokud dlužník svou povinnost (byť dodatečně) splní předtím, než mu věřitel oznámí, že od smlouvy odstupuje. Z těchto tezí tedy vyplývá, že při nedodržení lhůty „bez zbytečného odkladu“ nastávají účinky odstoupení od smlouvy při trvajícím prodlení dlužníka již oznámením odstoupení věřitelem i při absenci poskytnutí dodatečné přiměřené lhůty ke splnění, a že dlužník tedy může zabránit účinkům odstoupení jen dodatečným splněním do doby, než mu je oznámeno věřitelem, že odstupuje od smlouvy.

42. Při posouzení otázky b) nelze vycházet ze závěrů vztahujících se k výkladu právní úpravy obsažené v § 345 odst. 3 obch. zák. pouze na základě obsahu důvodové zprávy k občanskému zákoníku. Podle zmíněného ustanovení platilo, že „oznámí-li strana oprávněná požadovat plnění smluvní povinnosti druhé strany, že na splnění této povinnosti trvá, nebo nevyužije-li včas právo odstoupit od smlouvy podle odstavce 1, je oprávněna odstoupit od smlouvy jen způsobem stanoveným pro nepodstatné porušení smluvní povinnosti; stanoví-li pro dodatečné plnění lhůtu, vzniká jí právo odstoupit od smlouvy po uplynutí této lhůty.“ V důvodové zprávě k úpravě odstoupení od smlouvy v občanském zákoníku sice zákonodárce uvedl, že návrh právní úpravy prodlení vychází z pojetí v dosud platném obchodním zákoníku a co do „myšlenkového základu“ ji přejímá (srov. zvláštní část důvodové zprávy k § 1968 až 1979) a že se ustanovení o odstoupení od smlouvy „inspirované pojetím obsaženým v platném obchodním zákoníku“, bere však zřetel i na standardní zahraniční úpravy; návrh respektuje autonomii vůle stran, bere však v úvahu i racionální vyznění normativní úpravy, šetřící jistotu smluvních stran a bránící neúčelnému zmaření smlouvy bez racionálního podkladu (srov. zvláštní část důvodové zprávy k § 2001 až 2005). Ustanovení § 345 odst. 3 obch. zák. však do občanského zákoníku nepřevzal a zčásti odlišná od právní úpravy odstoupení od smlouvy obsažené v obchodním zákoníku je přitom i textace dalších ustanovení občanského zákoníku upravujících odstoupení od smlouvy (srov. například definici podstatného porušení povinnosti v § 2002 odst. 1 věť druhé o. z. a v § 345 odst. 2 obch. zák.). Právní úprava obsažená v § 1977 o. z. (oproti § 345 odst. 3 obch. zák.) tak nestanoví, že věřitel, jenž od smlouvy včas neodstoupil, od ní může odstoupit jako za podmínek nepodstatného prodlení. Stejně tak nová právní úprava oprávněnému věřiteli nestanoví, aby poté dal dlužníku možnost splnit povinnost v dodatečné lhůtě. Taková ustanovení neobsahuje ani obecná právní úprava odstoupení v § 2002 o. z. Posouzení závěru, zda lze dospět k obdobným výsledkům i v rámci právní úpravy účinné od 1. 1. 2014, tj. zda postavení věřitele zůstalo v tomto ohledu nezměněno i přes jiné znění zákona, je nezbytné provést výkladem zákona zejména s přihlédnutím k povaze prodlení dlužníka a ke smyslu a účelu zákonné úpravy odstoupení při prodlení dlužníka a lhůty „bez zbytečného odkladu“ stanovené v § 1977 o. z.

43. Ustanovení § 1977 a násl. o. z. obsahují některá zvláštní pravidla pro odstoupení od smlouvy v případě porušení smlouvy prodlením. Obecná ustanovení o odstoupení od smlouvy obsažená v § 2002

a násl. o. z. se prosadí v míře, v jaké jsou na porušení smlouvy prodlením aplikovatelná. Zejména budou hrát roli při určení, zda prodlení představuje porušení smlouvy podstatným způsobem (srov. § 2002 odst. 1 větu druhou o. z.). Ustanovení § 2002 odst. 1 o. z. vyhrazuje smluvní straně oprávnění odstoupit od smlouvy ve lhůtě bez zbytečného odkladu, poruší-li druhá smluvní strana smlouvu podstatným způsobem. Nevykoná-li toto právo včas, odnímá jí zákon možnost pro dané porušení smlouvy odstoupit a ustanovením § 2003 odst. 2 o. z. je pak zajištěno, že porušení smlouvy „obdobným jednáním druhé strany“ (tj. dalším opakovaným porušením téže povinnosti či porušením jiné povinnosti, kterým bude porušena smlouva podstatným způsobem) opět umožní věřiteli od smlouvy odstoupit.

44. Povaha prodlení dlužníka však aplikaci obecného ustanovení § 2003 odst. 2 o. z. neumožňuje. Prodlení s konkrétní smluvní povinností je kontinuálním stavem, kdy není v rozporu se smlouvou splněna (stále splnitelná) smluvní povinnost. Tento typ poruchy trvá tak dlouho, dokud nenastane splnění dané povinnosti, nebo se její splnění stane nemožným. Jde vždy o určitý časový úsek, u něhož musí být (alespoň potenciálně) určitelný počátek a konec. Zákon hovoří o „době prodlení“ (např. § 1974 a 1976); jde tedy o trvající, zvláště kvalifikovaný stav, spojený s určitými následky [srov. též ŠILHÁN, Josef. § 1968 (Pojem prodlení dlužníka). In: HULMÁK, Milan a kol. Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1039–1040, marg. č. 15]. Štěpení prodlení se splněním konkrétní smluvní povinnosti na dílčí skutky (časové úseky) pro účely § 2003 odst. 2 o. z. je sice teoreticky možné, prakticky však jen stěží proveditelné. Racionálním a přezkoumatelným způsobem totiž není možné konstruovat, v jakém časovém okamžiku by vznikala jednotlivá „podstatná prodlení“, jež by ve smyslu § 1977 ve spojení s § 2003 odst. 2 o. z. zakládala věřiteli další možnost odstoupit od smlouvy, a od jakých okamžiků by měly jednotlivé lhůty bez zbytečného odkladu běžet.

45. Velký senát proto na základě povahy prodlení (odlišné od povahy jiných porušení smluvní povinnosti) dospívá k závěru, že prostřednictvím § 2003 odst. 2 o. z. nelze opodstatnit, aby oprávněná strana (věřitel) mohla po marném uplynutí lhůty bez zbytečného odkladu vykonat právo odstoupit od smlouvy za podmínek § 1977 o. z. při trvajícím prodlení (dlužníka) s plněním téže smluvní povinnosti.

46. Z ustanovení § 1977 o. z. vyplývá, že při podstatném prodlení může oprávněná strana využít práva na odstoupení od smlouvy, aniž druhé straně musí dát jakoukoli šanci k nápravě. Toto silné právní postavení přivodit jednostranným právním jednáním v podstatě okamžitý konec závazku je podmíněno tím, že oprávněná strana musí odstoupení od smlouvy oznámit prodlévajícímu promptně, tj. „bez zbytečného odkladu poté, co se o prodlení dozvěděla“ (k výkladu lhůty bez zbytečného odkladu srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2021, sp. zn. [33 Cdo 2488/2020](#), a rozhodnutí v něm citovaná).

47. V historickém kontextu lze doplnit, že shodným způsobem bylo konstruováno právo věřitele (oprávněné strany) odstoupit od smlouvy pro podstatné prodlení dlužníka (druhé strany) v § 345 odst. 1 obch. zák. a také dříve v § 235 zákona č. 101/1963 Sb., o právních vztazích v mezinárodním obchodním styku (zákoník mezinárodního obchodu), který byl jedním z inspiračních zdrojů právní úpravy obchodního zákoníku (srov. bod I obecné části důvodové zprávy k obchodnímu zákoníku). V důvodové zprávě k zákoníku mezinárodního obchodu (srov. její odůvodnění k § 235 až 244) pak bylo uvedeno: „Aby se zároveň zamezilo spekulaci věřitele s odstoupením od smlouvy, stanoví se zásada, že odstoupení je účinné, jen jestliže věřitel oznámí dlužníkovi, že od smlouvy odstupuje, bez zbytečného odkladu poté, kdy se o porušení závazku dověděl.“

48. Lhůta bez zbytečného odkladu tedy brání oprávněnému spekulovat, zda se mu vyplatí od smlouvy odstoupit. Význam této lhůty spočívá v ochraně prodlévajícího před nejistotou, zda oprávněná strana (zpravidla věřitel) své právo využije, či zda může být smlouva i při prodlení realizována. Včasné

informování prodlévajícího tak má za cíl zabránit vynaložení (dalších) nákladů na realizaci smlouvy, které se účinným odstoupením stávají marnými a jdou k tíži prodlévajícího, neboť pasivita toho, komu je plnění určeno, může vést u porušující strany k přesvědčení, že její plnění, byť opožděné, bude přijato. Uvedenou krátkou lhůtou pro oznámení odstoupení ze strany oprávněné se minimalizuje tato míra nejistoty na straně prodlévající a akcentuje se požadavek na oprávněnou stranu, aby – cítili se být porušením natolik podstatně dotčena ve svých zájmech – své právo bezodkladně využila [srov. SKOČOVSKÝ, Dominik. K následkům nedodržení lhůty podle § 1977 ObčZ. Právní rozhledy, 2023, č. 7, s. 245; obdobně také BANYAIOVÁ, Alena. § 1977 (Prodlení způsobující podstatné porušení povinnosti). In: ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef aj. Občanský zákoník: Komentář, Svazek V, (§ 1721-2520). Praha: Wolters Kluwer, 2014, marg. č. 6].

49. Nelze opomíjet ani to, že lhůta „bez zbytečného odkladu“ je stanovena pouze pro případ odstoupení pro podstatné prodlení (nikoliv pro případ prodlení nepodstatného). Podstatnost porušení smluvní povinnosti prodlením je přitom podle § 2002 odst. 1 věty druhé o. z. kritériem časově fixovaným k okamžiku uzavření smlouvy a spočívá v objektivizovaném subjektivním posouzení zájmu druhé strany z pozice prodlévajícího [srov. ŠILHÁN, Josef. § 1977 (Odstoupení při podstatném prodlení). In: HULMÁK, Milan a kol. Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721-2054). 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1099, marg. č. 12]. Posouzení podstatnosti prodlení není svázáno přímo s okamžikem porušení povinnosti, nýbrž s hypotetickou úvahou posuzovanou z horizontu prodlévajícího již k okamžiku uzavření smlouvy. Nejistota prodlévajícího (ale též oprávněného) proto do určité míry souvisí i s tím, zda nastalé prodlení je skutečně podstatným a zakládajícím oprávněné straně právo odstoupit od smlouvy. Při pochybách o významu daného porušení pak může lhůta stanovená v § 1977 o. z. navíc přispět ke snížení existující nejistoty, neboť v případě, že oprávněná strana od smlouvy bez zbytečného odkladu neodstoupí, dává tím prodlévajícímu fakticky najevo, jaký význam porušení smlouvy ve skutečnosti přikládá.

50. Při nepodstatném prodlení musí věřitel poskytnout dlužníku dodatečnou lhůtu k plnění (§ 1978 o. z.). Mechanismus dodatečné lhůty jakožto derivát zásady *pacta sunt servanda* cílí k zachování podstaty závazku. Až jejím vyhrazením je dlužník upomenut (varován), že má dostát své smluvní povinnosti, a je mu dána šance k nápravě. Lhůta podle § 1978 o. z. proto musí být druhé straně skutečně poskytnuta, aby byl naplněn její notifikační či varující účel. Její běh počne běžet až okamžikem jejího poskytnutí. To platí i tehdy, poskytl-li věřitel dlužníkovi nepřiměřeně krátkou lhůtu. Neposkytl-li však věřitel žádnou lhůtu, počne tato lhůta v souladu s § 1979 o. z. běžet od okamžiku, kdy se odstoupení dostane do dispoziční sféry dlužníka. Před jejím marným uplynutím nemohou nastat účinky odstoupení od smlouvy. Smyslem a účelem povinnosti věřitele poskytnout dlužníku dodatečnou přiměřenou lhůtu ke splnění je tedy varovat dlužníka před možným důsledkem neplnění jeho povinností a umožnit mu dodatečným splněním povinnosti v přiměřené lhůtě zabránit tomu, aby účinky odstoupení nastaly (aby došlo ke zrušení závazku).

51. Právo věřitele odstoupit od smlouvy při uplynutí dodatečné přiměřené lhůty ke splnění však již není v § 1978 či 1979 o. z. (oproti úpravě v § 1977 o. z.) časově limitováno lhůtou bez zbytečného odkladu. I po uplynutí poskytnuté přiměřené dodatečné lhůty ke splnění sice čelí dlužník určité míře nejistoty spojené s tím, že neví, zda a kdy se věřitel rozhodne využít svého práva odstoupit, jeho postavení však není totožné jako v případech předvídaných v § 1977 o. z. Byl totiž již upozorněn věřitelem a byla mu dána možnost k nápravě. Důvod k ochraně prodlévajícího totožný jako v případě uvedeném v § 1977 o. z. tak není dán (srov. též SKOČOVSKÝ, Dominik, op. cit., s. 247). K ochraně prodlévajícího v této situaci může částečně sloužit obecné ustanovení § 2003 odst. 1 o. z., které je aplikovatelné i v případě oprávnění odstoupit od smlouvy podle § 1978 o. z., neboť dlužník má možnost vyžádat po marném uplynutí dodatečné přiměřené lhůty ke splnění od věřitele sdělení, zda za dané situace na smlouvě setrvává či od ní odstupuje, přičemž volbu provedenou v takovém sdělení již věřitel následně nemůže změnit. Dlužník je pak chráněn též obecnými prostředky, tj. zejména

zákazem nepoctivého jednání a zákazem zneužití práva, neboť i způsob uplatnění práva odstoupit od smlouvy podléhá přezkumu podle § 6 odst. 2 a § 8 o. z. (k výkladu § 6 a 8 o. z. srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2022, sp. zn. [21 Cdo 822/2022](#), uveřejněný pod číslem 66/2023 Sb. rozh. obč., nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 4. 2022, sp. zn. [23 Cdo 2042/2020](#), uveřejněný pod číslem 98/2022 Sb. rozh. obč., a rozhodnutí v nich zmíněná).

52. Ačkoliv právní úprava rozlišuje v § 1977 a 1978 o. z. mezi podstatným a nepodstatným prodlením, nelze přehlížet, že jde vždy o porušení smlouvy prodlením. V případě prodlení s plněním konkrétní smluvní povinnosti se aplikace § 1977 a 1978 o. z. liší pouze tím, jakou intenzitou bylo (podle předpokladu v době uzavírání smlouvy) takové porušení smlouvy způsobilé zasáhnout do zájmů druhé smluvní strany. Tomu také odpovídají odlišné podmínky stanovené pro odstoupení od smlouvy v těchto ustanoveních. Zatímco v případě podstatného prodlení, které představuje závažnější zásah do zájmů oprávněné osoby, může odstoupením tato strana přivodit bezprostřední zánik závazku, v případě prodlení nepodstatného představujícího méně závažný zásah do jejích zájmů je její právo odstoupit od smlouvy podmíněno nutností poskytnout dodatečnou přiměřenou lhůtu ke splnění, v níž může prodlévající splněním své povinnosti zabránit zániku závazku.

53. Z výše uvedeného plyne, že podmínky odstoupení od smlouvy při nepodstatném prodlení více chrání zájmy prodlévajícího než při podstatném. Za této konstelace proto musí platit, že při podstatném prodlení si může věřitel zvolit, zda závazek ukončí odstoupením od smlouvy (§ 1977 o. z.), nebo ještě dá dlužníku „druhou šanci“ (§ 1978 o. z.). Postavení dlužníka tím nebude nikterak nepříznivě dotčeno. Zatímco v prvním případě půjde o důsledek závažnosti poruchy, tak ve druhém případě bude dlužník stále povinen k tomu, k čemu povinen již byl. Rozhodnutí věřitele poskytnout dlužníku „druhou šanci“ může být ostatně racionální nejen proto, že má zájem na opožděném plnění, nýbrž i proto, že tak činí z důvodu opatrnosti (tj. nejistoty o podstatnosti prodlení). Jinak řečeno v případě podstatného prodlení má věřitel již od počátku právo odstoupit od smlouvy nejen podle § 1977 o. z., ale též za podmínek § 1978 a 1979 o. z. pro dlužníka příznivějších. Lze se tedy ztotožnit s názorem vyjádřeným v odborné literatuře, podle kterého mezi ustanoveními § 1977 a 1978 o. z. existuje komplementární vztah v tom smyslu, že vznikne-li právo podle § 1977 o. z., je v něm současně zahrnuto i právo podle § 1978 o. z. (srov. SKOČOVSKÝ, Dominik, op. cit., s. 248-249).

54. Neodstoupí-li pak věřitel při podstatném prodlení podle § 1977 o. z. včas, přichází o právo odstoupit od smlouvy za podmínek tam stanovených, tj. o možnost přivodit okamžitý zánik závazku bez toho, aby měl dlužník možnost dodatečně splnit. Jeho liknavost při odstoupení od smlouvy se totiž dotýká zájmu dlužníka, jenž je lhůtou bez zbytečného odkladu chráněn. Možnost odstoupit od smlouvy za podmínek § 1978 a 1979 o. z. tím však věřitel neztrácí, trvá-li dlužníkovo prodlení i nadále.

55. Pro úplnost lze dodat, že právo odstoupit od smlouvy se v takovém případě promlčuje v obecné promlčecí lhůtě, která běží ode dne, ve kterém bylo nejdříve možné od smlouvy odstoupit (tj. již za podmínek § 1977 o. z.). Důvodem, pro který má věřitel právo odstoupit od smlouvy, je totiž stále stejné prodlení dlužníka. Způsob, jakým může věřitel toto své právo realizovat, již z pohledu promlčení není podstatný a má vliv pouze na to, kdy mohou nastat účinky odstoupení od smlouvy.

56. Velký senát proto uzavírá, že při podstatném prodlení dlužníka záleží na věřiteli, zda od smlouvy odstoupí za podmínek pro podstatné prodlení (§ 1977 o. z.), nebo pro nepodstatné prodlení (§ 1978 a 1979 o. z.). Marným uplynutím lhůty bez zbytečného odkladu podle § 1977 o. z. věřitel ztrácí možnost odstoupit od smlouvy za podmínek pro podstatné prodlení. Pokud prodlení dlužníka stále trvá, může věřitel i nadále od smlouvy odstoupit za podmínek pro nepodstatné prodlení. Oznámí-li v takovém případě dlužníku, že odstupuje od smlouvy, aniž mu předtím poskytl dodatečnou lhůtu ke splnění, účinky odstoupení od smlouvy nastanou teprve po marném uplynutí přiměřené dodatečné lhůty, která měla být dlužníku poskytnuta ke splnění povinnosti. Její běh počíná okamžikem, kdy se

odstoupení dostalo do dispoziční sféry dlužníka.

Aplikovatelnost lhůty „bez zbytečného odkladu“ u smluvně sjednaného odstoupení

57. V rozsudku ze dne 29. 3. 2022, sp. zn. [23 Cdo 2637/2020](#), Nejvyšší soud s odkazem na svá dřívější rozhodnutí zdůraznil, že právní normy soukromého práva jsou zásadně dispozitivní, přičemž strany se mohou při úpravě svých práv a povinností od právních norem soukromého práva odchýlit, jestliže to zákon nezakazuje. Samotná skutečnost, že zákon s určitým ujednáním stran výslovně nepočítá, neznamená, že by takové ujednání strany nemohly uzavřít a že by jím neměly být vázány. Pouze tehdy, odporuje-li určité ujednání smyslu a účelu určité právní normy, lze uvažovat o jeho neplatnosti (pakliže to smysl a účel dotčené právní normy vyžaduje). K tomu dodal, že v kontextu výše uvedené konstantní rozhodovací praxe je namístě i právní úpravu účinků odstoupení od smlouvy a vypořádání smluvních stran po takovém odstoupení považovat zásadně za dispozitivní. Občanský zákoník žádný výslovný (ani implicitní) zákaz smluvních odchylek v rámci této právní úpravy nestanoví. Ve vztahu k úpravě odstoupení od smlouvy je v § 2001 o. z. navíc výslovně stanoveno, že odstoupit od smlouvy lze nejen tehdy, stanoví-li tak zákon, ale též ujednají-li si to strany. Proto též nelze uzavřít, že by smyslem a účelem úpravy odstoupení od smlouvy (§ 2001 a násl. o. z.) bylo bránit jakémukoliv odchýlnému ujednání. Zákonodárcem je předpokládáno, že podmínky pro odstoupení od smlouvy mohou být mezi stranami sjednány odlišně od podmínek zákonných.

58. K těmto závěrům se Nejvyšší soud přihlásil též v usnesení ze dne 29. 6. 2022, sp. zn. [33 Cdo 884/2020](#), a pouze k nim dodal (s odkazem na komentářovou literaturu), že na smluvní ujednání se z logiky věci neuplatní zákonná ustanovení, neboť účastníci si mohou v rámci obecné zásady smluvní volnosti sjednat možnost odstoupení od jimi uzavřené smlouvy libovolně. Lze sjednat i velmi široké oprávnění od smlouvy odstoupit, které vůbec nemusí mít sankční povahu. Může být navázáno na objektivní skutečnosti, na úkony třetích osob, může být ponecháno i zcela na vůli oprávněného. Smlouva může zakotvovat kromě samotných důvodů i určité podmínky či pravidla postupu, jakým má být odstoupení vykonáno. Pak je třeba veškerá tato pravidla či podmínky dodržet v duchu zásady *pacta sunt servanda*. V poměrech tam projednávané věci, v níž byla dohodnuta možnost prodávajícího od smlouvy odstoupit, pokud kupující neuhradí jakoukoliv část kupní ceny do výše 600 000 Kč ve lhůtě a způsobem smluvně sjednaným, pak uzavřel, že odvolací soud postupoval v souladu s uvedenými závěry, pokud nepřihlížel k zákonné úpravě odstoupení od smlouvy a vycházel ze smluvních ujednání, v nichž nebyla dohodnuta podmínka odstoupit od smlouvy ve lhůtě bez zbytečného odkladu.

59. V rozsudku ze dne 3. 11. 2022, sp. zn. [23 Cdo 2541/2021](#) (již výše citovaném), Nejvyšší soud (též) uvedl, že odstoupení od smlouvy je závažným zásahem do trvání závazku a jde o jeden z průlomů do zásady *pacta sunt servanda*, která se jinak odráží v povinnosti zavazující obě strany uzavřený závazek dodržet. Využití oprávnění odstoupit od smlouvy je i z toho důvodu vždy přísně vázáno jen na výslovně uvedené případy upravené zákonem anebo ujednáním ve smlouvě. Současně přijal závěr, že strany soukromoprávních vztahů se mohou smluvně odchýlit od důvodů odstoupení od smlouvy uvedených v § 1977, § 1978 a § 2002 o. z., či takové důvody odstoupení od smlouvy vyloučit. V ustanovení § 1977 o. z. (též v § 1978, § 2002 až 2004 o. z.) není obsažen přímý výslovný zákaz odchýlného ujednání, přičemž nelze ani dovodit, že by jakákoli odchylka od něj per se porušovala dobré mravy, veřejný pořádek, či právo upravující postavení osob. Strany mohou mít oprávněný zájem na vyšší stabilitě smluvního závazku (a tedy zpřísnění či vyloučení možnosti odstoupení od smlouvy), anebo naopak na určité míře rozvolnění míry závaznosti smlouvy (a tedy rozšíření možnosti odstoupit od ní i nad rámec případů předpokládaných zákonnou úpravou). Konkrétní volba je přitom v dispozici účastníků závazkových vztahů (v souladu s jejich smluvní svobodou). Ani smysl a účel těchto právních norem obecně nevylučuje, aby strany mající z různých legitimních důvodů zájem na setrvání smluvního závazku i v případě jeho porušování upřednostnily zásadu *pacta sunt servanda* a vyloučily tyto zákonem stanovené důvody odstoupení od smlouvy, případně aby je

nahradily jinými.

60. Podle ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu tedy platí s ohledem na primát autonomie vůle stran, že i v případě právní úpravy odstoupení od smlouvy lze dispozitivní ustanovení zákona nahradit odlišným smluvním ujednáním a zákonná ustanovení se pak neuplatní v míře, v jaké odporují smluvním ujednáním. Tento závěr ostatně vyplývá z funkce dispozitivního práva, které zásadně stranám ulehčuje kontraktaci. Účastníci soukromoprávního styku nejsou nuceni detailně vyjednávat o každé hypotetické otázce, která se během realizace jejich závazku může stát relevantní. Dispozitivní úprava je navíc odrazem představy zákonodárce o uspořádání smluvního vztahu, která bere v potaz typové zájmy obou stran, a nabízí tak vyvážený smluvní obsah pro řešení jejich kolize.

61. Právě řečené platí též pro podmínky vzniku a uplatnění práva od smlouvy odstoupit. I pro případy prodlení dlužníka přitom ustanovení § 1969 o. z. výslovně umožňuje odstoupení od smlouvy za podmínek ujednaných ve smlouvě. Zákon tedy zjevně počítá s možností sjednání práva na odstoupení od smlouvy pro případ prodlení dlužníka tak, že bude navázáno na kritérium (ne)podstatného porušení či bezprostředně uvedeno jako důvod pro odstoupení, a připouští též sjednání podmínek jeho výkonu odchylně od § 1977 nebo § 1978 o. z., tj. nevylučuje možnost sjednání práva na odstoupení od smlouvy pro případ prodlení dlužníka ani tak, že jeho uplatnění nebude omezeno lhůtou bez zbytečného odkladu.

62. Při posouzení, zda mezi stranami bylo sjednáno právo na odstoupení od smlouvy pro případ prodlení bez omezení jeho uplatnění pouze na lhůtu bez zbytečného odkladu (zda takto byla vyloučena dispozitivní úprava obsažená v § 1977 o. z.) soud postupuje za použití standardních pravidel o výkladu právních jednání zakotvených v § 555 a násl. o. z.

63. K výkladu právních jednání podle § 555 a násl. o. z. se Nejvyšší soud vyjádřil již opakovaně. V rozsudku velkého senátu ze dne 9. 9. 2020, sp. zn. [31 Cdo 684/2020](#), uveřejněném pod číslem 37/2021 Sb. rozh. obč., závěry ustálené rozhodovací praxe shrnul tak, že výkladu podléhá každé právní jednání, bez ohledu na to, zda se navenek jeví jako jednoznačné (jasné). Je tomu tak již proto, že sám závěr o jednoznačnosti (jasnosti) určitého právního jednání je výsledkem jeho výkladu. Pro výklad jakéhokoli právního jednání je podstatný jeho obsah, nikoliv např. jeho označení či pojmenování (§ 555 odst. 1 o. z.). Skutečnost, že osoba činící právní jednání jej nesprávně (např. v důsledku svého mylného právního názoru) označí, nemá při výkladu právního jednání zásadně žádný význam. Základní (prvotní) pravidlo výkladu adresovaných právních jednání formuluje ustanovení § 556 odst. 1 věty první o. z. Soud nejprve zkoumá (zjišťuje), jaká byla skutečná vůle (úmysl) jednajícího, a to při zohlednění všech v úvahu přicházejících (zjištěných) okolností. Skutečnou vůli (úmysl) jednajícího je třeba posuzovat k okamžiku, kdy projev vůle učinil (kdy se stal perfektním). Ochrana dobré víry adresáta právního jednání vyžaduje (a § 556 odst. 1 věta první o. z.), aby soud právní jednání vyložil jen podle takového úmyslu jednajícího, který byl anebo musel být adresátovi znám. Při zjišťování úmyslu jednajícího tudíž soud přihlíží toliko k těm okolnostem, které mohl vnímat i adresát právního jednání. Jinými slovy, pro výklad právního jednání je určující skutečná vůle (úmysl) jednajícího (která byla anebo musela být známa adresátovi), již je třeba upřednostnit před jejím vnějším projevem (např. objektivním významem užitých slov). Teprve tehdy, nelze-li zjistit skutečnou vůli (úmysl) jednajícího, postupuje soud podle pravidla vyjádřeného v § 556 odst. 1 větě druhé o. z. Ustanovení § 556 odst. 2 o. z. uvádí demonstrativní výčet okolností, k nimž soud při výkladu právního jednání přihlíží.

64. Při zkoumání projevené vůle se také vychází z toho, že smluvní strany se při uzavření smlouvy nechovaly nelogicky (výkladový předpoklad racionálních aktérů), výklad projevu vůle proto nemůže vést k takovým důsledkům, které jsou z hlediska pravidel logiky zjevně absurdní (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2021, sp. zn. [23 Cdo 107/2020](#), včetně judikatury tam citované).

65. Je-li tedy stranami sjednáno právo odstoupit od smlouvy pro konkrétně vymezený případ prodlení, je nezbytné tento společný projev vůle stran podrobit výkladovým metodám za účelem zjištění, co takovým ujednáním zamýšlely. Nelze předem (paušálně) vyloučit, že měly v úmyslu takto stanovit právo od smlouvy odstoupit bez omezení jeho uplatnění, ani že takto hodlaly konkretizovat pouze důvod podstatného prodlení ve smyslu § 1977 o. z. (příp. nepodstatného prodlení podle § 1978 o. z.) a v dalším, tj. i ohledně požadavku na odstoupení od smlouvy ve lhůtě bez zbytečného odkladu (příp. nutnosti poskytnout dodatečnou přiměřenou lhůtu), ponechaly úpravu svých práv a povinností na dispozitivních ustanoveních zákona, příp. že jejich vůlí bylo, aby se takové právo uplatňovalo ve lhůtě stanovené v § 1977 o. z. (příp. za podmínek § 1978 o. z.) bez ohledu na to, zda prodlení, z něž mělo vzniknout, může být posouzeno jako podstatné či nepodstatné.

66. Teprve tehdy, nezdaří-li se soudu zjistit, jaká byla společná vůle stran, musí ujednání vyložit normativním výkladem podle § 556 odst. 1 věty druhé o. z., tj. jaký význam by mu zpravidla přikládala osoba v postavení toho, jemuž je projev vůle určen, jinak řečeno, jak mohla takové ujednání chápat rozumná osoba za daných okolností.

67. Lze přitom zpravidla vycházet z předpokladu, že rozumná osoba v případě sjednání práva odstoupit od smlouvy pro konkrétní porušení smlouvy prodlením, pro které nebylo dohodnuto žádné omezení jeho trvání či jiné podmínky uplatnění, mohla takové ujednání chápat spíše jako sjednání oprávnění odstoupit od smlouvy pro takový případ bez časového omezení jeho uplatnění lhůtou bez zbytečného odkladu (příp. bez jeho vázanosti na poskytnutí dodatečné přiměřené lhůty ke splnění).

68. Lhůta bez zbytečného odkladu totiž není zákonem spojována s odstoupením od smlouvy jako takovým, ale pouze s některými zákonem výslovně uvedenými případy odstoupení. Při odstoupení od smlouvy pro prodlení jej navíc s uvedenou lhůtou zákon spojuje pouze pro případ prodlení podstatného v § 1977 o. z. (obdobně v § 2002 o. z. obecně pro případ podstatného porušení smlouvy). Je-li však stanovení omezení práva odstoupit od smlouvy touto lhůtou v zákoně vázáno na rozlišování mezi podstatným a nepodstatným způsobem porušení smluvní povinnosti prodlením, nesvědčí to o tom, že by rozumná osoba mohla chápat nezbytnost uplatnění takové lhůty i v případě smluvně sjednaného důvodu pro odstoupení spočívajícího v prodlení. Ujednaným důvodem strany staví na jisto, že věřitel může bez dalšího ve sjednaném případě od smlouvy odstoupit, aniž by zde byl dán prostor pro potřebu zákonného rozlišování podstatnosti a nepodstatnosti prodlení. Případ prodlení, pro který strany sjednají právo od smlouvy odstoupit, závisí na jejich společné vůli, nikoliv na kritériu stanoveném v § 2002 odst. 1 větě druhé o. z. Nelze vycházet ani z předpokladu, že každý případ prodlení, pro který je ve smlouvě sjednána možnost druhé strany od smlouvy odstoupit, vždy svědčí o podstatnosti takového prodlení (tj. že je při uzavření smlouvy zřejmé, že by ji druhá strana neuzavřela, pokud by takové prodlení předvídala).

69. V případě smluvně sjednaného důvodu odstoupení od smlouvy, který je spojen s prodlením dlužníka, je nadto míra nejistoty dlužníka, k jejímuž zmírnění má lhůta bez zbytečného odkladu určená v § 1977 o. z. také sloužit, v určitých ohledech nižší oproti situaci, v níž právo odstoupit sjednáno není a věřitel může od smlouvy odstoupit jen podle zákona, a to vzhledem k jasnému vymezení kritérií pro zánik závazku odstoupením od smlouvy mezi stranami již samotnou smlouvou (srov. 49. odstavec). V případě vzniku prodlení, pro které smlouva výslovně stanoví možnost věřitele od smlouvy odstoupit, je tak dlužník co do míry nejistoty v postavení bližším spíše dlužníku, který již byl varován věřitelem, že jeho prodlení může způsobit zánik závazku (srov. 51. odstavec včetně závěrů o jiných prostředcích ochrany dlužníka v takovém případě).

Závěr

70. Odvolací soud v projednávané věci v rámci posuzování včasnosti odstoupení od smlouvy učiněného žalobci vyšel z toho, že při prodlení žalované se zaplacením části kupní ceny podle

smlouvy (uplynutím 5 dnů od kolaudace bytu, k níž došlo dne 28. 11. 2018), které bylo podstatným porušením smluvní povinnosti, měli žalobci b) a c) zákonný i smluvní důvod pro odstoupení od kupní smlouvy, avšak podle § 2002 odst. 1 o. z. od smlouvy neodstoupili ve lhůtě bez zbytečného odkladu a jejím marným uplynutím zaniklo jejich právo odstoupit. Již se nezabýval odvolací argumentací žalobců b) a c) zpochybňující závěr soudu prvního stupně o současné nedůvodnosti odstoupení od smlouvy. Vycházel z úvahy, že při absenci včasného odstoupení od smlouvy již je nerozhodné, zda bylo odstoupení za těchto okolností učiněno též důvodně.

71. Odvolací soud tedy zjevně vycházel ze závěru, že i účastníky smluvně sjednané právo žalobců odstoupit od smlouvy bylo možno uplatnit pouze ve lhůtě bez zbytečného odkladu. S ohledem na ustálenou rozhodovací praxi dovolacího soudu týkající se možnosti sjednání práva na odstoupení od smlouvy odchylně od zákona však takový závěr mohl učinit pouze tehdy, pokud by na základě výkladu smlouvy dospěl k závěru, že strany smluvně nenahradily dispozitivní úpravu obsaženou v § 1977 o. z. ohledně lhůty bez zbytečného odkladu (k nesprávnosti aplikace obecného ustanovení § 2002 o. z. odvolacím soudem srov. 34. odstavec). Odvolací soud však neprovedl řádný výklad čl. VII. odst. 1 kupní smlouvy, kterým bylo sjednáno oprávnění žalobců od smlouvy odstoupit, pokud žalovaná neuhradí kupní cenu řádně a včas a neučiní tak ani v dodatečné lhůtě deseti pracovních dnů po sjednaném datu splatnosti kupní ceny, a v němž nebyla výslovně obsažena žádná další omezení tohoto práva. Pokud odvolací soud bez provedení výkladu smlouvy vycházel z předpokladu, že bylo nutné odstoupit od smlouvy ve lhůtě bez zbytečného odkladu, je jeho právní posouzení otázky a) neúplné, a tudíž nesprávné.

72. Nesprávné je přitom i posouzení otázky významu nedodržení lhůty bez zbytečného odkladu žalobci b) a c). I kdyby odvolací soud po řádně provedeném výkladu skutečně zjistil, že mělo být právo odstoupit od smlouvy vykonáno ve lhůtě bez zbytečného odkladu, neboť účastníci ujednáním v čl. VII. odst. 1 kupní smlouvy nevyloučili uplatnění dispozitivní úpravy uvedené v § 1977 a násl. o. z., jeho právní závěr o zániku práva žalobců od smlouvy odstoupit jako správný nemůže obstát. Podle výše uvedeného závěru, k němuž dospěl velký senát při řešení otázky b), by totiž marné uplynutí lhůty bez zbytečného odkladu žalobcům nebránilo v tom, aby od smlouvy odstoupili později v případě trvajícího prodlení žalované za podmínek § 1978 a § 1979 o. z.

73. V důsledku nesprávného právního posouzení výše uvedených otázek nebyla správná ani navazující úvaha odvolacího soudu o nadbytečnosti posuzování důvodnosti odstoupení od smlouvy, tj. také o nadbytečnosti posouzení, zda žalovaná skutečně byla v prodlení i v době, kdy měly nastat účinky odstoupení od smlouvy ze dne 9. 8. 2021. Jeho právní posouzení věci je tak neúplné i v tom ohledu, že již neposuzoval, zda žalovaná řádně a včas zaplatila kupní cenu bytu na základě (konkludentní) dohody účastníků i tak, že část kupní ceny (doplatek) zaplatila k rukám společnosti 2MKZkonzult., s. r. o., která provedla rekonstrukci bytu, a že žalobci tento postup žalované akceptovali.

74. Protože napadené rozhodnutí odvolacího soudu není z výše uvedených důvodů správné a podmínky pro jeho změnu dány nejsou, Nejvyšší soud jej, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil, spolu se závislými výroky o nákladech řízení (§ 243e odst. 2 věta třetí o. s. ř.), a věc podle § 243e odst. 2 věty první o. s. ř. vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

75. Pro úplnost velký senát podotýká, že v dalším průběhu řízení [bude-li případně zjištěna existence prodlení žalované v rozhodné době] nelze opomenout ani řádné posouzení námitky žalované týkající se otázky, zda odstoupení od smlouvy žalobci b) a c) při zohlednění dalších konkrétních zjištěných okolností jeho uplatnění a chování účastníků požívá právní ochrany s přihlédnutím k principu poctivosti, tj. bude namíste zabývat se úvahou o případné aplikaci § 6 a 8 o. z.

76. Odvolací soud rovněž nepřehlédne nesprávné označení pozemku p. č. st. 15/1 ve výroku rozsudku soudu prvního stupně.

77. Právní názor Nejvyššího soudu je pro soudy nižších stupňů závazný (§ 243g odst. 1, část věty první za středníkem, ve spojení s § 226 odst. 1 o. s. ř.).

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 7. 2023, sp. zn. 8 Tdo 636/2023, ECLI:CZ:NS:2023:8.TDO.636.2023.1

Číslo: 15/2025

Právní věta:

Strážník obecní (městské) policie má postavení úřední osoby podle § 127 odst. 1 písm. e) tr. zákoníku při provádění zákroků, úkonů nebo jiných opatření k odvrácení bezprostředního nebezpečí ve smyslu § 16 odst. 1 zákona č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů, a to včetně vstupu na soukromý pozemek, existují-li důvodné obavy, že je ohrožen život nebo zdraví osoby anebo hrozí-li větší škoda na majetku.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 19.07.2023

Spisová značka: 8 Tdo 636/2023

Číslo rozhodnutí: 15

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Úřední osoba

Dotčené předpisy:

Předpisy: § 127 odst. 1 písm. e) tr. zákoníku
§ 16 odst. 1 zák. č. 553/1991 Sb., o obecní policii

Druh: T

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného P. U. proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 5. 4. 2023, sp. zn. 7 To 72/2023, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 5 pod sp. zn. 30 T 4/2022.

I.

Rozhodnutí soudů nižších stupňů

1. Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 4. 1. 2023, sp. zn. 30 T 4/2022, byl obviněný P. U. (dále „obviněný“ či „dovolatel“) uznán vinným v bodě I. zločinem násilí proti úřední osobě podle § 325 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a) tr. zákoníku a v bodě II. přečinem násilí proti úřední osobě podle § 325 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, jichž se dopustil skutky popsány tak, že

I. dne 15. 10. 2021 v době od 00:35 hodin do 00:46 hodin v Praze, na adrese XY, v sídle a areálu společnosti H., spol. s r.o., IČO: XY (dále „společnost H.“), při provádění úkonů hlídky Městské policie hlavního města Prahy ve složení K. H. a L. S., kteří byli oděni do služebního stejnokroje a kteří se obviněnému jako strážníci Městské policie hlavního města Prahy (dále „strážníci“) představili, po opakovaných výzvách těchto strážníků, neboť měli podezření, že obviněný je pod vlivem alkoholu a má v úmyslu odjet svým vozidlem, k prokázání totožnosti a k

opuštění vozidla značky Tesla, černé barvy, RZ: XY, před nímž strážníci stáli a uvnitř kterého obviněný seděl na místě řidiče, v úmyslu znemožnit jim výkon jejich pravomoci, se obviněný svým vozidlem proti strážníkům rozjel, strážníci před rozjíždějícím se vozidlem uskočili, a opět obviněného vyzývali k tomu, aby vystoupil z vozidla, což učinil, následně však opět do vozidla nasedl a znovu se proti nim svým vozidlem rozjel, v důsledku čehož museli zase uskočit, načež strážník L. S. užil donucovacího prostředku hrozba namířenou střelnou zbraní vůči obviněnému, což jej přimělo, aby z vozidla vystoupil,

II. dne 15. 10. 2021 v době kolem 00:46 hodin v Praze, tamtéž, po příjezdu hlídky Policie České republiky, když se obviněný dopustil skutku pod bodem I. a poté, co jej příslušník Policie České republiky (dále „policista“), J. K., který byl oděn do služebního stejnokroje a jako policista se představil, vyzval s ohledem na jednání pod bodem I. k prokázání totožnosti, v úmyslu znemožnit policistovi výkon jeho pravomoci se proti němu otočil a udeřil jej rukou sevřenou v pěst do oblasti hrudní kosti.

2. Za tyto trestné činy byl obviněný odsouzen podle § 325 odst. 2 tr. zákoníku, § 43 odst. 1 tr. zákoníku, § 67 odst. 2 písm. b), odst. 3 tr. zákoníku a § 68 odst. 1, 2 tr. zákoníku k úhrnnému peněžitému trestu ve výměře 100 denních sazeb po 2.000 Kč, tj. celkem 200 000 Kč.

3. Městský soud v Praze jako soud odvolací rozsudkem ze dne 5. 4. 2023, sp. zn. 7 To 72/2023, z podnětu odvolání státního zástupce Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 5 podaného v neprospěch obviněného proti výroku o trestu podle § 258 odst. 1 písm. d), e), odst. 2 tr. ř. rozsudek soudu prvního stupně zrušil ve výroku o trestu a podle § 259 odst. 3 tr. ř. znovu rozhodl tak, že při nezměněném výroku o vině obviněnému uložil podle § 325 odst. 2 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 1 tr. zákoníku úhrnný trest odnětí svobody v trvání šesti měsíců, jehož výkon mu podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložil na zkušební dobu dvou let. Podle § 73 odst. 1, 3 tr. zákoníku mu uložil trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel všeho druhu na dva roky.

4. Odvolání obviněného podané proti výroku o vině i trestu jako nedůvodné podle § 256 tr. ř. zamítl.

II. Z dovolání obviněného

5. Obviněný proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal prostřednictvím obhájce z důvodů podle § 265b odst. 1 písm. § 265b odst. 1 písm. g), h), i) tr. ř. dovolání zaměřené proti výroku o vině i trestu.

6. Výhrady obviněný zaměřil proti vadám v právním posouzení věci [§ 265b odst. 1 písm. h) tr. ř.], protože soudy nerespektovaly § 12 odst. 2 tr. zákoníku a nesprávně dovodily, že v této věci podmínky pro *ultima ratio* nejsou naplněny přesto, že soud prvního stupně učinil zjištění o spíše hraniční intenzitě užitého násilí obviněného. Odvolací soud tuto nesprávnost neodstranil, pouze opakovaně uváděl, že skutková zjištění nalézacího soudu jsou správná a úplná a hodnocení důkazů je s důkazy souladné a logické, což obviněný považoval za nepřezkoumatelný závěr (viz nálezný Ústavního soudu ze dne 16. 3. 2011, sp. zn. [I. ÚS 2445/09](#)).

7. K nízké intenzitě svého jednání obviněný poukázal zejména na to, že u skutku v bodě I. k pohybu jeho vozidla došlo jen několik nižších desítek centimetrů ve směru ke strážníkům, přičemž vozidlo ani nedojelo do místa, kde strážníci stáli, a proto ani neexistovalo skutečné nebezpečí vzniku újmy na zdraví, ani ohrožení jiných zájmů chráněných trestními předpisy. Tento čin nelze přirovnávat ke skutkově obdobným případům zasahujících policistů, kteří museli uskakovat před jedoucím vozidlem. U činu pod bodem II. úder pěstí do hrudníku nebyl silný, jeho následkem bylo toliko chvilkové narušení rovnováhy, ke zranění nedošlo, jak potvrdil i napadený příslušník v hlavním líčení.

Zkoumané jednání lze přirovnat k „postrčení“ bez zjevného následku. O malé škodlivosti činu svědčí i to, že se obviněný v uplynulých 30 letech nedopustil trestného jednání a v době incidentu byl pod vlivem alkoholu a rozrušen po hádce s manželkou. Jde tedy o ojedinělý exces z jinak řádného života obviněného. Ze strany zasahujících strážníků a policistů došlo k překročení pravomocí při vstupu do soukromého objektu společnosti H. Z těchto důvodů nejde o trestné jednání, ale jen o přestupky proti veřejnému pořádku podle zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

8. Naplnění důvodů podle § 265b odst. 1 písm. g) a h) tr. ř. obviněný spatřoval v tom, že strážníci neměli oprávnění ke vstupu na soukromý pozemek. Vadně bylo jejich postavení vyhodnoceno jako požívající ochrany podle § 127 tr. zákoníku. Neztotožnil se se závěrem soudů, že jeho manželka požádala strážníky o pomoc a řekla jim, že obviněný je pod vlivem alkoholu a chystá se odjet motorovým vozidlem z areálu. Skutkové závěry odvolacího soudu v tomto směru nemohou obstát, neboť strážníci znali dobře místní poměry, a tedy museli vědět, že obviněný objektivně nemůže areál opustit s motorovým vozidlem jinou cestou než vjezdem blokováným automobilem jeho manželky, což oba v průběhu hlavního líčení potvrdili, a proto nelze mít za naplněné zákonné požadavky pro vstup na soukromý pozemek podle § 16 odst. 1 zákona č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 553/1991 Sb.“). Strážník L. S. výslovně uvedl, že manželka strážníky o pomoc nepožádala, a proto v této rovině jde o pouhé spekulace odvolacího soudu a porušení zásady *in dubio pro reo*, a zásad podle § 2 odst. 6 tr. ř.

9. Soudy provedené důkazy vadně hodnotily, neboť neobjasnily rozpory mezi výpověďmi svědků K. H. a L. S. a dostatečně nezjistily při absenci dalších důkazů okolnosti, které vedly strážníky ke vstupu do objektu, resp. že nebyly dány žádné skutkové důvody pro jejich vstup na pozemek. Pokud tak i přesto učinili, nepožívali ochrany veřejného činitele podle § 127 tr. zákoníku (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 7. 2013, sp. zn. [7 Tdo 653/2013](#), či rozhodnutí Nejvyššího soudu Slovenské socialistické republiky ze dne 18. 1. 1980, sp. zn. [6 Tz 70/79](#)). Proto obviněný popsaným jednáním nemohl naplnit znaky skutkové podstaty trestného činu násilí proti úřední osobě podle § 325 odst. 1 tr. zákoníku u žádného z obou skutků, protože v bodě II. jsou skutkové závěry v rozporu zejména s výpovědí svědka K. H., který policisty na místo původně přivolal a výslovně jim sdělil, že důvodem bylo obviněným odmítané prokázání totožnosti.

10. Obviněný se neztotožnil u skutku pod bodem I. s názorem, že šlo o násilí ve smyslu § 325 odst. 1 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku, a odkaz na rozhodnutí č. [36/1976 - I.](#) Sb. rozh. tr. považoval za nesprávný, neboť jde o věc skutkově zcela odlišnou, v níž jednání pachatele spočívalo v tom, že neuposlechl výzvu, aby zastavil vozidlo, a namísto toho počal rychlost jízdy zvyšovat, najížděl přímo na dotyčného policistu, který byl nucen v posledním okamžiku prudce odskočit, přičemž bezprostředně poté projelo vozidlo obviněného místem, kde policista stál. Tuto situaci nelze s nyní posuzovanou věcí srovnávat, protože strážníkům reálné nebezpečí nevzniklo. Neztotožnil se s odvolacím soudem, že není důležité, jakou vzdálenost obviněný vozidlem ujel či jak rychle jel. Naopak bylo podle obviněného třeba brát do úvahy funkci samočinného brždění použitého vozidla značky Tesla, a k jeho tíži nelze klást důraz ani reakci zasahujících strážníků, kteří uskočili i při neexistenci rizika srážky. Z těchto důvodů bylo možno uvažovat toliko o pokusu trestného činu nezpůsobilým prostředkem, což by se mělo promítnout do úvah o společenské škodlivosti stíhaného jednání. Z uvedených důvodů považoval použitou právní kvalifikaci za nesprávnou. Jejich vstup nebyl nezbytný pro ochranu života, zdraví, majetku, ani k odvrácení závažného ohrožení veřejného pořádku a bezpečnosti.

11. Nesprávné skutkové závěry obviněný shledal i u činu v bodě II., protože výsledky dokazování nebylo prokázáno, že by vůči policistovi J. K. užil násilí, které soudy vadně vyhodnotily z hlediska razance úderu, jež vůči policistovi vedl, protože i K. H. potvrdil, že obviněnému „vyjela ruka“, což však soudy nebraly pro své závěry v potaz. Nehodnotily krátkost úderu a jeho malou intenzitu, a

proto vadně dovodily, že šlo o „násilí“ ve smyslu uvažované skutkové podstaty trestného činu (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 26. 1. 1966, sp. zn. [1 Tz 95/65](#)).

12. S odkazem na důvody podle § 265b odst. 1 písm. h), i) tr. ř. obviněný uložený trest označil za nepřiměřeně přísný, neodpovídající povaze a závažnosti jednání kladeného mu za vinu. U zákazu činnosti spočívajícím v zákazu řízení motorových vozidel všeho druhu poukázal na neexistenci přímé a bezprostřední souvislosti mezi spáchaným činem a zakazovanou činností, když ani odvolací soud ohledně přiměřenosti a individualizace trestu neuvedl žádné úvahy. Soudy u výroku o trestu nedostály nárokům kladeným na odůvodnění soudních rozhodnutí (srov. nález Ústavního soudu ze dne 7. 8. 2017, sp. zn. [II. ÚS 2027/17](#)), důvody pro uložení nepřiměřených a nezákonných trestů nevyložily. Odvolací soud kromě bezúhonnosti a spáchání více trestných činů nezminil jiné polehčující okolnosti, ani se nezabýval kritérii pro stanovení druhu a výměry trestu ve smyslu § 39 tr. zákoníku. Neuvažil, že bylo na místě nízkou škodlivost činů pro společnost promítnout do výměry trestu. Paušalizované prohlášení odvolacího soudu, že trest je přiměřený a odpovídá zákonným kritériím, nenaplnuje požadavky na srozumitelnost a přezkoumatelnost soudních rozhodnutí (srov. GRIVNA, T. § 125 [Odůvodnění rozsudku a poučení v rozsudku]. In: ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1693).

13. Nezákonnost trestu zákazu činnosti obviněný spatřoval zejména v tom, že v jeho trestní věci vůbec nebyly dány obecné podmínky pro jeho uložení. V projednávané věci skutek neplyne přímo z řízení motorového vozidla a jeho provozu na veřejných pozemních komunikacích, a tudíž souvislost jeho řízení s daným trestným činem je nanejvýš marginální. S ohledem na zásadu subsidiarity přísnějších sankcí ve smyslu § 38 odst. 2 tr. zákoníku by uložení zákazu řízení nebylo možné ani v případě, kdy by i dovolací soud usoudil, že se jedná o trest podle zákona přípustný, jelikož veškeré funkce trestních sankcí byly bezesbýtku naplněny již uloženým podmíněným trestem odnětí svobody. Nemůže obstát ani výměra tohoto trestu v délce dvou let, která je ve zjevném nepoměru s povahou a závažností projednávané věci a nereflktuje ani ostatní hlediska podle § 39 odst. 1 tr. zákoníku, s ohledem na osobní a pracovní poměry obviněného a účinky a důsledky, které lze očekávat od trestu pro jeho budoucí život (je jediným členem představenstva společnosti G. P., jejímž předmětem činnosti je vyhledávání a realizace investičních příležitostí ve stavebnictví a developerská činnost). S jeho pracovní činností se nedílně pojí i nutnost řízení motorových vozidel, a proto zákaz této činnosti po dobu dvou let je zásadním zásahem do dosavadní pracovních povinností obviněného.

14. Ze všech rozvedených důvodů obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. v celém rozsahu zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 5. 4. 2023, sp. zn. 7 To 72/2023, i jemu předcházející rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 4. 1. 2023, sp. zn. 30 T 4/2022, a aby podle § 265l odst. 1 tr. ř. věc vrátil Obvodnímu soudu pro Prahu 5 k novému projednání a rozhodnutí.

III.

Z vyjádření Nejvyššího státního zastupitelství

15. Státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství (§ 265h odst. 2 tr. ř.) k dovolání poukázal na doslovné opakování námitek uváděných obviněným po celé trestní řízení, na něž oba soudy reagovaly, a proto dovolání označil za zjevně neopodstatněné (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2002, sp. zn. [5 Tdo 86/2002](#), uveřejněné v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu roč. 2002, sv. 17 pod č. T 408).

16. Skutkové námitky státní zástupce shledal neodůvodněnými, protože je obviněný vystavěl na tvrzení, že se ničeho závadného nedopustil. S ohledem na jeho argumenty jde pouze o polemiku se skutkovými zjištěními soudů činných dříve ve věci a prosazování vlastního hodnocení důkazů a vlastní verze skutkového děje, což pod žádný dovolací důvod podřadit nelze. Státní zástupce v tomto

směru poukázal na správná skutková zjištění Obvodního soudu pro Prahu 5 vymezená ve skutkové větě jeho rozsudku a dále konkretizovaná v jeho odůvodnění a v odůvodnění rozsudku Městského soudu v Praze s tím, že úvahy i závěry obou soudů jsou dostatečně průkazné a z provedených důkazů, po jejich řádném vyhodnocení jednotlivě a v jejich souhrnu, je lze dovodit, přičemž v této podobě vyplynula z přesvědčivých výpovědí tří svědků (strážníků a policistů), které jsou v jednotlivých pasážích podporovány i výpovědí svědkyně L. K. a audiovizuálním záznamem. Upozornil rovněž, že oba soudy se pečlivě zabývaly vyhodnocením věrohodnosti výpovědí na věci zainteresovaných osob a přiléhavě rozvedly, proč vzaly za podklad skutkového děje právě vyjádření poškozených a nikoli výpověď obviněného či účelová vyjádření svědkyně K. U. a M. D. Obvodní soud pro Prahu 5 učinil správná skutková zjištění a nedošlo ani k porušení zásady presumpce neviny a principu *in dubio pro reo*.

17. Státní zástupce reagoval i na výhrady týkající se podmínek pro vstup strážníků a policistů na pozemek společnosti H. s tím, že se ztotožnil s důvody uvedenými soudy obou stupňů a v souladu s nimi doplnil, že oprávnění strážníků Městské policie Praha ke vstupu na pozemek vyplynulo z ustanovení § 16 odst. 1 zákona č. 553/1991 Sb. a bylo odůvodněno zjištěním, že obviněný byl v danou chvíli podle své manželky K. U. pod vlivem alkoholu a v tomto stavu se chystal se svým motorovým vozidlem odjet z areálu společnosti H. Tudiž existovala reálná obava, že při eventuálním řízení motorového vozidla pod vlivem alkoholu dojde k bezprostřednímu ohrožení majetku či zdraví a života nejen samotného obviněného, ale i dalších účastníků silničního provozu. Oprávnění ke vstupu na pozemek příslušníky policie vyplynulo z podmínek § 40 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále „zákon č. 273/2008 Sb.“), též na základě telefonického oznámení strážníka K. H., že se v areálu společnosti H. nachází muž pod vlivem alkoholu, který se chystá odjet svým vozidlem a příslušníkům Městské policie Praha se odmítá legitimovat. Obviněný v obou případech užil násilí v momentě, kdy vůči němu úřední osoby prováděly úkony vyplývající z jejich pravomoci a vyzývaly ho k prokázání totožnosti, v obou případech užil násilí proto, aby od tohoto úkonu upustily. Jednal tedy v úmyslu působit na výkon pravomoci úřední osoby. Krátká vzdálenost, kterou obviněný svým vozidlem ujel, nízká rychlost jím řízeného vozidla, ani to, že strážníci stihli uskočit, a že policistu J. K. udeřil pěstí pouze jedenkrát a na kratší vzdálenost, správnost závěrů soudů nemohou zvrátit a je naplněna skutková podstata trestného činu násilí proti úřední osobě podle § 325 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku.

18. Podmínky pro beztrestnost obou činů obviněného z hledisek subsidiarity trestní represe podle § 12 odst. 2 tr. zákoníku státní zástupce v souladu s názory soudů obou stupňů neshledal naplněnými (viz stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2013, sp. zn. [Tpjn 301/2012](#), či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 11. 2015, sp. zn. [3 Tdo 1401/2015](#), a další) s tím, že společenskou škodlivost nemůže sama o sobě snižovat jen dosavadní bezúhonnost obviněného, když v daném případě přitom nelze pominout, že obviněný spáchal více trestných činů, přičemž u činu pod bodem I. šlo o napětí opakované.

19. Vytýkal-li obviněný vady ve výroku o trestu na základě důvodu podle § 265b odst. 1 písm. i) tr. ř. u trestu odnětí svobody, státní zástupce tuto námitku považoval za uplatněnou mimo zmíněný důvod dovolání. Uvedl přitom, že tento druh trestu není nepřiměřeně přísný, naopak je spravedlivý. Námitky k zákazu činnosti řízení všech druhů motorových vozidel postrádají opodstatnění, protože existovala souvislost mezi vykonávanou činností a spáchaným skutkem, jehož se obviněný dopustil jako osoba, která usedla do vozidla a na strážníky jím opakovaně najela. Útok byl tedy veden v momentě, kdy byl řidičem motorového vozidla, byť nenastartoval, avšak uvedl je do mírného pohybu. Trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel proto trestem nepřipustným není.

20. Z uvedených důvodů, když přezkoumávaná rozhodnutí netrpí vytýkanými vadami, státní zástupce dospěl k závěru, že námitky obviněného dílem pod žádný dovolací důvod podřadit nelze a dílem jsou

neopodstatněné. Navrhl proto, aby Nejvyšší soud dovolání odmítl podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. a aby své rozhodnutí o dovolání učinil za podmínek § 265r odst. 1 tr. ř. v neveřejném zasedání.

21. Přestože vyjádření státního zástupce bylo zasláno obhájci obviněného, Nejvyšší soud žádnou písemnou reakci na ně do konání neveřejného zasedání neobdržel.

IV.

Přípustnost dovolání

22. Nejvyšší soud jako soud dovolací shledal, že dovolání obviněného je přípustné podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. a), h) tr. ř., bylo podáno oprávněnou osobou podle § 265d odst. 1 písm. c), odst. 2 tr. ř., v zákonné lhůtě a na místě, kde lze toto podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.).

V.

K důvodům dovolání

23. Dovolání jako mimořádný opravný prostředek s přesně zákonem stanovenými formálními podmínkami lze podat pouze s odkazem na některý z důvodů uvedených v § 265b odst. 1, 2 tr. ř., a proto Nejvyšší soud musí zkoumat, zda výhrady tvrzené na podkladě v dovolání označených důvodů odpovídají jejich zákonnému vymezení.

24. Nejvyšší soud je vázán uplatněnými dovolacími důvody a jejich odůvodněním (§ 265f odst. 1 tr. ř.) a není povolán k revizi napadeného rozhodnutí z vlastní iniciativy (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 8. 2006, sp. zn. [8 Tdo 849/2006](#)). I přes toto pravidlo je však povinen dbát na to, aby v postupech soudů nižších stupňů byly dodrženy zásadní požadavky spravedlivého procesu (srov. článek 6 Úmluvy a články 36 a 38 Listiny), neboť rozhodování o mimořádném opravném prostředku se nemůže ocitnout mimo rámec ochrany základních práv jednotlivce a tato ústavně garantovaná práva musí být respektována (a chráněna) i v řízení o všech opravných prostředcích (k tomu viz např. nálezy Ústavního soudu ze dne 25. 4. 2004, sp. zn. [I. ÚS 125/04](#), ze dne 18. 8. 2004, sp. zn. [I. ÚS 55/04](#), ze dne 31. 3. 2005, sp. zn. [I. ÚS 554/04](#), stanovisko pléna ze dne 4. 3. 2014, sp. zn. [Pl. ÚS-st. 38/14](#)).

25. Úkolem Nejvyššího soudu v dovolacím řízení není, aby důkazy provedené soudy nižších stupňů přehodnocoval, ale je povinen se zabývat správností jejich hodnocení z hledisek a principů stanovených v § 2 odst. 5, 6 tr. ř. (srov. též nález Ústavního soudu ze dne 30. 11. 1995, sp. zn. [III. ÚS 166/95](#), i usnesení ze dne 14. 1. 2004, sp. zn. [III. ÚS 376/03](#)), a proto posuzuje, zda proces a jeho výsledky odpovídají zákonem stanoveným principům, zejména zda nenesou znaky jednostrannosti či tendenčnosti či libovůle.

a) ke skutkovým námitkám

26. Obviněný dovolání mimo jiné opřel o důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., který lze použít, jestliže rozhodná skutková zjištění, která jsou určující pro naplnění znaků trestného činu, jsou ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů nebo jsou založena na procesně nepoužitelných důkazech nebo ve vztahu k nim nebyly nedůvodně provedeny navrhované podstatné důkazy. U tohoto důvodu postačí, když je naplněna alespoň jedna z těchto tří alternativně vymezených podmínek. Vždy však je třeba, aby byla vytýkána nesprávnost skutkových zjištění, která mají určující význam pro naplnění znaků trestného činu, jenž je na nich založen. Prostřednictvím tohoto důvodu nelze tedy napadat jakoukoliv skutkovou okolnost, s níž se obviněný neztotožnil, ale jen takovou, která je rozhodná pro naplnění některého ze znaků skutkové podstaty posuzovaného trestného činu (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 1. 2022, sp. zn. [8 Tdo 1377/2021](#)).

27. Na podkladě tohoto důvodu a v souladu s ním obviněný vytýkal vadné hodnocení důkazů soudem prvního stupně, poukazoval na to, že vstup strážníků a posléze policistů do areálu společnosti H. byl svévolný, protože pro něj neměli podstatný zákonný důvod, že soudy vyvodily závěry o intenzitě jeho jednání u obou skutků nesprávně a v rozporu s obsahem svědeckých výpovědí poškozených. Tvrdil, že výpovědi poškozených jsou nevěrohodné, a též zdůrazňoval, že došlo k porušení zásady presumpce nevinu a *in dubio pro reo*. Vytýkal, že dovoláním napadená rozhodnutí jsou nepřezkoumatelná.

28. Nejvyšší soud na základě obviněným vytyčených vad posuzoval, jakým způsobem soudy prováděly shromážděné důkazy a jak je hodnotily. Pro své závěry vycházel z obsahu přezkoumávaných rozhodnutí i spisového materiálu, na jejichž podkladě neshledal nedodržení pravidel stanovených § 2 odst. 5, 6 tr. ř., ani že by odůvodnění přezkoumávaných rozhodnutí obsahovala excesy, jichž se obviněný dovolává.

29. Podle rozsudku soudu prvního stupně posuzoval důvodnost výhrad obviněného zaměřených proti způsobu hodnocení provedených důkazů a s námitkami obviněného se neztotožnil. Rozhodně nelze přisvědčit tomu, že by učiněná skutková zjištění neměla podklad v obsahu provedených důkazů, o čemž svědčí zejména bod 3. odůvodnění jeho rozsudku, v němž soud vyložil, na základě jakých důkazů dospěl ke skutkovým zjištěním popsáním ve výroku o vině. Je třeba zmínit, že kromě obviněným v dovolání zmiňovaných úředních osob a svědka M. D. měl soud k dispozici i další obviněným neuváděné důkazy, a to výpověď L. K., K. U., rovněž listinné důkazy (fotografie vjezdu, fotomapy areálu a jeho okolí, úřední záznam o zajištění obviněného ze dne 15. 10. 2021 a další), k žádosti obhajoby úřední záznam o vyhodnocení kamerového záznamu ze dne 22. 10. 2022 a přehrál k důkazu též CD s obrazovým a zvukovým záznamem. Obsahem těchto důkazů se soud prvního stupně zabýval v bodech 4. až 14., na něž lze pro stručnost odkázat.

30. Výhrady obviněného o tom, že soud posuzoval některé důkazy jednostranně, jsou vyloučeny obsahem odůvodnění jeho rozsudku, protože v bodě 16. a následujících soud prvního stupně vysvětlil své postoje ke každému důkazu i to, jak je hodnotil, a to nikoliv jen jednostranně, ale v návaznosti na další zjištění plynoucí ze souhrnu všech provedených důkazů. Proto je vyloučeno, že by šlo o vadné hodnocení důkazů. Soud vysvětlil způsob, jakým při jejich hodnocení postupoval, proč některým tvrzením či svědkům neuvěřil, zatímco o jiné naopak své závěry o vině obviněného opřel. Zdůraznil i dvě odlišné skupiny důkazů, a to výpovědi příslušníků Policie České republiky a městské policie na straně jedné a výpovědi obviněného, jeho společníka a manželky na straně druhé. S tímto vědomím, jak soud zdůraznil, přistupoval s velkou obezřetností k hodnocení jednotlivých výpovědí z hlediska věrohodnosti každého ze svědků, a to mimo jiné i s přihlédnutím k jejich vzájemným osobním vazbám, zda jednotlivé verze výpovědí korespondují toliko vzájemně nebo se shodují i s dalšími provedenými důkazy (viz body 19., 20. rozsudku). Po takto provedeném zhodnocení předložených verzí nevzbuzuje pochybnosti odůvodněný a o výsledky provedeného dokazování opřený závěr soudu o věrohodnosti výpovědí příslušníků městské policie a Policie České republiky, třebaže i tito svědci se v určitých detailech popisu skutkového děje zcela neshodovali, čehož si byl soud vědom a své úvahy i závěry v tomto duchu zkoumal a posuzoval (viz body 17. až 21. rozsudku soudu prvního stupně).

31. Posoudí-li se uvedené závěry soudu prvního stupně z hledisek § 2 odst. 5, 6 tr. ř., lze seznat, že citovaná ustanovení a jimi předpokládané postupy byly náležitě dodrženy a soud se jimi v rámci prováděného dokazování plně řídil. Ve smyslu zásad pro objektivní hodnocení dvou odlišně vypovídajících skupin výpovědí každou posuzoval podle principů uvedených v § 2 odst. 6 tr. ř. a vyvodil z učiněných zjištění závěry o tom, které skutečnosti vzal za prokázané, o které důkazy svá skutková zjištění opřel a jak uvažoval (srov. například nálezy Ústavního soudu ze dne 22. 6. 2016, sp. zn. [I. ÚS 520/16](#)). Právě proto, že proti sobě stála dvě protichůdná tvrzení, soud po vyhodnocení každé ze skupiny při splnění všech pravidel stanovených pro hodnocení důkazů uvedl, proč dospěl k

závěru, že právě jedna skupina svědeckých výpovědí je pravdivá, a vyjádřil i úvahy vedoucí k tomuto závěru, jež zahrnul do odůvodnění svého rozhodnutí. V takovém postupu nelze spatřovat vady řízení. Soud přitom detailně popsal a přesvědčivě odůvodnil svůj důkazní postup, stejně jako své závěry o spolehlivosti použitého důkazního pramene. Přezkoumávané rozhodnutí proto není založeno na pouhém apodiktickém popření některých zjištěných faktů a na nezdůvodněném přitakání jiným faktům. Z obsahu tohoto rozhodnutí není zjevná jakákoli nezdůvodněná selekce důkazů svědčících ve prospěch obviněného (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 10. 7. 2014, sp. zn. [III. ÚS 888/14](#)).

32. Při těchto závěrech o správnosti procesního postupu soudu prvního stupně při prováděném dokazování nelze přisvědčit námitce obviněného o zjevném rozporu skutkových zjištění s obsahem svědeckých výpovědí zasahujících strážníků a policistů, neboť vyvstaly-li mezi nimi některé drobné rozpory, soud je srozumitelným a logickým způsobem vysvětlil (viz bod 19. rozsudku) a překlenuje je při hodnocení důkazů způsobem předpokládaným v § 2 odst. 6 tr. ř. (srov. přiměřeně usnesení Ústavního soudu ze dne 12. 7. 2012, sp. zn. [III. ÚS 1806/09](#)). Nutno též podotknout, že některé ze sporných skutečností byly částečně objektivizovány i audiovizuální nahrávkou.

33. Nebylo možné přisvědčit ani výhradám obviněného o vadném posouzení jeho odvolacích námitek odvolacím soudem, jenž v bodech 5. a 6. přezkoumávaného rozsudku stručně konstatoval, že skutkové i právní závěry nalézacího soudu jsou zcela správné a nedošlo ani k porušení procesních práv obviněného ve smyslu porušení práva na spravedlivý proces, přičemž na jednotlivé odvolací argumenty podrobně reagoval v bodě 11. napadeného rozsudku s tím, že tvrzení obviněného shledal při správnosti závěrů soudu prvního stupně nedůvodnými. Po posouzení obsahu odvolání obviněného a způsobu, jakým na ně odvolací soud reagoval, lze zdůraznit, že ani toto rozhodnutí nevykazuje obviněným zmiňované nedostatky. Protože obsahuje vcelku vyčerpávající reakci na jednotlivé výhrady, jež obviněný v řádném oprávněném prostředku uplatnil, a to se zjištěním, že nešlo o nové skutečnosti, ale již dříve známou obhajobu, které se soud prvního stupně v potřebné míře věnoval a v jednotlivých pasážích svého rozsudku svá stanoviska vysvětlil. Z těchto důvodů pochybnosti nevzbuzuje ani závěr soudu o tom, že důvodem, proč policisté i strážníci vstoupili do areálu společnosti H., byly skutečnosti zjištěné strážníky L. S. a K. H. Soud právě ve vztahu k této skutkové okolnosti dostatečně rozvedl a vysvětlil své úvahy vedoucí k závěru, že je pravdivá a přesvědčivá výpověď těchto strážníků, a ve vztahu k nim se se všemi rozhodnými souvislostmi postupem podle § 2 odst. 6 tr. ř. vypořádal (viz body 8., 9., 16., 17., 25. napadeného rozsudku).

34. Rozhodně nelze rozsudek odvolacího soudu označit za nepřezkoumatelný z důvodů, jež obviněný v dovolání uváděl. Bez nutnosti opakovat všechny argumenty obou soudů, na něž je možné ve stručnosti odkázat, lze jen zmínit, že oba soudy popsaly své úvahy směřující jak ke způsobu provedení dokazování, tak i k právnímu posouzení a vysvětlily i důvody svých závěrů. Takové zdůvodnění je dostatečně podrobné, komplexní a obsahuje úvahy a vysvětlení, z nichž je patrné, na základě jakých důkazů soudy dospěly k jakým skutkovým i právním závěrům, a lze jen stručně zmínit, že dostály požadavkům kladeným zákonem na náležitosti odůvodnění rozsudku v § 125 odst. 1 tr. ř. Napadené rozsudky jsou přezkoumatelné, protože obsahují úvahy vedoucí k vlastnímu právnímu posouzení věci (srov. přiměřeně např. nálezy Ústavního soudu ze dne 23. 3. 2006, sp. zn. [III. ÚS 521/05](#), či ze dne 24. 11. 2005, sp. zn. [I. ÚS 455/05](#)). Nedopustily se tedy porušení práva na soudní ochranu zakotveného v článku 36 odst. 1 Listiny a v článku 6 Úmluvy (srov. rozsudek ESLP ze dne 21. 1. 1999 ve věci García Ruiz vs. Španělsko, stížnost č. [30544/96](#), § 26, v němž bylo vysloveno, že podle ustálené judikatury musí soudní rozhodnutí uvádět důvody, na nichž jsou založena, v dostatečné míře), a nejde proto v posuzované věci o porušení práva na spravedlivý proces. Soudy splnily povinnost svá rozhodnutí řádně odůvodnit a v tomto rámci se adekvátně, co do myšlenkových konstrukcí racionálně logickým způsobem vypořádat i s argumenty uplatněnými obviněným (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 17. 4. 2008, sp. zn. [I. ÚS 3184/07](#)).

35. Nejvyšším soudem posouzená skutková zjištění vzešla z procesu, který byl učiněn v souladu se

zákonem stanovenými procesními podmínkami. Nic nespovídá ani o tom, že by se soudy zpronevěřily principu *in dubio pro reo* či dalším zásadám, jimiž je ovládáno trestní řízení, protože nedostatky obviněným zmiňovanými toto řízení netrpí. Není zde prostor pro uplatnění zásady presumpce nevin, jež je na místě až tehdy, dospěje-li soud po vyhodnocení všech v úvahu přicházejících důkazů k závěru, že není možné se jednoznačně přiklonit k žádné ze skupiny odporujících si verzí (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 11. 11. 2002, sp. zn. [IV. ÚS 154/02](#)), což je však situace, která ze všech shora uvedených důvodů v přezkoumávané věci nenastala. Lze připomenout, že trestní řád neobsahuje žádná pravidla, pokud jde o míru a hodnotu důkazů k prokázání určité skutečnosti (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 9. 7. 2013, sp. zn. [IV. ÚS 2228/12](#)).

36. K výhradám proti učiněným skutkovým závěrům, s nimiž se Nejvyšší soud neztotožnil, lze pro úplnost uvést, že v přezkoumávané věci nic nespovídá o procesních vadách či nelogických rozporech ve skutkových zjištěních a z nich vyvozených právních závěrech, nebo o opomenutí či nehodnocení stěžejních důkazů (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 19. 8. 2010, sp. zn. [III. ÚS 1800/2010](#)). Přezkoumávaná rozhodnutí a řízení jim předcházející nespovídá ani o libovůli nebo snaze vyhnout se plnění svých povinností ve vztahu k rozsahu a způsobu provedení dokazování, a tudíž nejde o případnou existenci tzv. deformace důkazů, tj. vyvozování skutkových zjištění, která v žádném smyslu nevyplývají z provedení dokazování (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 14. 7. 2010, sp. zn. [IV. ÚS 1235/09](#), či ze dne 4. 6. 1998, sp. zn. [III. ÚS 398/97](#)). Pravidla spravedlivého procesu v této věci porušena nebyla (srov. např. usnesení Ústavního soudu ze dne 31. 1. 2013, sp. zn. [II. ÚS 2800/11](#), ze dne 19. 10. 2010, sp. zn. [II. ÚS 1067/10](#), či ze dne 4. 12. 2013, sp. zn. [IV. ÚS 1326/13](#), aj.).

37. Z uvedených důvodů skutková zjištění v bodech I. a II. nevykazují vytýkané vady, a proto Nejvyšší soud na jejich podkladě mohl posuzovat opodstatněnost námitek právní povahy.

b) k právnímu posouzení věci

38. S odkazem na důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. obviněný vytýkal nesprávné právní posouzení obou skutků, což koresponduje se zákonným vymezením tohoto důvodu, podle něhož lze dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Jeho prostřednictvím lze namítat zásadně vady právní povahy, především, že skutek, jak byl soudem zjištěn, byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, ačkoliv o trestný čin nejde, nebo jde o jiný trestný čin, než kterým byl obviněný uznán vinným. Podkladem pro posouzení správnosti právních otázek ve smyslu uvedeného dovolacího důvodu je skutkový stav zjištěný soudy prvního, příp. druhého stupně, jenž Nejvyšší soud nemůže měnit (srov. přiměřeně usnesení Ústavního soudu např. ve věcech ze dne 9. 4. 2003, sp. zn. [I. ÚS 412/02](#), ze dne 24. 4. 2003, sp. zn. [III. ÚS 732/02](#), ze dne 9. 12. 2003, sp. zn. [II. ÚS 760/02](#), ze dne 30. 10. 2003, sp. zn. [III. ÚS 282/03](#), ze dne 15. 4. 2004, sp. zn. [IV. ÚS 449/03](#), aj.).

39. Obviněný považoval za nesprávné, že soudy čin v bodě I. posoudily podle § 325 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a) tr. zákoníku a v bodě II. podle § 325 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku. Ve vztahu k oběma se vztahuje jeho tvrzení, že se jich nemohl dopustit proto, že policisté a strážníci nemohli požívat ochrany podle § 127 tr. zákoníku, neboť v době, kdy k činům došlo, na pozemek společnosti H. vstoupili neoprávněně. Rovněž ohledně obou tvrdil, že nešlo o násilí ve smyslu § 325 odst. 1 tr. zákoníku. Protože tyto námitky zahrnují obě právní kvalifikace, lze se jimi zabývat ve vztahu k oběma činům.

40. Nejprve je vhodné vymezit v obecné poloze, že trestného násilí proti úřední osobě podle § 325 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku se dopustí ten, kdo užije násilí v úmyslu působit na výkon pravomoci úřední osoby. Odstavec 2 písm. a) tr. zákoníku předpokládá užití takového násilí se zbraní.

41. Objektem tohoto trestného činu je zájem na ochraně nerušeného výkonu pravomoci úřední osoby při plnění úkolů státu nebo společnosti před násilným rušením. Předmětem ochrany je jednotlivec, nositel pravomoci úřední osoby, za niž se podle § 127 odst. 1 písm. a) až i) tr. zákoníku považují osoby v tomto taxativním výčtu uvedené, pokud plní úkoly státu nebo společnosti a používají při tom svěřené pravomoci pro plnění těchto úkolů. Podle písm. e) tohoto ustanovení je za daných podmínek i příslušník ozbrojených sil nebo bezpečnostního sboru nebo strážník obecní policie. Podle odstavce 2 téhož ustanovení k trestní odpovědnosti a ochraně úřední osoby se podle jednotlivých ustanovení trestního zákona vyžaduje, aby trestný čin byl spáchán v souvislosti s její pravomocí a odpovědností. Strážníci obecní policie a příslušníci státní policie jsou úředními osobami v celém rozsahu své svěřené působnosti na základě příslušného zákona či zákonů. Strážník obecní (městské) policie je úřední osobou při zabezpečování místních záležitostí veřejného pořádku a plnění dalších úkolů podle zákona č. 553/1991 Sb. nebo zvláštního zákona [kterým je např. zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, nebo zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu)] v rámci působnosti obce (srov. přiměřeně rozhodnutí č. [8/1995](#) Sb. rozh. tr.). Strážník obecní policie, který vykonává svoji pravomoc spočívající např. v oprávnění požadovat prokázání totožnosti, má postavení úřední osoby výjimečně i v situaci, kdy nemůže prokázat svoji příslušnost k obecní policii způsobem stanoveným v § 9 odst. 1 zákona č. 553/1991 Sb., tj. stejnokrojem s odznakem obecní policie, identifikačním číslem a názvem obce, ale prokáže ji průkazem obecní policie (srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník I. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1359; též rozhodnutí č. [57/2013](#) Sb. rozh. tr.). Příslušník Policie České republiky (policista) je úřední osobou, jestliže provádí služební zákrok podle zákona č. 273/2008 Sb.

42. Výkon pravomoci úřední osoby spočívá v jejím oprávnění vykonávat veřejnou moc, přičemž veřejnou mocí se rozumí taková moc, která autoritativně rozhoduje o právech a povinnostech jiných osob (subjektů), ať již přímo nebo zprostředkovaně. Subjekt, o jehož právech nebo povinnostech je rozhodováno, není v rovnoprávném postavení s úřední osobou a obsah rozhodnutí úřední osoby nezávisí na vůli takového subjektu. I když za výkon pravomoci nelze považovat jen rozhodování o právech a povinnostech fyzických i právnických osob, je v pojmu pravomoci vždy obsažen prvek moci a prvek rozhodování (srov. rozhodnutí č. [16/1967-II.](#) a č. [48/1972](#) Sb. rozh. tr.). Vždy musí jít o plnění úkolů, jež mají širší společenský dosah (srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník I. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 4090).

43. Pro posouzení napadené věci ve smyslu obviněným uplatněných výhrad je rozhodné, zda strážníci K. H. a L. S. jednali v rámci svých pravomocí svěřených jim zákonem č. 553/1991 Sb., když zakročovali proti obviněnému v areálu společnosti H. Lze přisvědčit obviněnému, že strážníci zásadně plní úkoly na místech veřejnosti přístupných, neboť zabezpečují místní záležitosti veřejného pořádku v rámci působnosti obce a plní další úkoly, pokud tak stanoví tento nebo zvláštní zákon (srov. § 1 odst. 2 zák. č. 553/1991 Sb.). Podle § 2 citovaného zákona obecní policie při zabezpečování místních záležitostí veřejného pořádku a plnění dalších úkolů podle tohoto nebo zvláštního zákona přispívá k ochraně a bezpečnosti osob a majetku, dohlíží na dodržování pravidel občanského soužití, dohlíží na dodržování obecně závazných vyhlášek a nařízení obce, podílí se na dodržování právních předpisů o ochraně veřejného pořádku a v rozsahu svých povinností a oprávnění stanovených tímto nebo zvláštním zákonem činí opatření k jeho obnovení. Z dikce těchto ustanovení je zjevné, že výkon jejich pravomocí se týká veřejných obecných prostranství, nikoliv objektů fyzických nebo právnických osob, jako tomu bylo v posuzované věci. Je však třeba zdůraznit, že byť uvedený zákon neupravuje přímo podmínky, za kterých může strážník obecní policie vstoupit na soukromý pozemek, tuto jeho pravomoc za výjimečných okolností je možné odvodit z ustanovení § 16 odst. 1 zákona č. 553/1991 Sb., podle něhož je-li důvodná obava, že je ohrožen život nebo zdraví osoby anebo hrozí-li větší škoda na majetku, je strážník oprávněn otevřít byt nebo jiný uzavřený prostor (dále jen „byt“), vstoupit do něho a provést v souladu s tímto zákonem zákroky, úkony nebo jiná opatření k odvrácení

bezprostředního nebezpečí. Uvedené ustanovení vymezuje závažnější oprávnění, a to otevřít uzavřený soukromý prostor a do něho vstoupit. Od tohoto oprávnění lze odvozovat i oprávnění vstoupit na soukromý pozemek, existují-li důvodné obavy podle § 16 odst. 1 cit. zákona. Je třeba vycházet i z toho, že důvodnost obavy o život nebo zdraví osoby přitom závisí na konkrétních podmínkách, které musí strážník vyhodnotit v relativně velmi krátkém časovém úseku a zpravidla s jen velmi málo vstupními informacemi, jež musí posuzovat na základě znalosti místních poměrů, vlastních zkušeností a zásad logického myšlení. Není vždy nutné, aby např. osoba volala o pomoc apod., ale je zapotřebí vycházet i z pouhých indicií nasvědčujících tomu, že je nezbytné konat v zájmu odvrácení hrozícího nebezpečí, které nesnese odkladu (srov. ŠEBESTA, P. Komentář k § 16. In: ŠEBESTA, P. Zákon o obecní policii. Komentář. Praha: Wolters Kluwer, Praha, 2016. Dostupný v právním informačním systému ASPI k datu 19. 7. 2023).

44. Podobně pro vstup policistů do obydlí, nebytových prostor, na pozemky apod. platí určitá pravidla. Podle § 40 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb. je policista oprávněn vstoupit bez souhlasu uživatele do obydlí, jiného prostoru nebo na pozemek a provést tam potřebné úkony nebo jiná opatření jen tehdy, jestliže věc nesnese odkladu a vstup tam je nezbytný pro ochranu života nebo zdraví osob anebo pro odvrácení závažného ohrožení veřejného pořádku a bezpečnosti. Veřejným pořádkem se rozumí souhrn právních i zvykových norem platných v daném místě a čase upravujících chování osob ve veřejném prostoru. Pojem „veřejná bezpečnost“ zahrnuje ohrožení široké škály hodnot (život, zdraví, důstojnost, svoboda, majetek, soukromí, aj.). Zásadně platí, že pokud jde o vstup do obydlí, musí být závažnost ohrožení veřejného pořádku a bezpečnosti vyšší, pokud půjde o vstup do jiného prostoru nebo na pozemek, může být tato závažnost i nižší (srov. pplk. JUDr. Ing. ŠLESINGER, R. Komentář k § 40. In: ŠTEINBACH, M. a kol. Zákon o Policii České republiky. Komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2018. Dostupný v právním informačním systému ASPI k datu 19. 7. 2023).

45. Se zřetelem na námitky obviněného je třeba zdůraznit, že soud prvního stupně uvedené skutečnosti bral na vědomí a obdobnou námitku obviněného s ohledem na uvedenou obecnou zásadu rozvedl v bodě 25. svého rozsudku, kde uvedl, proč shledal, že strážníci vstoupili do objektu společnosti v rámci své pravomoci vyplývající z ustanovení 16 odst. 1 zákona č. 553/1991 Sb. a v čem spatřovali „důvodnou obavu“.

46. V dovolání napadené věci oprávnění strážníků ke vstupu do areálu vyplynulo z chování a reakcí manželky obviněného K. U., která kolem půlnoci poté, co přijela do areálu vyzvednout obviněného, zaparkovala své vozidlo zn. Tesla bílé barvy ve vjezdu do areálu a strážníkům, které oslovila, sdělila, že její manžel je pod vlivem alkoholu a chce z areálu odjet vozidlem. Strážníci oděni do služebního stejnokroje tak prošli kolem jejího vozu otevřenou branou do areálu, protože reagovali na toto sdělení. Po vstupu do areálu shledali, že obviněný byl ve svém vozidle značky Tesla, a přejížděl doprostřed areálu ve směru k výjezdu, následným chováním obviněného bylo potvrzeno, že byl ovlivněn alkoholem. Podle těchto skutečností soudy důvodně usoudily, že strážníci byli oprávněni do areálu vstoupit, protože situace, kterou manželka obviněného sdělila a již sledovali i v areálu, odpovídala podmínkám § 16 odst. 1 zák. č. 553/1991 Sb., protože v danou chvíli strážníci disponovali informacemi nasvědčujícím tomu, že by mohlo být ohroženo zdraví, majetek či dokonce životy osob, pokud včas nezakročí a podnapilému obviněnému v jízdě vozidlem nezabrání. Rovněž byli oprávněni obviněného legitimovat, tj. vyzvat ho k prokázání totožnosti, protože podle § 12 odst. 2 písm. a) zákona č. 553/1991 Sb. platí, že strážník je oprávněn vyzvat osobu, aby prokázala svoji totožnost, jde-li o osobu, vůči které provádí úkon k plnění úkolů obecní policie, přičemž podle odstavce 3 uvedeného ustanovení je tato osoba povinna výzvě vyhovět.

47. Policisté, kteří byli přivoláni městskými strážníky, protože obviněný se jim odmítl legitimovat, též postupovali v souladu s informacemi, jež jim byly telefonicky poskytnuty strážníkem K. H. a poté sděleny i po příjezdu na místo samé, jednali v souladu se skutečností, že byli přivoláni hlídkou

městské policie, která je požádala o součinnost z důvodu opakovaného odmítání ze strany obviněného se jim legitimovat a opustit vozidlo. Není pochyb o tom, že i jejich vstup do areálu byl nezbytný pro ochranu majetku, v rámci oprávnění a pravomoci zakotvené v § 63 odst. 2 písm. a) zákona č. 273/2008 Sb., podle kterého je policista oprávněn vyzvat k prokázání totožnosti osobu podezřelou ze spáchání trestného činu nebo přestupku.

48. Strážníci i policisté z uvedených důvodů jednali v souladu se svými pravomocemi, když realizovali zákrok, ke kterému byli podle zákona oprávněni, a tudíž požívali ochrany úřední osoby podle § 127 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 325 tr. zákoníku. Z uvedených důvodů Nejvyšší soud námitky obviněného o neoprávněnosti vstupu a zásahu strážníků a policistů nepřisvědčil.

49. Důvodnými Nejvyšší soud neshledal ani námitky obviněného směřující proti závěru o naplnění znaku násilí u obou mu za vinu kladených trestných činů. Znak násilí sice není v zákoně definován, v obecné rovině se jím však rozumí použití fyzické síly k působení na vůli člověka s cílem překonat kladený odpor nebo očekávaný odpor anebo mu zamezit. V teoretické rovině je definováno násilí jako násilí ve formě *vis absoluta*, tj. násilí, které zcela vylučuje jiné než požadované chování oběti, kdy složka vůle u oběti zcela chybí (např. oběť je svázána takovým způsobem, který zcela vylučuje vlastní jednání); a *vis compulsiva*, tj. násilí, které nemá za cíl zcela vyřadit vůli oběti, ale působí na její psychiku s cílem přinutit ji, aby se podrobila nátlaku, který však není neodolatelný, a proto se složka vůle u oběti projevuje, ale je ovlivněna prováděným násilím. V obou případech však násilí směřuje k překonání nebo zamezení odporu (ať už kladeného nebo jen očekávaného), tedy je prostředkem nátlaku na vůli oběti (viz ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník I. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1306). K naplnění znaku násilí se zásadně nevyžaduje, aby pachatel způsobil újmu na zdraví (srov. stanovisko Nejvyššího soudu č. [1/1980](#) Sb. rozh. tr. či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 2. 2017, sp. zn. [8 Tdo 148/2017](#), aj.). Nemusí být dokonce toto násilné jednání vůbec dokončeno, neboť zásadně ve smyslu § 325 tr. zákoníku postačí, jestliže obviněný disponuje prostředky, kterými lze násilí realizovat, a tuto svoji možnost demonstruje navenek. Z tohoto hlediska je tedy zcela irelevantní, zda obviněný s vozem popojel pouze o několik jednotek či spodních desítek centimetrů a nedojel až ke stojícím strážníkům, ani to, zda je donutil svým manévrem uskočit, ukročit stranou či nikoli, ale podstatné je, že aktivně demonstroval možnost užít vůči nim motorové vozidlo jako zbraň způsobitou jim přivodit újmu. Z časového hlediska musí užití násilí při jednání, které je uvedeno pod písmenem a) odstavce 1 § 325 tr. zákoníku, buď předcházet výkonu pravomoci, nebo k němu musí dojít při výkonu pravomoci, což rovněž bylo v posuzované věci splněno. Cílem obviněného přitom zjevně bylo působit na výkon pravomoci úřední osoby (strážníků a policistů) takovým způsobem, aby jim zabránil vykonat jejich zákonné pravomoci (legitimovat jej a zabránit mu jako řidiči v odjetí vozidlem z areálu pro jeho ovlivnění alkoholem). Za tím účelem kladl odpor úředním osobám na základě jejich výzvy k předložení občanského průkazu a zdržení se závadového jednání za použití násilí (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 4. 2016, sp. zn. [7 Tdo 437/2016](#)).

50. Posoudí-li se z těchto hledisek jednání obviněného vůči strážníkům, jež mu bylo v bodě I. kladeno za vinu, je zjevné, že vykazovalo znaky násilí, protože když po příchodu strážníků zastavil vozidlo, v němž seděl, a strážníci se postavili před vozidlo a opakovaně ho vyzývali k prokázání totožnosti a vystoupení z vozidla, obviněný kromě toho, že jim nadával a odmítal se legitimovat, se znenadání proti oběma strážníkům vozidlem rozjel, na což oba reagovali uskočením. Rozjetí po krátké době zopakoval a rozjel se proti nim podruhé. Použití automobilu obviněného v této situaci bylo použitím zbraně. Jestliže pachatel užije proti úřední osobě jako prostředek fyzického nátlaku motorové vozidlo s úmyslem působit na výkon její pravomoci, lze za splnění dalších zákonných podmínek jeho jednání posoudit jako trestný čin násilí proti úřední osobě spáchaný se zbraní podle § 325 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a) tr. zákoníku (srov. rozhodnutí uveřejněné pod č. [36/1976-I](#). Sb. rozh. tr.). Spáchání činu se zbraní je v obecné rovině vymezeno v ustanovení § 118 tr. zákoníku tak, že trestný čin je spáchán se zbraní, jestliže pachatel nebo s jeho vědomím některý ze spolupachatelů užije zbraň k

útoku, k překonání nebo zamezení odporu anebo jestliže ji k tomu účelu má u sebe; zbraní se tu rozumí, pokud z jednotlivého ustanovení trestního zákona nevyplývá něco jiného, cokoli, čím je možno učinit útok proti tělu důraznějším. Užitím zbraně k útoku nebo k překonání nebo zamezení odporu je nejen užití zbraně k fyzickému násilí (např. vystřelení proti tělu poškozeného, bodnutí dýkou atd.), ale i její užití k působení na psychiku poškozeného, tj. k hrozbě (např. napřažení železnou tyčí, najíždění autem na poškozeného apod.). Z uvedeného je zřejmé, že zbraní může být i automobil, je-li např. použit k vyvíjení nátlaku či hrozby vůči úřední osobě (srov. přiměřeně rozhodnutí č. 4782/1933 Vážný; též ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník I. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1303). Podstatné je, že daný předmět je způsobilý přivodit dané osobě zranění, resp. je způsobilý příslušný účinek přivodit účinněji (činí útok důraznějším), aniž by se vyžadovalo, že k němu skutečně dojde (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 12. 2020, sp. zn. [6 Tdo 1188/2020-I.](#)).

51. K naplnění zákonných znaků posuzovaného trestného činu se nevyžaduje, aby došlo k újmě na zdraví dotčené úřední osoby. Proto je irelevantní, že pachatel vyvinul s vozidlem užitým proti úřední osobě jen nepatrnou rychlost, která objektivně nebyla způsobilá přivodit jí vznik újmy na zdraví, pokud i takové jednání ovlivnilo průběh výkonu pravomoci úřední osoby, např. když pachatel najížděl proti zakročujícímu policistovi tak, že vozidlem do něj opakovaně narazil a tím jej přinutil ustoupit stranou (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2012, sp. zn. [3 Tdo 1312/2012](#)).

52. Z uvedených důvodů není pochyb o tom, že obviněný činem v bodě I. naplnil po objektivní stránce znaky zločinu násilí podle § 325 odst. 1 písm. a) odst. 2 písm. a) tr. zákoníku.

53. Obdobně tomu bylo i u činu v bodě II., kde obviněný fyzicky napadl policistu J. K., který obviněného nacházejícího se v budově vyzval k prokázání totožnosti, což obviněný odmítl s urážlivým slovním projevem a sdělením, že jsou na soukromém pozemku, a aby vypadli, jej napadl fyzicky tak, že když chtěl zavřít za sebou dveře a policista mu jejich zavření znemožnil zaražením nohy, udeřil tohoto policistu rukou sevřenou v pěst do oblasti hrudní kosti. Znak násilí v tomto případě představovala rána pěstí vůči tělu policisty, když se obviněný odmítal se podříditi jeho pokynu. V tomto činu bylo proto důvodně shledáno jednání naplňující po objektivní stránce přečin násilí proti úřední osobě podle § 325 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku.

54. K oběma činům v bodě I. a II. lze poukázat i na naplnění subjektivní stránky, protože skutkové okolnosti svědčí o tom, že uvedeným způsobem obviněný jednal s vědomím všech rozhodných skutkových okolností, a tedy v úmyslu přímém podle § 15 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, u něhož pachatel chce způsobem uvedeným v trestním zákoníku ohrozit zájem chráněný takovým zákonem. Obviněný věděl, že se jedná o strážníky a policisty, kteří byli oděni do služebního stejnokroje, vybaveni služebním průkazem, i to, že vykonávají pravomoci úřední osoby, v čemž jim chtěl svým jednáním zabránit a odradit je od dalších postupů vůči němu, k čemuž použil násilí, případně i zbraně.

55. Vzhledem k tomu, že byl učiněn závěr, že v bodech I. a II. soudy důvodně shledaly naplněnými všechny znaky uvedených skutkových podstat trestných činů, a tedy jde o trestnou činnost, na kterou dopadají normy trestního práva, je třeba konstatovat, že z hlediska její škodlivosti pro společnost nešlo o jednání, které by z hlediska trestního práva bylo zanedbatelné, jak se snažil tvrdit obviněný. Pro závěr o závažnosti činu ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku je totiž třeba mít na paměti všechny rozhodné skutečnosti, za kterých k činům došlo. Trestným činem může být jen takový protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v tomto zákoně (§ 13 odst. 1 tr. zákoníku). Společenská škodlivost není zákonným znakem trestného činu, neboť má význam jen jako jedno z hledisek pro uplatňování zásady subsidiarity trestní represe ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku. Úvaha o tom, zda jde o čin, který s ohledem na zásadu subsidiarity trestní represe není trestným činem z důvodu nedostatečné společenské škodlivosti případu, se uplatní za

předpokladu, že posuzovaný skutek z hlediska spodní hranice trestnosti neodpovídá běžně se vyskytujícím trestným činům dané skutkové podstaty. Kritérium společenské škodlivosti případu je doplněno principem *ultima ratio*, z kterého vyplývá, že trestní právo má místo pouze tam, kde jiné prostředky z hlediska ochrany práv fyzických a právnických osob jsou nedostatečné, neúčinné nebo nevhodné (srov. rozhodnutí č. [26/2013](#) Sb. rozh.tr.).

56. Nejvyšší soud s ohledem na zjištěné skutkové okolnosti nemohl obviněnému přisvědčit ani z ohledem na princip *ultima ratio*, protože soudy na základě výsledků provedeného dokazování dovodily, že cílem obviněného nebyl toliko pohyb po areálu společnosti H., resp. přeparkování vozidla, jak tvrdil, ale odjetí z tohoto místa, ať již domů nebo jinam (skutečnost, že ve vjezdu stál automobil manželky, na jeho původním rozhodnutí nic nemění), čemuž byli policisté a strážníci přivolaní manželkou jako úřední osoby, jejichž povinností je chránit veřejný pořádek a bezpečnost, povinni zabránit. Jestliže obviněný, který se chystal porušit zájem chráněný trestním, přestupkovým či jiným zákonem, na výkon jejich pravomoci reagoval agresivně, a to jak verbálně, tak i fyzicky a též za použití zbraně (automobilu), svědčí to o tom, že nejde jen o nevýznamné jednání, jak se snažil v rámci své obhajoby naznačit, ale o činy dosahující intenzity posuzovaného přečinu, resp. zločinu z hlediska škodlivosti obdobných běžně se vyskytujících případů. Naopak, jak soud druhého stupně správně poznamenal, v případě rychlejšího a (nebo) delšího rozjetí proti strážníkům by bylo namíste čin obviněného posoudit podle přísnějšího zákonného ustanovení v závislosti na okolnostech [např. podle § 325 odst. 3 písm. a) nebo odst. 4 tr. zákoníku].

57. Nešlo zde proto o společensky málo škodlivé činy, ale o agresivním způsobem projevenou neochotu obviněného respektovat akt úřední moci a autoritu bezpečnostních složek, jejichž výkon pravomoci se snažil ovlivnit či zcela zmařit, a to i za použití násilí, které skutečně použil, a stupňoval svůj odmítavý postoj až do fáze, kdy najížděl (byť nikterak intenzivně a rychle) na zasahující strážníky. Intenzita najíždění vozidlem sice může mít vliv na posouzení společenské škodlivosti jeho jednání, avšak k naplnění dané skutkové podstaty stačí i pouhé namíření či ukázání zbraně, jež se ve smyslu § 118 tr. zákoníku považuje za spáchání činu se zbraní v úmyslu působit tímto způsobem na výkon pravomoci úřední osoby (srov. rozhodnutí č. 4782/1933 Vážný). Vzhledem k tomu, že obviněný uvedl vozidlo do pohybu, aby strážníkům naznačil, že jej hodlá použít, pokud od svého zásahu vůči němu neupustí, tuto hranici dokonce překročil, a tedy o dosažení potřebného stupně společenské škodlivosti jeho jednání a tím i o správnosti aplikace norem trestního práva nevznikají žádné pochybnosti (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2011, sp. zn. [8 Tdo 950/2011](#)).

c) výhrady proti výroku o trestu

58. Obviněný v dovolání brojil rovněž proti výroku o trestu, protože podle něj odvolací soud při zpřísnění trestu dostatečně nepřihlédl ke všem rozhodným skutečnostem, a v důsledku toho mu uložil nepřiměřeně přísný trest, a trest zákazu činnosti řízení všech motorových vozidel je v rozporu se zásadami pro jeho ukládání, konkrétně bez zřejmé věcné souvislosti jím zakázané činnosti se spáchaným skutkem.

59. Tyto výtky podřadil pod důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. V jeho smyslu (viz výklad výše) za „jiné hmotněprávní posouzení“, na němž je založeno rozhodnutí ve smyslu důvodu uvedeného v ustanovení § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., je možno, pokud jde o výrok o trestu, považovat jen jiné vady tohoto výroku záležející v porušení hmotného práva, než jsou otázky druhu a výměry trestu, jako je např. pochybení soudu v právním závěru o tom, zda měl či neměl být uložen souhrnný nebo úhrnný trest, popř. společný trest za pokračování v trestném činu. K nápravě případných pochybení ve výroku o trestu však primárně slouží dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. i) tr. ř., který obviněný taktéž uplatnil a který lze použít, byl-li obviněnému uložen druh trestu, který zákon nepřipouští, nebo trest ve výměře mimo trestní sazbu stanovenou zákonem na trestný čin, jímž byl uznán vinným. Druhem trestu, který zákon nepřipouští, se rozumí zejména případy, v nichž byl

uložen některý z druhů trestů uvedených v § 52 tr. zákoníku bez splnění zákonem stanovených podmínek. Jiná pochybení soudu spočívající v nesprávném druhu či výměře uloženého trestu, zejména nesprávné vyhodnocení kritérií uvedených v § 39 až § 42 tr. zákoníku, a v důsledku toho uložení nepřiměřeného přísného nebo naopak mírného trestu, nelze v dovolání namítat prostřednictvím žádného dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 tr. ř. (viz rozhodnutí č. [22/2003](#) Sb. rozh. tr.).

60. Nejvyšší soud výhradám obviněného, které částečně s jím označeným dovolacím důvodem korespondují, nepřisvědčil, neboť z obsahu napadeného rozsudku je zřejmé, že odvolací soud přihlédl ke všem zákonným kritériím, uvedeným v § 38 až 39 tr. zákoníku, § 73 odst. 1, odst. 3 tr. zákoníku, § 81 odst. 1 tr. zákoníku a § 82 odst. 1 tr. zákoníku. Zohlednil dostatečně všechny polehčující okolnosti, především to, že obviněný vedl před spácháním trestných činů řádný život. Jako přitěžující okolnost zmínil spáchání více trestných činů ve vícečinném souběhu. Za přiměřený a odpovídající všem okolnostem případu i osobě obviněného shledal úhrnný trest odnětí svobody uložený na samé spodní hranici zákonné trestní sazby podle § 325 odst. 2 tr. zákoníku, a to ve výměře šesti měsíců s podmíněným odkladem jeho výkonu na dobu dvou let, přičemž zákonné rozpětí trestní sazby je v § 325 odst. 2 tr. zákoníku stanoveno od šesti měsíců do šesti let. Vzhledem k tomu, že se zločinu podle § 325 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku dopustil v souvislosti s řízením motorového vozidla, odvolací soud mu uložil rovněž trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel všeho druhu na dva roky (viz bod 10. napadeného rozsudku).

61. K podmíněně odloženému trestu odnětí svobody Nejvyšší soud shledal, že soud druhého stupně dostatečně pečlivě posuzoval všechna hlediska rozhodná pro ukládání trestu s přihlédnutím ke zvláštnostem daného případu i osobě pachatele. Tím, že mu uložil za dva trestné činy podmíněný trest odnětí svobody v trvání šesti měsíců, tedy na samé spodní hranici sazby na daný trestný čin stanovené zákonem, respektoval zásadu přiměřenosti trestních sankcí i zásadu humánnosti a proporcionality ukládaného trestu, přičemž uložený trest dostatečně také individualizoval a vyměřil jej za posuzovanou trestnou činnost se zřetelem k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu, a to i s ohledem na relativní závažnost daného trestného činu v rámci systematiky trestných činů ve zvláštní části trestního zákoníku; individuální možnost nápravy pachatele, jeho poměry, jakož i zájmy, rovněž i rizika ohrožení bezpečnosti lidí, majetku nebo jiného obecného zájmu (viz nálezy Ústavního soudu ze dne 11. 6. 2014, sp. zn. [I. ÚS 4503/12](#)).

62. Zpochybňoval-li dále obviněný zákonnost uloženého trestu zákazu činnosti řízení všech motorových vozidel na dobu dvou let, je třeba připomenout, že podle § 73 odst. 1 tr. zákoníku soud může uložit trest zákazu činnosti na jeden rok až deset let, dopustil-li se pachatel trestného činu v souvislosti s touto činností. Trest zákazu činnosti je slučitelný se všemi ostatními druhy trestů uvedenými v § 52 odst. 1 tr. zákoníku, tedy i s podmíněným trestem odnětí svobody, jenž je uveden pod písmenem a) cit. ustanovení ve spojení s § 52 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku.

63. Podmínkou uložení trestu zákazu činnosti, jejíž nesplnění v posuzované věci obviněný soudům vytýkal, je spáchání trestného činu v souvislosti s touto činností, a to jak v případě, kdy se trest zákazu činnosti ukládá jako samostatný (§ 73 odst. 2 tr. zákoníku), tak v případě jeho uložení vedle jiného druhu trestu. Souvislost spáchaného trestného činu s činností, která má být zakázána, zároveň vymezuje obsah tohoto zákazu, tedy druh činnosti, který je předmětem trestu zákazu činnosti. Tato souvislost musí být užší, přímá, bezprostřední (srov. přiměřeně rozhodnutí č. [9/1964](#), č. [42/1967](#), č. [13/1969](#) a č. [5/1980](#) Sb. rozh. tr.), i když činnost, kterou lze zakázat, nemusí být znakem objektivní stránky skutkové podstaty trestného činu. Souvislost v tomto smyslu bude dána především v případě, kdy byl trestný čin spáchán přímo při výkonu určité činnosti. Postačí ovšem, jestliže tato činnost poskytla pachateli příležitost ke spáchání trestného činu (srov. rozhodnutí č. [26/2007-III](#) Sb. rozh. tr.) nebo pokud mu alespoň usnadnila spáchání trestného činu. Tento závěr lze vztáhnout na posuzovaný případ dovolatele, který se dopustil trestného činu násilí proti úřední osobě podle § 325

odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a) tr. zákoníku tak, že najížděl jím řízeným automobilem na strážníky, kteří se jej snažili přimět vozidlo opustit a předložit osobní doklady, neboť se důvodně domnívali, resp. na základě již získaných poznatků a informací usuzovali, že je pod vlivem alkoholu.

64. Nelze souhlasit s výhradami obviněného, že by činnost, která mu byla na základě trestu zákazu činnosti zakázána, nesouvisela s touto trestnou činností, protože ze všech zjištěných skutečností vyplynulo, že příčinou zásahu strážníků i policistů bylo právě neodpovědné chování obviněného jako řidiče motorového vozidla, na což upozorňovala i jeho manželka. Rovněž použití automobilu, jímž obviněný působil na strážníky najížděním na ně (intenzita není v této souvislosti rozhodná), souvisela s řízením motorového vozidla. Z uvedených důvodů jsou splněny podmínky ustanovení § 73 odst. 1 tr. zákoníku pro uložení trestu zákazu činnosti spočívajícího v zákazu řízení všech motorových vozidel, neboť je dána souvislost spáchaného trestného činu se zakazovanou činností.

65. Vše svědčí o tom, že soud druhého stupně, proti jehož výroku o trestu obviněný výslovně brojil, se všem rozhodným okolnostem věnoval a trest ve vztahu k nim vyměřil. Obviněný byl v dané věci ohrožen trestem odnětí svobody v trvání od šesti měsíců do šesti let, přičemž soud jako přiměřený a spravedlivý shledal trest uložený v délce šesti měsíců, a to jako trest podmíněný, proto nesvědčí nic o tom, že by šlo o trest neproporcionální, nepřiměřeně anebo nedůvodně tvrdý či odporující zásadám pro spravedlivé potrestání pachatele. Stejně závěry lze učinit u trestu zákazu činnosti uloženého na dva roky, neboť u něj zákon stanoví rozpětí trestní sazby od jednoho roku do deseti let. Oba tresty tedy byly obviněnému uloženy při samé spodní hranici. Lze jen dodat, že řízení motorového vozidla obviněnému sice usnadňuje a umožňuje výkon jeho profese, nicméně není jeho pracovní náplní (není řidičem z povolání) a zákaz činnosti mu tak přímo neznemožňuje výkon povolání jako hlavního zdroje obživy, neboť obviněný bude po dobu výkonu předmětného trestu zákazu činnosti omezen toliko v užívání motorových vozidel jakožto dopravního prostředku, a tedy v tomto směru má možnost zvolit i jiné alternativy cestování a dopravy.

66. V posuzované věci odvolací soud při ukládání trestu dodržel všechna zákonná pravidla vymezená zejména v ustanoveních § 38 až 42 tr. zákoníku. Z rozvedených důvodů nedošlo k porušení zásady přiměřenosti trestu podle § 38 tr. zákoníku či článku 8 odst. 2 Listiny, ani dalších zásad pro ukládání trestu, protože soud oba uvedené tresty ukládající zvažoval všechna rozhodná kritéria (srov. přiměřeně např. nálezy Ústavního soudu ze dne 4. 4. 2007, sp. zn. [III. ÚS 747/06](#), ze dne 11. 6. 2014, sp. zn. [I. ÚS 4503/12](#), či ze dne 11. 6. 2014, sp. zn. [I. ÚS 4503/2012](#), atd.).

67. Z uvedených důvodů Nejvyšší soud nezjistil žádnou, natož extrémní nepřiměřenost a nerespektování základních zásad pro výměru trestů a zásad pro jejich ukládání.

VI. Závěr

68. Nejvyšší soud shledal, že dovolání obviněného P. U., byť je z větší části obsahově podřaditelné pod jím zvolené dovolací důvody, není opodstatněné, a protože soudy své skutkové i právní závěry, včetně okolností, za kterých ukládaly trest, řádně vyložily a jejich závěry jsou dostatečně vyjádřeny v přezkoumávaných rozhodnutích, bylo možné na jejich podkladě dojít k závěru, že dovolání je zjevně neopodstatněné. Nejvyšší soud je proto podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2024, sp. zn. 30 Cdo 3909/2023, ECLI:CZ:NS:2024:30.CDO.3909.2023.1

Číslo: 14/2025

Právní věta:

Porušení unijního práva státem zakládá nárok na náhradu jak škody, tak nemajetkové újmy, a to i v případě porušení práva Evropské unie legislativní (ne)činností státu.

Ke vzniku nemajetkové újmy spojené se zjištěným porušením práva Evropské unie, k níž došlo protiprávním shromažďováním a ukládáním provozních a lokalizačních údajů určité osoby, bude zpravidla dostačující, že má dotčená osoba důvod se vzhledem k jejímu postavení a dalším okolnostem cítit dotčena již samotným shromažďováním a ukládáním těchto údajů s latentní možností jejich následného zneužití. Požadavky na prokázání okolností svědčících o existenci a rozsahu újmy nesmí vést k praktické nevymahatelnosti práva na informační sebeurčení, které je zaručeno všem občanům Evropské unie.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 27.03.2024

Spisová značka: 30 Cdo 3909/2023

Číslo rozhodnutí: 14

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Lidská práva, Ochrana osobních údajů, Odposlech a záznam telekomunikačního provozu, Odpovědnost státu za nemajetkovou újmu [Odpovědnost státu za újmu]

Dotčené předpisy:

Předpisy: čl. 10 odst. 2 usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky
čl. 10 odst. 3 usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky
čl. 15 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/58/ES ze dne 12. července 2002
čl. 5 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/58/ES ze dne 12. července 2002
čl. 82 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016
§ 13 zákona č. 82/1998 Sb.

Druh: O

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání žalobce zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 13. 6. 2023, sp. zn. 54 Co 134/2023, v té části výroku I, kterou se potvrzují výroky I a III rozsudku soudu prvního stupně, a v nákladovém výroku II, jakož i rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 8. 2. 2023, sp. zn. 31 C 22/2021, ve výroku I a III, a věc vrátil Obvodnímu soudu pro Prahu 1 k dalšímu řízení.

I. Dosavadní průběh řízení

1. Žalobce se podanou žalobou domáhal po žalované jednak ve vztahu ke své osobě, jednak vůči „občanům“ [zřejmě České republiky] omluvy jakožto zadostiučinění za nemajetkovou újmu, která mu (a občanům České republiky) vznikla nesprávnou implementací Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/58/ES ze dne 12. 7. 2002 o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací (dále též „směrnice o soukromí a elektronických komunikacích“ nebo „směrnice 2002/58“). Právě nesprávná implementace provedená v rozporu s touto směrnicí vedla k plošnému shromažďování a dalšímu zpracování provozních a lokalizačních údajů o elektronické komunikaci uživatelů služeb elektronických komunikací. V tomto shromažďování žalobce spatřoval zásah do svých práv na soukromí a na informační sebeurčení.

2. Před podáním žaloby se žalobce pokoušel neúspěšně dosáhnout výmazů (odstranění) údajů uchovávaných k jeho osobě nejdříve prostřednictvím mobilního operátora, následně prostřednictvím Úřadu pro ochranu osobních údajů (dále „ÚOOÚ“), který svým vyjádřením ze dne 9. 3. 2021 žalobci odpověděl, že podle jeho názoru: „je nesporné, že národní úprava dané problematiky obsažená v § 97 odst. 3 zákona č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích, není v souladu s výkladem čl. 15 odst. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/58/ES (...). Rozpor je natolik zásadní, že jej nelze překlenout eurokonformním výkladem“. Žalobce následně předběžně uplatnil svůj nárok u žalované, která žádost o zadostiučinění odmítla s odkazem na to, že normotvornou činnost nelze hodnotit jako nesprávný úřední postup ve smyslu § 13 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále „OdpŠk“ nebo „zákon č. 82/1998 Sb.“). Pro vznik odpovědnosti státu tak nebyl podle žalobce splněn již základní předpoklad, kterým je existence nesprávného úředního postupu.

3. Obvodní soud pro Prahu 1 (dále „soud prvního stupně“) o žalobě rozhodl svým rozsudkem ze dne 8. 2. 2023, č. j. 31 C 22/2021-116, tak, že zamítl požadavek na určení povinnosti žalované zaslat žalobci datovou schránkou omluvu následujícího znění: „Česká republika se Vám prostřednictvím Ministerstva průmyslu a obchodu omlouvá za to, že přijetím právní úpravy ukládající poskytovatelům služeb elektronických komunikací podle § 97 odst. 3 a 4 zákona o elektronických komunikacích uchovávat provozní a lokalizační údaje o Vaší elektronické komunikaci porušila a nadále porušuje ustanovení čl. 15 odst. 1 Směrnice o soukromí a elektronických komunikacích. Tím dochází k neoprávněnému zásahu do Vašich osobnostních práv“ (výrok I), zamítl rovněž žalobu na uložení povinnosti žalované zveřejnit na jejích webových stránkách www.mpo.cz v sekci Aktuality po dobu minimálně 30 dnů omluvu následujícího znění: „Česká republika se prostřednictvím Ministerstva průmyslu a obchodu omlouvá občanům za to, že přijetím právní úpravy ukládající poskytovatelům služeb elektronických komunikací podle § 97 odst. 3 a 4 zákona o elektronických komunikacích uchovávat provozní a lokalizační údaje o Vaší elektronické komunikaci porušila a nadále porušuje ustanovení čl. 15 odst. 1 Směrnice o soukromí a elektronických komunikacích. Tím dochází k neoprávněnému zásahu do jejich osobnostních práv“ (výrok II) a konečně uložil žalobci povinnost nahradit žalované náklady řízení (výrok III).

4. Soud prvního stupně uzavřel, že újma, která měla být žalovanou prostřednictvím namítané rozpornosti národní právní úpravy na straně jedné a práva EU na straně druhé žalobci způsobena, je toliko újmou potenciální, která není způsobitelná právní ochrany poskytované ustanoveními § 81 odst. 1 a § 2956 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále „o. z.“). Žalobce i přes výzvu soudu totiž netvrdil, tím méně prokázal, vznik konkrétní újmy v důsledku toho, že mobilní operátor uchovává po určitou dobu provozní a lokalizační údaje týkající se žalobce. Žalobcův návrh tak podle soudu prvního stupně připomíná *actio popularis*, jímž se spíše než ochrany vlastních osobnostních práv

domáhá ochrany veřejného zájmu a jemuž se civilněprávní ochrana osobnosti člověka a jeho přirozených práv neposkytuje.

5. Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce odvolání, ve kterém namítal, že zásahem do jeho základních práv bylo už samotné uchovávaní dat, a to bez ohledu na to, zda došlo k jejich zneužití. Závěr soudu o potencialitě újmy shledal žalobce tím překvapivější, že v průběhu řízení před soudem prvního stupně bylo těžiště jeho aktivity v tvrzení a prokazování právě této skutečnosti, a to i ve vztahu k jeho práci investigativního novináře, občanským aktivitám a publikační činnosti. Tyto ve svém souhrnu tak spíše ještě prohlubují negativní dopad nečinnosti žalované do osobnostních práv žalobce. Soud prvního stupně podle žalobce také zcela rezignoval na posuzování souladu národní úpravy s obecně závaznými evropskými předpisy, přičemž v tomto směru ignoroval rozhodovací praxi Soudního dvora Evropské unie (dále jen „SDEU“ nebo „Soudní dvůr“). Vzhledem k tvrzenému nesouladu české a unijní právní úpravy navrhnul žalobce, aby se odvolací soud (pokud to bude potřeba) v souladu s čl. 267 Smlouvy o fungování Evropské unie (dále též jen „SFEU“) obrátil na Soudní dvůr v rámci řízení o předběžné otázce. Nakonec ještě soudu prvního stupně vytýkal opomenutí důkazů v řízení, a to jak opomenutí provedených důkazů v odůvodnění rozhodnutí, tak neprovedení jím navržených důkazů bez jakéhokoli zdůvodnění.

6. Městský soud v Praze (dále „odvolací soud“) k žalobcem podanému odvolání rozhodl svým rozsudkem ze dne 13. 6. 2023, č. j. 54 Co 134/2023-143 (dále „napadené rozhodnutí“), tak, že rozsudek soudu prvního stupně potvrdil (výrok I rozsudku odvolacího soudu) a uložil žalobci nahradit žalované náklady odvolacího řízení (výrok II rozsudku odvolacího soudu).

7. V odůvodnění napadeného rozsudku odvolací soud uvedl, že v posuzované věci nebyl naplněn první z předpokladů vzniku odpovědnosti státu za škodu, jelikož v postupu žalované nelze spatřovat nesprávný úřední postup. Podle odvolacího soudu totiž „vydání zákona je sice výkonem veřejné moci, avšak jde o výsledek normotvorné činnosti státu, která nemůže být posuzována jako nesprávný úřední postup, a proto nelze dovodit ani odpovědnost za škodu. Článek 36 odst. 3 Listiny základních práv a svobod (vyhlášené coby součást ústavního pořádku pod č. 2/1993 Sb., dále jen „Listina“) nezakládá právo na náhradu škody způsobené výkonem zákonodárné pravomoci Parlamentu. Pokud zákonodárce své meze překročí, může Ústavní soud zasáhnout a zákon zrušit nebo vyslovit jeho neústavnost. To se v tomto konkrétním případě nestalo.“ Podle odvolacího soudu také žalobce nad rámec obecných tvrzení o dlouhodobě tíživém pocitu z neoprávněného zasahování do jeho osobnostních práv netvrdil a neprokazoval nic o tom, jakým konkrétním způsobem a v jaké intenzitě se toto porušení práv projevilo v jeho osobní sféře tak, aby bylo možno usuzovat na vznik nemajetkové újmy. Tvrzení, že jako investigativní novinář musí chránit své zdroje, je podle odvolacího soudu tvrzením ryze obecným. Co se týče omluvy občanům České republiky, odvolací soud uzavřel, že žalobce nebyl legitimován k podání žaloby, která by se měla týkat náhrady nemajetkové újmy všech občanů.

II. Dovolání

8. Proti napadenému rozhodnutí podal žalobce (dále jen „dovolatel“) dovolání do obou jeho výroků, jehož přípustnost zakládá na tom, že závisí na vyřešení otázek hmotného a procesního práva, které v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny (otázka vzniku nemateriální újmy) nebo byly dovolacím soudem řešeny jinak (problematika nesprávného úředního postupu a odpovědnosti státu za nesprávný úřední postup v případě chybné implementace evropských předpisů).

9. Ve vztahu k námitkám vztahujícím se k nesprávnému úřednímu postupu prostřednictvím normotvorné činnosti státu dovokatel především namítá, že postup odvolacího soudu je nepřezkoumatelný, neboť zcela pominul dovokatelovu argumentaci, která byla obsažena v žalobě,

jakož i v navazujících vyjádřeních. Přestože se za nesprávný úřední postup standardně nepovažuje legislativní činnost státu, toto pravidlo neplatí v oblasti práva evropského, kdy v případě jeho porušení stát odpovídá za škodu vzniklou nesprávnou transpozicí evropského práva do vnitrostátního právního řádu. V této souvislosti odkazuje na nálezy Ústavního soudu ze dne 9. 2. 2011, sp. zn. [IV. ÚS 1521/10](#), rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 8. 2012, sp. zn. [28 Cdo 2927/2010](#), a rozsudek SDEU ze dne 19. 11. 1991 ve spojených věcech [C-6/90 a C-9/90](#), Francovich a Bonifaci proti Italské republice.

10. Co se týče vzniklé nemajetkové újmy, dovolatel zdůrazňuje, že soud prvního stupně, jakož i soud odvolací zcela pominuly, že zásahem do jeho práva na soukromí a práva na informační sebeurčení je už samotné protiprávní uchovávání dat, bez ohledu na skutečnost, zda došlo k jejich zneužití. V tomto ohledu odkazuje na nálezy Ústavního soudu ze dne 22. 3. 2011, sp. zn. [Pl. ÚS 24/10](#), a ze dne 14. 5. 2019, sp. zn. [Pl. ÚS 45/17](#), jakož i na rozsudek velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva ze dne 4. 5. 2020 ve věci Rotaru proti Rumunsku, stížnost č. [28341/95](#). Dále také namítá, že dopad do jeho osobnostní sféry je v dané věci zesilován dalšími skutečnostmi (práce investigativního novináře a zvýšeným vnímáním významu zásahu do soukromí). Dovolatelovu obsáhlou argumentaci, jakož i některé jeho důkazní návrhy, však ani odvolací soud nereflektoval a důkazy bez odůvodnění neprovedl. Z těchto důvodů je tak podle dovolatele závěr o absenci nemajetkové újmy nejen nesprávný, ale také nepřezkoumatelný.

11. Rovněž dovolatel nesouhlasí s tím, že by žaloba nemohla ukládat povinnost žalované omluvit se mimo něj i dalším „občanům“ (blíže ovšem neoznačeným – poznámka Nejvyššího soudu), neboť právě jejím prostřednictvím se snaží žalobce přispět k tomu, aby žalovaná plnila své povinnosti a iniciovala potřebné legislativní změny. Má za to, že je na něm, aby formuloval způsob, který jemu přináší satisfakci za způsobenou újmu. V daném případě vnímá jako satisfakci nejen osobní omluvu, ale i veřejnou omluvu občanům, která bude spíše impulzem ke změnám, jež zamezí pokračování zásahu do práv, které se týkají všech osob, které komunikují elektronicky.

12. Dovolatel zopakoval svůj návrh (opakovaně uplatněný před soudy obou stupňů) na zahájení řízení o předběžné otázce podle čl. 267 SFEU, v rámci kterého by Soudní dvůr posoudil souladnost české právní úpravy a práva Evropské unie. Navrhoval, aby dovolací soud napadené rozhodnutí v souladu s ustanovením § 243d odst. 1 písm. b) o. s. ř. změnil tak, že vyhovuje původně podané žalobě.

13. Žalovaná se k podanému dovolání vyjádřila s tím, že je nemá za opodstatněné. Podle žalované soudy obou stupňů zcela správně poukázaly na skutečnost, že normotvorná činnost státu nemůže být považována za úřední postup ve smyslu zákona č. 82/1998 Sb. Žalovaná také soudí, že dovolání nesplňuje podmínky přípustnosti (tento závěr však dále nezdůvodňuje). Jelikož soudy obou stupňů rozhodovaly podle žalované „zcela v souladu s ustálenou judikaturou a v rámci řízení byly vypořádány veškeré argumenty předložené žalobcem“, žalovaná navrhl, aby dovolací soud dovolání odmítl, případně zamítl.

III.

Přípustnost dovolání

14. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2022 (viz čl. II a XII zákona č. 286/2021 Sb.), dále jen „o. s. ř.“.

15. Dovolání bylo podáno včas (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), osobou k tomu oprávněnou (účastníkem řízení), za splnění podmínky § 241 o. s. ř.

16. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu,

jestliže to zákon připouští.

17. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

18. Nejvyšší soud předně konstatuje, že dovolatelova argumentace nemůže založit přípustnost dovolání v té části, kterou dovolatel napadá výrok I napadeného rozhodnutí v tom rozsahu, ve kterém odvolací soud potvrdil výrok II soudu prvního stupně (zamítnutí omluvy „občanům“ prostřednictvím webových stránek žalované). Soud prvního stupně původní žalobu v tomto rozsahu zamítl s odůvodněním, že dovolatelův návrh připomíná *actio popularis*, jímž se spíše, než ochrany vlastních osobnostních práv domáhá ochrany veřejného zájmu, jemuž se civilněprávní ochrana osobnosti člověka a jeho přirozených práv neposkytuje. Odvolací soud se následně se závěrem soudu prvního stupně o nedostatku aktivní legitimace dovolatele plně ztotožnil. Dovolání je však v tomto rozsahu ve smyslu § 241b odst. 3 o. s. ř. vadné, jelikož dovolatel v textu dovolání nevymezil, z čeho dovozuje v tomto rozsahu jeho přípustnost, ani žádným způsobem nepolemizuje s odůvodněním odvolacího soudu nad rámec obecného tvrzení, že měl odvolací soud žalobě i v tomto rozsahu vyhovět a zároveň že (subjektivní) těžiště sporu vlastně ani pro dovolatele ve věci omluvy „občanům“ neleží. Nejvyšší soud proto vadnou část dovolání podle § 243c odst. 1 o. s. ř. odmítl.

19. Dovolání je nepřípustné v té části, která směřuje proti výroku II napadeného rozhodnutí o nákladech odvolacího řízení a proti výroku I napadeného rozhodnutí v tom jeho rozsahu, ve kterém odvolací soud potvrdil výrok III rozsudku soudu prvního stupně, o nákladech nalézacího řízení, neboť dovolání není podle § 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř. objektivně přípustné v rozsahu, v němž bylo odvolacím soudem rozhodnuto o náhradě nákladů řízení. To samozřejmě Nejvyššímu soudu nebrání, aby i takové výroky v důsledku jejich akcesority odklidil, shledá-li důvod ke zrušení výroku o věci samé.

20. Napadené rozhodnutí odvolacího soudu v rozsahu, jímž byl potvrzen výrok I rozsudku soudu prvního stupně, nicméně závisí na vyřešení pro věc určující otázky, zda lze normotvornou (ne)činnost státu ve věcech souvisejících s potřebou náležité transpozice práva EU považovat za nesprávný úřední postup odškodnitelný podle § 13 OdpŠk. Vzhledem k tomu, že při řešení této právní otázky se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu, dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovolání žalobce je podle ustanovení § 237 o. s. ř. v tomto rozsahu přípustné.

21. Napadené rozhodnutí současně závisí i na vyřešení další dovoláním přípustně otevřené otázky týkající se potenciality újmy způsobené zásahem do práva na informační sebezprávnost prostřednictvím právní úpravy, která podle dovolatele odporuje právu EU. Jelikož tato otázka nebyla dosud v rozhodovací praxi odvolacího soudu v úplnosti řešena, je dovolání podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné i v tomto jeho rozsahu.

22. Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání je ve vztahu k oběma výše zmiňovaným otázkám nejen přípustné, ale že je rovněž důvodné.

IV. Důvodnost dovolání

K odpovědnosti státu za zákonodárnou činnost

23. Napadené rozhodnutí záviselo na řešení právní otázky možné odpovědnosti státu za jeho normotvornou (ne)činnost ve vztahu k potřebě náležité transpozice práva EU.

24. Odvolací soud správně uvedl, že v obecné rovině za nesprávný úřední postup ve smyslu ustanovení § 13 OdpŠk zásadně nelze považovat zákonodárnou činnost (nejde o výkon státní moci ve smyslu ustanovení § 1 odst. 1 OdpŠk). Nejvyšší soud se k této otázce vyjádřil např. ve svých rozsudcích ze dne 31. 1. 2007, sp. zn. [25 Cdo 1124/2005](#), ze dne 15. 6. 2016, sp. zn. [30 Cdo 3598/2014](#), nebo ze dne 27. 2. 2018, sp. zn. [21 Cdo 254/2017](#), ve kterých vyslovil, že vzhledem k tomu, že Parlament tvořený Poslaneckou sněmovnou a Senátem je vrcholným orgánem moci zákonodárné (srov. čl. 15 Ústavy), který v podmínkách zastupitelské demokracie rozhoduje hlasováním svých členů – poslanců a senátorů o přijetí či nepřijetí předloženého návrhu zákona, přičemž neexistuje a ani existovat nemůže pravidlo či předpis o tom, jak který poslanec, senátor či poslanecký nebo senátorský klub má při přijímání zákonů hlasovat (podle čl. 23 odst. 3 a čl. 26 Ústavy jsou poslanci a senátoři povinni vykonávat svůj mandát v zájmu všeho lidu a podle svého nejlepšího vědomí a svědomí a nejsou přitom vázáni žádnými příkazy), nelze proces přijímání zákonů hlasováním v Poslanecké sněmovně či Senátu považovat za úřední postup ve smyslu § 13 zákona č. 82/1998 Sb.

25. Tento závěr se však neuplatní v případě škody (a také, jak bude vysvětleno níže, nemajetkové újmy) způsobené (tvrzeným) porušením unijního práva a v případě spojených odpovědnostních nároků vůči státu, jelikož ty vycházejí z unijního práva samého. Nelze tak směšovat, jako to ve svých závěrech v napadeném rozhodnutí učinil odvolací soud (a spolu s ním i soud prvního stupně), odpovědnost státu za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem ve smyslu § 13 OdpŠk a odpovědnost státu za porušení unijního práva, neboť jde o vzájemně oddělené systémy (srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 26. 9. 2007, sp. zn. [25 Cdo 2064/2005](#), ze dne 20. 8. 2012, sp. zn. [28 Cdo 2927/2010](#), nebo ze dne 15. 6. 2016, sp. zn. [30 Cdo 5027/2014](#), a také nálezy Ústavního soudu ze dne 9. 2. 2011, sp. zn. [IV. ÚS 1521/10](#)). Samotný zákon č. 82/1998 Sb. je při uplatňování nároků vycházejících z odpovědnosti státu za porušení unijního práva používán pouze analogicky, a to z důvodu neexistence národního právního předpisu tuto oblast explicitně upravujícího (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 11. 2018, sp. zn. [30 Cdo 486/2018](#), bod 27). Analogické (či spíše jen přiměřené) použití zákona č. 82/1998 Sb. však jednak nemůže vést k omezení hmotněprávních oprávnění založených unijním právem, zároveň také procesní podmínky pro náhradu škody stanovené vnitrostátními právními předpisy nesmí být méně příznivé než podmínky platné pro podobné nároky vzniklé na základě vnitrostátního práva (zásada rovnocennosti) a nesmí být upraveny tak, aby v praxi znemožňovaly nebo nadměrně ztěžovaly získání náhrady škody (zásada efektivity). Z tohoto důvodu závěry odvolacího soudu, který vycházel z opačné představy, neobstojí.

26. Nejvyšší soud opakovaně připomenul (srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2016, sp. zn. [30 Cdo 3598/2014](#), ze dne 15. 6. 2016, sp. zn. [30 Cdo 5027/2014](#), nebo ze dne 28. 5. 2018, sp. zn. [30 Cdo 4231/2016](#)), že podmínky aplikace principu odpovědnosti státu za škodu způsobenou porušením unijního práva vyplývají a byly jasně vymezeny ustálenou judikaturou Soudního dvora. Existenci náhrady škody jako institutu plynoucího z unijního (tehdy komunitárního) práva vyvodil Soudní dvůr již v rozsudku ze dne 19. 11. 1991 ve spojených věcech [C-6/90 a C-9/90](#) Francovich a Bonifaci proti Italské republice. Soudní dvůr zde připomněl, že Smlouva o EHS (dnes SFEU) vytvořila vlastní právní řád začleněný do právních systémů členských států, jenž zavazuje soudy, a jehož subjekty nejsou jen členské státy, ale rovněž jejich státní příslušníci, jímž právo EU ukládá jak povinnosti, tak přiznává práva. Dále v rozhodnutí zdůraznil, že „je věci vnitrostátních soudů, kterým přísluší v rámci jejich pravomoci uplatňovat ustanovení práva Společenství [Unie], aby zajistily plný účinek těchto norem a poskytovaly ochranu právům, jež tyto normy poskytují jednotlivcům. ... Je na místě konstatovat, že plná účinnost norem by byla zpochybněna a že ochrana práv, která přiznávají, by byla oslabena, kdyby jednotlivci neměli možnost získat náhradu škody, jsou-li jejich práva

narušena porušením práva Společenství ze strany členského státu. Možnost náhrady škody k tíži členského státu je nezbytná zvláště tehdy, kdy ... je plný účinek norem Společenství [Unie] podmíněn činností ze strany státu, a kdy v důsledku toho jednotlivci v případě jeho nečinnosti nemohou uplatnit u vnitrostátních soudů práva, jež jim přiznává právo Společenství.“ Z výše uvedených závěrů tak SDEU dovodil, že zásada odpovědnosti státu za škodu způsobenou jednotlivci porušením práva Evropské unie je unijnímu právu vlastní a svůj základ nachází „rovněž v článku 5 Smlouvy [dnes článek 4 odst. 3 SFEU], podle něhož členské státy [učiní] veškerá vhodná obecná i zvláštní opatření k plnění závazků, které vyplývají z práva Společenství [v dnešním znění: ze Smluv nebo z aktů orgánů Unie].“

27. V rozhodnutí ze dne 5. 3. 1996 ve spojených věcech [C-46/93 a C-48/93](#), Brasserie du pêcheur SA, Factortame Ltd a další, pak Soudní dvůr dále rozvedl, že v případě porušení práva přiznaného jednotlivci přímo normou práva ES (nyní EU) vyplývá právo na náhradu škody z přímého účinku právních norem Unie, jejichž porušením byla vzniklá škoda způsobena. Porušením přímo účinných norem tak vzniká odpovědnost státu za škodu. Jelikož Smlouva o EHS (dnes SFEU) neobsahuje žádné ustanovení, které by výslovně upravovalo důsledky porušení práva přiznaného jednotlivci, musí být odpovědnost státu posuzována se zřetelem na základní zásady právního systému Evropské unie.

28. Konkrétní podmínky, za jakých odpovědnost státu za porušení unijního práva dává vzniknout právu jednotlivce na náhradu škody, vyplývají z výše zmíněného rozsudku SDEU ze dne 19. 11. 1991, ve spojených věcech [C-6/90 a C-9/90](#), Francovich a Bonifaci proti Italské republice, rozsudku SDEU ze dne 5. 3. 1996, ve spojených věcech [C-46/93 a C-48/93](#), Brasserie du pêcheur SA, Factortame Ltd a další, a rozsudku SDEU ze dne 30. 9. 2003, ve věci C-224/01, Gerhard Köbler, a jsou konstruovány následovně:

a) cílem porušeného právního předpisu je přiznání práv jednotlivcům: právo na náhradu škody jednotlivci tedy vzniká za situace, dopustí-li se členský stát porušení takové normy unijního práva, která ve prospěch tohoto jednotlivce zakládá dostatečně určitelné subjektivní právo nebo chrání jeho právní zájem;

b) porušení musí být dostatečně závažné, přičemž míra závažnosti se v podmínkách unijního práva vykládá v závislosti na rozsahu volného uvážení svěřeného daným předpisem vnitrostátnímu orgánu. Dostatečná závažnost porušení je přitom ustálenou judikaturou SDEU definována tak, že vzniká za okolností, kdy rozhodující orgán zjevně a závažně překročil meze své diskreční pravomoci (srov. rozsudek SDEU ze dne 4. 7. 2000, ve věci [C-352/98](#), Laboratoires Pharmaceutiques Bergaderm SA a Jean-Jacques Goupil). V případě Brasserie du pêcheur SA, Factortame Ltd a další bylo SDEU vymezeno, že „mezi skutečností, ke kterým musí příslušný soud v tomto ohledu přihlídnout, patří především stupeň jasnosti a přesnosti porušené normy, rozsah prostoru pro uvážení, který tato norma ponechává orgánům státu nebo Společenství [Unie], úmyslná nebo neúmyslná povaha spáchaného protiprávního jednání a vzniklé škody, omluvitelnost nebo neomluvitelnost případného nesprávného právního posouzení, skutečnost, že k opomenutí mohlo přispět chování orgánu Společenství [Unie], přijetí nebo zachování vnitrostátních opatření nebo zvyklostí, které jsou v rozporu s právem Společenství [Unie]“ (srov. rozsudek SDEU ze dne 5. 3. 1996, ve spojených věcech [C-46/93 a C-48/93](#), Brasserie du pêcheur SA, Factortame Ltd a další, bod 56). Východiskem pro zjištění, zda je porušení unijního práva, kterého se členský stát dopustil, dostatečně závažné, je tedy zjištění, jakou mírou volného uvážení disponoval, respektive jaké měl pravomoci ve vztahu k výkladu a aplikaci unijního práva. Platí přitom závislost, že tam, kde orgán disponuje širokou mírou uvážení, je porušení závažné, rovná-li se zjevnému a závažnému porušení mezi tohoto uvážení, a naopak, tam, kde je míra uvážení omezená, nebo vůbec neexistuje, je závažnost konstituována již porušením unijního práva samým o sobě (srov. MALÍŘ, Jan. Odpovědnost členských států za škodu v právu Evropské unie. Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta,

2008, s. 107);

c) mezi porušením povinnosti ze strany členského státu a škodou způsobenou poškozenému musí existovat příčinná souvislost. V rámci posuzování příčinné souvislosti je přitom, na základě judikatury SDEU, třeba zkoumat, zda nedošlo k narušení příčinné souvislosti jednáním či opomenutím jiného subjektu práva nebo zásahem vyšší moci (srov. rozhodnutí SDEU ze dne 15. 6. 1999, ve věci [C-140/97](#), Rechberger a další), anebo tím, že poškozený sám ke vzniku škody přispěl svým jednáním či opomenutím, případně tím, že nesplnil svou zmírňovací povinnost ve vztahu ke škodě.

29. Všechny tři podmínky (porušení unijního právního předpisu přiznávajícího práva jednotlivci, dostatečně závažné porušení, příčinná souvislost mezi porušením právního předpisu a škodou) musí být splněny kumulativně a platí pro jakýkoli způsob porušení unijního práva, jsou tedy nutné a zároveň postačující pro to, aby jednotlivcům vzniklo přímé právo na náhradu škody (srov. rozsudek SDEU ze dne 5. 3. 1996, ve spojených věcech [C-46/93 a C-48/93](#), Brasserie du pêcheur SA, Factortame Ltd a další, bod 51, rozsudek SDEU ze dne 19. 3. 1991, ve věci [C-202/88](#), British Telecommunication, bod 38, rozsudek SDEU ze dne 23. 5. 1996, ve věci [C-5/94](#), Hedley Lomas, bod 24, z novějších potom např. rozsudky SDEU ze dne 26. 1. 2010, ve věci [C-118/08](#), Transportes Urbanos y Servicios Generales SAL, bod 30, ze dne 15. 11. 2016 ve věci [C-268/15](#), Ullens de Schooten, bod 41, nebo ze dne 10. 3. 2022 ve věci [C-177/20](#), „Grossmania“, bod 69).

30. Pokud jsou uvedené podmínky splněny, stát musí poskytnout náhradu za způsobenou škodu v souladu s vnitrostátními právními předpisy upravujícími odpovědnost, přičemž procesněprávní i hmotněprávní podmínky náhrady škody stanovené vnitrostátními právními předpisy nesmí být méně příznivé než podmínky platné pro podobné nároky vzniklé na základě vnitrostátního práva a nesmí v praxi znemožňovat nebo nadměrně ztěžovat získání náhrady škody (viz výše uvedený rozsudek SDEU ve věci Francovich, bod 43, nebo též např. rozsudek SDEU ze dne 9. 11. 1983, ve věci [199/82](#), San Giorgio, bod 14, a ze dne 17. 4. 2007, ve věci [C-470/03](#), AGM COS-MET, bod 89; novější rozhodnutí opouštějí explicitní odkaz na procesněprávní i hmotněprávní podmínky náhrady škody ve prospěch obecnějšího podmínky, nicméně jde stále o linii judikatury odkazující k původnímu rozhodnutí ve věci Francovich; srov. např. rozsudky SDEU ze dne 9. 9. 2015, ve věci [C-160/14](#), Ferreira da Silva e Brito, bod 50, ze dne 4. 10. 2018, ve věci [C-571/16](#), Kantarev, bod 123, nebo ze dne 28. 6. 2022, ve věci [C-278/20](#), Komise proti Španělsku, bod 33).

31. V poměrech tuzemské právní úpravy výše uvedené znamená, že je-li dána odpovědnost České republiky za porušení unijního práva, může při splnění dalších podmínek vzniknout poškozenému nárok na náhradu jak vzniklé škody, tak i nemajetkové újmy. Ustanovení § 1 odst. 3 a § 31a OdpŠk, která byla do zákona č. 82/1998 Sb. vtělena novelou prostřednictvím zákona č. 160/2006 Sb., totiž do režimu odpovědnosti státu za výkon veřejné moci (konkrétně za nesprávný úřední postup a nezákonná rozhodnutí) explicitně zahrnuje také náhradu vzniklé nemajetkové újmy. V souladu se základní zásadou práva EU zakotvující princip tzv. rovnocennosti tak musí nároky z porušení unijního práva zahrnovat také možnost domoci se za splnění zákonných podmínek náhrady nemajetkové újmy. Tento závěr se potom uplatní i tehdy, pokud k porušení unijního práva došlo legislativní činností, a to i přes to, že normotvornou (ne)činnost nelze ve smyslu zákona č. 82/1998 Sb. považovat za nesprávný úřední postup, a tento zákon se tak v čistě vnitrostátních situacích na legislativní činnost státu nevztahuje (jak bylo vysvětleno výše). Opačný výklad by nepřipustně vedl k faktickému rozdělení odpovědnosti za porušení unijního práva tak, že v té části, ve které by porušení unijního práva odpovídalo nesprávnému úřednímu postupu či k němu došlo prostřednictvím nezákonného rozhodnutí, by byla poškozeným přiznávána škoda i nemajetková újma, zatímco v případě porušení unijního práva legislativní (ne)činností by byla přiznávána pouze újma majetková. Žádné obdobné dělení (omezení) však vnitrostátní právo nezná, jelikož forma odpovídající satisfakce podle výše zmíněného zákona zahrnuje podle okolností náhradu jak majetkové, tak i nemajetkové

újmy. K zavádění jakéhokoliv dělení ve způsobu kompenzace výhradně pro oblast porušení unijního práva není rozumného důvodu, a naopak je na místě uzavřít, že i přes výjimku, kterou v kontextu zákona č. 82/1998 Sb. představuje legislativní (ne)činnost, je právě tento zákon v případě škody či nemajetkové újmy vzniklé nesprávnou transpozicí unijních směrnic obsahově nejbližší právní úpravou, která se přiměřeně použije pro stanovení rozsahu a formy přiznávané náhrady.

32. K danému lze podpůrně poukázat na skutečnost, že Soudní dvůr v bodu 42 výše uvedeného rozsudku ve věci *Brasserie du pêcheur* uvedl, že podmínky, za nichž může státům vzniknout odpovědnost za škodu způsobenou jednotlivcům porušením práva Evropské unie, se bez konkrétního důvodu nemohou lišit od podmínek, kterými se za srovnatelných okolností řídí odpovědnost Unie. Ochrana práv, která občanům přiznává unijní právo, se totiž nemůže měnit v závislosti na tom, zda je původcem škody orgán státu, nebo orgán Unie (srov. také rozsudek SDEU ze dne 4. 7. 2000, ve věci [C-352/98 P](#), *Bergaderm SA*, bod 41). V oblasti mimosmluvní odpovědnosti samotné Unie potom právo EU přiznává jak náhrady vzniklé škody, tak nemajetkové újmy (viz např. rozsudek Soudního dvora ze dne 3. 2. 1994, ve věci [C-308/87](#), *Grifoni*, rozsudek Soudu prvního stupně ze dne 8. 10. 1992, ve věci [T-84/91](#), *Meskens*, nebo nověji např. rozsudky Tribunálu ze dne 20. 10. 2021, ve věci [T-220/20](#), *Kerstens*, a ze dne 27. 10. 2018, ve spojených věcech [T-314/16 a T-435/16](#), *VG*). Ačkoliv v praxi nejsou systémy odpovědnosti Evropské unie a členských států za porušení unijního práva identické, z výše uvedeného podle Nejvyššího soudu jednoznačně vyplývá závěr, že náhrada újmy vzniklé porušením unijního práva není bez dalšího omezená toliko na náhradu majetkové újmy, ale naopak by měla zásadně zahrnovat také náhradu nemajetkové újmy, jsou-li pro její přiznání splněny zákonem stanovené předpoklady.

33. Z výše uvedených závěrů je tak možno dovodit, že za okolností, kdy v České republice neexistuje adekvátní úprava odpovědnosti státu za porušení unijního práva na vnitrostátní úrovni, se v situaci, kdy dojde k porušení unijního práva, aplikují v souladu se zásadou přednosti podmínky odpovědnosti státu vyplývající z judikatury Soudního dvora a vnitrostátní zákon č. 82/1998 Sb. se použije pouze potud, pokud právo Evropské unie (včetně judikatury Soudního dvora) nestanoví jinak. Jinými slovy řečeno, zákon č. 82/1998 Sb. se použije přiměřeně jen tam, kde je jeho úprava souladná s úpravou unijního práva, nebo na otázky, které unijní právo neřeší, a to za předpokladu, že nijak neznemožní ani nadměrně neztíží právo jednotlivce na získání náhrady škody.

34. Promítnuto do poměrů posuzovaného případu výše uvedené znamená, že odvolací soud nesprávně posoudil uplatněný nárok jako nárok založený ustanovením § 13 OdpŠk. Předpoklady odpovědnosti státu za porušení unijního práva se však uplatní obecně, ve vztahu k činnosti všech státních orgánů, tedy i legislativních (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2020, sp. zn. [30 Cdo 2416/2018](#), nebo rozsudky SDEU ze dne 18. 1. 2022, ve věci [C-261/20](#), *Thelen Technopark Berlin*, bod 43, nebo ze dne 4. 10. 2018, ve věci [C-571/16](#), *Kantarev*, bod 93). Není tak pro věc rozhodné, jak uzavřel odvolací soud, že k porušení unijního práva došlo prostřednictvím nečinnosti zákonodárce v reakci na rozsudek SDEU ze dne 8. 4. 2014, ve spojených věcech [C-293/12 a C-594/12](#), *Digital Rights Ireland*, kterým byla zrušena směrnice, na základě jejíž transpozice docházelo a nadále dochází k ukládání provozních a lokalizačních údajů.

Ke vztahu mezi zásahem do základního práva a vznikem nemajetkové újmy

35. Ve druhé části svého dovolání dovolatel předkládá tezi, podle které neoprávněný zásah do základního práva (zde práva na ochranu osobních údajů, resp. na informační sebeurčení) vždy vede ke vzniku nemajetkové újmy. Odvolací soud podle dovolatele pochybil, pokud napadené rozhodnutí založil na závěru o neunesení břemena tvrzení a důkazního břemena vzhledem ke vzniklé újmě.

36. Dovolateli nelze přisvědčit, pokud z tvrzeného zásahu do základního práva na ochranu osobních údajů představovaného neoprávněným ukládáním jeho provozních a lokalizačních údajů konstruuje

ipso facto domněnku existence újmy a současně i domněnku naplnění nezbytného předpokladu příčinné souvislosti mezi zásahem a újmou (tedy jinými slovy klade mezi porušení povinnosti a vznik újmy rovnítko). I přesto je však právní hodnocení odvolacího soudu nesprávné.

37. Jak vyplývá z judikturních závěrů uvedených výše, pro nástup odpovědnosti státu za porušení unijního práva musí být splněny tři podmínky, a sice zaprvé porušené pravidlo unijního práva přiznává poškozeným práva, zadruhé porušení tohoto pravidla je dostatečně závažné a zatřetí existuje přímá příčinná souvislost mezi tímto porušením a škodou, kterou poškození utrpěli (tato konstrukce je ostatně – mimo otázky zavinění – obdobná jako podmínky deliktní odpovědnosti podle § 2910 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník; k tomu srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 11. 2022, sp. zn. [25 Cdo 1621/2021](#); nebo odpovědnosti státu podle zákona č. 82/1998 Sb.). Z této konstrukce vyplývá pojmové oddělení zásahu (odpovídajícímu samotnému porušení pravidla či protiprávnímu jednání) a škody, resp. újmy (odpovídající následku protiprávního jednání) v jejich vzájemném vztahu příčiny a následku.

38. Z tohoto důvodu jsou také pro věc nerozhodné dovolatelovy odkazy na nálezy Ústavního soudu ze dne 22. 3. 2011, sp. zn. [Pl. ÚS 24/10](#), a ze dne 14. 5. 2019, sp. zn. [Pl. ÚS 45/17](#), jakož i na rozsudek velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva ze dne 4. 5. 2000, ve věci Rotaru proti Rumunsku, č. [28341/95](#), neboť dovolatelem odkazované pasáže pokrývají právě zásah do základního práva (kterým se nicméně soudy v posuzované věci také nezabývaly), ne však vznik újmy, který je nutno od zásahu samotného pojmově důsledně odlišovat.

39. S dovolatelem lze do jisté míry souhlasit, že kontext (možného) zneužití osobních údajů uložených u poskytovatelů telekomunikačních služeb ve světle výše zmíněného znamená, že prokazování konkrétní újmy (především nemajetkové, ale *mutatis mutandis* i majetkové), bude pro nehmatatelnou povahu osobních údajů, obtížný přístup k nim a pro „vzdálenost“ jejich zpracovatele obtížnější. Podle Nejvyššího soudu však jen proto není povaha této nemajetkové újmy natolik specifická, aby bez dalšího zakládala důvod pro konstrukci domněnky existence nemajetkové újmy a příčinné souvislosti (jako je tomu v případě odpovědnosti za nepřiměřenou délku řízení, na kterou dovolatel analogicky odkazuje, nebo v případě porušení práva na účinné vyšetřování – srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2021, sp. zn. [30 Cdo 3509/2019](#)). Tento závěr lze podpořit také odkazem na rozhodovací praxi Soudního dvora, který uzavřel, že i v otázce nemajetkové újmy způsobené nesprávným zpracováním osobních údajů je existence utrpěné újmy jednou z podmínek práva na náhradu újmy, stejně jako existence porušení právní povinnosti a příčinné souvislosti mezi touto újmou a tímto porušením, přičemž tyto tři podmínky jsou kumulativní. Nelze tudíž dovodit, že jakékoli „porušení“ unijního předpisu samo o sobě zakládá uvedený nárok na náhradu újmy ve prospěch subjektu údajů. Podle Soudního dvora tedy pouhé porušení unijního práva vzhledem ke zpracování osobních údajů nepostačuje k přiznání práva na náhradu újmy, neboť otázka tohoto porušení je odlišnou od otázky existence újmy (srov. rozsudky SDEU ze dne 4. 5. 2023, ve věci [C-300/21](#), Österreichische Post AG, body 28–42, ze dne 14. 12. 2023, ve věci [C-340/21](#), Nacionalna agencija za prichodite, bod 77, ze dne 14. 12. 2023, ve věci [C-456/22](#), Gemeinde Ummendorf, bod 21, nebo ze dne 25. 1. 2024, ve věci [C-687/21](#), MediaMarktSaturn, bod 58).

40. Nejvyšší soud tak uzavírá, že dovolatelem předkládaný názor o domněnce existence újmy je nutné odmítnout a že stávající judikurní závěry týkající se náhrady nemajetkové újmy (jak jsou rekapitulovány níže) lze vztáhnout i na posuzované řízení. Od těchto závěrů se však odvolací soud v napadeném rozhodnutí odchýlil.

K problematice nemajetkové újmy způsobené nesprávným zpracováním osobních údajů

41. Nejvyšší soud v minulosti vyslovil, že vznik nemajetkové újmy zpravidla nelze dokazovat, neboť jde o stav mysli osoby poškozené. Závěry o její existenci tak zásadně spočívají „pouze“ ve zjištění,

zda tu jsou dány objektivní důvody pro to, aby se konkrétní osoba mohla cítit poškozenou. Jinými slovy řečeno, je třeba zvážit, zda vzhledem ke konkrétním okolnostem případu by se i jiná osoba v obdobném postavení mohla cítit být dotčena ve složkách tvořících ve svém souhrnu nemajetkovou sféru jednotlivce. Jedná se o utrpení na těch nehmotných hodnotách, které se dotýkají morální integrity poškozené osoby (patří sem zejména její důstojnost, čest, dobrá pověst, ale i jiné hodnoty, které se zpravidla promítají i v niterném životě člověka – svoboda pohybu, rodinný život, nejistota apod.). Dospěje-li tedy soud v konkrétním případě k závěru, že žádná z těchto složek nemohla být významným způsobem v důsledku nezákonného rozhodnutí či nesprávného úředního postupu negativně dotčena, je namísto závěr o tom, že nedošlo ke způsobení nemajetkové (morální) újmy (srov. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2018, sp. zn. [30 Cdo 1614/2016](#), ze dne 20. 1. 2016, sp. zn. [30 Cdo 2865/2015](#), ze dne 24. 2. 2021, sp. zn. [30 Cdo 3509/2019](#), nebo ze dne 25. 1. 2022, sp. zn. [30 Cdo 429/2021](#)).

42. Jinou osobou v obdobném postavení však nelze rozumět jakoukoliv jinou osobu („průměrného občana“) vystavenou stejnému působení. Existenci nemajetkové újmy je třeba vždy poměřovat s onou jinou osobou, či osobami, do jejichž práva bylo zasaženo obdobným způsobem a jež si takový zásah uvědomují. Přihlédnutí ke konkrétním okolnostem případu současně zahrnuje také zohlednění dostatečně obecných, avšak ne nezbytně všemi sdílených vlastností spojených s postavením dotčené osoby. Nejvyšší soud tak například ve svém rozsudku ze dne 11. 11. 2015, sp. zn. [30 Cdo 3849/2014](#), posuzoval případ, ve kterém protiprávní postup policejního komisaře (který rozporoval právo advokáta, resp. jeho klienta, pořizovat zvukový záznam z podání vysvětlení, odmítal přijmout udělení plné moci do protokolu, odmítal zaprotokolovat určité skutečnosti, na jejichž zaprotokolování advokát trval, odmítal vydat advokátovi po skončení podání vysvětlení protokol, podal na advokáta k České advokátní komoře stížnost, která byla odložena jako nedůvodná, apod.) zasáhl do práv osob podávajících vysvětlení, ale také do práv advokáta tyto osoby zastupující. Nejvyšší soud zde přihlédl k tomu, že při předmětné činnosti, stejně jako při výkonu advokacie obecně, bude advokát nucen obhajovat a prosazovat svůj (popř. klientův) názor proti názoru jiných osob, bude se dostávat do situací konfliktních, emotivně vypjatých a často i stresujících či lidsky nepříjemných. Advokát tedy musí určitou míru duševní nepohody, která mu vznikne při výkonu jeho povolání, předpokládat a snášet. Z tohoto důvodu tehdy Nejvyšší soud potvrdil závěr tamějších nižších instancí ohledně absence nemajetkové újmy.

43. Z daného tak vyplývá, že soudy zásadně musejí do úvah o vzniku a rozsahu případné nemajetkové újmy (tedy zda má daná osoba objektivní důvody cítit se poškozenou) náležitě promítnout také postavení dané osoby a další dostatečně zobecnitelné okolnosti (ať už vznik újmy umocňují nebo naopak vylučují).

44. Vzhledem ke značné abstrakci spojené se zpracováváním osobních údajů, jenž se zpravidla děje mimo přímou dispozici subjektu údajů (a v případě průměrného občana také nezřídka bez jeho vědomí), jakož i s ohledem na závěry soudů obou stupňů, které uzavřely, že dovolatelova tvrzení o dlouhodobém tíživém pocitu z neoprávněného zasahování do jeho základních práv naznačují toliko potenciální újmu, shledává Nejvyšší soud potřebné se v nynější věci vyjádřit také k otázce (případné) nemajetkové újmy ve specifickém kontextu nesprávného zpracovávání osobních údajů. Ta je úzce spjata s ochranou základních práv na soukromí a informační sebeurčení.

45. Podle čl. 10 odst. 3 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) má každý právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě.

46. Podle čl. 52 odst. 1 Listiny základních práv EU (dále jen „Listina EU“) jsou ustanovení této listiny při dodržení zásady subsidiarity určena orgánům, institucím a jiným subjektům Unie, a dále členským státům, výhradně pokud uplatňují právo Unie. Respektují proto práva, dodržují zásady a

podporují jejich uplatňování v souladu se svými pravomocemi, při zachování mezí pravomocí, které jsou Unii svěřeny ve Smlouvách.

47. Podle čl. 7 Listiny EU má každý právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydli a komunikace.

48. Podle čl. 8 odst. 1 Listiny EU má každý právo na ochranu osobních údajů, které se ho týkají.

49. Podle čl. 8 odst. 2 Listiny EU tyto údaje musí být zpracovány korektně, k přesně stanoveným účelům a na základě souhlasu dotčené osoby nebo na základě jiného oprávněného důvodu stanoveného zákonem.

50. Směrnice 2002/58, jejíž porušení je předmětem nynějšího řízení, sama neobsahuje systém náhrady újmy způsobené sběrem a uchováváním osobních údajů v rozporu s touto směrnicí, který by mohl sloužit jako vodítko pro výklad tuzemských předpisů, které (v mantinelech zásad rovnocennosti a efektivity) vymezují rozsah přiznané náhrady.

51. Soudní dvůr však již dříve vyslovil některé zásady, které se pojí se vznikem a povahou nehmotné újmy způsobené neoprávněným nakládáním s osobními údaji. Těsné sepjetí problematiky nakládání s osobními údaji a ochrany základních práv na soukromí a informační sebeurčení ve smyslu čl. 7 a 8 Listiny EU [která od 1. 12. 2009 již nesměřuje toliko vůči orgánům EU samotným, ale v oblastech působnosti unijního práva zavazuje také členské státy, v důsledku čehož se jejich ustanovení zásadně mohou dovolávat také jednotlivci (srov. např. rozsudek SDEU ze dne 26. 2. 2013, ve věci [C-617/10](#), Fransson, body 17-21, nebo nálezy Ústavního soudu ze dne 3. 11. 2020, sp. zn. [Pl. ÚS 10/17](#), bod 55)], jakož i čl. 10 odst. 3 Listiny (ke vztahu mezi Listinou a Listinou EU srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 10. 11. 2020, sp. zn. [Pl. ÚS 33/16](#), bod 168), společně s nutností existence koherentního a předvídatelného systému ochrany těchto základních práv, tak znemožňuje postupovat bez zohlednění závěrů, které k nemajetkové újmě způsobené nesprávným zpracováním osobních údajů zaujal Soudní dvůr.

52. Ten měl příležitost se k povaze nemajetkové újmy vzniklé protiprávním nakládáním s osobními údaji vyslovit v kontextu čl. 82 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. 4. 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (dále jen „GDPR“). Toto ustanovení uvádí, že kdokoli, kdo v důsledku porušení tohoto nařízení utrpěl hmotnou či nehmotnou újmu, má právo obdržet od správce nebo zpracovatele náhradu utrpěné újmy.

53. Soudní dvůr zde dovodil, že újma subjektů údajů může spočívat zejména v pouhé „ztrátě kontroly“ nad jejich vlastními údaji v důsledku porušení tohoto nařízení, a to i v případě, že nedošlo ke skutečnému zneužití dotčených údajů na úkor uvedených osob. Pokud tak subjekt údajů domáhající se na tomto základě náhrady újmy argumentuje obavou, že v budoucnu dojde ke zneužití jeho osobních údajů v důsledku takového porušení, musí vnitrostátní soud, jemuž byla věc předložena, ověřit, že tato obava může být za konkrétních okolností a ve vztahu k subjektu údajů považována za opodstatněnou. Jinými slovy, již pouhá obava z možného zneužití osobních údajů třetími stranami, kterou pociťuje subjekt údajů, může sama o sobě představovat nehmotnou újmu (srov. v bodě 39 označená rozhodnutí Soudního dvora ve věcech Nacionalna agencia za prichodite, bod 85, a MediaMarktSaturn, bod 65).

54. Soudní dvůr také uvedl, že – zejména s ohledem na zajištění soudržné a vysoké úrovně ochrany fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů – je nutné k čl. 82 GDPR přistupovat takovým způsobem, že náhrada nehmotné újmy ve smyslu tohoto ustanovení nesmí být podmíněna tím, že újma, kterou utrpěl subjekt údajů, dosáhla určité míry závažnosti (srov. v bodě 39 označená

rozhodnutí Soudního dvora ve věci Österreichische Post AG, bod 51, a Gemeinde Ummendorf, bod 19).

55. Promítnutí výše uvedených závěrů do poměrů posuzovaného řízení znamená, že závěr soudu prvního stupně, že dovolatel tvrdil toliko potenciální újmu, a naopak netvrdil ani neprokazoval vznik konkrétní újmy způsobené neoprávněným shromažďováním a uchováváním provozních a lokalizačních údajů, je nesprávný. V případě zásahu do základního práva na respektování soukromí a na ochranu osobních údajů je totiž již samotná obava ze zneužití osobních údajů [lze také přiměřeně poukázat na závěr, že riziko zneužití a neoprávněného přístupu k provozním a lokalizačním údajům vzniká již samotným uložením a následným uchováváním těchto údajů poskytovateli služeb elektronických komunikací (srov. rozsudek SDEU ze dne 6. 10. 2020, ve věci [C-623/17](#), Privacy International, bod 73)] způsobila představovat nemajetkovou újmu. S ohledem na závěry rozhodnutí Soudního dvora označené v předchozím bodě, které modifikují obecné závěry o vzniku nemajetkové újmy, podle kterých je nutné, aby některá ze složek tvořících ve svém souhrnu nemajetkovou sféru jednotlivce, byla zasáhnuta významným způsobem (srov. bod 41 tohoto rozsudku), je tedy na místě uzavřít, že ačkoliv soudy nemohou na skutkové závěry ohledně existence újmy způsobené protiprávním uchováváním osobních údajů zcela rezignovat a vznik újmy dovozovat již jen ze samotného zásahu do práva na soukromí a informační sebeurčení, pro závěr ohledně vzniku nemajetkové újmy bude zpravidla stačit, že se pocit zásahu do morální integrity dotčené osoby, vzhledem ke konkrétním okolnostem případu a k postavení této osoby, nejeví nepravděpodobným. Je přitom zřejmé, že právě případné porušení práva Evropské unie ze strany státu by bylo z hlediska nezbytné kauzality jednou z významných příčin vzniku škody anebo újmy, byť stát a jeho orgány sám ony údaje přímo ani neshromažďuje a ani neuchovává.

56. V nynějším případě tak těžiště dokazování ze strany dovolatele vzhledem k existenci nemajetkové újmy musí spočívat (zejména) v tvrzeních a důkazech týkajících se jeho postavení a (převážně) objektivních faktorů zapříčiňujících, že má důvod (ať už jako běžný občan nebo jako osoba, která se soustavněji danou problematikou zabývá) cítit se ukládáním provozních a lokalizačních údajů (s latentní možností jejich zneužití) dotčen. Dovolatelova procesní aktivita směřující k prokázání jeho novinářské profese, jakož i profesního a volnočasového zaměření na problematiku osobních údajů, tak nemůže být soudem odmítnuta jako nerelevantní jen proto, že podle soudů nižších instancí přímo nepoukazuje na konkrétní a měřitelnou újmu. Pokud tedy soud prvního stupně dovolatele vyzval: „ať tvrdí a prokáže, jak tvrzený konkrétní postup normotvorby, tedy nesprávný úřední postup (sic!), žalobce konkrétně poškodil. Je nutno uvést konkrétní poškození žalobce, nikoliv že došlo k obecnému poškození potenciálního subjektu“ (viz usnesení soudu prvního stupně ze dne 26. 9. 2022, č. j. 31 C 22/2021-79), kladl tím na něj nároky, které jsou jak obtížně splnitelné, tak v rozporu s výše uvedenými závěry.

57. Nejvyšší soud k dané materii doplňuje, že je třeba, bude-li v dalším řízení porušení práva EU zjištěno, při posuzování vzniku nemajetkové újmy postupovat tak, aby nedošlo k vyprázdnění základního práva na soukromí a informační sebeurčení a aby požadavky na prokázání existence a rozsahu újmy nebyly, s ohledem na judikaturu uvedenou výše, přehnané a nevedly k praktické nevymahatelnosti práva na informační sebeurčení; což ovšem na straně druhé neznamená, že by důkladné prokazování všech okolností případu nemělo v projednávané věci své místo, neboť tyto okolnosti hrají vždy roli při zvažování formy, případně výše přiznaného zadostiucnění (ač žalobce v této věci relutární satisfakci nepožaduje). To vyplývá zejména z ustanovení § 31a odst. 2 věty druhé OdpŠk kladoucí důraz na závažnost vzniklé újmy a okolnosti, z nichž ke způsobení újmy došlo (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2012, sp. zn. [30 Cdo 3731/2011](#) nebo ze dne 25. 1. 2022, sp. zn. [30 Cdo 429/2021](#)), pro oblast porušení unijního práva potom také ze zásady, podle které náhrada újmy způsobené jednotlivcům porušením unijního práva musí být přiměřená vzniklé újmě tak, aby zajišťovala skutečnou ochranu jejich práv (srov. např. výše zmíněné rozhodnutí Soudního

dvora ve věci *Brasserie du pêcheur a Factortame*, bod 82, nebo rozsudek SDEU ze dne 25. 3. 2021, ve věci [C-501/18](#), *Balgarska Narodna Banka*, bod 125).

58. Pro potřeby dalšího řízení lze také připomenout, že v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 11. 1. 2012, sp. zn. [30 Cdo 2357/2010](#), bylo, byť pro poměry poskytnutí zadostiučinění za omezení osobní svobody, vysvětleno, že omluva jako satisfakční prostředek zahrnující vyjádření subjektivního požadavku poškozeného na projev jemu vstřícné vůle státu není ani konstatováním porušení práva a ani náhradou nemajetkové újmy v penězích. Poškozený jejím uplatněním vyjadřuje, že mu jde o projev uznání chyby. Ve fungujícím právním státě uznávajícím pravidla slušnosti by měla být k dispozici vždy, jako kompenzační prostředek první, pro mnohé dokonce jediné volby (srov. dále též např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 19. 11. 2014, sp. zn. [30 Cdo 3850/2014](#), nebo ze dne 30. 9. 2019, sp. zn. [30 Cdo 3011/2018](#)).

59. Nejvyšší soud na závěr upozorňuje, že adaptace přístupu Soudního dvora k otázkám povahy nemotné újmy způsobené protiprávním zpracováním osobních údajů, vysloveného Soudním dvorem v kontextu čl. 82 GDPR, neznamená, že by byl dovolatelův nárok v nynějším řízení tímto ustanovením konstituován či že by docházelo k jeho (být analogické) aplikaci. Jak vyplývá z tohoto ustanovení, čl. 82 GDPR upravuje vztah mezi tím, kdo v důsledku porušení tohoto nařízení utrpěl újmu, a správcem či zpracovatelem, kterými však žalovaná v poměrech posuzovaného řízení není. I přes níže uvedené závěry tak jde v posuzované věci stále o mimosmluvní odpovědnost státu za porušení unijního práva, v rámci které je stanovení konkrétních podmínek uplatnění souvisejících nároků (při absenci unijních pravidel a zachování zásad rovnocennosti a efektivity) v diskreci členského státu.

60. Ačkoliv se tak podmínky uplatnění nároku v nyní posuzovaném případě a v případě hypotetického nároku na náhradu podle čl. 82 GDPR nepochybně liší, je přesto podle Nejvyššího soudu nutné přistupovat právě k otázkám spojeným s existencí nemajetkové újmy pokud možno jednotně.

61. Předně, jak směrnice 2002/58, tak GDPR směřují k ochraně základního práva na soukromí a informační sebeurčení zaručeného Listinou EU (srov. čl. 1 odst. 1 a bod 12 odůvodnění směrnice 2002/58 a čl. 1 odst. 2 a body 3, 10 a 51 odůvodnění GDPR) a v tuzemském kontextu také čl. 10 odst. 3 Listiny (srov. bod 51 tohoto rozsudku). V obou případech tak jde o ochranu identického zájmu, tj. „práva každé osoby, aby sama rozhodovala o tom, jaké údaje o sobě poskytne jiným osobám nebo je učiní veřejnými, přičemž její souhlas je nezbytný i pro jejich shromažďování nebo zveřejňování ze strany dalších osob“ (srov. nález Ústavního soudu ze dne 27. 11. 2012, sp. zn. [Pl. ÚS 1/12](#), bod 301). Zároveň je povaha zásahu do základních práv namítaného dovolatelem v posuzované věci, tedy uchovávání osobních údajů poskytovatelem telekomunikačních služeb bez souhlasu dotčené osoby či jiného způsobilého právního základu, mimo odpovědného subjektu v zásadě srovnatelná se situacemi pokrytými čl. 82 GDPR (a judikaturou SDEU uvedenou výše). Jinak řečeno, ačkoliv povinnost řádné implementace míří vůči státu, zatímco povinnosti vycházející z GDPR směřují vůči správci a zpracovateli osobních údajů (což budou typicky osoby soukromého práva), v poměrech konkrétní fyzické osoby se nesprávná transpozice směrnice 2002/58, vyjde-li v dalším řízení najevo, projeví srovnatelně jako zpracovávání osobních údajů bez právního základu; to jest zpracováváním osobních údajů i v těch situacích, kdy je fyzická osoba před takovým zpracováváním chráněna prostřednictvím unijního práva. V takové situaci by přístup, kdy by se otázka existence nemajetkové újmy posuzovala odlišně podle toho, zda vznikl zásah porušením povinností vycházejících z GDPR správcem či porušením unijního práva státem (tedy kdy by v jednom případě tuzemské právo ztrátu kontroly a obavu ze zneužití osobních údajů za újmu považovalo a v druhém případě nikoliv), byl na úkor předvídatelnosti systému ochrany základních práv. Z důvodu zajištění stejného přístupu ve srovnatelných situacích je tak nutné zohlednit výše uvedené závěry Soudního dvora přijaté v kontextu čl. 82 GDPR i v poměrech, jejichž úprava jinak zásadně náleží tuzemskému právnímu řádu.

62. Podpůrně lze nakonec také poukázat na to, že zásada přednosti ukládá v zájmu zajištění

účinnosti všech ustanovení unijního práva vnitrostátním soudům zejména to, aby v co možná největším rozsahu vykládaly své vnitrostátní právo způsobem, který je v souladu s unijním právem, a aby přiznaly jednotlivcům možnost domoci se nápravy, pokud jsou jejich práva dotčena porušením unijního práva přičitatelným členskému státu (srov. rozsudky SDEU ze dne 24. 6. 2019, ve věci [C-573/17](#), Popławski, bod 57, ze dne 8. 3. 2022, ve věci [C-205/20](#), Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld, bod 35, nebo ze dne 4. 5. 2023, ve věci [C-78/22](#), ALD Automotive, bod 39).

K vadám řízení

63. V souvislosti s otázkou vzniku nemajetkové újmy je také třeba přisvědčit dovolatelově námitce o nepřezkoumatelnosti napadeného rozhodnutí (jakož i rozsudku soudu prvního stupně) z důvodu opomenutí dovolatelem předložených tvrzení a důkazních návrhů.

64. Podle § 157 odst. 2 o. s. ř., není-li dále stanoveno jinak, soud v odůvodnění rozsudku uvede, čeho se žalobce (navrhovatel) domáhal a z jakých důvodů a jak se ve věci vyjádřil žalovaný (jiný účastník řízení), stručně a jasně vyloží, které skutečnosti má prokázány a které nikoliv, o které důkazy opřel svá skutková zjištění a jakými úvahami se při hodnocení důkazů řídil, proč neprovedl i další důkazy, jaký učinil závěr o skutkovém stavu a jak věc posoudil po právní stránce; není přípustné ze spisu opisovat skutkové přednesy účastníků a provedené důkazy. Soud dbá o to, aby odůvodnění rozsudku bylo přesvědčivé. Odůvodnění uvedené v písemném vyhotovení rozsudku musí být v souladu s vyhlášeným odůvodněním.

65. Problematice tzv. opomenutých důkazů je ze strany soudu ochrany ústavnosti věnována dlouhodobě mimořádná pozornost, přičemž obecné soudy jsou v tomto směru povinny předmětnou nálezovou judikaturu Ústavního soudu, vztahující se k této problematice, při své rozhodovací činnosti pochopitelně důsledně respektovat (srov. čl. 89 odst. 2 Ústavy České republiky).

66. Ústavní soud např. již ve svém nálezu ze dne 20. 10. 2005, sp. zn. [III. ÚS 139/05](#), vyložil a odůvodnil právní názor, že tzv. opomenuté důkazy, tj. důkazy, o nichž v řízení nebylo soudem rozhodnuto, případně důkazy, jimiž se soud při postupu podle § 132 o. s. ř. (podle zásad volného hodnocení důkazů) nezabýval, téměř vždy založí nejen nepřezkoumatelnost vydaného rozhodnutí, ale současně též jeho protiústavnost. Zákonem předepsanému postupu v úsilí o právo (zásadám spravedlivého procesu) vyplývajícím z Listiny (čl. 36 odst. 1) nutno rozumět tak, že ve spojení s obecným předpisem (občanský soudní řád) v řízení před soudem musí být dána jeho účastníkovi možnost vyjádřit se nejen k provedeným důkazům (čl. 38 odst. 2 Listiny) k věci samé, ale také označit (navrhnout) důkazy, jejichž provedení pro zjištění (prokázání) svých tvrzení pokládá za potřebné; tomuto procesnímu právu účastníka odpovídá povinnost soudu nejen o vznesených návrzích (včetně návrhů důkazních) rozhodnout, ale také pokud jim nevyhoví ve svém rozhodnutí alespoň stručně vyložit, proč, z jakých důvodů (zpravidla ve vztahu k hmotněprávním předpisům, které aplikoval, a právním závěrům, k nimž na skutkovém základě věci dospěl) navržené důkazy neprovedl, respektive pro základ svých skutkových zjištění je nepřevzal (§ 153 odst. 1, § 157 odst. 2 o. s. ř.). Jestliže tak obecný soud neučiní, zatíží své rozhodnutí nejen vadami spočívajícími v porušení obecných procesních předpisů, ale současně postupuje v rozporu se zásadami vyjádřenými v hlavě páté (především čl. 36 odst. 1, čl. 38 odst. 2) Listiny a v důsledku toho i v rozporu s čl. 95 odst. 1 Ústavy.

67. V posuzovaném případě dovolatel k otázce způsobené újmy tvrdil a činil důkazní návrhy směřující (mimo jiného) k prokázání skutečnosti, že na něj legislativní nečinnost žalované dopadá tíživěji než na běžného občana. V této souvislosti zdůrazňoval mimo jiné to, že z důvodu jeho profesních a volnočasových aktivit jej neoprávněné ukládání jeho osobních údajů tíží intenzivněji než běžného občana, že možnost zneužití takto uložených údajů není jen hypotetická, ale že v minulosti nastala (k důkazu předloženo usnesení Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 2. 3. 2021, č. j. 1 T

93/2020-775, které podle dovolatele popisuje nezákonné postupy příslušníků Policie ČR při využívání provozních a lokalizačních údajů), označil také důkazy týkající se rozsahu a možnosti využití ukládaných údajů (jde o „mapy“ pokrývající deset dnů, kterými dovolatel dokládal, jak lze z uchovávaných lokalizačních údajů zpětně zrekonstruovat jeho pohyb během dne; ty navíc doplnil k výzvě soudu) a popsal, jakým způsobem se nečinnost žalované promítá do způsobu komunikace s jeho novinářskými zdroji (prostřednictvím provedeného výslechu účastníka).

68. Hodnocení důkazů a všeho, co v řízení vyšlo najevo, by se však logicky mělo promítnout do odůvodnění rozsudku. Z odůvodnění musí vyplývat vztah mezi skutkovými zjištěními a úvahami při hodnocení důkazů na straně jedné a právními závěry na straně druhé. Stav, kdy rozsudek postrádá náležitosti uvedené v § 157 odst. 2 o. s. ř., ve svých důsledcích vede k tomu, že se stává nepřezkoumatelným (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 1. 2008, sp. zn. [32 Odo 1091/2006](#)). Je třeba mít na zřeteli, že zákonem vyžadované řádné odůvodnění písemné formy rozsudku není jen formálním požadavkem, který má zamezit průniku obsahově nezdůvodněných, nepřesvědčivých či snad neurčitých anebo dokonce nesrozumitelných soudních rozsudků, ale má být v první řadě pramenem poznání úvah nalézacího (odvolacího) soudu jak v otázce zjišťování skutkového stavu věci, tak i jeho právního posouzení. Má být také prostředkem poznání úvah nalézacího (odvolacího) soudu při hodnocení jím v řízení provedených důkazů, jeho úvah a výsledků při přisuzování relevantnosti jednotlivých důkazních prostředků, jejich (ne)přesvědčivosti (např. v případě výslechů svědků) či korektnosti jejich pramene (v případě listinných důkazů) atd. (srov. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 24. 3. 2010, sp. zn. [30 Cdo 3655/2009](#), ze dne 26. 10. 2011, sp. zn. [30 Cdo 3155/2011](#), nebo ze dne 9. 5. 2018, sp. zn. [30 Cdo 1257/2018](#)).

69. Výše uvedeným judikatorním požadavkům však soud prvního stupně nevyhověl, pokud podle odůvodnění svého rozhodnutí vycházel pouze z novinových článků sepsaných dovolatelem, z žádosti o likvidaci osobních údajů adresovanou společnosti T-Mobile Czech Republic a.s. ze dne 7. 10. 2020, z vyjádření Úřadu pro ochranu osobních údajů ze dne 9. 3. 2021 a z výslechu dovolatele. Na základě nich potom soud prvního stupně omezil svá skutková zjištění na to, že dovolatel pracuje jako novinář a že se před zahájením sporu obracel na společnost T-Mobile Czech Republic a.s. a na Úřad pro ochranu osobních údajů s žádostí o nápravu. V rozhodnutí tak absentuje jednak reflexe výslechu dovolatele (ze kterého podle soudu prvního stupně mimo jiné: „vyplynulo, že [...] uchovávaní provozních a lokalizačních údajů je rizikové v tom, že je plošné. Lidé, kteří by chtěli tedy komunikovat s novináři, mají obavy a z toho důvodu je komunikace s novináři z jejich strany omezena nebo vůbec žádná. [...] Technické opatření na zabezpečení komunikace přináší další náklady“, tedy zjištění relevantní pro skutkové závěry ohledně způsobené újmy), jednak reflexe důkazních návrhů usnesením Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 2. 3. 2021, č. j. 1 T 93/2020-775 (k otázce možného zneužití ukládaných údajů) a „mapami“ (k otázce rozsahu a možného využití osobních údajů). Z odůvodnění rozsudku není seznatelné, zdali soud prvního stupně tyto důkazy vůbec provedl; pokud tyto důkazy provedl, jaká zjištění z nich učinil; a pokud tyto důkazy neprovedl, z jakých důvodů tak neučinil. Odůvodnění rozhodnutí soudu prvního stupně tak neobstojí a je třeba přisvědčit dovolateli, že je v této části nepřezkoumatelné.

70. Toto pochybení pak nezhojil ani odvolací soud, který (k odvolací námitce, že soud prvního stupně v podstatě vůbec nehodnotil provedené listinné důkazy, nečinil odůvodněné závěry k tvrzení, která jsou jimi prokazována, některé provedené listinné důkazy pomínul a jiné nebyly bez zdůvodnění provedeny vůbec), pouze úsporně uzavřel, že: „soud prvního stupně si pro své rozhodnutí opatřil dostatek skutkových zjištění, vyšel ze správně zjištěného skutkového stavu věci a věc posoudil správně i po právní stránce.“ S výše uvedenými odvolacími námitkami se potom odvolací soud mýjí nejintenzivněji v bodě 17 napadeného rozhodnutí, ve kterém uvádí, že žalobce: „netvrdil a neprokazoval nic o tom, jakým konkrétním způsobem a v jaké intenzitě se toto porušení práv projevilo v jeho osobní sféře“. Takový závěr totiž nelze učinit bez předešlého vypořádání se s

námítkami dovolatele ohledně vad dokazování během řízení před soudem prvního stupně. Ani odvolací soud tak nedostál své povinnosti v tomto ohledu své rozhodnutí řádně odůvodnit a v daném rámci se adekvátně vypořádat s argumentačními tvrzeními uplatněnými účastníky řízení (srov. např. nálezn Ústavního soudu ze dne 10. 12. 2014, sp. zn. [IV. ÚS 919/14](#), bod 13, a judikaturu tam citovanou, či rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 7. 2015, sp. zn. [28 Cdo 4458/2014](#)).

K nutnosti obrátit se na Soudní dvůr a k navazujícímu postupu soudů

71. Nejvyšší soud, vědom si své povinnosti podle čl. 267 SFEU obrátit se na Soudní dvůr v případě, že v řízení před ním vyvstane (tzv. předběžná) otázka výkladu aktů přijatých orgány Evropské unie, nakonec zkoumal, zda taková povinnost vznikla také v projednávané věci.

72. Z hlediska povinnosti soudu členského státu, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva, obrátit se na SDEU se žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce, je klíčový rozsudek Soudního dvora ze dne 6. 10. 1982, ve věci [283/81](#), Srl CILFIT a Lanificio di Gavardo SpA proti Ministero della sanità, v němž Soudní dvůr formuloval tři výjimky, kdy národní soudy posledního stupně tuto povinnost nemají, a to jestliže:

- a) otázka unijního práva není významná (relevantní) pro řešení daného případu;
- b) existuje ustálená judikatura Soudního dvora k dané otázce nebo rozsudek Soudního dvora týkající se v zásadě identické otázky (tzv. *acte éclairée*);
- c) jediné správné použití práva Unie je tak zřejmé, že nezůstává prostor pro jakoukoliv rozumnou pochybnost (tzv. *acte clair*). Přitom k tomu, aby soud členského státu mohl konstatovat, že výklad unijního práva je zjevný, musí a) porovnat jednotlivé jazykové verze textu, b) používat terminologie a právních pojmů unijního práva, c) vzít zřetel na odlišnosti interpretace unijního práva, d) být přesvědčen, že jeho výklad je stejně zjevný soudům ostatních členských států a Soudnímu dvoru Evropské unie.

73. Vyjma případů uvedených výše také národní soudy členských států, které rozhodují v posledním stupni nemusí předkládat předběžnou otázku Soudnímu dvoru, jsou-li dány důvody nepřipustnosti, které souvisejí s řízením před vnitrostátním soudem, za předpokladu, že jsou dodrženy zásady rovnocennosti a efektivity (srov. rozsudky SDEU ze dnů 14. 12. 1995, ve spojených věcech [C-430/93 a C-431/93](#), van Schijndel a van Veen, bod 17, ze dne 15. 3. 2017, ve věci [C-3/16](#), Aquino, bod 56, nebo ze dne 6. 10. 2021, ve věci [C-561/19](#), Consorzio Italian Management e Catania Multiservizi, bod 61).

74. V posuzovaném případě Nejvyšší soud neshledal v této fázi řízení potřebu obrátit se k Soudnímu dvoru, jelikož dovolatelem předestřená předběžná otázka souladu vnitrostátní právní úpravy s unijním právem není v této fázi řízení pro vyřešení věci relevantní, neboť toto rozhodnutí definitivně otázku porušení práva EU neřeší.

75. Odvolací soud, jakož i soud prvního stupně, odmítl uplatněný nárok pro důvody nesouvisející s výše zmíněnou otázkou; touto otázkou se prozatím vůbec nezabývaly (ač tak správně učinit měly). Z tohoto důvodu však definitivní vyřešení otázky porušení práva EU nemůže být předmětem dovolacího přezkumu, neboť Nejvyšší soud je soudem výlučně přezkumným, a tedy nemůže být prvním soudem v tomto řízení, který odpovídající právní posouzení sporné otázky porušení práva EU učiní (srov. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2023, sp. zn. [23 Cdo 3114/2021](#), ze dne 27. 11. 2019, sp. zn. [32 Cdo 6012/2017](#), nebo ze dne 7. 12. 2015, sp. zn. [32 Cdo 4421/2013](#)). V rámci kasačního rozhodnutí tak sice Nejvyšší soud může soudy nižších stupňů zavázat k tomu, aby se v navazujícím řízení zabývaly jimi dosud neřešenou právní otázkou, zásadně by však neměl zároveň podávat vlastní

posouzení této otázky; mimo jiné proto, že pro posouzení „nové“ otázky může být relevantní také korespondující „nová“ procesní aktivita účastníků sporu, včetně předkládání dalších tvrzení či důkazních návrhů, které jsou však v dovolacím řízení zásadně vyloučeny. Výše uvedené tak ve svém souhrnu znamená, že vzhledem k momentální procesní situaci by odpověď SDEU, ať už by byla jakákoliv, neměla na důvody kasace rozsudků nižších instancí žádný vliv.

76. V navazujícím řízení se tak budou muset obecné soudy vypořádat s otázkou souladu vnitrostátní právní úpravy týkající se povinného shromažďování a uchovávání provozních a lokalizačních údajů a požadavků vycházejících z unijního práva. K tomu Nejvyšší soud připomíná, že soud musí v odůvodnění dostatečným způsobem vysvětlit své právní úvahy s případnou citací publikované judikatury (nebo názorů právní vědy). Argumentuje-li účastník řízení názory právní vědy nebo judikatury, musí se obecný soud s názory, v těchto pramenech uvedenými, řádně argumentačně vypořádat, případně i tak, že vysvětlí, proč je nepovažuje pro danou věc za relevantní (což měly ostatně soudy v posuzovaném řízení učinit také ve vztahu k otázce odpovědnosti státu za legislativní činnost, neboť na speciální režim vyplývající z unijního práva v tomto ohledu dovolatel odkazoval, a to včetně řádného uvedení relevantní judikatury, již v původní žalobě). Jen tak může být odůvodnění rozhodnutí soudu přesvědčivé a jen tak může legitimizovat rozhodnutí samotné v tom, že správný výklad práva je právě ten výklad, který soud zvolil (srov. např. nález Ústavního soudu ze dne 17. 8. 2005, sp. zn. [I. ÚS 403/03](#), nebo také rozsudky Nejvyššího soudu ze 20. 6. 2018, sp. zn. [30 Cdo 4754/2017](#), a ze dne 3. 12. 2009, [sp. zn. 30 Cdo 2811/2007](#)). V navazujícím řízení se tak budou soudy muset podrobně vypořádat s rozhodovací praxí Soudního dvora. Existuje-li totiž k určité otázce relevantní a pro národní soudy závazná judikatura evropského soudu, je třeba z takové judikatury vycházet (aniž by bylo třeba se na výklad totožné či obdobné otázky, pokud stávající judikatura poskytuje dostatečné odpovědi aplikovatelné na posuzované řízení, tázat Soudního dvora znovu).

77. Soudní dvůr ve svém rozsudku ze dne 8. 4. 2014, ve spojených věcech [C-293/12 a C-594/12](#), Digital Rights Ireland Ltd, vyslovil neplatnost Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/24/ES ze dne 15. 3. 2006 o uchovávání údajů vytvářených nebo zpracovávaných v souvislosti s poskytováním veřejně dostupných služeb elektronických komunikací nebo veřejných komunikačních sítí a o změně směrnice 2002/58/ES, která poskytovala právní základ pro uchovávání provozních a lokalizačních údajů (a z něhož vychází dosud účinný zákon o elektronických komunikacích). Soudní dvůr v tomto rozhodnutí jednoznačně zdůraznil, že tato posléze jím zrušená směrnice představovala velmi rozsáhlý a zvláště závažný zásah do základních práv zakotvených v člancích 7 a 8 Listiny EU, aniž by takový zásah byl přesně vymezen ustanoveními umožňujícími zaručit, že je skutečně omezen na nezbytné minimum. Směrnice tak nestanovila dostatečné záruky k zajištění účinné ochrany uchovávaných údajů proti riziku zneužití ani proti veškerému neoprávněnému přístupu k údajům a jejich protiprávnímu využívání, které vyžaduje článek 8 Listiny EU.

78. Dopady neplatnosti této směrnice následně Soudní dvůr upřesnil v řadě rozhodnutí, z nichž se podává zejména následující:

79. Předně, právo EU brání takovým legislativním opatřením, která pro účely boje proti závažné trestné činnosti a předcházení závažnému ohrožení veřejné bezpečnosti preventivně stanoví plošné a nerozlišující uchovávání provozních a lokalizačních údajů (srov. rozsudky SDEU ze dne 21. 12. 2016, ve spojených věcech [C-203/15 a C-698/15](#), Tele2 Sverige, body 97–112, ze dne 6. 10. 2020, ve věci [C-511/18](#), [C-512/18 a C-520/18](#), La Quadrature du Net, body 141–142, ze dne 6. 10. 2020, ve věci [C-623/17](#), Privacy International, bod 59, ze dne 2. 3. 2021, ve věci [C-746/18](#), Prokuratuur, bod 30, ze dne 5. 4. 2022, ve věci [C-140/20](#), Commissioner of An Garda Síochána, body 65–66, ze dne 20. 9. 2022, ve spojených věcech [C-793/19 a C-794/19](#) SpaceNet, a Telekom Deutschland, body 74 a 131, ze dne 20. 9. 2022, ve spojených věcech [C-339/20 a C-397/20](#), VD a SR, body 92 a 93, ze dne 17. 11. 2022, ve věci [C-350/21](#), Spetsializirana prokuratura, body 42 a 43, nebo ze dne 7. 9. 2023, ve věci [C-162/22](#), Lietuvos Respublikos Generalinė prokuratūra, bod 31).

80. Zároveň u plošného a nerozlišujícího uchovávání provozních a lokalizačních údajů nemůže ani přísné nastavení povinností poskytovatelů služeb elektronických komunikací zajistit bezpečnost a ochranu jimi uchovávaných údajů, stejně jako vnitrostátní právní úprava zajišťující úplné splnění podmínek přístupu k uchovávaným údajům vyplývajících z judikatury vykládající směrnici 2002/58 (včetně zřízení orgánů povolaných k dohledu nad takovým uchováváním), omezit nebo dokonce napravit závažný zásah do práv zaručených články 5 a 6 směrnice 2002/58 a do základních práv, jejichž jsou tyto články ztělesněním, který by vyplýval z obecného uchovávání těchto údajů stanoveného vnitrostátní právní úpravou (srov. rozsudek SDEU ze dne 17. 11. 2022, ve věci [C-350/21](#), Spetsializirana prokuratura, body 58 a 59).

81. Plošné a nerozlišující uchovávání provozních a lokalizačních údajů je tak podle SDEU přípustné toliko v situacích, kdy stát čelí závažnému ohrožení národní bezpečnosti, které se jeví jako skutečné a aktuální nebo předvídatelné, přičemž příkaz k takovému uchovávání musí být vydán pouze na dobu nezbytně nutnou, avšak s možností prodloužení, přičemž rozhodnutí o uložení tohoto příkazu může být předmětem účinného přezkumu soudem nebo nezávislým správním orgánem (srov. rozsudky SDEU ze dne 6. 10. 2020, ve věci [C-511/18](#), [C-512/18](#) a [C-520/18](#), La Quadrature du Net, bod 168, ze dne 20. 9. 2022, ve spojených věcech [C-793/19](#) a [C-794/19](#), SpaceNet a Telekom Deutschland, bod 72, nebo ze dne 5. 4. 2022, ve věci [C-140/20](#), Commissioner of An Garda Síochána, bod 58).

82. Na druhou stranu, směrnice 2002/58 nebrání cílenému uchovávání provozních a lokalizačních údajů, které je na základě objektivních a nediskriminačních kritérií vymezeno kategoriemi dotčených osob nebo prostřednictvím zeměpisného kritéria, to ovšem na dobu nezbytně nutnou, avšak s možností prodloužení, a nebrání ani možnosti přikázat rozhodnutím příslušného orgánu, které podléhá účinnému soudnímu přezkumu, poskytovatelům služeb elektronických komunikací, aby po určenou dobu prováděli urychlené uchování provozních a lokalizačních údajů, jimiž disponují (srov. rozsudky SDEU ze dne 20. 9. 2022, ve spojených věcech [C-793/19](#) a [C-794/19](#), SpaceNet a Telekom Deutschland, bod 75, nebo ze dne 7. 9. 2023, ve věci [C-162/22](#) Lietuvos Respublikos Generalinė prokuratūra, bod 31).

83. V navazujícím řízení tak bude úkolem soudu prvního stupně posoudit, jak konkrétně výše uvedeným judikturním závěrům odpovídá či naopak odporuje česká vnitrostátní úprava rozporovaná dovolatelem. Vzhledem k tomu, že tato otázka dosud nebyla předmětem řízení, bude také nutné umožnit účastníkům řízení, aby směrem k této otázce doplnili svou argumentaci (a to i po případném poučení dle § 118a odst. 1 a 3 o. s. ř.).

84. Pro závěr o rozpornosti vnitrostátní úpravy a unijního práva nakonec nebude rozhodná skutečnost, že návrh na zrušení dotčených ustanovení zákona o elektronických komunikacích a zákona o policii Ústavní soud zamítnul svým nálezem ze dne 14. 5. 2019, sp. zn. [Pl. ÚS 45/17](#). Referenčním rámcem přezkumu Ústavního soudu totiž zůstávají i po vstupu České republiky do Evropské unie normy ústavního pořádku ČR (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 8. 3. 2006, sp. zn. [Pl. ÚS 50/04](#), ze dne 16. 1. 2007, sp. zn. [Pl. ÚS 36/05](#), nebo ze dne 29. 11. 2011, sp. zn. [II. ÚS 1658/11](#), příp. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 2019, sp. zn. [30 Cdo 3378/2018](#)), neboť úkolem Ústavního soudu je ochrana ústavnosti (čl. 83 Ústavy) v obou jejích aspektech, tj. jak ochrana objektivního ústavního práva, tak subjektivních, tj. základních práv. Z toho vyplývá, že unijní právo není referenčním kritériem posuzování ústavnosti vnitrostátního předpisu a že ani skutečně zjištěný rozpor mezi směrnicí a zákonem sám o sobě nemůže vést k derogaci předmětného zákonného ustanovení; ačkoliv je možné před Ústavním soudem pomocí argumentů opravňujících k takovému konstatování podpořit zdůvodnění neústavnosti, pokud by spočívala v porušení ústavního pořádku (srov. výše uvedený nálezy Ústavního soudu sp. zn. [Pl. ÚS 36/05](#), nebo nálezy Ústavního soudu ze dne 24. 2. 2015, sp. zn. [I. ÚS 1868/14](#)). Nelze přitom pominout, že v bodech 74 a 79 výše zmíněného nálezu sp. zn. [Pl. ÚS 45/17](#) soud ochrany ústavnosti rozpor se směrnicí 2002/58 implicitně přiznává.

85. Přezkum protiústavnosti ustanovení zákona Ústavním soudem je tak ve své podstatě odlišný (užší) než přezkum souladnosti těchto vnitrostátních ustanovení s unijním právem obecnými soudy a závěr o jednom neimplikuje závěr o druhém.

86. V případě, že soud v navazujícím řízení uzavře, že předmětná vnitrostátní úprava neodpovídá podmínkám směrnice 2002/58 tak, jak je vyložil Soudní dvůr, bude ve smyslu výše zmíněného rozhodnutí SDEU ve věci *Brasserie du pêcheur SA, Factortame Ltd* a další nutné zkoumat, zdali bylo toto porušení dostatečně závažné (ke kritériím závažnosti porušení unijního práva viz výše, včetně citované judikatury).

87. Ve výjimečných případech nemusí nesprávná implementace směrnice představovat zvlášť závažné porušení (k tomu srov. např. rozsudek SDEU ze dne 26. 3. 1996, ve věci [C-392/93](#), *British Telecommunications*, ve kterém Soudní dvůr uzavřel, že nedošlo k zvlášť závažnému porušení, jelikož jednak sama směrnice byla nepřesně formulována a bylo ji možno vyložit vícero způsoby, přičemž zvolený nesprávný výklad byl rozumně obhajitelný a sdílely jej i jiné členské státy, jednak nebyl k dispozici výklad problematického ustanovení Soudním dvorem). Pokud jsou však ustanovení nesprávně implementované směrnice dostatečně jasná, případně byl jejich výklad upřesněn Soudním dvorem, je nutné takové porušení považovat za zvlášť závažné porušení unijního práva (srov. např. rozsudky SDEU ze dne 21. 12. 2023, ve věci [C-86/22](#), *Papier Mettler Italia Srl*, body 86–90, ze dne 25. 11. 2010, ve věci [C-429/09](#), *Günter Fuß*, body 51–58, ze dne 16. 10. 2008, ve věci [C-452/06](#), *Synthon*, body 37–46, nebo ze dne 18. 1. 2001, ve věci [C-150/99](#), *Stockholm Lindöpark*, body 37–42). Jde tak o konkretizaci obecného závěru, podle kterého je porušení práva Unie dostatečně závažné tam, kde k němu došlo ve zjevném rozporu s judikaturou Soudního dvora v dané oblasti (srov. výše uvedený rozsudek SDEU ve věci *Köbler*, a dále např. rozsudky SDEU ze dne 13. 6. 2006, ve věci [C-173/03](#), *Traghetti del Mediterraneo SpA*, bod 43, nebo ze dne 26. 7. 2019, ve věci [C-620/17](#), *Hochtief Solutions*, bod 43).

88. Protože s ohledem na shora podaný výklad není napadený rozsudek odvolacího soudu správný, a protože nejsou podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí dovolání, pro zamítnutí dovolání a (zejména s ohledem na nutnost doplnit dokazování) ani pro změnu rozsudku odvolacího soudu, Nejvyšší soud napadený rozsudek v potřebném rozsahu zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.). Jelikož důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud rovněž toto rozhodnutí a věc v odpovídajícím rozsahu vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.). V té části, kde dovolání mířilo na zamítnutí žaloby požadující poskytnutí omluvy občanům, nebylo shledáno přípustným a Nejvyšší soud jej proto podle § 243c odst. 1 o. s. ř. odmítl.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 5. 2023, sp. zn. 8 Tdo 391/2023, ECLI:CZ:NS:2023:8.TDO.391.2023.1

Číslo: 14/2025

Právní věta:

Pro naplnění kvalifikačního znaku podle § 146 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku, tedy spáchání trestného činu úmyslného ublížení na zdraví podle 146 odst. 1 tr. zákoníku na těhotné ženě, není nutné, aby pachatel útočil proti plodu, ani aby těhotenství bylo důvodem jeho útoku.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 17.05.2023

Spisová značka: 8 Tdo 391/2023

Číslo rozhodnutí: 14

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Těhotná žena, Ublížení na zdraví úmyslné

Dotčené předpisy:

Předpisy: § 146 odst. 1 tr. zákoníku
§ 146 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku

Druh: T

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného P. T. proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 11. 2022, sp. zn. 7 To 72/2022, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Krajského soudu v Praze pod sp. zn. 5 T 3/2022.

I.

Rozhodnutí soudů nižších stupňů

1. Rozsudkem Krajského soudu v Praze ze dne 13. 7. 2022, sp. zn. 5 T 3/2022, byl obviněný P. T. uznán vinným přechinem ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zákoníku, jenž spáchal tím, že

dne 23. 5. 2021 v přesně nezjištěné době kolem 16:00 hodin, ve XY, v bytě, kde bydlel s M. Z., po předchozí slovní rozepři za přítomnosti nezletilé dcery fyzicky napadl M. Z., která byla v osmém měsíci těhotenství, o čemž obviněný věděl, a to tak, že ji silně tahal za vlasy, udeřil ji rukou do zadní části hlavy, do zad, dal jí silný úder rukou do obličeje takovou silou, že jí způsobil zlomeninu úhlu dolní čelisti vpravo, bez dislokace fragmentů, útoky doprovázel nadávkami, zranění si vyžádalo lékařský zákrok spočívající v zavedení čtyř samořezných šroubů a mezičelistní fixaci, projevující se bolestivostí v pravém úhlu čelisti a nutností přijímat kašovitou stravu, čímž byla poškozená omezena v běžném způsobu života po dobu čtyř týdnů.

2. Za tento přečin byl odsouzen podle § 146 odst. 2 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání dvou let, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku zařazen do věznice s ostrahou. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. bylo rozhodnuto o náhradě škody.

3. Vrchní soud v Praze jako soud odvolací usnesením ze dne 15. 11. 2022, sp. zn. 7 To 72/2022, odvolání obviněného a státního zástupce Krajského státního zastupitelství v Praze jako nedůvodná podle § 256 tr. ř. zamítl.

II.

Z dovolání obviněného

4. Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podal obviněný P. T. prostřednictvím obhájce z důvodů podle § 265b odst. 1 písm. h), i), m) tr. ř. dovolání, v němž vytýkal nesprávné skutkové i právní závěry, protože soud nedostatečně uvážil, že s poškozenou žili v konfliktním partnerském vztahu. Posuzovanému incidentu též předcházela prudká hádka mezi ním a poškozenou doprovázená vzájemnými útoky. S ohledem na tuto skutečnost bylo při právním posuzování jednání třeba brát do úvahy, že nelze vycházet jen z toho, jaká újma na zdraví byla takovýmto útokem způsobena poškozenému, ale je třeba přihlídnout i k okolnostem, za kterých se útok stal (srov. rozhodnutí č. [16/1964](#) Sb. roz. tr.), a teprve z nich dovodit, k jakému následku směřoval úmysl pachatele, jenž musí být prokázán i to, že směřoval ke způsobení následku ublížení na zdraví, byť v nepřímém úmyslu (srov. rozhodnutí č. [22/1968-I.](#), č. [19/1963](#) Sb. rozh. tr. a další).

5. V posuzované věci obviněný považoval za podstatné, že komunikace mezi ním a poškozenou probíhala běžně velmi konfrontačním způsobem, neboť oba společně užívali pervitin (metamfetamin), což mělo vliv na jejich volní schopnosti i na vnímání reality. Podle poškozené hádka mezi nimi trvala přibližně 45 minut, přičemž postupně eskalovala až do fyzické roviny, v jejímž rámci se vzájemně napadali. Obviněný poukázal na svou výpověď učiněnou při hlavním líčení, kde uváděl, že poškozené nechtěl ublížit a že jeho jednání bylo automatickým reflexem, šlo o dvě facky, současně však uvedl, že si situaci nevybavuje. Připustil, že když se rozzuří, má pak černo před očima, v určitých vypjatých situacích se dostává do stavů afektu, které popisuje jako zatmění. Během těchto stavů „nezná míru“ a uchyluje se k fyzickému násilí, ke kterému by za běžných okolností nedošlo, a proto posuzovanou situaci přirovnává ke stavu zmenšené přičetnosti, neboť jeho stav byl úzce spjat s užíváním návykové látky, kterou již nyní neužívá, neboť samotné trestní stíhání ho přimělo k nápravě a vedení řádného života, kdy se odstříhl od osob, jež na něj měly špatný vliv, a řádně se stará o děti společně s poškozenou.

6. Obviněný namítal, že nesměřoval k tomu, aby poškozené ublížil na zdraví, obzvláště, když byla těhotná. Děti má rád, což je patrné ze skutečnosti, že se staral a stará nejen o vlastní dítě, které má s poškozenou, ale i o její druhé dítě. V dané situaci absentuje subjektivní stránka směřující ke kvalifikované skutkové podstatě, a protože není dáno zavinění ke vzniklému následku, nemohl se dopustit úmyslného trestného činu ublížení na zdraví. Projednávaný incident lze posuzovat nanejvýš jako nedbalostní čin, pro nějž však v případě trestného činu ublížení na zdraví z nedbalosti není naplněn předpoklad porušení důležité povinnosti vyplývající ze zaměstnání, povolání, postavení, funkce pachatele, ani nejde o nesplnění povinnosti uložené podle zákona, což vylučuje kvalifikaci podle § 146 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku. Proto se mohl dopustit nanejvýš přestupku.

7. Vadným shledal i výrok o trestu, k němuž zmínil, že jednal v době incidentu v silném rozrušení (afektu), který nebyl vyvolán požitím návykové látky, a tudíž jde o polehčující okolnost ve smyslu ustanovení § 41 písm. b) tr. zákoníku, nadto projevil nad svým činem lítost, což by mělo být rovněž vnímáno jako polehčující okolnost ve smyslu § 41 písm. o) tr. zákoníku. Soudům vytkl, že trest neukládaly za použití § 58 odst. 1 tr. zákoníku, neboť vzhledem k výše popsáným okolnostem případu spočívajícím v konfliktním vztahu mezi oběma aktéry, k jejich užívání pervitinu a s ním spojenými

možnými abstinencií příznaky, jakož i afektu obviněného v době činu i k jeho poměrům, kdy již vede řádný život a podílí se na péči o své nezletilé děti, lze dosáhnout jeho nápravy i trestem kratšího trvání. Má tudíž za to, že mu měl být uložen trest odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby, protože trest odnětí svobody v trvání dvou let je nepřiměřeně přísný. Tato námitka je podle něj současně podřaditelná pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. i) tr. ř. (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 10. 2007, sp. zn. [3 Tdo 668/2007](#)).

8. Z těchto důvodů obviněný v závěru dovolání navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k tr. ř. zrušil usnesení odvolacího soudu, jakož i předcházející rozsudek soudu prvního stupně a dále podle § 265m odst. 1 tr. ř. nově rozhodl tak, že se podle § 226 písm. b) tr. ř. zproštuje obžaloby, jelikož v žalobním návrhu označený skutek není trestným činem, eventuálně aby podle § 265k tr. ř. zrušil usnesení odvolacího soudu a podle § 265l odst. 1 tr. ř. věc přikázal k novému projednání a rozhodnutí.

III.

Z vyjádření Nejvyššího státního zastupitelství

9. Státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství (§ 265h odst. 2 tr. ř.) zdůraznil, že dovolání obsahuje z valné části doslovné opakování námitek uplatněných v předchozích stadiích trestního řízení, s nimiž se soudy obou stupňů vypořádaly (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2002 sp. zn. [5 Tdo 86/2002](#)), a proto již z tohoto důvodu jde o dovolání zjevně neopodstatněné ve smyslu § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. Přesto zmínil v reakci na námitky obviněného vztahující se k subjektivní stránce, že se s nimi již vypořádal nejen soud prvního stupně (body 30. až 31. jeho rozsudku), ale i odvolací soud (bod 12. jeho usnesení), s jejichž závěry se ztotožnil, protože jsou logické. Přesvědčivé soudy vyložily zejména to, z jakých důvodů způsob jednání obviněného vylučuje nedbalostní jednání, a důvodně popsaly, proč vykazuje všechny znaky úmyslného trestného činu.

10. Namítal-li obviněný na základě důvodu podle § 265b odst. 1 písm. i) tr. ř., že soudy nebraly na zřetel polehčující okolnosti a měly postupovat při ukládání trestu podle § 58 tr. zákoníku, státní zástupce tomuto požadavku nepřisvědčil, protože označený důvod nenaplnil (viz rozhodnutí č. [22/2003](#) Sb. rozh. tr.). I přesto zdůraznil, že se soudy trestem důkladně zabývaly a zvažovaly i polehčující a přitěžující okolnosti (viz bod 32. rozsudku nalézacího soudu a body 13., 14. napadeného usnesení) a vyložily, proč bylo nutné na obviněného působit trestem nepodmíněným, a to i s respektem k zásadě uvedené v § 55 odst. 2 tr. zákoníku. Neztotožnil se s obviněným, že by u něj šlo o stav silného rozrušení, neboť ke vzájemným konfliktům docházelo často, a proto v tomto způsobu jejich řešení nelze spatřovat skutečnost, která by k takovému silnému rozrušení mohla vést. Nelze u něj shledat ani upřímnou lítost, i když v průběhu řízení uváděl, že svého činu lituje, protože bezprostředně předtím tvrdil, že vinu nesou vždy obě strany.

11. Nedůvodným státní zástupce shledal i požadavek obviněného na zmírnění trestu použitím ustanovení § 58 tr. zákoníku, protože tuto výhradu odůvodnil nepřiměřeností mu uloženého trestu, což je námitka, která na označený důvod podle dosavadní judikatury nedopadá. Navíc se obviněný domáhá postupu soudu, který je fakultativní, záležející na uvážení soudu. Z okolností zjištěných soudem se však v dané věci nepodávala žádná skutečnost, která by zakládala důvod k užití tohoto mimořádného ustanovení.

12. Vzhledem k tomu, že státní zástupce neshledal ani naplnění důvodu podle § 265b odst. 1 písm. m) tr. ř., protože nebyla zjištěna existence vytýkané vady zakládající některý z důvodů dovolání, která by zatěžovala řízení před soudem prvního stupně, navrhl, aby Nejvyšší soud dovolání obviněného podle § 265i písm. e) tr. ř. odmítl jako zjevně neopodstatněné. Současně udělil souhlas s tím, aby Nejvyšší soud učinil rozhodnutí za podmínek § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř., jakož i § 265r odst. 1 písm. c) tr. ř. v neveřejném zasedání.

13. Vyjádření státního zástupce bylo zasláno obhájci obviněného, Nejvyšší soud však písemnou reakci na ně do konání neveřejného zasedání neobdržel.

IV.

Přípustnost dovolání

14. Nejvyšší soud jako soud dovolací shledal, že dovolání obviněného je přípustné podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. h) tr. ř., bylo podáno oprávněnou osobou podle § 265d odst. 1 písm. c), odst. 2 tr. ř., v zákonné lhůtě a na místě, kde lze toto podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.).

V.

Obecně k důvodům dovolání

15. Dovolání jako mimořádný opravný prostředek s přesně zákonem stanovenými formálními podmínkami lze uplatnit pouze s odkazem na některý z důvodů uvedených v § 265b odst. 1, 2 tr. ř., a proto Nejvyšší soud musí zkoumat, zda výhrady tvrzené na podkladě v dovolání označeného dovolacího důvodu odpovídají jeho zákonnému vymezení.

16. Dovolání podle § 265b odst. 1 písm. m) tr. ř. lze uplatnit, bylo-li rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo přestože byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. a) až l) tr. ř. Podle obsahu podaného dovolání a též vzhledem k tomu, že odvolací soud napadený rozsudek ve smyslu § 254 odst. 1 tr. ř. přezkoumal, je zřejmé, že obviněný použil uvedený dovolací důvod v jeho druhé alternativě, neboť současně v dovolání uvedl i další dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) a i) tr. ř.

17. S odkazem na důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. je možné dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Jeho prostřednictvím lze namítat zásadně vady právní povahy, především, že skutek, jak byl soudem zjištěn, byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, ačkoliv o trestný čin nejde, nebo jde o jiný trestný čin, než kterým byl obviněný uznán vinným. Podkladem pro posouzení správnosti právních otázek ve smyslu uvedeného dovolacího důvodu je skutkový stav zjištěný soudy prvního, příp. druhého stupně, jenž Nejvyšší soud nemůže měnit (srov. přiměřeně usnesení Ústavního soudu např. ve věcech ze dne 9. 4. 2003, sp. zn. [I. ÚS 412/02](#), ze dne 24. 4. 2003, sp. zn. [III. ÚS 732/02](#), ze dne 9. 12. 2003, sp. zn. [II. ÚS 760/02](#), ze dne 30. 10. 2003, sp. zn. [III. ÚS 282/03](#), ze dne 15. 4. 2004, sp. zn. [IV. ÚS 449/03](#), aj.).

18. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. i) tr. ř. slouží k nápravě vad v uloženém trestu, byl-li obviněnému uložen druh trestu, který zákon nepřipouští, nebo trest ve výměře mimo trestní sazbu stanovenou zákonem na trestný čin, jímž byl uznán vinným. Druhem trestu, který zákon nepřipouští, se rozumí zejména případy, v nichž byl uložen některý z druhů trestů uvedených v § 52 tr. zákoníku bez splnění zákonem stanovených podmínek. S odkazem na § 58 tr. zákoníku je možné dovolání z tohoto dovolacího důvodu podat jen tehdy, jestliže bylo mimořádné snížení trestu odnětí svobody aplikováno, ač nebyly splněny pro takový postup zákonem stanovené podmínky. V takovém případě jde o trest uložený pod dolní hranici trestní sazby stanovené v trestním zákoně, čímž je tento dovolací důvod naplněn [srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 5. 2003, sp. zn. [5 Tdo 411/2003](#) (uveřejněné v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu, roč. 2004, seš. 26, č. T 617), a ze dne 19. 3. 2014, sp. zn. [3 Tdo 362/2014](#)]. Jiná pochybení soudu spočívající v nesprávném druhu či výměře uloženého trestu, zejména nesprávné vyhodnocení kritérií uvedených v § 39 až § 42 tr. zákoníku, a v důsledku toho uložení nepřiměřeného přísného nebo naopak mírného trestu, nelze v dovolání namítat prostřednictvím žádného dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 tr. ř. (viz rozhodnutí č.

19. Nejvyšší soud je vázán uplatněnými dovolacími důvody a jejich odůvodněním (§ 265f odst. 1 tr. ř.) a není povolán k revizi napadeného rozhodnutí z vlastní iniciativy (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 8. 2006, sp. zn. [8 Tdo 849/2006](#)). Zároveň je však povinen posuzovat, zda jsou v postupech soudů nižších stupňů dodrženy zásadní požadavky spravedlivého procesu (srov. článek 6 Listiny a články 36 a 38 Úmluvy), neboť rozhodování o mimořádném opravném prostředku se nemůže ocitnout mimo rámec ochrany základních práv jednotlivce a tato ústavně garantovaná práva musí být respektována (a chráněna) též v řízení o všech opravných prostředcích (k tomu viz např. nálezy Ústavního soudu ze dne 25. 4. 2004, sp. zn. [I. ÚS 125/04](#), ze dne 18. 8. 2004, sp. zn. [I. ÚS 55/04](#), ze dne 31. 3. 2005, sp. zn. [I. ÚS 554/04](#), stanovisko pléna ze dne 4. 3. 2014, sp. zn. [Pl. ÚS-st. 38/14](#)).

VI.

Důvodnost dovolání

a) K právnímu posouzení věci

20. Dovoláním obviněný soudům vytýkal, že nedostatečně posoudily okolnosti, za kterých k činu, jehož průběh nepopíral, došlo, zejména že nebraly do úvahy, že mezi ním a poškozenou byly hádky vždy konfliktní, že se vzájemně napadali a že v době činu jeho schopnosti vnímat realitu byly ovlivněny užíváním návykové látky a zranění poškozené nechtěl způsobit. Poukazoval na nesprávnost použité kvalifikace, neboť nejednal úmyslně, ale domáhal se toho, aby při nemožnosti posoudit skutek jako nedbalostní trestný čin byla věc postoupena jako přestupek. Těmito námitkami obviněný dostal podmínkám důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., a proto Nejvyšší soud posuzoval jejich důvodnost, kterou zkoumal na podkladě přezkoumávaných rozhodnutí i obsahu spisu, z nichž shledal, že soudy se v potřebné míře zabývaly všemi rozhodnými skutečnostmi, zejména tím, za jakých okolností k činu došlo a jaká újma u poškozené nastala.

21. Soud prvního stupně posuzoval vzájemné vztahy mezi obviněným a poškozenou i to, za jakých okolností k činu došlo, k čemuž provedl i potřebné dokazování, jehož obsah u jednotlivých důkazů popsal v bodech 3. až 25. odůvodnění rozsudku a své závěry k jejich posouzení rozvedl v bodech 26. a násl. rozsudku, kde se vypořádal i s námitkami obviněného. Pokud jde o povahu újmy, již obviněný způsobil, shledal v ní, i přes uvážení toho, zda obviněný způsobil poškozené těžkou újmu na zdraví (srov. § 122 odst. 2 tr. zákoníku), újmu na zdraví ve smyslu § 122 odst. 1 tr. zákoníku (viz body 29. až 30. odůvodnění rozsudku). Se zřetelem na povahu vzniklého zranění, mechanismus, jakým obviněný vůči poškozené, zejména její hlavě působil, i okolnosti, za kterých k činu došlo, shledal, že obviněný jednal v úmyslu přímém, neboť poškozenou udeřil způsobem, že si musel být vědom toho, že jí způsobí zranění, jehož léčba si vyžádá více jak jeden týden. S ohledem na stav poškozené nacházející se v osmém měsíci těhotenství soud prvního stupně dovodil, že obviněný naplnil znaky nejen základní skutkové podstaty podle § 146 odst. 1, ale kvalifikované podle odstavce 2 písm. a) tr. zákoníku (srov. bod 31. rozsudku soudu prvního stupně).

22. Odvolací soud k námitkám obviněného obsahově shodným s těmi, jež vznesl v posuzovaném dovolání, poukázal na to, že obviněný razantně vedeným úderem do obličeje poškozené jí způsobil zlomeninu dolní čelisti s popsány následky. Zdůraznil právě tuto povahu jednání obviněného i lokalizaci a intenzitu jím vedeného úderu a dovodil ve shodě se soudem prvního stupně úmysl obviněného, protože tento způsob provedení činu o nedbalosti, již se obviněný domáhal, nesvědčí. Též vysvětlil své úvahy k závěru o naplnění okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby spočívající ve znaku „na těhotné ženě podle odst. 2 písm. a) § 146 tr. zákoníku“, protože o tom, že se poškozená nachází ve vysokém stupni těhotenství, obviněný věděl, tudíž veškeré polemiky nad otázkou, zda byla či nebyla naplněna subjektivní stránka trestného činu, označil za bezpředmětné. Nezpochybnitelným podle něho je, že s přihlédnutím k intenzitě útoku i místu na hlavě poškozené,

kam útok směřoval, musel být přinejmenším srozuměn s tím, že poškozené způsobí minimálně ublížení na zdraví ve smyslu § 122 odst. 1 tr. zákoníku (srov. bod 12. usnesení odvolacího soudu).

23. Se zřetelem na uvedené závěry soudů obou stupňů je zřejmé, že se zaviněním obviněného zabývaly a dostatečně přesvědčivě své úvahy vyložily v souladu se zákonnými hledisky, k nimž Nejvyšší soud doplňuje, že přečinu ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zákoníku, se dopustí ten, kdo jinému úmyslně ublíží na zdraví a spáchá takový čin na těhotné ženě. Jde o úmyslný přečin, přičemž úmysl se musí vztahovat také k následku v podobě ublížení na zdraví. Při zvažování, zda pachatel jednal úmyslně, je třeba zjišťovat a zohledňovat, jakým způsobem proti tělu oběti působil, intenzitu útoku, způsob jeho provedení, osobu poškozeného i pachatele, případně pohnutku apod. (srov. materiál uveřejněný pod č. [II/1965](#) Sb. rozh. tr.).

24. Uvedené požadavky vycházejí z toho, že zavinění vyjadřuje vnitřní vztah pachatele k následku jeho jednání vyjádřeného ve skutkové podstatě trestného činu. Subjektivní stránka je takovým psychickým vztahem pachatele, který nelze přímo pozorovat, a na zavinění lze proto usuzovat ze všech okolností případu, za kterých ke spáchání trestného činu došlo. Je to určité chování pachatele, neboť i jednání je projevem vůle. Závěr o zavinění (podložený výsledky dokazování) lze zpravidla dovozovat toliko nepřímou z okolností objektivní povahy, z nichž je možno podle zásad logického myšlení usuzovat na vnitřní vztah pachatele k porušení nebo ohrožení zájmů chráněných trestním zákonem (srov. například rozhodnutí č. [62/1973](#) a [41/1976](#) Sb. rozh. tr., usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 5. 2010, sp. zn. [8 Tdo 394/2010](#), rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 10. 2001, sp. zn. [5 Tz 225/2001](#), či usnesení Ústavního soudu ze dne 18. 12. 2013, sp. zn. [IV. ÚS 2728/12](#)).

25. V posuzované věci nelze přisvědčit námitkám obviněného, že nejednal úmyslně, jak správně shledaly soudy obou stupňů, protože jím spáchaný čin i způsob jeho provedení odpovídají tomu, že vedl útok proti poškozené opakovaným napadáním tak, že ji silně tahal za vlasy, udeřil ji rukou do zadní části hlavy a do zad a dal jí úder rukou do obličeje takovou silou, že jí zlomil čelist. Jde o opakované jednání cílené proti horní polovině těla, včetně hlavy poškozené, které svědčí o snaze jí ublížit, což by odpovídalo úmyslu přímému podle § 15 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, u něhož pachatel chce způsobem uvedeným v trestním zákoníku ohrozit zájem chráněný takovým zákonem. Soudy se však klonily spíše k úmyslu nepřímému podle § 15 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku, u kterého pachatel ví, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, a pro případ, že je způsobí, s tím je srozuměn. Pro obě formy úmyslu je zjevné, že obviněný ví, že zranění poškozenému mechanismem, který používá, způsobí, o čemž v posuzované věci není pochyb, protože zejména rána, již obviněný mířil na obličej poškozené, byla vedena s velkou razancí, která byla nutná k tomu, aby došlo ke zlomení dolní čelisti (srov. znalecký posudek MUDr. Andrey Vlčkové z oboru zdravotnictví, odvětví soudního lékařství; též bod 7. rozsudku soudu prvního stupně). Toto zranění si vyžádalo lékařský zákrok spočívající v zavedení čtyř samořezných šroubů a mezičelistní fixaci, projevující se bolestivostí v pravém úhlu čelisti a nutností přijímat kašovitou stravu, což poškozenou omezovalo v běžném způsobu života po dobu čtyř týdnů.

26. Nejvyšší soud (s výhradou, že přímý úmysl by odpovídal více zjištěnému skutku, z hlediska zásady, že nemůže věc posuzovat přísněji s ohledem na zákaz *reformationis in peius*) ke správnosti závěrů soudů dále doplňuje, že obviněný při spáchání činu v nepřímém úmyslu podle § 15 odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. zákoníku byl srozuměn s tím, že způsobem uvedeným v trestním zákoně může porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem. Toto srozumění vyjadřuje aktivní volní vztah pachatele k způsobení následku relevantního pro trestní právo, čímž je míněna vůle, jež se projevila navenek, tj. chováním pachatele. Způsobení následku není přímým cílem pachatele, ani nevyhnutelným prostředkem (přímo ho nechce), neboť pachatel sleduje svým záměrem cíl jiný, který může být z hlediska trestního práva jak cílem relevantním, tak i cílem nezávadným. Přitom je však pachatel vždy srozuměn s tím, že realizace tohoto cíle předpokládá způsobení následku významného pro trestní právo, avšak tento následek je nechtěným, pouze vedlejším následkem jednání pachatele,

s kterým je však srozuměn. Na takové srozumění lze usuzovat z toho, že pachatel nepočítal s žádnou konkrétní okolností, která by mohla zabránit následku, který si představoval jako možný, a to ať už by šlo o jeho vlastní zásah, nebo o zásah někoho jiného (srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník I. (§ 1-139). Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 222, 223).

27. Soudy, jak je patrné z odůvodnění přezkoumávaných rozhodnutí, zvážily všechny rozhodné skutečnosti, zejména se zabývaly okolnostmi, za kterých k činu došlo, a měly na paměti i to, že obviněný i poškozená byli uživateli omamných látek a že jejich společné soužití bylo velmi konfliktní a k agresí mezi nimi docházelo i v minulosti (viz násilné obdobné jednání vůči téže poškozené v minulosti, když v říjnu 2019, pro což byl odsouzen trestním příkazem Okresního soudu Praha-východ ze dne 31. 12. 2019, sp. zn. 2 T 233/2019, v dubnu 2021 utrpěla dvojitou zlomeninu dolní čelisti a byla ošetřena pro zlomeninu nosních), dospěly ke správným závěrům o vině obviněného.

28. Pokud obviněný nejen v dovolání, ale i ve své obhajobě po celé řízení uváděl ve svůj prospěch to, že jednal v určitém zmatení smyslů a že zranění poškozené způsobit nechtěl, těmto jeho výhradám objektivně učiněná zjištění neodpovídají. I kdyby jeho útoku předcházela hádka mezi nimi, jak se dovozuje z jejich výpovědí, nic nenasvědčuje tomu, že by útoky ze strany poškozené vůči němu, pokud by k nim před útokem obviněného došlo, měly jakoukoli razanci, protože na těle obviněného nebylo shledáno nic, co by svědčilo o tom, že by se případně poškozené bránil. Takto ani obhajobu neuplatňoval, a o tom, že by byl ze strany poškozené ohrožován, nehovořil. To, že poškozené ublížit nechtěl, rovněž výsledkům dokazování neodpovídá, naopak z nich plyne, jak bylo uvedeno výše, že proti poškozené útočil opakovaně, a nakonec i dostatečnou silou, aby jí zlomil čelist, takže směřoval ke způsobení újmy na jejím zdraví.

29. Nejvyšší soud proto shledal, že soudy na úmysl obviněného usuzovaly a nepochybily, jestliže shledaly v činu obviněného úmyslné zavinění.

30. Správným je závěr soudů i o naplnění kvalifikačního znaku podle § 146 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku, na němž nic nemění obhajoba obviněného, v níž poukazoval na svůj kladný vztah k dětem, což nemá pro použitou právní kvalifikaci žádný význam. Pro naplnění tohoto kvalifikačního znaku je rozhodné, že žena v době, kdy pachatel útok proti její tělesné integritě směřoval, byla těhotná, neboť je speciálně touto kvalifikační okolností poskytována ochrana těhotné ženě, a to v období od nidace do počátku porodu. O tom, že poškozená byla těhotná, v této věci nevznikají žádné pochybnosti, protože obviněný jako její druh věděl, že je v osmém měsíci těhotenství. Není pro jeho naplnění nutné, aby bylo pachatelem útočeno proti plodu, ani aby těhotenství bylo důvodem jeho útoku, protože v takovém případě by již bylo zřejmě nutné zvažovat jinou právní kvalifikaci, např. podle § 159 tr. zákoníku, neboť uvedená kvalifikovaná skutková podstata podle § 146 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku primárně nedopadá na ochranu života a zdraví dítěte v prenatálním stádiu, nýbrž je určena k ochraně těhotné ženy jakožto nositelky takového plodu v prenatálním stádiu. Pro naplnění tohoto znaku proto nebylo rozhodné, že obviněný tvrdil, že nechtěl způsobit újmu na zdraví jejich dosud nenarozenému dítěti, podstatné bylo, že předmětem jeho útoku byla těhotná žena.

31. Nejvyšší soud v posuzované věci neshledal, že by právní závěry soudů svědčily o obviněným namítaných nedostacích, naopak se ztotožnil s použitou právní kvalifikací, která i z hlediska závěrů o subjektivní stránce nevykazuje vytýkané vady. Pro úplnost k požadavku obviněného na projednání věci jako přestupku je třeba uvést, že vykazuje-li jeho jednání znaky trestného činu, nemůže jít o přestupek, jak obviněný (navíc na základě odlišných skutkových okolností) požadoval.

b) Výhrady proti výroku o trestu

32. Námitkami směřujícími proti výroku o trestu obviněný vytýkal, že soudy dostatečně nepřihlédly ke všem rozhodným skutečnostem, zejména k tomu, že v době činu užíval pervitin, a uváděl, že

jednal v silném rozrušení (afektu), který však nebyl vyvolán požitím této návykové látky, a pokud tyto skutečnosti nebraly do úvahy, nezohlednily polehčující okolnosti podle § 41 písm. b), o) tr. zákoníku. Domáhal se též použití ustanovení § 58 tr. zákoníku, čímž brojl proti nepřiměřenosti trestu, jenž mu byl vyměřen. Takové výhrady však na žádné dovolací důvody neodpadají, a proto se jimi Nejvyšší soud zásadně nemůže zabývat (srov. rozhodnutí č. [22/2003](#) Sb. rozh. tr.). I přesto však Nejvyšší soud se zřetelem na nutnost vyloučit možné excesy na námítky obviněného reagoval, a to zejména z hlediska principů proporcionálního a spravedlivého ukládání trestu (k tomu viz např. nálezy Ústavního soudu ze dne 25. 4. 2004, sp. zn. [I. ÚS 125/04](#), ze dne 18. 8. 2004, sp. zn. [I. ÚS 55/04](#), ze dne 31. 3. 2005, sp. zn. [I. ÚS 554/04](#), stanovisko pléna ze dne 4. 3. 2014, sp. zn. [Pl. ÚS-st. 38/14](#), a usnesení ze dne 5. 2. 2013, sp. zn. [II. ÚS 4809/12](#), atd.), byť si je vědom, že i s odkazem na ně je zásah dovolacího soudu možný jen tenkrát, pokud je napadeným rozhodnutím uložený trest trestem extrémně přísným, zjevně nespravedlivým a nepřiměřeným. Zásada přiměřenosti trestních sankcí je totiž předpokladem zachování obecných principů spravedlnosti a humánnosti sankcí. Jde-li o uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody, je třeba zkoumat, zda zásah do osobní svobody pachatele, obecně ústavním pořádkem předvídaný, je ještě proporcionálním zásahem či nikoliv. Je nutné posuzovat vztah veřejného statku, který je představován účelem trestu, a základním právem na osobní svobodu, které je omezitelné jen zákonem, avšak dále za předpokladu, že jde o opatření v demokratické společnosti nezbytné a nelze-li sledovaného cíle dosáhnout mírnějšími prostředky (k tomu přiměřeně srov. nález Ústavního soudu ze dne 31. 3. 2005, sp. zn. [I. ÚS 554/04](#)).

33. Pro posuzování přiměřenosti a humánnosti ukládaného trestu, případně jeho proportionality je třeba mít na paměti, že trest vymezený za konkrétní trestnou činnost pachateli je vždy trestem individuálním, který je určen ve vztahu k osobě pachatele v konkrétní věci, při jehož výměře v daném případě musí soud zvážit proportionalitu trestu vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu, a to i s ohledem na relativní závažnost daného trestného činu v rámci systematiky trestných činů ve zvláštní části trestního zákoníku; individuální možnost nápravy pachatele, jeho poměry, jakož i zájmy a blaho dětí pachatele, rovněž i rizika ohrožení bezpečnosti lidí, majetku nebo jiného obecného zájmu (viz nález Ústavního soudu ze dne 11. 6. 2014, sp. zn. [I. ÚS 4503/2012](#)).

34. Z těchto hledisek Nejvyšší soud posuzoval, zda soudy při ukládání trestu dodržely všechna zákonná pravidla zejména stanovená v ustanoveních § 38 až 42 tr. zákoníku. Jestliže se výhrady obviněného týkaly toho, že soudy řádně neuvážily polehčující okolnosti podle § 41 odst. 1 písm. b), o) tr. zákoníku tím, že nepřihlédly k jeho rozrušení a že svého činu upřímně litoval, byly uvedeny zcela mimo zákonem stanovený smysl a význam těchto polehčujících okolností, zejména byly v rozporu se skutečnostmi ve věci zjištěnými. Polehčující okolnost podle § 41 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku spočívá sice mimo jiné v silném rozrušení, jímž se rozumí určitý duševní stav pachatele, který nepříznivě ovlivňuje jeho rozumovou nebo volní složku jeho jednání, ale posoudí-li se všechny objektivně prokázané skutečnosti, bylo zjištěno, že obviněný v takovém stavu, který tato polehčující okolnost předpokládá, nenacházel. Poškozenou fyzicky napadl sice v rámci vzájemné hádky, ale bez toho, aby cokoliv skutečně objektivně svědčilo o tom, že se mohl do stavu silného rozrušení dostat. Obviněný netrpěl duševní chorobou ani jiným onemocněním, tělesným či duševním vyčerpáním. Poukazoval-li na afekt, je třeba uvést, že za něj lze považovat silnou emocionální reakci vysoké intenzity a krátkého trvání, která sice vědomí zužuje, ale nezamlžuje ho, a tudíž nemůže být považována za chorobnou změnu vědomí, která by u pachatele oslabovala vztah k realitě a zanechávala pravou amnézii (srov. RAUCH, H. J.: Über die Schuldfähigkeit von Affekttätern, In: Saß, H.: Affektdelikte, str. 202), nebo „jde o silný bouřlivě, ale krátce probíhající citový stav (např. hněv, zděšení, radost, nadšení), zpravidla provázaný vegetativními reakcemi a mimickými projevy“ (srov. HARTL, P., HARTLOVÁ, H.: Psychologický slovník. 1. vydání. Portál: Praha, 2000, str. 19). Afektivní napětí, byť je pro něj typické krátké trvání či přechodný stav, může přetrvávat i delší dobu, aby se na nepatrný podnět vybilo spontánní agresivní reakcí, v daném okamžiku i zdánlivě nedůvodnou. Afekt se promítá zejména do subjektivní stránky jednání obviněného, v souhrnu se všemi dalšími skutečnostmi v této věci má

právě jeho průběh u obviněného význam pro jeho jednání vyvolané a podmíněné tímto stavem hněvu.

35. Okolnost podle § 42 odst. 1 písm. o) tr. zákoníku polehčuje pachateli tehdy, když obviněný upřímně svého činu lituje, což u obviněného nenastalo, protože i uvedenou okolnost tvrdil, jeho jednání ani chování tomu nenasvědčovalo, protože nesplnil požadavek upřímnosti. Tato okolnost totiž nespočívá jen v tom, že obviněný vlastními slovy deklaruje, ale pro takový závěr musí být ve věci podklady, a chování obviněného po spáchání činu musí o takovém jeho osobním postoji svědčit. Nelze totiž odhlédnout od toho, že obviněný čin ani nedoznal, snažil se svou odpovědnost za něj bagatelizovat, a proto je vyloučena možnost uplatnění této polehčující okolnosti (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 6. 2014, sp. zn. [5 Tdo 588/2014](#)).

36. Uvedené skutečnosti svědčí i o tom, že soudy důvodně neuplatnily ustanovení § 58 odst. 1 tr. zákoníku, protože pro jeho aplikaci ve věci obviněného nebyly splněny zákonem stanovené podmínky. Je vhodné připomenout, že jde toliko o fakultativní možnost pro soud, má-li vzhledem k okolnostem případu nebo vzhledem k poměrům pachatele za to, že by použití trestní sazby odnětí svobody trestním zákonem stanovené bylo pro pachatele nepřiměřeně přísné a že lze dosáhnout nápravy pachatele i trestem kratšího trvání. Soud toto ustanovení může využít pouze v případě existence mimořádných okolností, a tedy nejde o pravidelný postup soudu, na nějž by měl obviněný jakýkoli nárok (viz ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník I. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 791). Jak soudy obou stupňů vysvětlily, na straně obviněného nebyly shledány ani obecné polehčující okolnosti ve smyslu § 41 tr. zákoníku, tím méně pak okolnosti mimořádné odůvodňující použití § 58 odst. 1 tr. zákoníku (viz bod 32. rozsudku soudu prvního stupně a body 13., 14. napadeného usnesení).

37. Nejvyšší soud z rozvedených důvodů neshledal, že by došlo k porušení zásady přiměřenosti trestu podle § 38 tr. zákoníku či článku 8 odst. 2 Listiny, ani dalších zásad pro ukládání trestu, neboť soud uvedený trest ukládající zvažoval všechna rozhodná kritéria (srov. přiměřeně např. nálezy Ústavního soudu ze dne 4. 4. 2007, sp. zn. [III. ÚS 747/06](#) a ze dne 11. 6. 2014, sp. zn. [I. ÚS 4503/12](#), ze dne 11. 6. 2014, sp. zn. [I. ÚS 4503/2012](#) atd.). Důvod pro mimořádné snížení ukládaného trestu odnětí svobody dán v posuzované věci není.

38. Pokud jde o výměru trestu, soud druhého stupně se k námitkám obviněného zabýval i hledisky uvedenými v § 55 odst. 2 tr. zákoníku, podle něhož je možné za trestné činy s horní hranicí zákonné trestní sazby nepřevyšující pět let uložit nepodmíněný trest odnětí svobody pouze za podmínky, že by vzhledem k osobě pachatele uložení jiného trestu zjevně nevedlo k tomu, aby pachatel vedl řádný život, a podle obsahu věci dospěl k závěru, že nepodmíněný trest uložený obviněnému ve výměře dvou let je správný a spravedlivý, a to i se zřetelem na uvedená hlediska. Zohlednil, že obviněný v relativně krátkém časovém úseku napadl tutéž poškozenou opakovaně, přičemž šlo o napadení osoby blízké ve smyslu § 42 písm. h) tr. zákoníku, za nějž byl navíc pravomocně odsouzen k podmíněnému trestu odnětí svobody Okresním soudem Praha-východ pod sp. zn. 2 T 233/2019. Soudy přihlížely i k osobním, rodinným a majetkovým poměrům obviněného ve smyslu ustanovení § 39 tr. zákoníku, v nichž rovněž neshledaly takové okolnosti, které by bylo možné výrazněji ve prospěch obviněného hodnotit.

39. Z uvedeného je zřejmé, že soudy obou stupňů se všem rozhodným okolnostem věnovaly a trest ve vztahu k nim vyměřily. Vzhledem k tomu, že obviněný byl v dané věci ohrožen trestem odnětí svobody v trvání od jednoho roku do pěti let, přičemž soudy jako přiměřený a spravedlivý shledaly trest uložený v délce dvou roků, a to jako trest nepodmíněný, nesvědčí nic o tom, že by šlo o trest neproporcionální, nepřiměřeně anebo nedůvodně tvrdý či odporující zásadám pro spravedlivé potrestání pachatele. Lze jen dodat, že předchozí podmíněné odsouzení za obdobnou trestnou činnost zjevně nesplnilo svůj účel (stejně jako i nepodmíněná odsouzení pro majetkovou trestnou činnost), a přitom jde o trest uložený při spodní hranici zákonné trestní sazby.

VII. Závěr

40. Nejvyšší soud proto uzavírá, že soudy při ukládání trestu výše popsaná kritéria respektovaly (§ 55 odst. 2, § 58 odst. 1 a § 39 odst. 1 tr. zákoníku), braly shora uvedené zásady v posuzované věci do úvahy a své rozhodnutí uložit obviněnému nepodmíněný trest odnětí svobody zvažovaly s ohledem na všechny zjištěné okolnosti, které řádně a důsledně posuzovaly. Uložení trestu obviněnému se neocitlo mimo rámec ústavní konformity a nedošlo k porušení ústavně zaručeného práva či svobody obviněného (srov. např. nález Ústavního soudu ze dne 17. 4. 2018, sp. zn. [II. ÚS 492/17](#), usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 6. 2018, sp. zn. [IV. ÚS 2947/17](#)). Přezkoumávané rozhodnutí nevykazuje extrémní nepřiměřenost a nerespektování základních zásad pro výměru trestů.

41. Z uvedených důvodů, byť je zčásti dovolání obsahově podřaditelné pod obviněným zvolené dovolací důvody, není důvodné, a protože soudy své právní závěry i okolnosti, za kterých ukládaly trest, řádně vyložily a jejich závěry jsou dostatečně vyjádřeny v přezkoumávaných rozhodnutích, bylo možné na jejich podkladě dojít k závěru, že dovolání je zjevně neopodstatněné. Nejvyšší soud je proto podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl.

